

SÁMEDIGGI
SÁMEDIGGE
SAEMIEDIGKIE
SAMETINGET

Sametingets plenum

Møtebok 4/98

Tid: 24. - 27. november 1998

Sted: Samelandssenteret, Káráš johka

- Sak 36/98 Konstituering
 - navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
 - godkjenning av innkalling og saksliste
- Sak 37/98 Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 38/98 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden § 11
- Sak 39/98 Kunngjøring av nye saker
- Sak 40/98 Retningslinjer for tildeling av midler for oppfølging av NOU 1995:6 Plan for samiske helse- og sosialtjenester
- Sak 41/98 Sametingsplan 1998 - 2001
- Sak 42/98 Forskrifter for Samisk utviklingsfond
- Sak 43/98 Retningslinjer for tilskudd til næringskombinasjoner
- Sak 44/98 Forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter og medlemmer i underliggende råd
- Sak 45/98 Driftstillatelse for uttak av naturstein - Riebanvárrí og Náranaš
- Sak 46/98 Sametingets budsjett 1999
- Sak 47/98 Statsbudsjettet 2000

P.b. 144, N-9730 Káráš johka
Tel.: +47 78 46 71 00
Fáks.: +47 78 46 69 49
E-poasta: adm@samediggi.no

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
24. november kl. 09.00 - 12.05	36/98	3-5
	37/98	6-14
24. november kl. 15.00 - 18.45	38/98	15-20
	39/98	21-26
	40/98	27-34
25. november kl. 09.00 - 12.00	41/98	35-97
25. november kl. 15.00 - 17.45	41/98 forts.	
	42/98	98-106
26. november kl. 09.00 - 12.30	43/98	107-112
	44/98	113-122
	45/98	123-134
26. november kl. 15.00 - 18.20	46/98	135-146
27. november kl. 09.00 - 12.00	47/98	147-160

Sign: /

Sak 36/98 Konstituering

Saken påbegynt 24. november 1998 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var tilstede ved konstitueringen:

1. Berit Ranveig Nilssen
2. Magnhild Mathisen
3. Olav M. Dikkanen
4. Steinar Pedersen
5. Marie Therese N. Aslaksen
6. Nils Henrik Måsø
7. Ragnhild Nystad
8. Egil Olli
9. John Henrik Eira
10. Ole Henrik Magga
11. Per A. Bæhr
12. Isak M. O. Hætta tok sete kl. 09.10
13. Sverre Anderssen vararepresentant for Josef Vedhugnes
14. Peder Mathisen
15. Geir Liland
16. Willy Olsen
17. Randi Solli Pedersen
18. Tore Bongo vararepresentant for Eva Josefsen
19. Anne Dalheim vararepresentant for Geir Tommy Pedersen
20. Willy Ørnebakk
21. Tor Nilsen
22. Sven Roald Nystø
23. Margreta Påve Kristiansen
24. Arne Mortensen vararepresentant for Randi Skum
25. Asbjørg Skåden
26. Ove Johnsen
27. Arvid Skjellhaug
28. Per Solli
29. Magne A. S. Huvva
30. Roger Pedersen
31. Ing-Lill Pavall
32. Amund Eriksen
33. Nils O. Nilsen
34. Jarle Jonassen
35. Einar Lifjell
36. Leif Elsvatn
37. Birger Nymo
38. Johan Mikkell Sara
39. Gro Merete Siri vararepresentant for Laila Gunilla Wilks

Sign:

Innvilgede permisjoner

Representant nr. 13 Josef Vedhugnes innvilget permisjon 24. - 27. november 1998.

Representant nr. 18 Eva Josefsen innvilget permisjon 24. - 27. november 1998.

Representant nr. 19 Geir Tommy Pedersen innvilget permisjon 24. - 27. november 1998.

Representant nr. 24 Randi Skum innvilget permisjon 24. - 25. november 1998

Representant nr. 34 Jarle Jonassen innvilget permisjon 26. - 27. november 1998.

Representant nr. 37 Birger Nymo innvilget permisjon 26. - 27. november 1998.

Representant nr. 39 Laila Gunilla Wilks innvilget permisjon 24. - 25. november 1998.

Vararepresentanter

Sverre Anderssen møtte for representant nr. 13 Josef Vedhugnes.

Tore Bongo møtte for representant nr. 18 Eva Josefsen.

Anne Dalheim møtte for representant nr. 19 Geir Tommy Pedersen.

Arne Mortensen møtte for representant nr. 24 Randi Skum.

Jan Sundseth møtte for representant 34 Jarle Jonassen

Gro Merete Siri møtte for representant nr. 39 Laila Gunilla Wilks.

Gro Merete Siri møtte for representant nr. 37 Birger Nymo.

Andre forhold

Representant nr. 11 Per A. Bær fratradte under behandlingen av sak 45/98 Driftstillatelse for uttak av naturstein - Riebanvárri og Náranaš. Hans vararepresentant Marit Kristine Hætta tok sete under behandlingen av saken, 26.11.98 kl. 11.25 - 18.05.

Sign:SS....., RA

I. Dokumenter

- Møteinnkalling av 23. oktober 1998 med innstilling til saksliste

II. Innleverte forslag***Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:***

Innkalling av 23. oktober 1998 med saksliste godkjennes.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

1. Godkjenning av innkalling

Innkallingen av 23. oktober 1998 ble enstemmig godkjent

2. Godkjenning av saksliste

Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
1. Johan Mikkel Sara, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innkalling av 23. oktober 1998 med saksliste ble godkjent.

Saken ble avsluttet 24. november 1998 kl. 09.10.

Sign: SS, RA

Sak 37/98 Sametingets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 24. november 1998 kl. 09.10.

I. Dokumenter

– Sametingsrådets beretning om virksomheten:

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter fra 7. september til 13. november 1998.

1. Om virksomheten

Sametingsrådet har i perioden avholdt et møte og behandlet 20 saker. Som det fremgår av vedlegget til beretningen har rådet i tillegg deltatt på en rekke møter og representasjoner.

2. Saksområder

2.1 Fiskerisaker

Sametingsrådet ved rådsmedlem Berit Ranveig Nilssen har avholdt møte med fiskeriminister Peter Angelsen 21. oktober. Følgende saker ble drøftet: Lokaltilpassede forvaltningsordninger, selproblematikken i Finnmark, forvaltning av lodde, midler til kombinasjonsnæring, finansiering av fiskeflåten under 15 meter, Sametinget som høringsinstans i oppdrettssaker, omorganisering av Fiskeridirektoratets ytre etat og samarbeid mellom Sametinget og Fiskeridepartementet. Referat fra møtet er tilgjengelig - kontakt administrasjonen.

Sametingsrådet har i perioden også tatt opp følgende andre saker innen saksfeltet:

- Regulering av fiske etter hyse med konvensjonelle redskaper, høsten 1998
- Regulering av fiske etter sei med konvensjonelle redskaper, høsten 1998
- Utkast om endring av lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. §5a. (enhetskvote) - Høring
- Næringslovutvalgets forslag til endring i fiskerisektoren - Høring

Sametinget har også for første gang vært representert på Norges Fiskarlags landsmøte, 9. - 11. oktober i Trondheim. Sametinget var representert med visepresident Ragnhild Nystad som også holdt et innlegg til landsmøtet.

2.2 Barne- og ungdomsprosjektet

Barne- og ungdomsprosjektet er igangsatt. Prosjektleder Ellen Fredeng begynte 1. oktober i år. Hennes viktigste oppgave denne første fasen i prosjektet er å definere og konkretisere prosjektet i samarbeid med Sametingsrådet som er styringsgruppen.

På rådsmøtet i desember i år vil rådet oppnevne en referansegruppe for prosjektet. Referansegruppen skal bestå av barn og unge, og skal sikre denne gruppen deltakelse og medvirkning i prosjektet.

2.3 Utdanningssaker

Presidenten og visepresidenten møtte Kirke-, utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun i Oslo den 14. oktober. På møtet ble det enighet om at det nedsettes en arbeidsgruppe på embetsmannsnivå bestående av medlemmer fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Samisk utdanningsråd og Sametinget. Mandatet for arbeidsgruppa

Sign: SS / R1

vil være å forberede overføringen av Samisk utdanningsråd til Sametinget, herunder vurdere overføring av oppgaver og myndighet. Departementet kommer tilbake med utkast til sammensetning og mandat, dette er foreløpig ikke mottatt.

2.4 Nødhjelp til samene på Kola

Visepresidenten deltok i september på en studietur til Murmansk og Lujávri (Lovozero). Turen var arrangert av Barentssekretariatet, og målet var å studere prosjekter i regi av Barents-samarbeidet innenfor helse, miljø, næring og kultur blant urfolk.

Oppholdet ble imidlertid preget av den akutte nødsituasjon som var oppstått, og som selvfølgelig også har konsekvenser for den samiske befolkninga i området. Mat og medisiner var det akutt mangel på. I tillegg manglet det drivstoff som er nødvendig både til transport og til oppvarming av hus.

Sametingsrådet har bevilget kr 70.000,- til nødhjelp på Kolahalvøya. Pengene går via Kárášjoga gielda/ Karasjok kommune, som koordinerer hjelp til vennskapskommunen Lujávri. Slik vet vi at det går hjelp direkte til samer på russisk side. Dette ser vi på som et supplement til den hjelp som går til Kolahalvøya via Norges Røde Kors. Sametinget ser det som viktig å styrke de kontakter som er etablert gjennom vennskapskommuner på norsk og russisk side.

Sametingsrådet har fått en rekke henvendelser om saken, både fra enkeltpersoner og organisasjoner som vil delta i hjelpearbeidet. Rådet har også skrevet et brev til sametingene i Finland og Sverige, hvor det blir redegjort for situasjonen og oppfordret til å delta aktivt i hjelpearbeidet.

2.5 Fylkesplanlegging

Sametingsrådet har funnet det nødvendig å foreta en gjennomgang av tingets rolle i forhold til arbeidet med fylkesplanene. Sametingets rolle vil prinsipielt innebære en overordnet rådgivende rolle p.g.a. tingets status som folkevalgt organ med nasjonalt ansvar. I arbeidet med fylkesplanene må derfor fylkeskommunene ta utgangspunkt i Sametingets planer, årsmeldinger og vedtak. Utfra et prinsipielt synspunkt er det også viktig å påpeke at fylkeskommunene har et selvstendig ansvar for å ivareta også den samiske befolkningens interesser. Miljøverndepartementet har i rundskriv T-2/98 B Nasjonale mål og interesser i fylkes- og kommuneplanleggingen (august 1998), kap. 1, pkt. 12, uttalt følgende:

«Fylkes- og kommuneplanleggingen er viktige arenaer for å sikre og utvikle samisk kultur med samfunn og næringer. De sentrale samepolitiske interessene framgår av Sametingsplanen og Sametingets del- og sektorplaner. Sametingsplanen gjelder for valgperioden til Stortinget/Sametinget og omtaler rammevilkår, prinsippgrunnlag for samepolitikken, målsettinger, utfordringer og innsatsområder.

I områder med samiske interesser bør fylkeskommunene og kommunene bringe Sametingets planer inn i fylkes- og kommuneplanleggingen. Gjennom Sametingets underliggende råd (Samisk næringsråd, Samisk språkråd, Samisk kulturråd og Samisk kulturminneråd) er det etablert flere virkemidler for å følge opp samepolitiske prioriteringer.»

Sametinget er nå i dialog med Miljøverndepartementet om videreutvikling av Sametingets rolle i bl.a arbeidet med fylkesplanene. I diskusjonene med departementet er en blitt enig om at det er ønskelig å utvikle modeller og metoder for å sikre medvirkning fra samiske interesser i planleggingen, både i fylker og i kommuner. Sametinget har gitt innspill til

Sign:SS...../.....RM.....

kommende fylkesplaner for Finnmark (vårt brev av 22.10.98) og Troms (vårt brev av 26.10.98).

2.6 Lokal Agenda 21

Sametingsrådet har i forbindelse med Miljøverndepartementets arbeid med oppfølging av Lokal Agenda 21 og etablering av regionale knutepunkt, foreslått etablering av et samisk knutepunkt for LA21. Formålet for et samisk knutepunkt, vil være å bidra til at bærekraftig utvikling kommer inn på den politiske dagsorden og avspeiles i Sametingets og kommunale planer og tiltak. Videre er formålet å supplere og styrke eksisterende relevante prosesser, å stimulere til utvidet samarbeid mellom samiske institusjoner og organisasjoner, og å være kontaktpunkt for Sametinget, Miljøverndepartementet og det landsdekkende kompetansenettverket (eks. miljøheimevern o.a.) som er under utvikling. Saken er en oppfølging av presidentens møte med miljøvernministeren 17. mars i år.

2.7 Samisk kvinneprosjekt

Den tre-årige prosjektperioden til Samisk kvinneprosjekt avsluttes ved utgangen av 1998. Det utarbeides en egen rapport fra prosjektet. Et av de sentrale innsatsområdene i prosjektperioden har vært integrering av kvinne- og liksetillingsperspektivet inn i samtlige av Sametingets arbeidsområder, fra enkeltsaker til plandokumenter. Handlingsplan for likestilling sendes ut på høring før endelig vedtak i Sametinget i 1999.

2.8 Samerettsutvalgets utredning

Samerettsutvalgets utredning har skapt debatt, særlig i Finnmark. Innholdet i utredningen er ikke særlig kjent. Av den grunn har Finnmark fylkeskommune sammen med Justisdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunens sentralforbund og Sametinget satt i gang et informasjonsprosjekt for å gjøre befolkningen i Finnmark kjent med utredningen. Sametingsrådet er innstilt på å bruke en del ressurser på dette arbeidet, bl.a ved å stille med innledere på forskjellige seminarer og møter. Rådet vil derfor henstille representantene om at de som blir bedt om å stille som innledere påtar seg oppdraget. Sametingsrådet vil også utgi et eget nummer av Sámedikki dieđut på nyåret om dette temaet, også fylkeskommunen vil utgi et eget informasjonsblad om temaet.

2.9 Regjeringens Nord-Norges utvalg

Det andre møtet i Regjeringens Nord-Norge utvalg ble avholdt 6. november. Det ble behandlet fire temaer på dette møtet som var bestemt på siste møte 31. mars: Murmanskkorridoren, fiskeri, informasjonsteknologi og landbruk. Gjennom det forberedende arbeidet i den administrative styringsgruppen (ASG) var det utarbeidet et forslag om disse temaene fra de nordlige representanter i ASG og et fra ASG (jf. brev av 30.10.98 fra Statsministerens kontor m/vedlegg). De fire nordligste fylkesordførerne holdt et innlegg på hvert sitt tema og sametingspresidenten kommenterte samtlige. Fylkesordførerne framholdt standpunktene som framgår av brevet av 22.10.98. Sametingspresidentens innlegg bygde på hans notat av 6. november til utvalget (vedlagt).

Resultater fra møtet:

1. Det skal utarbeides en transportplan for Murmanskkorridoren med vekt på den maritime dimensjon, og en utredning med sikte på å etablere en økonomisk frisone/frihavn i Kirkenes. Når det gjelder urfolksdimensjonen, ble det vist til det framtidige handlingsprogrammet for urfolk i Barentsregionen, som skal være ferdig i mars 1999.
2. Man skal se nærmere på flåtefornyelse og infrastruktur (havneutbygninger).

Sign: Sj / Rh

3. Telemedisin og fjernundervisning er prioritert. Sametinget skal delta i en gruppe for bruk av IT i fjernundervisningen og delta i videreutviklingen av infrastrukturen for telekommunikasjon.

Landbruk ble ikke drøftet i særlig grad, fordi det vil bli et hovedtema på neste møte i utvalget.

2.10 Nordisk Råds 50. sesjon

Nordisk Råds 50.sesjon ble avholdt i Oslo, Stortinget 9. - 12. november. Av spesiell interesse for samene var medlemsforslaget om den samiske befolknings stilling i Nordisk råd. I presidiets betenkning var det gitt en negativ innstilling til forslaget. Presidenten ba i sitt innlegg om at saken ikke burde behandles i denne sesjonen, da forslaget blant annet burde sees i lys av det framtidige samiske samarbeidet mellom regjeringene i Finland, Norge, Sverige og sametingene (vedlagt). Presidiet endret sin innstilling da saken kom opp til behandling, og spørsmålet om samisk medlemskap ble tilbakesendt presidiet. Dette gir samene muligheter til å forberede et bredere grunnlag for medlemskapsspørsmålet.

2.11 Andre saker

1. Sametingsrådet har gitt en uttalelse til verneplan for barskog i Nord-Norge, der rådet er positiv til at det gjennomføres vernetiltak for barskogen slik at et representativt utvalg av denne naturen sikres for ettertiden. Rådet har allikevel tatt forbehold om at vernebestemmelsene må tilpasses tradisjonelle samiske næringer og bruken av områdene.
2. Sametingsrådet har i brev av 10.11.98 bedt den norske Regjering påse at urfolkene i mellom Amerika får sin del både av den kortsiktige og den langsiktige hjelpen som gis nå. For å sikre at hjelpen kommer frem henstiller rådet til at urfolksorganisasjoner trekkes aktivt med i arbeidet. Rådet berom at det avsettes særskilte midler til dette arbeidet.
3. Sametingsrådet har fremmet et politisk regnskap av 23.10.98 for sin virksomhet et år etter sametingsvalget, jf. møtebok 8/98.
4. Når det gjelder spørsmålet om Sametingsrådets behandling av merknaden og brev om tilbakevirkende kraft for næringskombinasjonsutøvere i 1996, vil Sametingsrådet svare på spørsmålet i et eget brev.

Sametingsrådet har i tillegg behandlet klagesaker og saker til dette plenumsmøtet.

3. Oppnevninger

3.1 Reforhandling av Neiden- og Tanaoverenskomstene - Oppnevning av representant i den norske delegasjonen

Sametingsrådet har oppnevnt Marianne Balto Henriksen, Deatnu / Tana, som tingets representant i den norske forhandlingsdelegasjonen som skal reforhandle med Finland Neiden- og Tanaoverenskomstene.

3.2 Gjennomgang av valgreglene

Ragnhild L. Nystad skal lede utvalget som skal gjennomgå valgreglene for sametingsvalget. Andre medlemmer: Nils Henrik Måsø, Magnhild Mathisen, Ove Johnsen og Amund Eriksen. Utvalget skal levere sitt arbeid innen 1. juli 1999. Utvalget har planlagt å holde første forberedende møte under plenum, torsdag 26. november.

Sign: SS / RM

3.3 Handlingsplan for det sørsamiske området

Et utvalg ledet av Bierna Bientie, Snåsa, skal utarbeide en handlingsplan for det sørsamiske området med mål, innsatsområdet og tiltak, herunder også økonomiske og administrative konsekvenser. Andre medlemmer: Cecilie Danielsen, Grubhei, Inge Even Danielsen, Røros, Leif Elsvatn, Hattfjelldal, og Ellen Bull Jonassen, Glåmos.

3.4 Nytt medlem og leder i Samisk språkråd

Barbro Lill Hætta er oppnevnt som nytt medlem og ny leder av Samisk språkråd i perioden 1998 - 2001. Hætta erstatter Josef Vedhugnes som har fått fritak fra samme verv.

3.5 Utenriksdepartementets menneskerettighetsutvalg

Sametingets administrasjon skal representere Sametinget i UD's menneskerettighetsutvalg. Inntil videre vil underdirektør Heidi Salmi delta i utvalgets arbeid.

3.6 Andre oppnevninger

Oppnevning av utvalget som skal utarbeide reindriftsplan for Sametinget er utsatt til rådsmøtet i desember. Norske Reindriftsamers Landsforbund er bedt om å foreslå medlemmer i utvalget.

Landsbruksdepartementet har oppnevnt reindriftslovutvalget, bl.a etter forslag fra Sametingsrådet. Jf. vedlegg.

4. Kunngjøring av nye saker - Oppfølging

Sametingsrådets kommentarer til nye saker kunngjort på Sametingets plenumsmøte 22. - 25. september 1998 fremgår i det følgende:

Forslag 1 og 11, Samisk bibliotek- og informasjonstjeneste i sør- og lulesamisk område

Sametingsrådet er av den oppfatning at den sentrale bibliotek- og informasjonstjenesten i det nye sametingsbygget først må være på plass før avdelinger i det sør- og lulesamiske området organiseres inn i sametingssystemet. Rådet foreslår å ta inn spesialbiblioteket i sitt budsjett fra år 2000.

Sametingsrådet har også fått forsikringer om at tinget skal få fremme innspill til stortingsmeldingen om arkiv, bibliotek og museer som er under arbeid i Kulturdepartementet.

Forslag 2, Oppføring av villfisk

Sametingsrådet har foreløpig ikke prioritert saken, men vil vurdere forslaget i sin oppfølging av handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder.

Forslag 3, Høring om rovdyrproblematikken

Sametingsrådet kan ikke se at det er naturlig for Sametinget å avholde høringer i saken tilknyttet plenum i november. Om dette vil være aktuelt på et senere tidspunkt, vil avhenge av rådets generelle arbeid med rovviltspørsmålet. Problemet med rovdyr i Nordland fylke ble drøftet med fylkesutvalget i møte 28.10.98.

Forslag 4, Sametingets deltakelse i reforhandling av overenskomstene mellom Finland og Norge om Tanavassdraget

Jf. pkt. 3.1 ovenfor.

Forslag 6, Sametingets arbeid med utdannings- og språksaker

Sign:SS....., R11.....

Når det gjelder formuleringen i saken om at «Samisk utdanningsråd skal etableres som en del av Sametingets rådssystem» er ikke dette en korrekt beskrivelse av saksforholdet. I utredningen «Organisering av Sametingets arbeid med språk- og opplæringsaker» av 15.06.98, er forslaget tvert om at det nåværende Samisk utdanningsråd legges ned, og at sekretariatet blir en del av Sametingets hovedadministrasjon. Sametingsrådet vil ta stilling til forslaget i sin innstilling til plenum i saken. Når det gjelder spørsmålet om Samisk språkråd, foreligger det ingen forslag om nedleggelse eller omorganisering av rådet. I nevnte utredning er dog spørsmålet om en eventuell sammenslåing av administrasjonene vurdert. Sametingsrådets syn på dette spørsmålet vil framgå av nevnte innstilling til plenum.

Forøvrig vises det til pkt. 2.3.

Forslag 7, Retten til boligbygging i samiske områder

Etter Vegloven av 1963, med siste endring av 1. juli 1996, skal avkjørsler fra offentlig veg kun bygges eller utnyttes etter reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Om det ikke foreligger reguleringsplan eller planen ikke omfatter avkjørsel fra riks- eller fylkesveg, må det foreligge tillatelse fra vegkontoret ved vegsjefen før avkjørsel kan bygges eller disponeres. Klageinstans for avgjørelsessaker for riksveger er fylkesmannen.

Med endringene i vegloven av 1. juli 1996, er prinsippet vedrørende avgjørelsesmyndighet og klageinstans ytterligere klargjort. Kommunen har avgjørelsesmyndighet i forhold til kommunale veger, mens vegkontoret har slik myndighet for riksveger og fylkesveger. Dette er et prinsipp Sametingsrådet slutter seg til.

På bakgrunn av at avgjørelsesmyndighet er gitt etter lovhjemmel, vil Sametingsrådet ikke følge opp forslaget om å flytte avgjørelsesmyndighet for godkjenning av avkjørsler for riksveg til kommunalt nivå. Saken er med dette avsluttet fra rådets side.

Forslag 8, Samisk litteratur utgitt i samisk/norsk versjon

Sametinget har oversendt saken til Samisk kulturråd, og bedt om kulturrådets vurdering. Kulturrådet arbeider nå med å kartlegge eksisterende ordninger som gir støtte til samisk litteratur utgitt i en samisk-norsk versjon. Sametingsrådet vil fremme en nærmere redegjørelse for plenum når kulturrådet har vurdert saken.

Forslag 9, Endring av deltakerloven

Sametingsrådet har bedt om et møte med Stortingets næringskomite for å fremme tingets synspunkter til Ot prp 67 (1997-98) Om loven om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven). Møtet avholdes 17. november.

Sametingsrådet har forøvrig fremmet en uttalelse til næringslovsutvalgets forslag til endring i fiskerisektoren, brev av 5.11.98, hvor Sametingets grunnsyn i hht enhetskvoter, deltakerloven og råfiskloven er blitt formidlet. Rådet har også fremme en uttalelse til endring av lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. §5A (enhetskvote), brev av 14.10.98.

Forslag 10, Biobio-utbyggingen i Chile

Den første utbyggingen av Biobio elven, med bl.a. byggingen av Panquedammen er snart fullført. Utbyggingen er utført med støtte fra bl.a. Norad på 50 mill. kr. Dette er et av flere byggetrinn i utbyggingen av Biobio-elva.

Statsminister Bondevik skal på offisielt besøk til Chile 3. desember. I denne sammenheng vil det være høvelig å ta opp situasjonen for urbefolkningen i Chile, særlig Mapuche-folket som er hardest rammet av utbyggingen. Visepresident Ragnhild L. Nystad har derfor skrevet (11.11.98) til statsministeren og bedt ham ta opp situasjonen for urbefolkningen i Chile under sitt besøk.

Sign: SS, RM

Forslag 12, Vassdragsutbygging i Nordland

I kommunene Beiarn, Gildeskål og Skjerstad har det gjennom årene blitt foretatt flere kraftutbygginger, og området er derfor allerede sterkt berørt av kraftutbygging. Ved Klg. res. av januar 1987, ble det gitt konsesjon til ytterligere fem prosjekter i Svartisen/Saltfjellområdet. To av prosjektene er påbegynt og under gjennomføring; Storglomområdet og Svartisen. I tillegg planlegger tre kraftselskap videre utbygging i henhold til de konsesjoner som er gitt. Sjøfossen energi A/S (I/S Sundsfjord kraftlag) planlegger videre utbygging av Sundsfjordvassdraget, A/S Salten kraftsamband planlegger videre utbygging av Oldereidet kraftverk, og Statskraft planlegger utbygging av deler av Beiarnvassdraget ved reguleringen av Ramsgjelområdet. Planene har møtt stor lokal motstand, og det er bl.a. kommet krav om ytterligere konsekvensutredninger av disse prosjektene. Sametinget har derfor tatt kontakt med NVE for å få nærmere opplysninger om disse planene, slik at vi kan vurdere hvilke tiltak som kan gjøres fra Sametingets side i forhold til utbyggingsplanene.

5. Møter og representasjoner

Se eget vedlegg.

Vedlegg:

- Oversikt over møter og representasjoner 7. september - 13. november 1998
- Sametingsrådets møtebok 8/98
- Brev av 5.11.98 fra Landbruksdepartementet
- Presidentens notat av 6.11.98 til Regjeringens Nord-Norges utvalg
- Presidentens innlegg på Nordisk Råds 50. sesjon

II. Innleverte forslag og merknader

Merknad 1, NSR's sametingsgruppe v/Jarle Jonassen:

NSRs sametingsgruppe er svært fornøyd med Sametingsrådets beretning om virksomheten og til tross for et hektisk aktivitetsnivå over en lang periode, forteller beretningen om rådets innsatsvilje og handlekraft. NSRs sametingsgruppe vil spesielt fremheve, berømme og støtte fullt ut rådets beslutning om støtte til Kola samene. NSRs sametingsgruppe har merknader til pkt. 2.2 Barne- og ungdomsprosjektet som skal ivareta funksjonsfriske og funksjonshemmede samisk ungdom over hele landet. Dette må gjenspeiles i referansegruppas sammensetning og prosjektets virksomhet. Når det gjelder pkt. 2.3 Utdanningssaker, vil NSRs sametingsgruppe vise til at opplæring for samer utenfor samisk læreplans virksomhetsfelt er blitt en gråsonesektor med store utfordringer for Sametinget. Dette omfatter f.eks. organiseringen av opplæringen og bruken av samisk som redskapsfag for å oppnå målet om funksjonell tospråklighet også i disse områdene.

Merknad 2, AP's sametingsgruppe v/Willy Ørnebakk:

Det fremmes merknader til følgende:

- Pkt. 2.11-1 Verneplan for barskog i Nord-Norge
- Oppfølging av tidligere spørsmål vedrørende «Næringsstrategier for Nord-Norge»
- Brev fra Sametinget til Ája vedr. avslag på søknad om driftsstøtte - 26.10.98
- Brev fra Ája til Sametinget vedr. Samisk kulturminnevern - 14.05.98
- Oppslag i Nordlys vedr. Utmarkskommisjonens behandling i Manndalen, Kåfjord - «Hvor er Sametinget?»

Sign:

Merknad 3, SP's sametingsgruppe v/Nils H. Måsø:**VASSDRAGSUTBYGGING I NORDLAND**

Senterpartiets sametingsgruppe har to ganger tatt opp saken om NVE's planer om vassdragsutbygging i Nordland, senest i plenumsmøte i september. Sametingsrådet er blitt bedt om å jobbe med saken slik at lokale hensyn og samiske interesser blir ivaretatt. Senterpartiets sametingsgruppe er imidlertid meget skuffet over den fremdriften Sametingsrådet har på saken.

Senterpartiets sametingsgruppe vil vise til at etter at konsekvensundersøkelsene for Beiarnutbyggingen ble gjennomført på 70-tallet så har man fått ny kunnskap om effekter av vannkraftutbygging på vassdrag og fiskebestander, jf. Altautbyggingen. Denne kunnskapen mener Senterpartiets sametingsgruppe bør føre til at kravene om nye og samlede konsekvensvurderinger/-analyser økes.

Beiarn kommune er pr. i dag relativt sterkt berørt av vasskraftutbygging. Senterpartiets sametingsgruppe forstår kommunens bekymring over at utbyggingen skjer «bit for bit» uten at de samlede konsekvensene og sumeffekten blir belyst. Senterpartiets sametingsgruppe vil i den sammenheng vise til at et enstemmig kommunestyre i juni i år fremsatte ønske om å få en samlet vurdering av konsekvensene for Beiarn. Også Fylkesmannen i Nordland har bedt om en samlet vurdering av konsekvenser for Beiarn av gjennomførte og planlagte kraftutbygginger. Fylkestinget i Nordland har i sak 82/98 vedtatt følgende:

«Beiarnutbyggingen i Beiarn kommune vil medføre betydelige inngrep i naturen og kunne få store konsekvenser i Beiarnelva og tiliggende områder med tilstøtende sidevassdrag. Beiarn kommune vil få små positive effekter av utbyggingen. Fylkestinget krever at utbyggingen ikke igangsettes før det er gjennomført konsekvensutredninger for eksisterende og planlagte kraftutbygginger i Beiarn.»

Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet jobbe mer aktivt med saken for å legge mer press på NVE om en ny og samlet konsekvensutredning for Beiarn av både gjennomførte og planlagte kraftutbygginger. Senterpartiets sametingsgruppe kan ikke akseptere NVE's holdning om at gamle utredninger fra sytti årene skal være retningsgivende for utfallet av saken.

Forslag 1, AP's sametingsgruppe v/Egil Olli:

Sametinget viser til Arbeiderpartiets merknad under sak 7/98 Årsmelding for underliggende råd 1997 - Merknader, og brev fra APs, SPs og SVFs gruppe, 27.02.98, om de kombinasjonsnæringsutøverne som i 1996 ble utsatt for et regelverk med tilbakevirkende kraft, slik at de i praksis ikke fikk muligheten til å søke om driftsstøtte. Viser også til at Sametingsrådet under debatten i sak 18 og 27/98 lovet å ta en gjennomgang av praktiseringen av regelverket.

Sametinget vil be om at man legger forholdene til rette for at de aktuelle næringsutøvere kan fremme søknad for 1996, etter det regelverket som egentlig skulle gjelde.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble foretatt i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble forkastet mot 18 stemmer

Sign:

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Egil Olli	
3.	Nils Henrik Måsø	
4.	Jarle Jonassen	
5.	Roger Pedersen	
6.	Amund Eriksen	
7.	Willy Ørnebakk	
8.	Willy Olsen	
9.	Magnhild Mathisen	
10.	Steinar Pedersen	
11.	Per A. Bæhr	
12.	Peder Mathisen	
13.	Einar Lifjell	
14.	Berit Ranveig Nilssen	
15.	Sven Roald Nystø	
16.	Asbjørg Skåden	
17.	Ragnhild Nystad	
18.	Jarle Jonassen	
19.	Gro Merete Siri	
20.	Willy Ørnebakk	
21.	Olav Dikkanen	
22.	Steinar Pedersen	
23.	Ove Johnsen	
24.	Per Solli	
25.	Berit Ranveig Nilssen	
	Amund Eriksen (til forr.orden)	
26.	Sven-Roald Nystø	
	Jarle Jonassen (til forr.orden)	
	Egil Olli (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingsrådets beretning om virksomheten ble tatt til etterretning.

Saken avsluttet 24. november 1998 kl. 12.05.

Sign: *SS*, *RM*

Sak 38/98 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. forretningsorden § 11

Saken påbegynt 24. november 1998 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Spørsmål fra representant Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe, innkommet 16.11.98
- Spørsmål fra representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe, innkommet 16.11.98
- Spørsmål fra representant Egil Olli, AP's sametingsgruppe, innkommet 29.10.98
- Spørsmål fra representantene John Henrik Eira NSR, s sametingsgruppe, innkommet 18.11.98

II. Innleverte spørsmål, svar og eventuelle forslag

Spørsmål fra Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe:

SAMLET NÆRINGSPLAN FOR SAMISKE OMRÅDER

Grunnlovens paragraf 110a gir en verneregel for samisk språk, kultur og samfunnsliv. Men en kultur lar seg ikke opprettholde og videreutvikle uten et tilsktrekkelig økonomisk og materielt grunnlag. Det er en avgjørende forutsetning for opprettholdelse av samisk språk og samisk kulturfelleskap i det hele tatt at man har levedyktige lokalsamfunn i de samiske bosettingsområder. Mangelen på arbeidsplasser fører imidlertid til at samisk ungdom reiser bort, noe som er med på å utarme samiske bygdesamfunn. Mangelen på arbeidsplasser gjør også at samiske bygder og grender er i ferd med å utvikles til å bli kun feriesteder for folk som har flyttet til byer og tettsteder sør i landet. Senterpartiet mener at Sametinget må ta denne situasjonen alvorlig og snareset sette sysselsetting og næring i samiske bygdesamfunn på dagsorden. Sametinget må på et bredt grunnlag gis mulighet til å diskutere strategier for næringsutvikling.

Spørsmål til Sametingsrådet:

1. Har Sametingsrådet noen strategi for å skape arbeidsplasser i samiske bygder, spesielt i små bygdesamfunn som f.eks Sirma, Snefjord, Rognsund, Masi, Båteng, Torhop osv.?
2. Vil Sametingsrådet ta initiativ til en samlet næringsplan for de samiske områder?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet deler bekymringen til sametingsrepresentant Peder Mathisen for den økte fraflytting fra de samiske områdene, med utarming av bygdesamfunn som resultat. Sametingsrådet tar denne saken svært alvorlig og har drøftet dette i ulike sammenhenger med myndigheter både på det sentrale og regionale plan. Sist ble synspunkter på dette fremmet av sametingspresidenten og de 4 nordligste fylkesordførerne i Regjeringens Nord-Norgeutvalg 06.11. 1998. Problemstillingene er også reist overfor ulike fagstatsråder. Spørsmålet er også drøftet med representanter for Landsdelsutvalget, fylkesordførerne i Finnmark, Troms og fylkesutvalget i Nordland, samt fylkesmannen i Finnmark.

Sametingets plenum har ved flere anledninger drøftet strategier for nærings- og samfunnsutvikling. Den siste brede behandling der flere næringer og samfunnsforhold ble sett i sammenheng var i Sametingets behandling av st. meld. nr 41 (1996-97) og tilleggsmelding nr 18 (1997-98) om norsk samepolitikk i februar i år sammen med fiskeriene, reindrift ble

Sign: SS / R11

behandlet i mai og handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og kvinneprosjektet i september. På dette plenum skal vi behandle retningslinjer for Samisk utviklingsfond og for tilskuddsordningen for næringskombinasjoner. Det skal også utarbeides en sørsamisk handlingsplan, en egen reindriftsplan, kulturhusplanen skal rulleres, og arbeidet med å rullere jordbruksplanen er begynt. Alt dette sammen med en rekke kultur- og språksaker har arbeidsplasskapende virkning i de samiske områdene. En bredere framstilling av Sametingsrådets aktivitet på dette området, framgår av Sametingsrådets samepolitiske regnskap pr. 23.10. 98, vedlagt Sametingsrådets møtebok 8/98.

Sametingsrådet mener at alle de forannevnte støtteordninger, planer og politiske vedtak og initiativ, inneholder strategier for å skape arbeidsplasser i samiske bygder, som f.eks de representanten nevner i spørsmålet. Vi deltar også i utformingen av de nordligste fylkesplanene og i utformingen av flere av de regionale utviklingsprogrammene. I gjennomføringen av konkrete tiltak foretas det både en samordning av strategier og samfinansiering med andre naturlige organer. På denne bakgrunn mener Sametingsrådet at det neppe er mangel på planer som medfører fraflytting og marginalisering av samiske bygdesamfunn. Dette er like mye resultater av enkeltpersoners valg og ulike myndigheters prioriteringer av støtte til slike bygdesamfunn. Vi trenger derfor konkrete tiltak, og dette er det noe som det arbeides kontinuerlig med på ulike nivå i Sametingssystemet.

Sametingsrådet vil derfor på det nåværende tidspunkt ikke ta initiativ til en samlet næringsplan for de samiske områder. Vi vil prioritere arbeidet med en strategisk næringsplan for Samisk utviklingsfond, som Sametinget har vedtatt. Rådet viser til at de problemstillinger representant Peder Mathisen peker på, vil også bli drøftet og behandlet i denne sammenheng. Sametingsrådet vil til slutt peke på at det er svært viktig med lokalt initiativ for å kunne skape nye arbeidsplasser og utvikle bygdesamfunnene til trivelige og levedyktige samfunn for ungdom og eldre.

Spørsmål fra Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

HVILKEN STRATEGI HAR SAMETINGSRÅDET FOR Å BEDRE LÆREMIDDELSITUASJONEN FOR SAMISKE BARN?

Det samiske læreplanverket er et forpliktende styringsdokument for opplæringen i den 10-årige grunnskolen. Dette har skapt store forventninger, ikke minst fordi planverket tar utgangspunkt i Grunnloven og lov om Sametinget og andre rettsforhold. Det fremgår av Grunnlovens § 110 a at:

Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sitt Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.

De prinsipper som er fastsatt i Grunnlovens § 110a, er nedfelt i lov om Sametinget og andre rettsforhold - sameloven. Lovens formål er å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsnivå (§ 1-1). Samisk og norsk er likeverdige språk og skal være likestilte. Alle har rett til opplæring i samisk etter nærmere regler slik det framgår av bestemmelsen i kapittel 3 om samelovens språkregler (§ 1-5 og § 3-8).

Imidlertid viser det seg vanskelig å gjennomføre intensjonene i det samiske læreplanverket rett og slett fordi det mangler læremidler og lærebøker som er tilpasset den nye planen. Mange klasser som følger den samiske læreplanen må ty til norskspråklige bøker fordi det ikke er skrevet bøker på samisk som er godkjent i forhold til den nye læreplanen. Dette er et paradoks sett i forhold til det som står i Det samiske læreplanverket, nemlig at:

Sign: *SS*.....

Læremidlene skal være motiverende og aktiviserende og medvirke til at elevene utvikler gode arbeidsvaner. De skal være til hjelp i selvstendig arbeid og samarbeid mellom elevene.

Læremidlene skal ta hensyn til og velges med tanke på variert og tilrettelagt opplæring. Elevene med særlige behov trenger læremidler som tar hensyn til deres forutsetninger.

Som forklaring på hva man legger i begrepet «læremidler» heter det:

Læremidler omfatter tekst, lyd og bilder, IT-rettede læremidler og lærebøker som er produsert for å ivareta bestemte opplæringsformål. Det kan også være materiell som opprinnelig hadde andre formål, for eksempel avisartikler, spillefilmer eller skjønnlitteratur.

Det har ført til stor frustrasjon hos lærere når det ikke finnes en eneste samisk lærebok som er godkjent i forhold til samisk læreplan. Lærere må finne stoff som kan brukes i undervisningen andre plasser, de har lengere hjemmearbeid enn lærere flest fordi de selv må oversette det som står i bøkene fra norsk til samisk og de må selv finne eksempler som er tilpasset lokale forhold.

Spørsmål til Sametingsrådet:

1. Hvilken strategi har Sametingsrådet for å gjøre den samiske lærermiddelsituasjonen tilfredsstillende?
2. Direktøren i Samisk utdanningsråd har i Finnmark Dagblad 27.10.98 forklart mangelen på samiske lærebøker bl.a med at det ikke er nok lærebokforfattere. Er Sametingsrådet enig i dette, og hva må det i såfall gjøres for å få tak i flere lærebokforfattere?
3. Direktøren har i samme avis vist til at det ved Samisk læremiddelsenter finnes mange muligheter. Sitat: «Vi har for eksempel nærmere 400 filmtitler som kan brukes i undervisningen. Men dessverre besøker svært få lærere læremiddelsenteret.» Hvorfor er det så få lærere som bruker læremiddelsenteret i Kautokeino? Hva kan gjøres for å bedre på denne situasjonen?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet har hatt kontakt med Samisk utdanningsråd (SUR) vedrørende spørsmålet fra representanten Måsø om lærermiddelsituasjonen.

Det er i følge Samisk utdanningsråd ikke riktig at det ikke finnes en eneste godkjent lærebok på samisk etter det nye læreplanverket L-97 Samisk. SUR har under utarbeiding en liste over godkjente læremidler. Det er også utarbeidet en liste over læremidler som er godkjent etter M-87, og som anbefales brukt også ved opplæring etter L-97 Samisk.

Samisk utdanningsråd opplyser at det i 1997 er utgitt i alt 55 læremidler, dvs. elevbøker, arbeidsbøker, temahefter, plakater o.l. Utdanningsrådet regner med at et tilsvarende antall også vil bli utgitt i år. SUR har også godt over 400 forskjellige undervisningsvideoer for utlån, og i tillegg har SUR utviklet en del samiske pedagogiske dataprogrammer.

For å spre informasjon om det som finnes har SUR utarbeidet AV-katalog og læremiddelkatalog, som sendes til alle skoler og barnehager. I tillegg er katalogene sendt til samtlige lærere i Norge som underviser i samisk. Katalogene er også sendt til skoler i Finland og Sverige som har samiskundervisning. Katalogene er tilgjengelige på SUR's hjemmeside. Det drives også løpende informasjon til lærere, skoler og forlag, man har bl.a. forsøkt med skolebesøk der SUR informerer og veileder. Læremiddelutstillinger finnes internt ved SUR og eksternt ved forskjellige skoler.

Sign: SS / Rⁿ

Selv om den samiske læremiddelsituasjonen ikke er så ille som representanten Måsø vil ha det til, er den etter Sametingsrådets vurdering langt fra tilfredsstillende. Når SUR forklarer mangelen på samiske lærebøker bl.a. med at det ikke er nok lærebokforfattere, støtter dette det bildet rådet har i saken. Lærebokforfattere som skriver samiske lærebøker får i dag kr. 700,- pr. manusside. I tillegg er det mulig å få utviklingsstøtte til de ulike læremiddelprosjektene. På tross av at satsen er en god del høyere enn for norske lærebøker, er det svært vanskelig å finne samiske lærere som ønsker å ta permisjon for å utvikle samisk læremateriell. Mange kvier seg pga. usikkerhet med hensyn til økonomien i permisjonstiden - hva om man i en periode ikke er i stand til å arbeide pga. sykdom, ulykke eller andre uforutsatte ting, og hva om man ikke klarer å produsere så mye at man får en lønn man kan leve av. Mangelen på sosiale ordninger og frykten for manglende kompetanse gjør at mange potensielle lærebokforfattere kvier seg for å arbeide med læremiddelutvikling på hel- eller deltid.

For å bedre på den samiske læremiddelsituasjonen vil det etter Sametingsrådets vurdering derfor være riktig å se på årsaksforholdet, der SUR nevner mangelen på samiske lærebokforfattere som en viktig årsak. Rådet vil på bakgrunn av dette ta kontakt med Samisk utdanningsråd med tanke på en evaluering av dagens ordning med hensyn til lønn, sosiale ordninger og kompetanseutvikling. Hvis det er slik at samiske lærere eller andre potensielle lærebokforfattere kvier seg for å arbeide med læremiddelutvikling pga. dårlige arbeidsbetingelser, vil rådet arbeide for å bedre dagens ordninger slik at gode økonomiske vilkår, sosiale ordninger og tilbud om kompetanseutvikling skal gjøre det attraktivt å arbeide med utvikling av samiske læremidler.

Spørsmål fra Egil Olli, AP's sametingsgruppe:

HAR ARBEIDET I SAMETINGET VÆRT BORTKASTET SIDEN 1989

I TV-programmet Sápmelaš oaivil i NRK1, søndag 25.10.98, uttalte tidligere sametingspresident Ole Henrik Magga at Sametinget nærmest ikke har oppnådd noe som helst siden 1989, og at bortimot det eneste er at man har fått mulighet til å oppnevne et vist antall av medlemmene i reindriftsstyret.

Mitt spørsmål til sametingspresidenten er derfor om også han deler denne dystre beskrivelsen av at Sametinget egentlig ikke har hatt noen misjon så langt, og hva tror han er virkningene av at man fra NSR-flertallets side fremstiller saksforholdet på en slik måte.

Sametingsrådets svar:

Det synes å være noe uklart i hvilken sammenheng intervjuet med Ole Henrik Magga skjedde og hva han svarte på i TV-programmet Sápmelaš oaivil 25.10.98. Etter det vi er kjent med er deler av intervjuet gjort og sendt i forbindelse med sametingsvalget høsten 1997, og at AP's beskrivelse av Maggas svar synes for oss å være upresis.

Når det gjelder uttalelser om myndighetsoverføring til Sametinget, er det rådets oppfatning at det ikke har vært god nok progresjon i myndighetsoverføringsprosessen. Foruten en mindre endring i sameloven i forbindelse med sametingsvalget og valgreglene i 1997, er det ikke overført nevneverdig myndighet innenfor noen saks- eller samfunnsområder til Sametinget etter myndighetsoverføringen innenfor kultursektoren i 1993. Sametingets rett til å oppnevne mindretallet i reindriftens styrende organer er et unntak, og det samme gjelder gjennomføringen av nettobudsjettering fra 1999, og den myndighet som følger ved overføringen av Samisk utdanningsråds arbeidsområde i 1999.

Forøvrig finner Sametingsrådet både spørsmålsstillingen og adressaten for spørsmålet noe merkelig. Sametingets representanter, også posisjonens må kunne uttale seg uten at rådet til

Sign: SS / RN

en hver tid kan svare på vegne av representantene. Sametingsrådet er overbevist om at sametingsrepresentant Ole Henrik Magga selv kan gi et utfyllende svar dersom han blir spurt.

Spørsmål fra John Henrik Eira, NSR's sametingsgruppe:

FELLES BOKSTAVBRUK I SKRIVING AV SAMISKE DIALEKTER

Sametinget har tidligere fått spørsmål om ovennevnte sak. Her viser jeg f.eks. til brevet som NRL sendte til Sametinget 30. mars 1998.

Jeg viser til Samepolitisk program som ble vedtatt på den XI. Samekonferansen, og til Samisk kulturpolitisk program som ble vedtatt på den VII. Samekonferansen, hvor det kommer ganske klart fram at vi har vårt eget språk, nemlig samisk, og ikke våre egne språk. Det grunnleggende spørsmålet blir derfor hvorfor vi - når vi har vårt eget språk - behøver 5 - 7 forskjellige ortografier?

I denne forbindelse fremmer jeg spørsmålet om Sametinget anser det som nødvendig så snart som mulig å starte prosessen og sette i gang en utredning som har som mål å utarbeide felles bokstavbruk i skriving av samiske dialekter.

For ordens skyld viser jeg her de språklydene i sentralssamisk som i dag skaper problemer når man skriver samisk - (i skriving av enkelte samiske dialekter har man for lengst løst disse problemene):

1. stemt, åpen, bakre uavrundet vokal
2. ustemt, lamino-postalveolar affrikat
3. stemt, lamino-dental approksimant
4. stemt, dorsal nasal
5. ustemt, lamino-postalveolar frikativ
6. ustemt, lamino-dental frikativ
7. stemt, lamino-postalveolar affrikat

Som vedlegg sender jeg to dokumenter som jeg ber dere om å sende som vedlegg til spørsmålet, slik at representantene får mulighet til å fordype seg i hvertfall noe i saken.

Sametingsrådets svar:

Spørsmålet fra representant John Henrik Eira er registrert innkommet 18.11.98. Dvs. over et døgn etter fristen for å levere inn spørsmål til Sametingsrådet etter § 11 i forretningsorden. Sametingsrådet har likevel funnet å ville ta spørsmålet opp til behandling. Spørsmålet har språkfaglige sider av prinsipiell karakter og er oversendt til Samisk språkråd for vurdering.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Peder Mathisen	

Sign: SS, R.M

2.	Ing-Lill Pavall
3.	Peder Mathisen
4.	Sven-Roald Nystø
5.	Olav Dikkanen
6.	Ing-Lill Pavall
7.	Nils Henrik Måsø
8.	Berit Ranveig Nilssen
9.	Nils Henrik Måsø
10.	Asbjørg Skåden
11.	Berit Ranveig Nilssen
12.	Egil Olli
13.	Sven-Roald Nystø
14.	Egil Olli
15.	Ragnhild Nystad
16.	Ole Henrik Magga
17.	Sven-Roald Nystø
18.	John Henrik Eira
19.	Isak Mathis O. Hætta
20.	John Henrik Eira
21.	Sven-Roald Nystø

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Se pkt. III. Votering.

Saken avsluttet 24. november 1998 kl. 16.10.

Sign: *SS* / *RM*

Sak 39/98 Kunngjøring av nye saker

Saken påbegynt 24. november 1998 kl. 16.10.

I. Dokumenter

Forslag 1, Tore Bongo, NSR's sametingsgruppe:

UTVIDELSE AV GRUVEVIRKSOMHETEN PÅ STJERNØYA

Det foreligger planer om å utvide gruvevirksomheten på Stjernøya i Altafjorden. Planene går ut på å begynne med dagsbruddvirksomhet hvor man tar fjellet Nabbaren i bruk. Dette er i et viktig område for reindriften og fjellet brukes som luftfjell. Dette berører i høy grad samiske rettigheter. NSR's sametingsgruppe ber Sametingsrådet ta opp saken for å få skrinlagt planene.

Forslag 2, Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

SAMISKE STEDSNAV N - STEDSNAV NLOVENS ANVENDELSE

Sakens bakgrunn

Skånland kommunestyre har tidligere utredet spørsmålet om stadnamnlovens anvendelse i Skånland kommune. Utredningen var enstemmig mht at samiske stedsnavn måtte komme til anvendelse i Skånland kommune etter stedsnavnlovens prinsipp, da samiske stedsnavn blir brukt av folk på stedet.

Saken ble behandlet i kommunestyret 21.11.96. Det ble fattet slikt vedtak:

«Skånland kommunestyre finner det riktig å la den enkelte krets/grend få lov til å bestemme likestilling av samiske og norske stedsnavn.»

Saken ble anket til lovlighetskontroll. Fylkesmannen i Troms konkluderte med at det ikke var opp til kommunen å vedta likestilling av samiske og norske navn. Vedtaket ble ansett ulovlig, og fylkesmannen opphevet det.

Saken ble så behandlet på nytt av Skånland kommunestyre i K-sak 98/0056. Da ble det fattet slikt vedtak:

«1. Svaret fra Fylkesmannen tas til etterretning.

2. Skånland kommune anmoder ikke på nåværende tidspunkt Statens Vegvesen om å skilte stedsnavn i kommunen på samisk.»

Også denne gangen ble vedtaket anmodet lovlighetskontrollert. Denne gang ble det i klagen pekt på Kommuneleien § 59 nr. 4, Lov om stadnamn, Grunnlovens § 110a og Sameloven § 1.1 og § 1.5.

Fylkesmannen bad i brev av 01.07.98 Statens Vegvesen om en redegjørelse med hensyn til når man finner grunnlag for å benytte samiske stedsnavn på og hvem som skal sette fram krav om at slik skilting blir foretatt. Videre bad Fylkesmannen om en oversikt over den praksis Statens Vegvesen har på området, samt hjemmel for dagens praksis.

Fylkesmannen skriver 20.10.98 til Skånland kommune. Med hjemmel i vegtrafikkloven § 5 fastsette Samferdselsdepartementet 10.10.80 forskrifter om trafikkskilt, med endringer av 25.07.86. I følge forskriftens § 29 er hovedregelen at Vegsjefen eller den han bemynder kan treffe vedtak om å sette opp eller ta ned stedsnavnskilt på riksveg, fylkesveg eller privat veg. Formannskapet eller den det bemynder, har slik myndighet for kommunal veg.

Sign:

I ovennevnte brev konkluderte Fylkesmannen med at Skånland kommune ikke har kompetanse til å gi føringer med hensyn til hva slags holdning Statens Vegvesen skal ha når det gjelder samisk stedsnavnskilting.

Fylkesmannen finner Skånland kommunestyres vedtak i K-sak 96/0056 er å anse som ugyldig. Vedtaket ble derfor opphevet.

Med dette bes Sametinget om å gripe fatt i saken på prinsipielt grunnlag, med saken fra Skånland kommune som eksempel. Det har neppe vært Stortingets intensjon da Loven om stadnamn ble vedtatt, at samiske stedsnavn skulle få en slik behandling som den man ser i Skånland. Sametinget bes derfor vurdere hvorvidt dette bør klages inn for Stortingets ombudsmann.

Forslag 3, Nils O. Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

UTVIKLINGSPLANEN FOR HELLEMOFJORDEN - VEIEN MUSKEN - JO SOMMERSET

Sametinget gir prinsipiell støtte til bygging av den planlagte veitraseen Musken - Jo Sommerset.

Vedlagt følger notat av 16.11.98 fra Hellemoprojektet.

Forslag 4, Ole Henrik Magga, NSR's sametingsgruppe

SAMISK UNIVERSITET

Forskning, undervisning og oppbygging av ny kompetanse blir mer og mer viktig for vårt samfunn. Samisk forskning er blitt styrket meget siden Nordisk Samisk Institutt ble opprettet i 1973. De siste ti år er samisk undervisning blitt styrket både i grunnskolen og i høyere utdanning, særlig etter at Samisk Høgskole ble opprettet i 1989. Også ved andre høyere utdanningsinstitusjoner har det vært fremgang når det gjelder undervisning og forskning med relevans for det samiske samfunnet. NSR har i sitt program tatt opp etablering av et samisk universitet. NSR's sametingsgruppe ber Sametingsrådet fortsette sine anstrengelser i arbeidet med opprettelsen av et samisk universitet og vi mener at et samisk universitet skal opprettes slik at Samisk Høgskole og Nordisk Samisk Institutt slås sammen og danner grunnlaget for et Samisk Universitet. Denne tankegangen følger også Samerådets føringer i denne saken og passer også godt å tas opp nå når tanken om et Arktisk Universitet er så aktuell.

Forslag 4, Tore Bongo, NSR's sametingsgruppe:

NSR's sametingsgruppe ber om at Sametingsrådet igangsetter arbeid med det for øye at deler av Samelovens språkregler gjøres gjeldende utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det tenkes særskilt på kompetanseheving i samisk språk og kultur. Dette gjøres ved at offentlig ansatte får lære seg samisk med full lønn.

Forslag 5, Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

HURTIGBÅTRUTENE I GILDESKÅL.

Senterpartiets sametingsgruppe har fått henvendelse fra Gildeskål og Meløy Sameforening om «Hurtigbåtrutene i Gildeskål». Brevet er datert 2. november 1998.

Sakens kjerne: Anløpsstedet for hurtigbåten på Sandhornøy er flyttet fra Alsvik til Våg til tross for sterke protester fra et flertall av innbyggerne på Sandhornøy. Flyttingen har ført at ekspeditøren har mistet sitt levebrød. Det hevdes at den lille samiske bygda med fem fastboende er dermed kommet i en bakevje hva kommunikasjoner angår. Dette vil også føre til problemer for skolegang for barna i Alsvik.

Sign:SS...../RN.....

Senterpartiets sametingsgruppe ber Sametingsrådet vurdere hva som kan gjøres for å sikre at den samiske bygda Alsvik sikres fergeforbindelse. Skrivet fra Gildeskål og Meløy sameforening legges vedlagt.

Forslag 7, Geir Liland, SVF's sametingsgruppe:

FORSLAG OM LOBBYFOND.

Finnmark Fylkeskommune samt 12 av kystkommunene i Finnmark har gått sammen om å danne et Lobby-fond som skal finansiere presentasjonsprospekter og lobbyvirksomhet for å bedre infrastrukturen i forbindelse med Handlingsplan for kyst-Finnmark.

For eksempel utarbeides det tre presentasjonsprospekter for : Helårsvei til Nordkyn, Helårsvei til Havøysund og for ny ferge til sambandet Øksfjord - Hasvik.

Dette regnes finansiert med kr. 400.000 som skytes inn av kommunene og Fylkeskommunen i Lobbyfondet.

Vi i SVF vil foreslå at Sametinget oppretter et lignende lobby-fond for fiskerispørsmål i forbindelse med Handlingsplan for samiske kyst og fjordområder, men ikke som del av selve planen.

Fiskeriene i Norge er så å si ikke regulert ved lov, men med regler og direktiver fra Fiskeridirektoratet. En effektiv lobbyvirksomhet vil derfor kunne utvirke store forandringer for fiskere i fjordene og på kysten - mye lettere enn om det gjaldt å forandre lovverket.

Som eksempel kunne opphevelse av kondemneringen av fiskebruk i fjordene ha stor virkning for enkelte bygder, uten at Samisk utviklingsfond behøver å investere i anleggene.

Et annet eksempel er selplagen som jo er den største rovdyrplagen i landet. Men skaden kan ikke kvantifiseres på samme måte som sauedrap og er mindre dramatisk som medie-stoff.

Forslag 8, Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

SYKESTUPLASSER I FINNMARK

På grunn av mindre statlige overføringer er sykestuplassene med jevne mellomrom blitt fremmet som salderingspost i fylkeskommunens budsjett. Sykestuplassene som Finnmark har, med unntak av fødeplasser, blir i dag ikke tatt med i beregningsgrunnlaget for statlige overføringer til fylkeskommunen. Derimot er sengeplasser på sykehus med i beregningsgrunnlaget. Rent isolert sett er det derfor økonomisk lønnsomt for Finnmark fylkeskommune å overføre sykestuplassene til sykehusene. Senterpartiets sametingsgruppe frykter for at ordningen med sykestuplasser i Finnmark kan opphøre. Senterpartiets sametingsgruppe vil derfor be Sametingsrådet aktivt påvirke sentrale myndigheter for å få statlige bevilgninger til sykestuplasser i Finnmark. Sp's sametingsgruppe vil i den sammenheng vise til Sametingets uttalelse i forbindelse med høringsuttalelse til NOU 1995:6 «Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge».

«Sametinget mener at sykestumodellen som Finnmark fylkeskommune har, representerer en fornuftig organisatorisk modell tatt avstandene i Finnmark i betraktning. Dette er en modell som passer bra i samiske områder, spesielt med tanke på de samiske kulturelle og språklige aspekter. Sykestuene tillater at uklare tilstander og enklere akutte tilstander håndteres i pasientenes nærmiljø, samt at rehabiliteringsopphold i forlengelse av et sykehusopphold også kan skje nær pasientens hjemsted. Når det gjelder øyeblikkelig hjelp så kan sykestuene bidra til å kompensere for de store geografiske avstandene i samiske områder.»

Sign:.....

Sametinget mener at det bør treffes tiltak for å sikre / kvalitetssikre og videreutvikle sykestumodellen i samiske områder.»

Videre vil Senterpartiets sametingsgruppe vise til undersøkelser som Universitetet i Tromsø ved Institutt for samfunnsmedisin (ISM) har foretatt. ISM trekker samme konklusjoner som Sametinget har gjort, nemlig at sykestumodellen representerer en fornuftig organisatorisk modell tatt avstandene i Finnmark i betraktning. Andre virkninger som ISM viser til er:

- sykestuene fungerer som et besparende bindelegg mellom primærhelsetjenesten og sykehus.
- tilgang til sykestuer reduserer andel pasienter som blir henvist til sykehus fra allmennpraktikere.
- sykestuer reduserer bruk av senger i lokalsykehus. Dette skyldes en kombinasjon av redusert antall innleggelser og redusert liggetid. Det gjelder spesielt tilstander som hyppig blir håndtert i sykestuer.
- sykestuer kan resultere i bedre tilgang på helsetjenester til en lavere kostnad enn aktuelle alternativer for befolkningen i utkantstrøk.

Også fylkeslegen i Finnmark har i sin medisinalberetning støttet sykestuordningen. Finnmark har særlige problemer hva gjelder rekruttering og stabilisering av helsepersonell. Senterpartiets sametingsgruppe frykter for at en eventuell bortfall av sykestuordningen vil medføre til en ytterligere forsterking av rekruttering og stabilisering av helsepersonell med samisk språk- og kulturkompetanse.

Forslag 9, Tor Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

FRAMTIDIG SLAKTERISTRUKTUR I NORD-NORGES SALGSLAG (N.N.S.)

Vi er kjent med at N.N.S. arbeider med framtidig slakteristruktur. I dette arbeidet inngår et forslag om nedleggelse av slakteriet i Alta.

Dette medfører at dyra skal transporteres til Anskimoen i Målselv. Et sentralt spørsmål i denne sammenheng blir transportavstanden som f.eks. fra Øst-Finnmark til MÅLSELV i Midt-Troms.

Det er viktig å opprettholde en bærende slakteristruktur i de samiske områder.

NSR sametingsgruppe viser til arbeidet i Regjeringens Nord-Norges utvalg med landbruksspørsmål. Vi ber derfor Sametinget sørge for at saken tas med i dette arbeidet, og bringes inn i andre aktuelle fora for behandling.

Forslag 10, Tor Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

REGULERINGEN I FISKERIENE. ÅPNING AV LODDEFISKET

Vi ser med bekymring på det som nå skjer i fiskeriene. Samtidig som torsk, sei og hysekvotene reduseres dramatisk åpnes det for loddefiske.

Vi husker alle hva som skjedde i 89 reguleringen, og hvilke konsekvenser det fikk for de samiske / norske fiskeriene i de Nord-Norske områdene.

1. Er loddebestanden så stor at den tåler en beskatning ?
2. Er det bare lodde som blir tatt opp under loddefiske ?

Sametinget ber om at loddebestanden i Barentshavet fortsatt fredes.

Sign: SS / RM

Forslag 11, John Henrik Eira, NSR's sametingsgruppe:**RETTIGHETSSITUASJONEN FOR SAMER I RUSSLAND**

NSRs sametingsgruppe er informert om at den samiske folkegruppe blir nærmest tvunget til å avslutte sine tradisjonelle utmarks- og næringsaktiviteter i sine bosetningsområder. Helt siden grensene mellom Russland og vesten ble mere åpne, har utenlandske interesser kjøpt opp eller leid for lengere tid, rettigheter til land og vannområder til ulike formål, oftest uten at samene er blitt tatt med på råd eller at deres råd ikke er blitt tatt til etterretning. I den forbindelse viser NSRs sametingsgruppe til uttalelse fra «Second Indigenous circumpolar Youth Conference» 1998, hvor de kom med uttalelse om ny gruve i området Lovozero og hvor de ber bl. annet Sametinget ta dette opp med de rette myndigheter. I den forbindelse ber NSRs sametingsgruppe Sametinget reise spørsmålet overfor russiske myndigheter og ber at de norske utenriksmyndigheter bringer saken inn for Barentssamarbeidets organer, og andre aktuelle internasjonale fora.

II. Innleverte forslag**Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:**

Forslagene 1, 3, 6, 7, 8 og 9 avvises.

Forslagene 2, 4, 5, 10 og 11 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 8 ble avvist med 34 stemmer.
2. Forslag 1 ble avvist med 25 stemmer.
3. Forslag 3 ble avvist med 20 stemmer.
4. Møtelederskapets øvrige innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Tore Bongo	
2.	Asbjørg Skåden	
3.	Nils O. Nilsen	
4.	Ole Henrik Magga	
5.	Tore Bongo	
6.	Geir Liland	
7.	Nils Henrik Måsø	
8.	Tor Nilsen	

Sign:

9.	John Henrik Eira	
	Nils Henrik Måsø (til forslaget)	
	Sven-Roald Nystø (til forr.ord.)	
	Ragnhild Nystad (til forr.ord.)	
	Sven-Roald Nystø (til forr.ord.)	
	Steinar Pedersen (til forr.ord.)	
	Egil Olli (til forr.ord.)	
	Amund Eriksen (til forr.ord.)	
	Willy Olsen (til forr.ord.)	
	Nils O. Nilsen (til forslaget)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Forslagene 1, 3, 6, 7, 8 og 9 avvises.

Forlagene 2, 4, 5, 10 og 11 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

Saken avsluttet 24. november 1998 kl. 17.20.

Sign: SS / RM

Sak 40/98 Retningslinjer for tildeling av midler for oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning

Saken påbegynt 24. november 1998 kl. 17.20.

I. Dokumenter

- Sosial- og helsedepartementets regelverk for prosjektmidler til oppfølging av NOU 1995:6 Samisk helse- og sosialplan
- Skriv fra Sosial- og helsedepartementet vedr. regelverk for tilskudd til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning, mottatt 19.10.98
- Referat fra møtet mellom Sametinget og Sosial- og helsedepartementet 13.10.98

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

I forbindelse med tildeling av midler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge vil Sametinget prioritere følgende satsningsområder for 1999:

- 1) Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse
- 2) Informasjonsvirksomhet
- 3) Prosjektarbeid/forskning med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet
- 4) Metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for de ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder
- 5) Utbygging av tolketjeneste

Forøvrig vil en generell utbygging av helse- og sosialtjenestetilbudet til den samiske befolkning ivaretas i forbindelse med Sosial- og helsedepartementets ulike satsingsområder.

Retningslinjer for tildeling av prosjektmidler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning

§ 1 Formål

Prosjektmidlene skal bidra til utvikling av et likeverdig tilbud av helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen.

§ 2 Målgruppe

Målgruppe for tiltakene er den samiske befolkningen i Norge.

Sign:SS...../.....RA.....

§ 3 Kunngjøring og krav til søknaden

- a) Kommuner, fylkeskommuner, offentlige institusjoner, organisasjoner og bedrifter som har virksomhet rettet mot den samiske befolkningen eller mot personell som yter helsetjenester overfor den samiske befolkning kan søke om prosjektmidler. Også prosjekter uten tilknytning til etablerte organer kan tildeles prosjektmidler. Tilskuddsordningen vil bli kunngjort gjennom avisannonser i samiske områder og gjennom Norsk Lysningsblad.
- b) Søknaden må inneholde problembeskrivelse, beskrivelse av målet med prosjektet, plan for gjennomføring med tidsangivelser, og forslag til budsjett med forklaringer til de enkelte poster. Det stilles krav om medfinansiering fra offentlig søker og dette må framgå av søknaden. Eventuelle samarbeidspartnere må oppgis.

§ 4 Behandling av søknader

- a) Kriterier:

Sametinget vil prioritere mellom søknader som oppfyller satsningsområdene for perioden etter følgende kriterier:

- Aktiviteten bør få varig effekt utover søknadsperioden
 - Som hovedregel forutsettes det delvis egenfinansiering. Søker bør selv kunne forestå videre oppfølging innenfor egen budsjetttramme etter søknadsperioden
 - Prosjektene bør inspirere til lokal aktivitet og at deltakerne trekkes med i utformingen av helse- og sosialtjenestene
- b) Sametinget kan innhente uttalelse om prosjektene fra fylkeslegene (helsetjenester) og fylkesmennene (sosiale tjenester), samt fra andre organer.
 - c) Ikke anvendte midler må betales tilbake snarest etter prosjektets avslutning. Tilskuddsmottaker må selv prioritere mellom formål innen tildelingsrammen, i den grad det ikke gis slike føringer i tilsagnsbrev og kontrakt.
 - d) Tilskuddsordningen forvaltes av Sametingets president.
 - e) Søknadsfrist kan fastsettes.

§ 5 Klageadgang og begrunnelsesplikt

Vedtak kan påklages til Sametingsrådet.

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandlingen av saker etter disse forskrifter. Dette innebærer bl.a. at forvaltningslovens regler om begrunnelse kommer til anvendelse når det gjøres enkeltvedtak.

§ 6 Utbetaling

Ved innvilgelse av søknad om tilskudd sender Sametinget et tilsagnsbrev med kontrakt til tilskuddsmottaker. I disse dokumentene spesifiseres vilkårene for bruken av tilskuddsmidlene nærmere. Utbetaling skjer først når et signert eksemplar av kontrakten er returnert Sametinget.

Sign:SS...../.....R^M.....

§ 7 Krav til rapportering fra tilskuddsmottaker

Det stilles krav til dokumentasjon, skriftlig rapportering og revisorattestert regnskap etter prosjektets avslutning. Tilskuddsmidler kan ikke overføres til påfølgende budsjettår. Ubenyttede midler skal snarest returneres til Sametinget.

§ 8 Kontroll

Riksrevisjonen og Sametinget har adgang til å kontrollere at midlene brukes etter forutsetningene. Det kan også foretas stikkprøver av innrapporterte data.

§ 9 Tilbakebetaling

Dersom midlene ikke brukes etter forutsetningen kan prosjektet stoppes med krav om tilbakebetaling av utbetalt beløp eller beslag i innkjøpt utstyr. Dette gjelder også ved brudd på taushetsplikt dersom prosjektet innebærer at mottaker får tilgang til personlige data eller andre taushetsbelagte forhold.

§ 10 Informasjon og evaluering

- a) Mottakers rapporter danner grunnlag for evaluering av prosjektene. I evalueringen legges det vekt på prosjektenes samfunnsmessige virkninger i lys av de målsettinger som skisseres i tildelingskriteriene.
- b) Mottaker står fritt til å utnytte prosjektresultatene til å spre informasjon i ikke-kommersielle sammenhenger med sikte på å skape ringvirkninger av prosjektene. Informasjon om prosjektene kan spres av tilskuddsgiver, dersom ikke annet av forretningsmessige hensyn avtales med mottaker.

§ 11 Varighet og endring

Tilskuddsordningen gjelder for perioden 1999 - 2001, med forbehold om bevilgning over statsbudsjettet.

Merknad 1, AP's sametingsgruppe v/Margreta Påve Kristiansen:

Retningslinjer for tildeling av prosjektmidler til oppfølging av Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen.

§ 4: Behandling av søknader:

- a) tredje kulepunkt: Prosjekt bør inspirere til lokale og regionale aktiviteter og samarbeid med kom. og fylkeskom.
- d) Stiller også spørsmål med at tilskudds ordningen skal forvaltes av Sametingets President.

§ 5: Klageadgang og begrunnelsesplikt:

Hva skal referansegruppa gjøre ?

Merknad 2, NSR's sametingsgruppe v/Asbjørg Skåden:

NSR's sametingsgruppe er tilfreds med at rådet med forslag til «Retningslinjer for tildeling av midler til oppfølging NOU 1995:6 Plan for Helse- og sosiale tjenester til den samiske befolkning», legger opp til at minst mulig av midlene brukes til administrering av prosjektet.

Sign:SS....., RM.....

Prosjektet er en midlertidig ordning som skal avsluttes innen utgangen av 2001. Før prosjektperioden utløper bør organiseringen av helse og sosialsaker i Sametinget evalueres, og man må vurdere om tilskuddsordningen bør bli permanent.

Forøvrig vil NSRs sametingsgruppe bemerke at § 4a. Kriterier, kulepunkt 3, må det presiseres at prosjektene bør inspirere til lokal aktivitet i det samiske samfunn.

Merknad 3, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

1. side: pkt. 1) Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse. Her må historia tas med, for å komme inn på kolonialiseringa av det indre rom (sjølbilde og bevisstheten). Det er viktig av språk og kulturforståelse ikke frikobles fornorskningshistoria, da folk i kyst- og fjordsamiske strøk er midt opp i den - hvor de begynner å våkne til bevissthet om sin samiske fortid. Det er en smertefull prosess for mange, og forklarer bakgrunnen for folks selvforakt i dag (lettere for folk å skape en ny identitet).

Samtidig må dette prioritetsområde ha med at økt kulturkompetanse ikke skal brukes til å tvinge norske standarder/norsk være- og levemåte på en samisk virkelighet/livsform, men øke bevisstheten rundt egen praksis slik at samene blir tillatt å mestre sykdom/lidelser slik som de ønsker/på egne premisser.

Faren med økt kulturforståelse i helse- og sosialsektoren, er økt makt til helse- og sosialpersonell - som benyttes sin nyervervede kompetanse i det gode navns hensikt (i demokratiets ånd) til å få den enkelte til å gi avkast på sin kulturelle egenart. På den måten kan økt kulturkompetanse fullføre den fornorskning som norske myndigheter satte i verk i forrige århundre.

Samene både som enkeltindivid og som gruppe skal respekteres utfra egen virkelighet, og ikke i lys av de norske klienters erfaringer/ønsker/behov.

Bare på den måten kan samene få utvikle sin kultur, sitt språk og sin livsform på egne kulturelle premisser. Dette skjer ikke idag (jmf. egen forskning).

Ad. § 2: Målgruppe . . . er den samiske befolkning i Norge. Spørs om ikke denne formuleringa bør sees nærmere på. Skal målgruppe for tiltakene bare komme den samiske befolkning til gode? Hva da med et samisk område som eks. Musken i Tysfjord? Skal ikke eldreboliger bygd i Musken komme de få norske som bor i Musken til gode, dersom vedkommende ønsker å bli gammel der? Skal ikke en samisk helse- og sosialarbeider som har fått økt kompetansen sin, få behandle norske klienter? I Grovfjord var det slik at de samiske hjemmehjelperne var så menneskelige og populære, at alle de norske eldre i Grov også ville ha dem som hjemmehjelpere.

Et forslag er kanskje at man sier at målgruppa for tiltakene primært er den samiske befolkning, men at andre innenfor et samisk/flerkulturelt område også har muligheter til å benytte seg av tiltakene. (Mange reaksjoner fra norsk hold i Nord-Norge er misunnelse mer enn rasisme). Da får man i tillegg med alle de som har valgt å tone ned sin samiskhet p.g.a. harde fornorskningstiltak i kyst- og fjordsamiske strøk. Mange av disse begynner å snakke samisk/reagere med anger når de blir riktig gammel eller syk. Skal disse ikke få nytte godt av tiltakene som settes i verk?

Dette siste er sett utfra et kyst- og fjordsamisk perspektiv.

Forslag fra SVF's sametingsgruppe

Tillegg s. 1 pkt. 1:

«historie» kommer inn etter språk.

Sign:SS...../.....RN.....

Endring § 2 Målgruppe:

Målgruppe for tiltakene er primært den samiske befolkning, men at andre innenfor et samisk/flerkulturelt område også har muligheten til å benytte seg av tiltakene.

Forslag 1, AP's sametingsgruppe v/Margreta P. Kristiansen:

§ 4: Behandling av søknader:

- a) tredje kulepunkt: Prosjektet bør inspirere til lokale og regionale aktiviteter, og samarbeid med kommuner og fylkeskommuner.
- e) Søknadsfrist må fastsettes

Forslag 2, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen

Tillegg:

s 1. Pkt. 1:

«Historie» kommer inn etter språk

Endring:

§ 2 Målgruppe:

Målgruppe for tiltakene er primært den samiske befolkning, men at andre innenfor et samisk/flerkulturelt område også har muligheten til å benytte seg av tiltakene.

Forslag 3, NSR's sametingsgruppe v/Asbjørg Skåden:

Til § 4 kulepunkt 3

Endring:

Prosjektene bør inspirere til lokal aktivitet i det samiske samfunn, og at deltakerne trekkes med i utformingen av helse- og sosialtjenester.

Forslag 4, SP's sametingsgruppe v/Nils Henrik Måsø:

Endringsforslag fra Senterpartiets sametingsgruppe:

Punkt 1 i rådets innstilling endres slik:

1.

- a) Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk kulturforståelse.
- b) Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk tilegnet spesielt til helse- og sosialtjenestevirksomhet.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

- Sametingsrådets innstilling § 4 a, tredje kulepunkt ble trukket
- Forslag 1 ble trukket
- Forslag 4 ble trukket

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign:SS...../.....RN.....

1. Forslag 2, tillegg side 1 pkt. 1, vedtatt mot 19 stemmer.
2. Forslag 2, § 2, ble forkastet mot 3 stemmer.
3. Forslag 3, endring § 4 a, tredje strekpunkt, ble enstemmig vedtatt.
4. Sametingsrådet innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, sakordfører	
2.	Margreta Påve Kristiansen	
3.	Amund Eriksen	
4.	Roger Pedersen	
5.	Asbjørg Skåden	
6.	Nils Henrik Måsø	
7.	Ragnhild Nystad	
8.	Einar Lifjell	
9.	Ole Henrik Magga	Willy Olsen Ole Henrik Magga
10.	Margreta Påve Kristiansen	
11.	Roger Pedersen	
12.	Ragnhild Nystad	
13.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
	Nils Henrik Måsø (til forslaget)	
	Berit Ranveig Nilssen (til forr.orden)	
	Roger Pedersen (til forr.orden)	
	Margreta Påve Kristiansen (til forsl)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

I forbindelse med tildeling av midler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge vil Sametinget prioritere følgende satsningsområder for 1999:

1. Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk, historie og kulturforståelse
2. Informasjonsvirksomhet
3. Prosjektarbeid/forskning med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet

Sign:

4. Metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for de ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder
5. Utbygging av tolketjeneste

Forøvrig vil en generell utbygging av helse- og sosialtjenestetilbudet til den samiske befolkning ivaretas i forbindelse med Sosial- og helsedepartementets ulike satsingsområder.

Retningslinjer for tildeling av prosjektmidler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning

§ 1 Formål

Prosjektmidlene skal bidra til utvikling av et likeverdig tilbud av helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen.

§ 2 Målgruppe

Målgruppe for tiltakene er den samiske befolkningen i Norge.

§ 3 Kunngjøring og krav til søknaden

- a) Kommuner, fylkeskommuner, offentlige institusjoner, organisasjoner og bedrifter som har virksomhet rettet mot den samiske befolkningen eller mot personell som yter helsetjenester overfor den samiske befolkning kan søke om prosjektmidler. Også prosjekter uten tilknytning til etablerte organer kan tildeles prosjektmidler. Tilskuddsordningen vil bli kunngjort gjennom avisannonser i samiske områder og gjennom Norsk Lysningsblad.
- b) Søknaden må inneholde problembeskrivelse, beskrivelse av målet med prosjektet, plan for gjennomføring med tidsangivelser, og forslag til budsjett med forklaringer til de enkelte poster. Det stilles krav om medfinansiering fra offentlig søker og dette må framgå av søknaden. Eventuelle samarbeidspartnere må oppgis.

§ 4 Behandling av søknader

- a) Kriterier:

Sametinget vil prioritere mellom søknader som oppfyller satsningsområdene for perioden etter følgende kriterier:

- Aktiviteten bør få varig effekt utover søknadsperioden
 - Som hovedregel forutsettes det delvis egenfinansiering. Søker bør selv kunne forestå videre oppfølging innenfor egen budsjetttramme etter søknadsperioden
 - Prosjektene bør inspirere til lokal aktivitet i det samiske samfunn, og at deltakerne trekkes med i utformingen av helse- og sosialtjenester
- b) Sametinget kan innhente uttalelse om prosjektene fra fylkeslegene (helsetjenester) og fylkesmennene (sosiale tjenester), samt fra andre organer.
 - c) Ikke anvendte midler må betales tilbake snarest etter prosjektets avslutning. Tilskuddsmottaker må selv prioritere mellom formål innen tildelingsrammen, i den grad det ikke gis slike føringer i tilsagnsbrev og kontrakt.
 - d) Tilskuddsordningen forvaltes av Sametingets president.

Sign: SS / RM

e) Søknadsfrist kan fastsettes.

§ 5 Klageadgang og begrunnelsesplikt

Vedtak kan påklages til Sametingsrådet.

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandlingen av saker etter disse forskrifter. Dette innebærer bl.a. at forvaltningslovens regler om begrunnelse kommer til anvendelse når det gjøres enkeltvedtak.

§ 6 Utbetaling

Ved innvilgelse av søknad om tilskudd sender Sametinget et tilsagnsbrev med kontrakt til tilskuddsmottaker. I disse dokumentene spesifiseres vilkårene for bruken av tilskuddsmidlene nærmere. Utbetaling skjer først når et signert eksemplar av kontrakten er returnert Sametinget.

§ 7 Krav til rapportering fra tilskuddsmottaker

Det stilles krav til dokumentasjon, skriftlig rapportering og revisorattestert regnskap etter prosjektets avslutning. Tilskuddsmidler kan ikke overføres til påfølgende budsjettår. Ubenyttede midler skal snarest returneres til Sametinget.

§ 8 Kontroll

Riksrevisjonen og Sametinget har adgang til å kontrollere at midlene brukes etter forutsetningene. Det kan også foretas stikkprøver av innrapporterte data.

§ 9 Tilbakebetaling

Dersom midlene ikke brukes etter forutsetningen kan prosjektet stoppes med krav om tilbakebetaling av utbetalt beløp eller beslag i innkjøpt utstyr. Dette gjelder også ved brudd på taushetsplikt dersom prosjektet innebærer at mottaker får tilgang til personlige data eller andre taushetsbelagte forhold.

§ 10 Informasjon og evaluering

- a) Mottakers rapporter danner grunnlag for evaluering av prosjektene. I evalueringen legges det vekt på prosjektenes samfunnsmessige virkninger i lys av de målsettinger som skisseres i tildelingskriteriene.
- b) Mottaker står fritt til å utnytte prosjektresultatene til å spre informasjon i ikke-kommersielle sammenhenger med sikte på å skape ringvirkninger av prosjektene. Informasjon om prosjektene kan spres av tilskuddsgiver, dersom ikke annet av forretningsmessige hensyn avtales med mottaker.

§ 11 Varighet og endring

Tilskuddsordningen gjelder for perioden 1999 - 2001, med forbehold om bevilgning over statsbudsjettet.

Saken avsluttet 24. november 1998 kl. 18.45.

Sign:SS...../.....R1.....

Sak 41/98 Sametingsplan 1998 - 2001

Saken påbegynt 25. november 1998 kl. 09.00.

I. Dokumenter

- Sametingets plenum - møtebok i sak 20/97
- Utkast til Sametingsplan 1998 - 2001, utarbeidet av arbeidsgruppen
- Merknader til utkast av 02.10.98 fra Arbeiderpartiets og Senterpartiets sametingsgrupper

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

SAMETINGSPLAN FOR PERIODEN 1998-2001

Forutsetninger, prinsipper, utfordringer og innsatsområder

1. INNLEDNING

Visjoner, målsetting og problemstilling

Med utgangspunkt i en visjon om et fremtidig samisk samfunn hvor *samisk språk, kultur og næringer er sikret utviklingsmuligheter på egne premisser*, har Sametinget en overordnet målsetting¹ om;

“Kulturell kontinuitet med grunnlag i samenes status og rettigheter som folk og urfolk”.

Begrepet *“kulturell kontinuitet”* innehar et innhold som vitner om kulturell utvikling, endring og variasjon med en historisk forankring.

Siden opprettelsen har Sametinget vært preget av en konstitueringsfase hvor en har søkt å forme tinget etter egne behov og ønsker. Dette har skjedd i en tid hvor tingets virksomhet og oppgaver har økt samtidig med at økonomiske rammevilkår og antall ansatte også har økt betydelig. Ved inngangen til Sametingets tredje periode og ved overgangen til et nytt tusenår, er det derfor på sin plass å foreta en vurdering av tingets rolle både spesielt i det samiske og generelt i det omkringliggende samfunn. Med utgangspunkt i visjonen og målsettingen reises spørsmål om hvilken politisk linje Sametinget bør velge fremover, og hvilke sentrale saksområder som bør prioriteres for å nå vedtatte mål.

2. RAMMEVILKÅR OG YTRE FORUTSETNINGER

2.1 GENERELT

For å vurdere Sametingets rolle i et helhetlig perspektiv er det nødvendig å foreta en analyse av utviklingen av det omkringliggende samfunn. Utviklingen av det samiske samfunn kan selvsagt ikke ses isolert. Den internasjonale og nasjonale utviklingen har på flere områder direkte relevans for samepolitikken. Også utviklingen på regionalt nivå danner forutsetninger og rammevilkår for samene som folk og samepolitisk virksomhet i sin helhet.

¹ Den overordnede målsettingen ble vedtatt i mai 1991 i forbindelse med Sametingsplan for tingets første periode.

Sign: SS, RN

2.2 INTERNASJONAL OG NASJONAL TREND

Etter den kalde krigens slutt ser en tendens til at nasjonalstatenes politikk er i ferd med å dreie fra kortsiktige og snevre nasjonale interesser til mer helhetlige og langsiktige mål. Dette innbefatter ideelle mål som *menneskerettigheter* og miljø. Ved slutten av 1990-tallet er en samtidig vitne til en utvikling med økt *politisk globalisering*, *økonomisk internasjonalisering* og økt *regionalisering*. I dette perspektiv blir det stilt spørsmål om territorialstatens fremtidige rolle.

En rask *internasjonalisering* og globalisering av økonomi og politikkkutforming påvirker oss både i positiv og negativ forstand. Utviklingen skaper internasjonal kontakt og virksomhet. Men utviklingen kan skape spenninger i forhold til befolkninger, som ikke har de samme mulighetene til å nyttiggjøre seg et internasjonalt engasjement. En stadig større del av befolkningen vil kunne havne i sosial utestengning, og en større andel av arbeidsstokken kan bli langtidsledige. Dette medfører igjen politisk forventningspress om mer og bedre velferd.

Økt *privatisering* er også en side ved utviklingen. Det stilles spørsmål ved graden av det offentliges ansvar i samfunnet. Spørsmålet er om private organisasjoner vil ta over en del velferdsoppgaver som det offentlige ivaretar i dag.

På det *nasjonale* plan finner det sted en økt EU-tilpasning hvor *internasjonalisering*, *regionalisering* og økt *privatisering* er sentrale begreper. Europeisk standardisering av lovgivning, politikk og økonomi er under fremvekst. Globalisering av teknologi og økonomi gjør at det mindre enn noen gang kan styres nasjonalt. Dette medfører nye utfordringer for nasjonalstaten.

Den nasjonale velferdsstaten står overfor en *institusjonell* utfordring bestående av noen hovedfaktorer; Den *demografiske* faktor innebærer at andelen eldre øker betydelig. En ressurssterk generasjon stiller ventelig større krav enn tidligere. Dette stiller igjen krav til den økonomiske utviklingen. Trygde, helse og omsorgssystemet påføres større utgifter med påfølgende underskudd i offentlige budsjett, noe som igjen reiser behov for skattlegging, egenandelsordninger mv.

Innen menneskerettighetspolitikk er også hensynet til *urfolk* mer fremtredende. Økte krav fra ulike *etniske grupper* om økt innflytelse over egen situasjon skaper derfor "nye" utfordringer for det internasjonale samfunn, utfordringer som vanskelig kan ignoreres. I lys av denne utviklingen vil det ventelig være en fortsatt økt oppmerksomhet omkring urfolksspørsmål i internasjonale fora i fremtiden.

Minoritetsgruppers situasjon stiller krav til nasjonalstaten og samfunnet som helhet. Samiske krav til større selvvråderett er en utfordring som de nordiske demokratier i økende grad må forholde seg til. For nasjonalstatene er den tid forbi da en kunne avvise samiske krav med enkle og stereotype oppfatninger om demokrati, flertallstyring og likhetsidealene.

2.3 UTVIKLING AV DET SAMISKE SAMFUNN

Utviklingen internasjonalt og den endringsprosess som finner sted nasjonalt hvor en *omdanning* av velferdsstaten står sentralt, skaper selvsagt også store utfordringer for det *samiske samfunn*. Den norske samfunnsutviklingen har spesielt i etterkrigstiden stått overfor en omfattende utbygging på de fleste samfunnsområder. Det norske samfunn har derfor opplevd en utbygging av offentlige goder. Nå ser en derimot tendensen til, på tross av en styrket nasjonal økonomi, at takten i utbyggingen av disse godene reduseres. Statens engasjement på en rekke sentrale samfunnsområder er under revurdering. De generelle moderniseringsprosesser, med omlegging av det norske samfunn i retning av markedstilpassede løsninger på mange områder, er en virkelighet som også det samiske samfunn må forholde seg til.

Sign: SS / RM

Som et resultat av en forsømmelse fra statenes side over lengre tid, står det samiske samfunn overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. Fortsatt utbygging av det samiske kulturgrunnlaget medfører en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunn er også meget stort og omfattende. Dette betyr at når samiske samfunn er inne i en oppbyggingsfase er det nasjonale samfunnet inne i en *omdanningsfase*.

Et sentralt trekk i utviklingen er en økende kjønnsubalanse i distrikts-Norge. Dette er et fenomen som også er i ferd med å utvikle seg til et problem i de samiske områder. Unge kvinner flytter ut, og kommer i liten grad tilbake for å bosette seg i bygdene. En stor gruppe samiske kvinner tar i dag høyere utdanning, og muligheten for å finne arbeidsplasser i samiske lokalsamfunn er begrenset. Samtidig ser vi at få samiske kvinner er etablert innenfor de tradisjonelle primærnæringene.

Situasjonen er også vanskelig for en del unge menn i store deler av de samiske områdene. Denne situasjonen blir ekstra vanskelig fordi samisk ungdom i realiteten har for liten mulighet til å etablere seg i de tradisjonelle samiske primærnæringene. Videre er det en skjevhet i det samiske samfunn med hensyn til utdanning, der gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning. Dette er forhold som det vil være nødvendig å se nærmere på. Det vil være viktig å arbeide for tiltak for å stimulere til utdanning blant unge menn, samt vurdere ordningene i primærnæringen med tanke på tilgjengelighet for ungdom.

Samlet sett bidrar den generelle utviklingen til at det samiske samfunn presses mellom det tradisjonelle og det moderne, det lokale og internasjonale. Samisk språk, kultur og samfunnsliv skal overleve og utvikles i en verden i stadig endring.

Det som imidlertid synes åpenbart i denne situasjonen, og som er helt avgjørende for å møte utfordringene, er at de samepolitiske virkemidlene fornyes i takt med endringene av rammevilkårene forøvrig. Det vil blant annet si at samepolitikken utvikles i forhold til den til enhver tid rådende politiske situasjon og virkelighet forøvrig. *Kulturell forankring* og *fleksibilitet*, *kontinuitet* og *forandring* er sentrale begreper i denne sammenheng. Evnen til å takle ytre forandringer og evnen til omstilling med basis i egen kultur, danner forutsetninger for fremtidig kulturbevaring og utvikling.

3. PRINSIPIELT GRUNNLAG FOR FREMTIDIG SAMEPOLITIKK

3.1 INNLEDNING

For å oppnå politisk forståelse og gjennomslag for Sametingets politikk, er det helt grunnleggende at det eksisterer forståelse for grunnleggende prinsipper for samepolitikken. Det er nettopp på grunnlag av innsikt om samhandlingen mellom ulike folk, samt erkjennelsen av de prinsipielle sidene ved urfolkens stilling i samfunnet, at en kan ha begrunnede oppfatninger om samepolitiske krav.

Hva er så grunnlaget for fremtidig samepolitikk? Utgangspunktet er at ordninger for urfolk skal ha et solid *etisk* og *rettslig* grunnlag. Begreper som *rettferd*, *likeverd*, *harmonisk sameksistens*, *gjensidig respekt* og *samkvem* mellom folkegrupper står sentralt. Videre er begreper som *flerkulturelt samfunn*, *medinnflytelse*, *frivillighet* og *særskilte tiltak* aktuelle.

Det etiske grunnlaget skaper dermed enorme utfordringer i utformingen av rettsregler og i politiske avveininger. Sameretten skaper et spenningsfelt mellom kryssende hensyn. En møter spørsmålet om hvorvidt flertallet alltid skal bestemme over mindretallet. Et annet spørsmål er hvor langt prinsippet om staten som den rettskapende organisasjon skal gå foran prinsippet om folkets rett til selvbestemmelse. Videre danner sammenhengen mellom kultur, økonomi

Sign: SS / Rn

og territorium, mellom individuelle og kollektive rettigheter og mellom formell og reell likestilling sentrale problemstillinger.

Det er i dette spenningsfeltet samepolitikken skal utmeisles og gjennomføres. Det prinsipielle grunnlaget skal danne en felles plattform for samhandlingen mellom staten og samene som urfolk. Ut fra dette grunnlaget skal det igjen utgå hvilke praktiske konsekvenser prinsippene får.

Prinsipper som her drøftes vil danne grunnlaget for konkretiseringen av utfordringene og innsatsområdene som følger av planen. De ulike områder må ses i lys av retten til selvbestemmelse og det materielle grunnlaget for samiske kultur.

3.2 ANVENDELSE AV ULIKE BEGREPER

Det vil være naturlig at det i planen for Sametinget anvendes begreper som benyttes i internasjonal urfolkssammenheng. Forklaringer og problematiseringer vil bidra til en klargjøring av meningsinnholdet i planen.

Begrepet «folk» har verken politisk eller rettslig fått en klar og entydig definisjon. Dette gjelder så vel nasjonalt som internasjonalt. En rekke internasjonale instrument benytter begrepet «folk» og anerkjenner «folk» rettigheter, likevel har selv ikke grunnleggende instrument innenfor FN funnet det formålstjenlig å gi en definisjon av dette begrepet. I internasjonal rett har man i flere ti-år lagt til grunn at man med «folk» (peoples) forstår suverene nasjonalstater. Det har i den senere tid funnet sted en gradvis endring i forståelsen av dette begrepet, og man har fjernet seg noe fra det opprinnelige konservative og statiske utgangspunktet. I dag skjer det en utvikling der det er økende aksept for at begrepet «folk» må omfatte mer enn utelukkende nasjonalstater. Denne utviklingen er en naturlig konsekvens av utviklingen mot en mer forsonlig og tolerant holdning til folk som er etnisk, religiøs, kulturelt eller politisk forskjellige fra en selv. Dette er kanskje sterkest i demokratiske stater, hvor man i langt større grad enn tidligere aksepterer at man kan ha flere folk innenfor grensene av en nasjonalstat med forskjellige språk, kulturer, religioner og levemåter. Man aksepterer også i større grad at en nasjonalstat forholdsvis uproblematisk kan omfatte og være etablert på territoriet til flere folk.

«Urfolk» og «urbefolkning» benyttes gjerne om hverandre med samme betydningsinnhold, likevel slik at man fra offisielt hold i Norge nå benytter betegnelsen «urfolk». Begrepene har i likhet med begrepet «folk» ikke fått entydige definisjoner. Samene er likevel anerkjent som urfolk av myndighetene i Norden, og dette ligger til grunn for så vel samelovene i disse stater som opprettelsen av sametingene.

«Selvbestemmelse» (self-determination) for alle folk er et internasjonalt rettsprinsipp nedfelt i en rekke internasjonale konvensjoner. Sentrale her er de to FN konvensjonene av 1966, konvensjonene har en likelydende artikkel 1 som omhandler retten til selvbestemmelse. Tradisjonelt var begrepet knyttet til avkoloniseringen i etterkrigstiden. Begrepet er imidlertid et dynamisk begrep, som stadig utvikler seg. En slik utvikling skjer ikke minst på internasjonalt nivå i regi av FN. Dette har medført en utvikling innen folkeretten mot en stadig større anerkjennelse av å inkludere urfolk i begrepet folk. I store trekk er det et spørsmål om man skal anerkjenne samene som et urfolk og et folk, og videre om begrepet urfolk inngår i det internasjonale begrepet folk (peoples). Det vises til at man i internasjonal urfolkssammenheng nå bruker begrepet «indigenous peoples».

Innholdet i begrepet er som en følge av dets dynamiske karakter ikke fastsatt en gang for alle. Her er man internasjonalt i ferd med å sette visse standarder, blant annet gjennom arbeidet med FNs urfolkserklæring, FNs urfolkstiår, og opprettelsen av et Permanent urfolksforum i FN.

Sign: SS / RN

Begrepet kollektiv rett; samene som urfolk og minoritet har allerede kollektive rettigheter, dette i medhold av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Mange av rettighetene som anerkjennes har bare mening dersom de kan utnyttes kollektivt; de skal kunne nyttes sammen med andre medlemmer av gruppen.

3.3 RETTEN TIL SELVBESTEMMELSE

Sametinget tar utgangspunkt i at samene er et eget folk - et urfolk med tilknytning til et område. *Folkenes rett til selvbestemmelse* er et internasjonalt anerkjent prinsipp som FNs medlemsland er forpliktet til å fremme og beskytte. I likhet med urfolk over hele verden har samene hevdet og vil hevde at retten til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet. En samisk grunntanke blir derfor;

“Samene er et folk, og derav følger retten til selvbestemmelse”.

Dette betyr en kollektiv rett til å bestemme over egen fremtid på alle samfunnsområder. Det er også en anerkjent internasjonal oppfatning at statene skal ta *stilling* til folkenes krav om selvbestemmelse. Staten forplikter seg til å legge forholdene til rette for en sosial og kulturell utvikling på folkets egne premisser.

Situasjonen for urfolk verden over er imidlertid at det i de fleste nasjonalstater ikke er tatt stilling til dette kravet. Dette medfører at folkets situasjon blir avhengig av en velvilje til enhver tid fra statens side. Statens politikk av betydning for folket blir mer tilfeldig enn forpliktende. Heller ikke i de nasjonalstater som er etablert på territoriet til samene som folk og urfolk, har statene fullt ut tatt stilling til dette.

Gjennom historien har samer levd både atskilt og side om side med andre folkegrupper. Dette er fakta som gjør at en i de fleste samiske områder ikke ensidig kan hevde en eksklusiv samisk rett til å bestemme over alt og alle. Det man derimot kan kreve, er at en ikke ensidig ekskluderes fra all rett til å bestemme i disse områdene.

Retten til selvbestemmelse medfører dermed også retten til å avgi beslutningsrett fra Sametingets side. Det vil si at det er samene selv, og ikke staten, som avgjør hvilke samfunnsområder det samiske folk skal ha styring, kontroll og forvaltning over.

Av dette følger at et sentralt prinsipp i forholdet mellom samer og ikke-samer må være at en *forhandler* seg fram til enighet og gjensidige avtaler mellom sentrale myndigheter og Sametinget. Det må aksepteres at like lite som samene kan dominere ikke-samer i ett og alt i hele det samisk bosettingsområdet, like lite kan ikke-samer gjøre det samme. Grensegangen mellom ansvarsområder og innflytelse mellom samiske og norske myndigheter bør derfor løses gjennom reelle forhandlinger og avtaler. Å skape felles forståelse for en del *grunnleggende kriterier* for samhandlingen er imidlertid sentralt.

Diskusjonen om utøvelse av selvbestemmelse vil skje mellom ulike samiske interessegrupper, organisasjoner og partier. Dette er den *interne* samepolitiske debatt i et samisk demokrati som skal ende opp med behandling og avgjørelse i Sametinget som det folkevalgte organ for samene.

3.4 DET MATERIELLE GRUNNLAGET FOR SAMISK KULTURUTØVELSE

Det samiske områdets naturressurser er helt avgjørende for utviklingen av samisk kultur. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd, selv om staten gjennom en nedvurderende holdning til samisk kultur tidligere har erklært at samisk sedvane ikke kunne gi en slik rett. Spørsmålet om retten til land og vann handler derfor dypest sett om det *materielle grunnlaget* for bevaring og utvikling av samisk kultur i

Sign: SS / PP

vid forstand. I tillegg til politiske og kulturelle rettigheter, er sikring av det materielle grunnlaget derfor en sentral stolpe i det samlede samiske rettsgrunnlaget.

Gjennom internrettslige regler og folkerettslige avtaler har nasjonalstaten ansvar for at samisk kultur skal ivaretas og utvikles. Et folks rett til kulturutøvelse er en grunnleggende menneskerettighet. Dette innebærer en rettsplikt til også å sikre det materielle grunnlaget for kulturen. Retten til og disponeringen av naturressursene er derfor viktig for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i framtiden.

I utviklingen av det samiske samfunn er det nødvendig å nytte både territoriell (områdevis) og funksjonell planlegging. Den territorielle planleggingen går på tvers av tradisjonelle sektorer som f.eks helse, næring og kultur, mens den funksjonelle planleggingen tar utgangspunkt i nettopp slike sektorer. Territoriell samfunnsplanlegging er tverrsektorielt og ser utviklingen av viktige samfunnsområder i sammenheng. En politikk med et geografisk perspektiv, hvor sektorer vurderes under ett og i sammenheng, vil muliggjøre mer helhetlige løsninger for det samiske samfunn i fremtiden. I denne forbindelse ligger det betydelige utfordringer i å se utviklingen av det samiske samfunn på tvers av landegrensene. Samordning av samisk infrastruktur og funksjoner uavhengig av riksgrensene og tradisjonelle sektorer, danner nye muligheter.

Spørsmålet om "*retten til land og vann*" innehar en territoriell dimensjon med to hovedelementer. Det ene er en grunnleggende respekt for og aksept av at de kollektive samiske rettigheter til områdene som helt frem til i dag har vært i samisk bruk og hevd, danner et selvstendig rettighetsgrunnlag som må uttrykkes i lovs form. Det andre er hvordan disse rettighetene skal inngå i en fremtidig forvaltning som både viser respekt for den samiske kultur og ivaretar de behov området totale befolkning har, uavhengig av etnisk tilhørighet.

Den internasjonale rettsutviklingen om forholdet til urfolk må fortsatt være sentral i utformingen av myndighetenes samepolitikk. Spørsmålet om ländrettigheter og endring av rettstilstanden knyttet til problemstillingen om samiske rettigheter, danner unike utfordringer for demokratiske samfunn i positiv forstand.

4. UTFORDRINGER FOR SAMETINGETS VIRKSOMHET

4.1 SAMETINGET

Sametinget skal som samenes folkevalgte organ opptre som den viktigste premissgiveren i samiske spørsmål. Sametinget selv skal bidra til at internrettslige og internasjonale rettsregler og prinsipper som berører urfolk gis et positivt og fremtidsrettet innhold.

Dersom Sametinget skal kunne oppnå en slik rolle må tinget overføres tilstrekkelig myndighet i saker som berører samene i landet.

Overføring av myndighet til Sametinget har direkte betydning for Sametingets legitimitet i befolkningen. Oppslutningen om sametingsvalget og tingets legitimitet er også avhengig av tingets evne til å utøve myndighet.

4.2 ET HELHETLIG UTGANGSPUNKT

Tiltakene overfor urfolk må vurderes ut fra egne behov og egen historisk situasjon. Forholdet mellom norske sentrale statsmyndigheter og samene som et eget folk, dreier seg som kjent ikke først og fremst om distriktpolitikk, velferdspolitikk, sosialpolitikk eller næringspolitikk. Det dreier seg om det forhold at samene har bebodd sine områder forut for statens etablering. Samene er et urfolk og utgjør en minoritet i forhold til landets øvrige befolkning. Det innebærer at samenes framtid vil være avhengig av at staten anerkjenner samiske rettigheter og gir samene mulighet til å sikre og utvikle samisk kultur, språk og samfunn. Samepolitikk

Sign:SS...../.....RN.....

kan ikke utformes innenfor en definert sektor, men snarere dreier det seg om overføring av et helhetlig tverrsektorielt politikkområde. I all planlegging er et *langsiktig og helhetlig perspektiv* sentrale begrep. For Sametingets virksomhet er også miljø- og kvinneperspektivet sentrale i utformingen av en fremtidig politikk for det samiske samfunn.

4.3 MILJØ, NATUR, KULTUR, LIKESTILLING - TVERRSEKTORIELLE POLITIKKOMRÅDER

Grunnlaget for Sametingets politikk er en langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder der bruken av naturressursene ikke må overskride naturens bæreevne. Utfordringen er å nytte områdene ut fra en balansert utvikling hvor miljøet og naturen selv setter rammer og grenser for aktivitetene. Det er et faktum at arktiske områder på mange måter står i en særstilling. Naturen er utrolig sårbar, og selv små inngrep leges svært sent.

Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Gjennom å vektlegge det helhetlige perspektiv vil alle forhold i samfunnsutviklingen ses i sammenheng. Sametinget ser det derfor som fundamentalt at miljøperspektivet fungerer som en rød tråd og er en forutsetning for all samfunnsmessig aktivitet.

Det er et stadig tiltakende press på *naturressurser* i samiske områder. Noen utnyttelsesformer vil kunne innebære store naturinngrep. I slike tilfeller skal Sametinget spille en avgjørende rolle. Det er av stor viktighet at naturinngrep ikke er til betydelig skade for naturen og for den samiske næringsutøvelsen som må baseres på naturens bærekraftighet. Dermed vil negative konsekvenser for samisk kultur og samfunn for øvrig forhindres.

Det er et sentralt mål å etablere en ressursforvaltning som forhindrer rovdrift, utpining og skade. Miljøverdiene må sikres for kommende generasjoner, og de verdiene som skapes må være et gode for de som lever i områdene.

Sametinget skal i fremtiden være den sentrale premissgiveren i fundamentale spørsmål om miljø, kultur og næringer. Gjennom en styrt utvikling skal en finne frem til og organisere forvaltningsordninger som ivaretar miljøperspektivet. Det skal utformes en politikk bygd på en samisk grunnfilosofi hvor miljøet, naturen og ressursene selv setter standard for bruk og uttak. I henhold til internasjonale konvensjoner og rettsregler skal urfolkens synspunkter fremmes på det internasjonale plan for å sikre fremtiden ut fra et globalt perspektiv. Sametinget vil i samarbeid med sametingene i Sverige og Finland utarbeide en miljøanalyse som skal munne ut i *et miljøpolitisk handlingsprogram*.

På veg mot målet om full integrering av *kvinnepolitiske spørsmål* i politikktutformingen er det et sentralt poeng at kvinnesatsing blir en del av helheten, og ikke skaper en ny sektor. Det betyr at en må sette i fokus og stille spørsmål ved likheter og ulikheter i menns og kvinners prioriteringer. Slik kan en avdekke behov for å justere tiltak og reformer med sikte på å forebygge uheldige konsekvenser, og tydeliggjøre behov for særskilte tiltak som kan bidra til langsiktig integrering eller kompensere forskjeller mellom kjønnene på et område. Ved at vi benytter likestillingsperspektivet stiller vi spørsmål om det er systematiske ulikheter i livssituasjon, som vil føre til ulike konsekvenser for kvinner og menn med hensyn til tiltak og beslutninger. Kvinners verdier og prioriteringer må vektlegges, verdsettes og integreres i Sametingets politikk ut fra et rettferdighetssyn og et helhetssyn til gode for det samiske samfunnet. For Sametinget er det derfor viktig at kvinnepolitiske målsettinger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og at arbeidet gis innhold og status.

Sametinget har i dag en altfor lav kvinneandel blant sine representanter på tinget, og Sametinget vil i denne perioden vurdere konkrete tiltak som kan legge grunnlag for en bedre kjønnsfordeling. Sametinget vil vurdere ulike stimuleringstiltak, slik at flere kvinner sikres representasjon på tinget. Samtidig legger Sametinget vekt på å skape tilfredsstillende

Sign: SS, R1

arbeidsvilkår for kvinnelige representanter. Tinget vil i denne sammenheng se på hvordan kjønnsaspektet bedre kan ivaretas ved gjennomgang av reglene for valg til sameting.

5. INNSATSOMRÅDER FOR SAMETINGET 1998 - 2001

5.1 INNLEDNING

Med utgangspunkt i et prinsipielt ståsted og et helhetlig og tverrfaglig perspektiv som skissert i kapittel 3, skal Sametinget gjennomføre en politikk ut i fra indre og ytre hensyn. Det er et mål at samisk selvbestemmelsesrett skal anerkjennes og nedfelles i det norske styringsverket, og gis et utvidet innhold. Fremleggelsen av Samerettsutvalgets andre delinnstilling har medført en svært sentral debatt om samiske rettigheter og Sametingets rolle i fremtidig ressursforvaltning og arealplanlegging. Som en naturlig følge av rettighetsarbeidet, vil språk, utdanning, kultur og nærings spørsmål være helt vesentlige arbeidsområder for Sametinget.

Sametinget har i forbindelse med vedtaket i Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder for perioden 1998-2001, fremmet *næringer, språk og infrastruktur* som innsatsområder. For Sametinget blir det viktig å følge opp eget planarbeid på en rekke områder. I tillegg skal nye innsatsområder initieres, utredes og planlegges tiltak for. Sametingets virksomhet i kommende planperiode vil derfor omfatte 3 hovedinnsatsområder.

- Samiske rettigheter
- Samisk språk og utdanning
- Samisk kultur og samiske næringer

5.2 SAMISKE RETTIGHETER

5.2.1 Ny lovgivningsperiode

5.2.1.1 Oppdatering av sameloven

For Sametinget er det helt avgjørende å få en anerkjennelse av prinsippet om urfolks rett til selvbestemmelse nedfelt i lovverket. Enkelte stater har gitt klare signaler om at de er villige til å anerkjenne urfolks rett til selvbestemmelse som prinsipielt utgangspunkt for arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter. Norge har så langt unnlatt å ta stilling til dette spørsmålet. I Norge står en derfor overfor en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Prinsipielle målformuleringer fordrer systematisk og løpende gjennomgang av både lover og administrative ordninger for å få utviklet en konkret politikk og forvaltningsutøvelse som harmonerer med målsettingene.

Sametinget mener at de folkerettslige regler som Norge er bundet av og som har betydning for samenes rettslige stilling, anses som norsk rett, samtidig med at en sikrer at nasjonale rettsregler gis effektivitet. Sametinget ser i denne forbindelse et behov for at det internrettslige grunnlaget oppdateres i forhold til rettsutvikling innen urfolksspørsmål. Det betyr at Lov om Sametinget og samenes rettsstilling, sameloven, revideres og oppdateres. Sameloven er således et steg i en suksessiv lovgivningsprosess, og må endres i takt med den øvrige utviklingen. Det samme prinsippet må også gjelde for andre lover som har betydning for samiske rettigheter.

Sametinget ser behovet for at sentrale statlige myndigheter foretar en avklaring på en rekke sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjonen. Det vises blant annet til uavklarte spørsmål angående landrettigheter og konsultasjons- og rådføringsplikten. Sametinget har tidligere pekt på områder hvor den norske stat ikke er på linje med bestemmelsene og intensjonene som ligger til grunn for konvensjonen. Ved behandlingen av

Sign: SS / RA

Samerettsutvalgets innstilling vil det være naturlig å gi en grundig redegjørelse for hvordan forpliktelsene i konvensjonen skal oppfylles. Dette må igjen nedfelles i sameloven og det øvrige lov- og regelverk.

5.2.1.2 Sametingets konstitusjonelle rolle

For Sametinget som folkevalgt organ ligger det i denne utviklingen at tinget får en mer selvstendig status. Sametingets konstitusjonelle rolle må på denne måten avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og statsmaktene. Uten en klar rollefordeling vil det stadig eksistere unødvendige gråsoner med hensyn til plassering av ansvar for politikktøvelse og forvaltning.

Sametinget som samenes folkevalgte organ må utvikle et likeverdig samarbeid med Regjering og Storting. En slik utvikling av det samiske demokratiet med samhandlingsformer, er en naturlig konsekvens av det arbeidet som skjer med samiske rettigheter.

5.2.1.3 Forhandlingsplikt

Det vil være en sentral oppgave å innføre forhandlingsplikt mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten omfatter mer enn en ren konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser Dette må reguleres i det norske lovverket.

Forhandlingsplikten må bygges opp til å gjelde alle saker som Sametinget selv finner nødvendig, men spesielt saker som gjelder myndighetsområder og økonomi er det naturlig å fremheve. Det må etableres rutiner og forutsetninger for hvordan forhandlingene skal foregå, og forhandlingene må skje med utgangspunkt i et grunnlagsmateriale som begge parter kan akseptere.

5.2.2 Naturgrunnlaget for samisk kultur

5.2.2.1 Innledning

Samerettsutvalgets innstilling NOU 1997:4 "Naturgrunnlaget for samisk kultur" vil danne en del av grunnlaget for rettighetsdebatten i planperiode. Utvalgets arbeid vil være en av de mest sentrale saksområder som Sametinget vil behandle, og som det samiske samfunn vil debattere i de kommende år. Samerettsutvalgets arbeid, både avgitte og framtidige utredninger vil sammen med utredningen om samisk sedvanerett bli forelagt en grundig behandling i Sametingets organer. Sametingets utgangspunkt er at *samiske områder så langt som mulig skal forvaltes av samene selv*. Gjennom en grundig prosess innad i det samiske samfunn og utad overfor den øvrige befolkningen, skal rettighetsdebatten følges opp med konkrete forvaltningsløsninger. Det betyr følgelig også at Sametinget skal ha en sentral rolle i forvaltningen.

I forbindelse med Sametingets arbeid med rettighetsspørsmålene, vil tinget videreutvikle sitt grunnsyn på grunnlag av de overordnede prinsipper som er skissert i kapittel 3. Grunnsynet skal danne fundamentet for Sametingets behandling av konkrete forvaltningsløsninger og forhandlinger med statlige myndigheter.

Naturen i samiske områder er sårbar, både som natur og som grunnlag for kultur. Gjennom å forvalte den samiske naturarven på en måte som tar vare på naturen og naturverdiene, skapes også grunnlag for videreføring og videreutvikling av samisk kultur og samfunnsliv. I samerettsutvalgets andre delinnstilling (NOU 1997:4) går det klart fram at Grunnlovens § 110a også fungerer - i likhet med folkeretten - som en retningslinje og begrensning i

Sign: SS / RM

forbindelse med statsmyndighetenes lovgiving for bruken av naturressursene i samiske områder.

Grunnlovens § 110b slår fast prinsippet om bærekraftig utvikling, og at folk har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og virkningene av planlagte og iverksatte tiltak i naturen. Folkeretten og Grunnloven §§ 110a og 110b innebærer at det i arealplanleggingen må legges spesiell vekt på natur- og ressursgrunnlaget for samisk kultur- og samfunnsliv, og slik at forvaltningen kan legge opp til en bærekraftig ressursutnyttelse. I tillegg innebærer Grunnloven en basis for samisk innflytelse i utnyttelse og forvaltning i tradisjonelle samiske bruksområder.

Samiske områder har et potensiale med hensyn til økonomiske virksomheter basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike *mineralressurser* har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametinget vil presisere tingets prinsipielle holdning til leting og utvinning av mineraler i lys av de mål tinget selv har etablert for sin virksomhet og de nasjonale og internasjonale forpliktelser som er knyttet til samenes rettigheter som folk og urfolk. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder kan og bør forvaltes.

5.2.2.2 Arealplanlegging og -forvaltning i samiske områder

Plan- og bygningsloven er et verktøy for en bærekraftig utvikling i et langsiktig, forebyggende vern av miljø og ressurser. Grunnprinsippene i plan- og bygningsloven er folkevalgt styring, desentralisering av planbeslutninger, samarbeid mellom myndigheter og andre interesserte i planarbeidet, og offentlig informasjon og samråd. Hovedoppgaven i planleggingen er samordning mellom kommune, fylkeskommune og stat. Videre er det en hovedoppgave å foreta en avveining mellom utbygging og vern og sikring av barns oppvekstvilkår.

Vedtatte planer etter plan- og bygningsloven legger rettslige bindinger på hvordan og etter hvilke formål områder skal brukes. Planprosessene er lagt opp med en aktiv og forpliktende deltaking fra organer som har oppgaver vedrørende ressursutnytting, vernetiltak, utbygging eller sosial og kulturell utvikling. De statlige sektormyndighetene ivaretar avgrensede fag-/saksfelt forankret i sektorlovgivingen. Sektormyndighetene har også innsigelsesmyndighet om planmyndigheten (kommunene) ikke tar tilstrekkelig hensyn til merknader som er innkommet. Fylkeskommunen har som regional myndighet ansvar for at planfaglige kvaliteter og regionale planinteresser ivaretas. Regionale planinteresser er som regel uttrykt i fylkesplanene. Fylkeskommunen har innsigelsesmyndighet i slike spørsmål. Planmyndigheten har ikke anledning til å overse en innsigelse. Ønsker ikke planmyndigheten å ta innsigelsen til følge, kreves det forhandlinger, mekling hos Fylkesmannen og eventuelt endelig behandling i Miljøverndepartementet.

Skal de samiske natur- og ressursinteressene ivaretas på en forsvarlig måte, er det av svært stor betydning at dette tydelig *vektlegges i plan- og bygningsloven*, og at Sametinget gis *nødvendig myndighet* til å ivaretar dette i planarbeidet (jf. folkevalgt styring, desentralisert planarbeid og samarbeid). Viktigheten av at Sametinget i sterkere grad gjøres i stand til å ivareta samiske verne-, kultur-, og samfunnsinteresser i miljø- og arealplanlegging blir ytterligere nødvendig etter de nye forskriftene til bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven. Disse forskriftene legger opp til mer aktiv bruk av konsekvensutredninger. I konsekvensutredninger skal tiltakets virkninger på miljø, naturressurser eller samfunn klargjøres. I områder med store samiske interesser kan Sametinget spille en aktiv rolle i fastsettingen av utredningsprogram og godkjenningen av konsekvensutredninger.

Sign:

Ved siden av tilskrivning av sektormyndighet til Sametinget må vektlegging av og hensyn til samiske interesser i plan- og bygningsloven, også innebære en nærmere utforming av innholdet i vektleggingsbestemmelsene i form av samiske *arealforvaltningsperspektiver* eller rikspolitiske retningslinjer.

Sametinget kan i arbeidet med vektlegging av samiske interesser i plan- og bygningsloven, spille en mer aktiv rolle som innspiller og premissleverandør. I og med at Sametinget allerede er adressat for alle arealplaner og besitter plan- og områdekunnskaper ved Samisk kulturminneråd, har Sametinget god anledning til å møte disse utfordringene på en offensiv måte. Samiske bruks- og bosettingsområder er ikke bare grunnlag for samiske næringsformer, men danner også viktige kulturelle referanserammer. Hvordan områdene forvaltes er derfor av avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk kultur.

Ressursene og miljøkvalitetene i de samiske bruksområdene er samtidig gjenstand for en stadig sterkere etterspørsel i samfunnet generelt, fra nærings- og fritidsinteresser. En fremtidsrettet forvaltning av ressursene må ta hensyn både til naturverdiene og til det grunnlag disse utgjør for samiske samfunn. Dette forutsetter mulighet til reell påvirkning når det gjelder tiltakenes og inngrepenes art, utnyttelsesgrad/skala, lokalisering og gjennomføring. Det innebærer også muligheter til reell påvirkning av hvordan områdene markedsføres og tilrettelegges i reiselivssammenheng.

5.2.2.3 Reindrift og arealforvaltning

Sikring av reindriften arealer er en forutsetning for framtidig reindrift med god produktivitet og inntjeningssevne. Det er også av stor betydning for reindriften som viktig kulturbærer. *Reindriftsloven* gir rettsvern for opphold, byggegrunn, ferdsel og flytting, beite, gjerder og andre anlegg, brensel og trevirke, og jakt, fangst og fiske. (jf. reindriftsloven kap. 3). Sjøl om reindriftsloven gir et vern for reindriftsutøvelse, er det viktig at arealbruken også sikres gjennom plan- og bygningsloven. Utarbeidelse av distriktsplaner for reinbeitedistriktene for bl.a. flyttemønster, beiteressurser, reingjerder og anlegg vil styrke muligheten til et mer aktivt arealvern også når det gjelder bergverksdrift, spredt hyttebygging, anlegging av skogsbilveger, og annen motorferdsel.

I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne og samkjøre bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven. For kommunene og fylkeskommunene i reindriftsområder vil det være meget hensiktsmessig å danne seg et bilde av gjeldende distriktsgrenser innen reindriften i sin daglige arealforvaltning, og å ha oversikt over reindriften totale ressursituasjon. Slik vil en skape bedre grunnlag for en helhetlig forvaltning der reindriftsinteressene blir ivaretatt på best mulig måte. Et nærmere samarbeid med reindriften vil også medføre behov for et bredere interkommunalt samarbeid. Dette gjelder både mellom kommunene og mellom kommunene og fylkeskommunene i reindriftsområder.

Samtidig vil formuleringer av overordnet mål for reindriftpolitikken i arealplanlegging være en fordel i plansammenheng. Reguleringsplaner for reindriftsformål har i liten grad blitt benyttet, sjøl om det er den planformen som i plan- og bygningslovsammenheng gir sterkest vern og avklaring for reindriftsinteressene. Ved å utarbeide distriktsplaner, vil det kunne bli lettere å få laget reguleringsplaner også for reindriftsformål. Reguleringsplaner for reindriftsformål vil i tillegg lettere avklare forholdet til andre planinteresser, som hyttebygging og natur- og kulturminnevern.

Samtidig som reindriftnæringen må vies stor oppmerksomhet i arealplanlegging for å sikre næringsgrunnlaget, må også reindriftnæringens egne naturinngrep undergis en kontinuerlig vurdering.

Sign:SS....., R11.....

Det er en målsetting at reindriftsinteressene i sterkere grad avklares og tas hensyn til i arealplansammenheng. Det er også viktig å organisere og utøve reindriftsnæringen slik at behovet for infrastrukturiltak og motorferdsel i minst mulig grad forringer naturgrunnlaget og miljøverdiene, og sikrer bærekraftige beiteresurser, økologisk mangfoldet og kulturminnene.

5.2.2.4 Utmarksbruk, hyttebygging og motorferdsel

Områdene er utsatt for påtrykk både internt i det samiske samfunn og fra eksterne interesser. Samiske lokalsamfunn utmerker seg ved en territoriell tilknytning som ikke er begrenset til den faste bebyggelsen og andre kulturskapt anlegg og innretninger, men der det som kan kalles "nærområder" strekker seg over store arealer. Aktiv bruk og høsting av utmarksressurser som vilt, fisk og bær står sentralt i den samiske kulturutøvelsen, og for mange er det også fortsatt en viktig næringskilde. En viktig utfordring vil være å skape forutsetninger for et vedlikehold av gjensidigheten mellom samiske lokalsamfunn og deres ressursområder på en måte som ivaretar miljøverdiene. Dagens regelverk og praktiseringen av regelverket må tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksutøvelse som for eksempel høsting av vilt, fisk og bær.

Økt folkemengde, høyere levestandard og større krav til inntjening har ført til et større press på naturen og bruken av naturressursene. Utviklingen av terrengkjøretøyer med stor rekkevidde og den mer fritidspregede bruken av utmarken har ført til økt naturslitasje, større utnyttingsgrad og ressurskonkurranse. Reingjerder, vegutbygging, kraftlinjer, motorferdsel og hyttebygging har de senere årene tiltatt i omfang. Uten en gjennomtenkt og planmessig bruk og ferdsel i disse områdene står både næringsgrunnlag, naturmiljøet og det biologisk mangfoldet, og kulturminner og kulturmiljø i fare for å ødelegges.

Folk kommer også i økende grad langveisfra for å ferdes og ha fritidshytter i fjerntliggende og attraktive områder. Denne utviklingen innebærer ikke bare en kvantitativ endring i form av økt ferdsel og aktivitet i fjerntliggende områder. Den medfører også en kvalitativ endring mot mer opplevelse og naturforbruk, og mindre tilhold og bærekraftig naturbruk.

Det må være en målsetting å styre bruken av motorferdsel i utmarka. Barmarksløyper og scooterløyper bør i størst mulig grad legges til eksisterende ferdselsårer. Barmarksløypene bør ha som formål å lette adgangen til tradisjonelle høstingsområder. Løypene må først og fremst dekke behovet til de lokalsamfunn som tradisjonelt har brukt områdene. Sametinget ser forøvrig behovet for en bred kartlegging av konsekvensene ved barmarkskjøring.

Spredt hyttebygging er lite forenlig med en arealforvaltning der en ønsker å ta hensyn til natur-, kultur- og ressursvern. Det ivaretar heller ikke behovet for en sikring av reindriftens arealgrunnlag. Tillatelse til spredt hyttebygging gjennom praktisering av dispensasjon etter plan- og bygningsloven må begrenses. Hyttebygging bør som en hovedregel styres mot planlagte hyttefelt enten i kommuneplanens arealdel eller i forbindelse med reguleringsplaner.

Dette må likevel ikke være til hinder for at gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Kommunene må så langt som mulig forsøke å avklare denne type byggeformål i arbeidet med kommuneplanens arealdel. Dette krever en styrket dialog med de samiske lokalsamfunnene og interessegruppene i planprosessen.

5.2.2.5 Arealforvaltning og miljøverdier

Sametinget har som et uttalt mål å forvalte ressursene i de samiske bosettings- og bruksområdene. Den samiske kulturen og de samiske bosettings- og bruksområdene henger nøye sammen. Hvordan naturen og miljøet forvaltes er av avgjørende betydning for

Sign: SS / RM

muligheten til kulturell kontinuitet og utvikling. Natur og miljø har direkte relevans for samisk næringsutøvelse og bosetting, for kulturell tilhørighet, og for videreføring og utvikling av samfunnsliv. Tradisjonelle samiske næringsformer og næringskombinasjoner innebærer en ekstensiv bruk av store arealer. Samtidig som naturen er grunnlaget for næringsformer, er den også rammen for livsområdet og opplevelsen av fortiden, og for kunnskaper og levemåte.

I forvaltning og utnyttelse av arealer og miljø er det to forhold som er bestemmende. Det ene er en avklaring av retten til grunnen, og det andre er lovverket for natur- og ressursforvaltning. I lovverket er plan- og bygningsloven det mest sentrale, og i tillegg kommer en rekke særlover som kulturminneloven, naturvernloven, motorferdselsloven og reindriftsloven.

For Sametinget er det sentralt å arbeide for å sikre og utvikle samenes territorielle rettigheter. Sametinget vil utvikle en *arealforvaltning* som ivaretar en miljøvennlig natur- og ressursutnyttelse for kontinuitet og utvikling av samisk kultur- og samfunnsliv.

På grunn av statens tidligere erklæringer om at samisk sedvane ikke kan gi grunnlag for samisk eiendomsrett, forventer Sametinget at de sentrale politiske myndighetene i landet avskaffer denne nedverdiggende doktrinen. Norge kan ikke fortsette å leve med en slik internkolonial rettighetssituasjon, som man nå tar et oppgjør med andre steder i verden.

Samiske kultur-, nærings- og samfunnsinteresser skal vektlegges i plan- og bygningsloven. Sametinget vil tilstrebe myndighetsansvar med innsigelsesrett for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, med næringer og samfunnsliv, i alle arealplaner i de samiske områdene. Dette må gjøres for å skape grunnlag for større hensyntagen til samiske interesser i planarbeid etter plan- og bygningsloven, og for å skape grunnlag for større formell samisk innflytelse i arealplanarbeid. Samiske kulturminner og kulturlandskap som viktige historiske, kulturelle og identitetsmessige verdier, skal vises særlig oppmerksomhet i arealplanarbeidet. Det er nødvendig med en systematisk registrering av samiske kulturminner og kulturlandskap. Sametinget skal med bakgrunn i sine miljø- og arealforvaltningsperspektiver i Sametingsplanen spille en aktiv rolle i planprosessene, i første omgang i de samiske kommunenes arealplaner.

5.3 SPRÅK OG UTDANNING

5.3.1 Språk

For Sametinget er det en sentral målsetting at samisk språkarbeid styrkes og utvikles i alle språkregioner. Målet må være at samisk og norsk skal bli likeverdige språk. Sametingets største utfordring på språksiden ved slutten av dette hundre- og tusenåret er å få flere samer til aktivt å bruke det samiske språket. Det vil samtidig være en viktig oppgave å arbeide for å få bort holdninger som hindrer denne utviklingen.

Sametinget anser det som spesielt viktig at forholdene legges til rette for at barn og unge skal ha mulighet til å bruke språket, samtidig som det stimuleres til revitalisering av språket i områder hvor det er nødvendig. For å nå disse målene vil språksentre og arenaer for samhandling mellom generasjoner være viktige faktorer.

Som et ledd i oppdateringen av sameloven vil Sametinget arbeide for at samelovens språkregler revideres i takt med utviklingen forøvrig. Dette innebærer en vurdering av språkforvaltningsområdet. Ikke minst vil det være viktig å se på situasjonen for samisk språk i områder som ikke omfattes av samelovens språkregler i dag.

En utfordring i fremtiden er å tilrettelegge tilbud og virkemidler slik at enkeltpersoners rettigheter i henhold til samelovens språkregler og lov om voksenopplæring blir ivarettatt, og på en slik måte at enkeltpersoner ikke lider økonomisk tap. Det er viktig å oppmuntre

Sign:

enkelpersoner til bruk av samisk språk i alle sammenhenger både privat og offentlig, slik at intensjonene i loven kan oppnås.

Samelovens språkregler er gitt for å bevare og utvikle det samiske språket. Særlig er det lagt tilrette for å styrke bruken av språket i offentlig sammenheng. Gjennom økt bruk og opplæring vil også kompetansen i samisk språk øke. Målet er å oppnå reell likeverdighet mellom norsk og samisk i det samiske samfunn. Sameloven stadfester den retten samisktalende har i Norge generelt og i det samiske forvaltningsområdet spesielt. Det er derfor viktig å påse at arbeidet med hensyn til språkutvikling i kommunale og fylkeskommunale etater som befinner seg i det samiske forvaltningsområdet og i statlige etater som har mye å gjøre med dette området, er i samsvar med lovens intensjoner.

Samisk språkråd har ansvaret for å følge opp Sametingets politikk i språkspørsmål. Sametinget har vedtatt språkplaner for sørsameområdet, lulesameområdet og Ofoten/Sør-Troms området, som skal igangsettes og realiseres gjennom Språkrådet. Planene foreslår ulike tiltak for utviklingen av samisk språk i nevnte områder. Sametinget har også gitt Språkrådet fullmakt til å dele ut statlige midler til tolketjeneste og tospråklighet til kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Kommunene i forvaltningsområdet har i en årrekke gitt signaler om behov for større virkemidler til språkutviklingstiltak. Sametinget vil arbeide for å sikre og styrke ressursene til slike tiltak generelt.

Sametinget vil forøvrig legge vekt på å følge opp Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder på språksiden. I denne planen er det foreslått en rekke mål og tiltak for å realisere utviklingen av samisk språk i samiske kyst- og fjordområder. Det vil være en utfordring å koordinere disse tiltakene. Sametinget er av den oppfatning at ressursbruken må kanaliseres slik at tiltakene kan realiseres.

Utviklingen av samisk språk er en oppgave som fordrer nordisk språksamarbeid, samt større samarbeid bl.a. mellom kommunene i forvaltningsområdet. I følge forskrift til samelovens språkregler skal Samisk språkråd fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske språkspørsmål.

Det er helt avgjørende å kunne koordinere språkarbeidet mellom Finland, Norge, Russland og Sverige. Sametingene i Finland, Norge og Sverige har tatt på seg ansvaret for utviklingen av et felles nordisk samisk språksamarbeid. Samisk språknemnd vil være et egnet organ for dette arbeidet. En mest mulig enhetlig språkpolitikk vil styrke samisk språk helhetlig og bidra til å heve språkets status. Etableringen av et enhetlig *samisk språkforvaltningsområde* på Nordkalotten og utviklingen av et *enhetlig* skriftspråk vil også være sentrale utfordringer i denne sammenheng. Det bør imidlertid settes i verk prosesser hvor konsekvensene av disse forslagene vurderes.

5.3.2 Læring, skole og utdanning

Skole- og utdanningssystemet har et særlig ansvar i virkeliggjøringen av prinsippene for samepolitikken. Det som ligger til grunn for sikringen av samene som urfolk må forme den samiske skole. Dette innbefatter læreplaner, læremidler, undervisningsformer og utdanning av lærere. Grunnskolen skal være et redskap i bevaringen og utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Skolen skal på denne måten ivareta og formidle det samiske folks kultur og kunnskapsgrunnlag. Det er en målsetting at Sametinget skal legge premissene for, og utforme det samiske skole- og utdanningstilbudet. Samisk utdanningsråd vil i perioden bli lagt ned i sin nåværende form, og de økonomiske og personellmessige ressursene blir overført Sametinget.

Samiske barn er i en spesiell situasjon i Norge. Deres oppvekst preges av at de vokser opp i et flerspråklig og flerkulturelt samfunn. Gjennom det nye planverket L-97 Samisk, får samiske

Sign: SS / Ru

barn for første gang i Norges historie, mulighet til å begynne på en skole hvor tospråklighet og tokulturell tilhørighet skal utvikles for å gi et solid grunnlag for deres fremtidige kulturelle-, sosiale-, faglige- og språklige utvikling. Stortingets behandling av Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa våren 1998, innebærer at samiske elever vil få individuell rett til opplæring i samisk språk i grunn- og videregående skole fra det tidspunkt loven trer i kraft. Sametinget har gjennom disse historiske begivenhetene i samisk skolehistorie, fått gjennomslag for viktige prinsipper i sin utdanningspolitikk.

Samiske barnehager har stor betydning for samisk språkutvikling spesielt, og for samiske barns oppvekstvilkår generelt. Samiske barnehagers spesielle stilling som arena for språkutvikling og kulturformidling, fordrer at de sikres finansiering til etablering og drift. Samtidig må den enkelte kommune ansvarliggjøres i forhold til å tilrettelegge for etablering og drift av et samisk barnehage tilbud.

Sametinget vil i planperioden behandle og følge opp de anbefalinger og tilrådninger som er fremmet i tingets barne- og ungdomsplan.

Undervisningen etter L-97 skal være likeverdig med annen undervisning. Dette innebærer at undervisningen ikke nødvendigvis må være lik den som andre barn i Norge får. Sametinget har i følge den nye opplæringsloven rett til å gi forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen. I tillegg gir Sametinget forskrifter om innholdet i nasjonal læreplan som omhandler samiske forhold. Den norske enhetsskolen må ikke være til hinder for at Sametingets myndighet på dette området kan utvides i fremtiden, slik at tingets myndighet til å gi forskrifter også omfatter andre fag enn samisk språk og de særskilte fagene i videregående opplæring. Sametingets myndighet i forhold til innholdet i den samiske skolen skal dog utvikles innenfor de generelle rammene som gjelder for opplæring og undervisning fastsatt av Stortinget.

Stortingets vedtak om individuell rett til undervisning i samisk for alle samiske elever i grunn- og videregående skole, medfører en ny situasjon der samiske elever i hele Norge skal ha rett til undervisning i faget samisk. På grunn av at utgangspunktet med hensyn til samisk språk er ulik i de forskjellige geografiske områdene, er det viktig å tilpasse undervisningen til elevenes situasjon og forutsetninger for å lære språket.

Også skolesituasjonen for samiske elever varierer sterkt fra område til område. I mange områder utgjør de samiske elevene et sterkt mindretall, mens de er i flertall i andre områder. I de områdene der samene er i fåtall, må de etablerte skolene skape et fullverdig samisk skoletilbud for samiske elever. I disse områdene er morsmålsundervisningen spesielt viktig, ikke bare for kommunikasjonen, men også som et identitetsskapende element. Opplæringen skal gjøre det mulig for samiske barn og unge å føle seg hjemme og fungere godt både i det samiske, i det norske og etterhvert også i det internasjonale samfunnet.

Det er et mål at elever i kommuner, skoler og klasser der den samiske fagplanen er innført og samisk språk er obligatorisk, skal bli funksjonelt tospråklige. Om dette målet skal kunne nås, må opplæringen legges opp på en fleksibel måte. Opplæring i samisk språk kan ikke kun skje i de timene som er avsatt til språkopplæring, men må også inngå som en del av opplæringen i andre fag. For å kunne oppnå målet om tospråklighet der samisk er et obligatorisk fag, vil det være viktig å utvikle nye metoder som tar utgangspunkt i fleksible løsninger for språkundervisningen. Det er et mål at skillet mellom samisk- og norskspråklige klasser og skoler med tiden viskes ut, slik at begge språk er en naturlig del av undervisningen og samisk vil være naturlig som hovedspråk.

For å lykkes med målet om tospråklighet og revitalisering av samisk, er det nødvendig å øke antallet pedagogisk personale med tospråklig kompetanse. Likeledes er det påkrevd at læremiddelutviklingen og produksjonen forsterkes. Utviklingen av læremidler i samisk må ta

Sign: SS / RM

hensyn til at samisk språkopplæring må tilpasses mange forskjellige nivå. Det er et mål at flest mulig av det pedagogiske personalet må inneha tospråklig kompetanse.

Temaer som kjønnsroller og likestilling må ha en sentral plass i skolen. Barn og unge skal lære om kvinnes kamp for likestilling mellom kjønnene, og kunne problematisere temaet likestilling i det samiske samfunn, i andre urfolkssamfunn og i verden forøvrig.

Den samiske skolen skal ha den samme oppbyggingen og strukturen alle steder i landet. Det vil si at alle elever i utgangspunktet følger det samme skoleløpet og møter de samme fagene. Den samiske skolen skal ta utgangspunkt i og ha ståsted i det samiske samfunnet. Den samiske skolen omfatter også et felles innhold - de kunnskapene, tradisjonene og verdiene som er av overbyggende karakter for det samiske fellesskapet og som utgjør den samiske allmenndanningen.

Det er et mål at man i opplæringen av samiske elever skal følge det samiske læreplanverket, uansett hvor i landet elevene bor. Planverket skal ha samme status som planverket forøvrig, slik at det er et forpliktende grunnlag for opplæringen. Det samiske læreplanverket må i fremtiden kunne tas i bruk av skoler og lærere som underviser samiske elever, men må også kunne tas i bruk der dette planverket er bedre tilpasset elevenes bakgrunn enn det nasjonale planverket. Det bør i perioden vurderes hvorvidt det skal utarbeides egne planer for utdanningssektoren, der forskjellige geografiske områder vektlegges.

Videregående opplæring må bygge på og utvikle videre det grunnlaget grunnskolen har gitt elevene gjennom det samiske læreplanverket. Sametingets myndighet til å gi forskrifter til innholdet i den videregående opplæringen må utvides.

Retten til opplæring på samisk er etter den nye opplæringsloven ikke en individuell rett, men knyttet til begrepet «samisk distrikt». I samiske distrikt har alle i grunnskolealderen rett til opplæring også på samisk. Utenfor de samiske distriktene må minst 10 elever i en kommune kreve opplæring på samisk før kommunen er pliktig til å gi slik opplæring. Opplæringen skal opprettholdes så lenge det er 6 elever igjen i gruppen. Samiske distrikt er i den nye opplæringsloven definert på følgende måte: «det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i sameloven, og andre kommuner eller deler av kommuner etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og de kommunene og fylkeskommunene spørsmålet gjelder har fått uttale seg» Sametingets målsetting om individuell rett til opplæring på samisk både i grunn- og videregående skole vil derfor være et prioritert innsatsområde i perioden.

5.3.3 Høyere utdanning og forskning

Sametinget anser forskning for å være av avgjørende betydning for bevaring, styrking og utvikling av det samiske samfunn. Forskningen fyller en viktig rolle i målsettingen om å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Samfunnet står overfor en omstilling og forandring med store krav til kunnskap. En befolkning med kreativitet og gode kunnskaper og ferdigheter er en grunnleggende viktig ressurs. Utviklingen i samfunnet blir stadig mer forskningsbasert og vitenskapeliggjort, samtidig som teknologi og politiske beslutninger i økende grad bygger på forskning. Forskning representerer kunnskap, og kunnskap er makt. Samene befinner seg i spenningsfeltet mellom tradisjon og modernitet, og folkets rett til å produsere kunnskap om seg selv er sentralt.

En videreføring og utvikling av det samiske samfunn på samenes egne premisser fordrer høy formell kompetanse. Det er derfor et mål å legge forholdene til rette for utviklingen av samisk forskning på bred basis. Forsknings- og utdanningssystemet må vurderes i lys av denne utfordringen. I dette ligger etableringen av sterke og dynamiske samiske forsknings- og fagmiljø og institusjoner som forsker i samiske forhold. Denne forskningen må ta

Sign:

utgangspunkt i de behov det samiske samfunn har, f.eks med hensyn til den samiske næringsutviklingen.

Forskning er en aktivitet som må foregå i nært samspill og forståelse med det samiske samfunn. Samisk forskning er ingen statisk dimensjon. Samfunnet endres kontinuerlig samtidig som også målene for hva som er en god samfunnsutvikling endres. *Formålet* med samisk forskning er å *framskaffe kunnskap som kan bidra til å sikre, bevare og utvikle det samiske samfunnet.*

Sametinget vil understreke forskningens *frie* stilling. Både i grunnforskning og i anvendt forskning er det avgjørende at forskeren har full frihet til å følge forskningens etiske og vitenskapelige prinsipper. Forskningens målsetting og utfordring må være å *generere ny kunnskap* om det samiske samfunnet, som både kan bygge på tradisjoner og viten som allerede finnes, og på vitenskapsbasert kunnskap. Det er tett sammenheng mellom kunnskap og språk. Det er derfor viktig at samisk språk har status og større anvendelse innen forskningen. Utfordringen fremover må være å anvende og utvikle det samiske språket i forhold til all type vitenskapelig kunnskap, også når det gjelder formidling av forskningsresultater.

Sametinget mener det må nedfelles *etiske retningslinjer* for samisk forskning. Det er behov for et *samisk organ* som kan ta seg av etiske problemstillinger. Et slikt organ skal gi råd og uttale seg om etiske problemstillinger for å ivareta det samiske samfunnets interesser på området.

Et sentralt trekk i det samiske samfunn er at svært mange kvinner tar høyere utdanning. Det skulle derfor ligge til rette for at samiske kvinner skulle kunne prege høyere forskning og utdanning, og det er en klar utfordring for universitets-, høyskole- og forskningsmiljøene å ivareta denne muligheten. Sametinget ser behov for at det opprettes et eget forskningsprogram som tar for seg spørsmål om likestilling mellom kjønnene i det samiske samfunn generelt, og situasjonen til samiske kvinner spesielt. En annen utfordring er å arbeide for at forholdene legges bedre til rette for at flere samiske unge menn velger høyere utdanning i områder hvor dette synes nødvendig.

Sametinget mener at samisk forskning må vurderes ut fra et *samisk perspektiv*. Det ligger betydelige utfordringer på det forskningspolitiske plan i å utvikle forskningsinstitusjoner som følger opp *internasjonal urfolksforskning* generelt og utviklingen innen Barentsregionen og polare områder. Dette betyr blant annet at i tillegg til et rent nordisk perspektiv skal virksomhetene også innbefatte samene på russisk side.

Sametinget ser et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og å ansvarliggjøre et samisk organ. Sametingets primære og langsiktige målsetting er derfor at det etableres et *nordisk samisk forskningsråd* som omfatter hele det samiske bosettingsområdet. Slik vil sametingene i Finland, Sverige og Norge i fellesskap ha et overordnet ansvar for utformingen av en helhetlig samisk forskningspolitikk.

For å foreta et bredt løft på rekrutteringssiden mener Sametinget at det må gjennomføres et *10-årsprogram* for oppbygging og utvikling av samisk forskning. Programmet skal inneholde en konkret tiltakspakke for å styrke rekrutteringen av samisktalende forskere til de samiske forskningsmiljøene. Innen forskningen generelt og 10-års programmet spesielt skal *kjønnspektivet* vektlegges. Det er et mål at flere kvinner blir motivert og rekruttert til samisk forskning.

Sametinget vil understreke at det eksisterende forskningssystemet ikke må fritas ansvar for samisk forskning. Det bør vurderes samisk representasjon og deltagelse i ulike forskningspolitiske organer og program.

Sign:

Innen samisk kunnskapsoppbygging er det mangel på oppsamlet *data* og *statistisk* materiale om samiske samfunnsforhold. Det er fortsatt behov for en intensiv innsamling av grunndata om samisk kultur. Sametinget vil understreke målsettingen å bygge opp en *database* hvor det primære vil være å samle grunn- og primærdata for samiske forskningsformål om samiske samfunnsforhold. En felles database med statistisk materiale er en forutsetning for samfunnsforskning og planlegging.

Kunnskap, kompetanse og teknologi er sentrale begreper knyttet til *næringsutvikling* basert på og støttet av forskning og høyere utdanning. Utformingen av en helhetlig kunnskapspolitikk er derfor helt avgjørende i planleggingen av det samiske samfunn og i urfolkssammenheng for øvrig. Sentralt i dette ligger det en utfordring i å videreføre og bygge opp eksisterende institusjoner. Samtidig er det av grunnleggende betydning å bygge opp større og stabile miljøer hvor forskning og høyere utdanning er samlet, og hvor et samisk helhetsperspektiv ivaretas med hensyn til nordiske og samiske interesser.

Sametinget ser nødvendigheten av at Regjeringen følger opp tingets politikk på området, og avklarer fremtidige rammevilkår for samisk forskning. I tillegg til at tingets organisatoriske løsninger følges opp, vil et skikkelig løft for samisk forskning samtidig medføre behov for adekvat økonomisk oppfølging. Sametinget ser behovet for at Regjeringen innen kort tid legger frem en *stortingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning*.

5.4 KULTUR OG NÆRING

5.4.1 Innledning

Rask samfunnsendring, økt internasjonalisering og globalisering av kultur setter stadig større krav til og press på urfolkskulturer. Samfunnsmessige og politiske forandringer farger folks virkelighetsoppfatning, identitetsfølelse og handlingsmønster. Den teknologiske utvikling påvirker alle sider ved tilværelsen og er en av de sterkeste sidene i den pågående internasjonalisering. Medieteknologien resulterer i prosesser uavhengig av politisk styring. Strømmen av informasjon og kultur flyter fra land til land og mellom regioner på det internasjonale plan. I denne situasjonen er det særdeles viktig å sikre og støtte urfolks kultur samt lokal kultur generelt.

Nasjonalstaten Norge har en rettsplikt til å ivareta samisk kultur. Sametinget ser behovet for en sterkere integrering av kulturelle aspekter i samfunnspolitikken. Kultur er en sektorovergrepene oppgave og innholdet i begrepet er derfor mangesidig. For Sametinget er det viktig å føre en helhetlig kulturpolitikk samtidig som det er vesentlig å se næring og kultur i sammenheng. Sametingets kultur- og næringspolitikk har satt fokus på samiske lokalsamfunn. Kvinner og menn må sikres like muligheter til å ta del i de goder som blant annet Sametinget er ansvarlig for fordelingen av.

5.4.2 Samisk kulturutøvelse

Samisk kultur er nært knyttet til primærnæringer, natur, språk, tradisjoner og historie gjennom samhandling, sosialisering og identitet. Å ivareta og utvikle samisk kultur må derfor ha et helhetlig perspektiv der både samfunn og enkeltmennesket settes i fokus. Samtidig må det utvikles forståelse for at kulturelle yringer og aktiviteter har en egenverdi og påvirker både samfunn og enkeltpersoner. Omgivelser i kontinuerlig forandring stiller også krav til samer om tilpasning og omstilling. Den samiske kulturs sterke forankring i naturgrunnlag og tradisjoner skaper en utfordring i å kunne forholde seg til ytre forandringer og tilpasse seg med utgangspunkt i samenes egne forutsetninger.

I dagens kompliserte virkelighet vil derfor den enkeltes evne til å sortere inntrykk og informasjon, og til å finne nye løsninger, være avgjørende. En fremtidig samisk kulturpolitikk

Sign:

skal derfor måtte formes i spennet mellom tradisjon og nyskapning. Å ivareta kulturen er ikke bare en forpliktelse overfor en selv, men også overfor det nasjonale og internasjonale samfunn. Rikdommen i kulturene består nettopp i mangfoldet. Kulturpolitikken skal bygge på kulturelle røtter og egen tradisjon, slik det kommer til uttrykk i det samiske samfunn. Samtidig må den bidra til å sette en i stand til å motta impulser internasjonaliseringen fører med seg og utnytte disse til egen vekst og utvikling. Samisk kultur er på ingen måte noen statisk dimensjon, men vil måtte utvikles i takt med omgivelsene forøvrig.

Fra statens side blir kultur og kulturelle aktiviteter i flere sammenhenger vektlagt som et grunnlag for materiell og økonomisk verdiskaping. Sametinget vil sterkt advare mot rettferdiggjøring av kultur for økonomisk vekst. Kunstens og kulturens verdi er abstrakte størrelser som vanskelig kan måles med økonomiske kalkyler. Sametinget vil fremheve samisk kulturs *egenverdi*. Kulturen i seg selv innehar en uhyre viktig verdi som ikke trenger å rettferdiggjøres opp mot andre målbare verdier. En mål-middel-tankegang kan derfor ikke nyttes i samisk kulturpolitikk. Selv om det selvsagt er positivt hvis kulturutøvelse kan skape sysselsetting og aktivitet, er ikke dette målsettingen. Viktigere er den samiske kulturens innhold og egenutvikling i vid forstand. Et mangfold av gode kulturtilbud og aktivitet, en god og bevisst utforming av lokalsamfunnet og et aktivt kulturvern skal styrke fellesskapet, livskvaliteten og kompetansen blant samene og den øvrige befolkning.

For Sametinget er det en viktig oppgave å samordne samisk kulturinnsats, tilrettelegge for likeverdige tilbud og aktiviteter ut fra ulike regionale gruppers behov. Offentlig støtte til litteratur, musikk, film og teater skaper kjerneaktivitetet som får ringvirkninger for det øvrige kulturtilbud. Det er også en vesentlig oppgave å skape rammebetingelser for samisk kulturarbeid i mer privat regi. *Samisk kulturfond* skal styrkes betraktelig slik at en kan satse med større tyngde på samiske kulturtiltak. Av dette følger det også at rammene for støtte til fremme av samiske barns oppvekstvilkår også styrkes tilsvarende.

Sametinget ser imidlertid behovet for en bred drøfting av hvordan en på en best mulig måte kan forvalte samiske kulturmidler. Dette er nødvendig ut fra et stadig økende behov og økt kulturaktivitet på et bredt grunnlag. Til stadighet opplever en at nye problemstillinger reises som en må finne løsninger på. Blant annet er spørsmålet om ansvaret for vedlikehold og drift av samiske kulturinstitusjoner under diskusjon. Dette gjelder både samiske kulturhus, museer og lignende institusjoner. I denne sammenheng vil Sametingets rolle i forholdet til det øvrige kulturliv og den statlige støtten til kulturtiltak vurderes nærmere. Utgangspunktet er at Sametinget skal evaluere og ha styring med det offentliges innsats på kultursiden. Men hvordan dette kan løses i praksis må drøftes mer inngående.

Samiske kulturbygg har vist seg å være av særskilt betydning i områder hvor samene er i klar minoritet i forhold til den øvrige befolkning. Dette gjelder både kulturhus som et samisk sentra for ulike aktiviteter og museumsbygg. Samiske kulturbygg bidrar til infrastruktur som gir trivsel og utviklingsmuligheter for lokalsamfunnene. Det er viktig å planlegge slike bygg med tanke på en flerbruksmodell inkludert tilbud til barn og unge. Etableringen av samiske kulturhus kan være en trivselsfaktor som gjør lokalsamfunnet ettertraktet å etablere seg i også for kvinner.

Sametinget har utarbeidet og vedtatt en samisk kulturhusplan i 1996 med forslag til klassifisering, organisering, finansiering og prioritering av samiske kulturbygg. Foruten målsettingene i planen er hele konseptet for utbygging av ulike typer samiske kulturbygg avvist av Regjeringen både med bevilgningsmessige og organisatoriske begrunnelser. Dette er noe av utgangspunktet for arbeidet med rullering av kulturhusplanen. Målet med rulleringen er å gjøre kulturhusplanen mer realistisk, og dermed i enda større grad kunne bruke det som styringsverktøy både i og utenfor sametingssystemet. Sametingets ambisjoner må sees i sammenheng med ønsket om å få realisert tingets prioriteringer.

Sign: SS / RK

Sametinget vil i planperioden ha *samiske media* som et prioritert område. Sametinget vil bidra til at det samiske samfunn har et godt utbygd medietilbud. Det vil være et mål å tilrettelegge for et daglig samiskspråklig medietilbud. Sametinget vil spesielt arbeide for at det eksisterer periodiske samiskspråklige publikasjoner for barn, unge og kvinner. Sametinget vil støtte forslaget om økt bevilgning til samisk presse. En kartlegging og definisjon av samiske medier vil bli gjennomført. Sametinget vil utarbeide en samisk mediaplan som skal ivareta det samiske samfunns behov på dette området.

Samisk idrett er en viktig side ved samisk kulturutøvelse. Samisk idrett er nært knyttet til spørsmål om identitet og tilhørighet, og må derfor ses i sammenheng med grunnleggende sosiale og kulturelle normer og verdier i samfunnet. Sametinget ser behovet for at samisk idrett sikres offentlig finansiering. I denne sammenhengen bør en også vurdere mulighetene for at deler av tippemidlene tilbakeføres samisk idrett.

5.4.3 Samisk næringsutøvelse

I politiske vedtak og i lovgivning, både nasjonalt og internasjonalt, er sammenhengen mellom næring og kultur sterkt understreket når det gjelder politikktutforming overfor samer og andre urfolk. Dette prinsippet står fast og det gjelder derfor å utvikle og ivareta den næringsvirksomheten som utgjør det materielle grunnlaget for samisk kultur og identitet. De reelle mulighetene til å kunne sikre og utvikle sin kultur gjelder ikke bare ideelle kulturytringer som undervisning, litteratur, språk eller kunst, men også utnyttelse av naturressurser og utøvelse av næringer som er viktige for kulturgrunnlaget.

Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv er en definert målsetting for Sametinget. For Sametinget er det helt sentralt at det skapes gode rammevilkår for næringsutøvelse i samiske områder. Tradisjonell næringsutøvelse skal sikres og nye næringer gis utviklingsmuligheter. Det er behov for en bredere tilnærming til sentrale nærings- og regionalpolitiske problemstillinger enn den mer tradisjonelle horisontale bransjetilnærmingen som en har vært vitne til gjennom statlig næringspolitikk i etterkrigstiden. En helhetlig næringspolitikk må uttømmes slik at mulighetene for næringskombinasjoner, småskaladrift og utradisjonelle løsninger sikres på en tilfredsstillende måte.

Selv om samer i stor grad deltar i det moderne samfunnets differensierte yrkesliv, er det primærnæringene som danner basis og ankerfeste for samisk kultur. Såvel statistisk materiale som forskning har påvist sammenhengen mellom det samiske innslaget i bygdene og primærnæringenes stilling som sysselsettingsfaktor. Yrkesvalg for mange i det samiske samfunn er sterkt knyttet opp mot ønsket om lokal tilknytning til bosted. Folks orientering mot det lokale bygdearbeidsmarkedet må derfor danne en viktig premisse for både bosetting og sysselsetting i plansammenheng. Samiske bygdesamfunn utgjør klare forutsetninger for å opprettholde samisk identitet, språk og kultur.

Tidligere har strategien for nærings- og samfunnsutviklingen i de samiske områdene stort sett tatt utgangspunkt i at disse utgjør distriktriktspolitiske utkanter. Livsgrunnlaget for samiske bygdesamfunn er primærnæringer som landbruk, fiske, reindrift og høsting av utmarksressurser, samt privat tjenesteyting og offentlig service. Disse næringene og tyngdepunktene av samisk bosetting utgjør samiske sentra, selv om de med et ensidig norsk utgangspunkt er mer å betrakte som utkant eller omland. Samiske bygdesamfunn danner basis for sammenhengende nettverk av sosiale og kulturelle relasjoner som samlet sett ikke er marginale samfunn i samisk perspektiv.

Sametinget må ha en mer aktiv *regionalpolitisk rolle*. Tradisjonell samisk ressursutnyttelse må sikres gjennom forvaltning og lovgivning. Det overordnede mål for regionalpolitikken i de samiske bosettingsområdene er å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og

Sign:

sikre likeverdige livsvilkår. Virkemidler som settes inn og de konkrete tiltak som formuleres, må ta hensyn til de forutsetningene som finnes i samiske lokalsamfunn slik at dette harmonerer med det overordnede kulturpolitiske perspektivet som er nedfelt og som det hersker bred enighet om.

En endring i *økonomisk politikk* med nedskjæring av støtten til primærnæringene og stimulering av stordrift og økonomisk effektivitet, skaper store utfordringer for samiske næringer. Spesielt er samiske primærnæringer sterkt presset. *Samisk næringspolitikk* som tar hensyn til og er utformet for utvikling av samiske lokalsamfunn, legger ofte til grunn andre vurderinger enn de som gjøres generelt i næringspolitiske spørsmål. Sametingets politikk vil fortsatt være å styrke rammevilkårene for samisk nærings- og kulturutøvelse i sin helhet, herunder støtte til småskaladrift og kombinasjonsutøvelse.

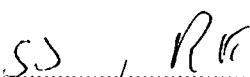
Sametinget har et særskilt ansvar for utviklingen av duodji som næring. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring med et betydelig utviklingspotensiale. Sametinget vil legge til rette for utviklingen av en næringsrettet duodji. Det vil være viktig å satse på produktutvikling, kompetanseheving gjennom videregående skoler og lærlingeordninger, salg og markedsføring gjennom etablerte kanaler, samt tettere samarbeid mellom produsenter og serviceapparatet/duodjiorganisasjonene.

Et noe ensidig og tradisjonelt næringsliv i samiske bosettingsområder gjør prioritering av nyskaping og kompetanse til et viktig satsingsområde. Et særskilt behov for nyskaping har sammenheng med behovet for utvikling av mer differensierte arbeidsplasser i distriktene. Ut i fra dette er det viktig å vie større oppmerksomhet til næringer og arbeidsplasser utenfor primærnæringene. Det er også blant annet viktig å kompensere for bortfall av arbeidsplasser i primærnæringene og i den offentlige sektor. De generelle endringsprosesser i næringslivet med sterkere grad av videreforedling og produktutvikling gjør det nødvendig å satse på nyskaping.

Næringslivet i de samiske områdene er preget av primærnæringer og en stor andel av offentlige arbeidsplasser. Etablering av nye produksjonsarbeidsplasser vil gi verdiskaping og samtidig ha ringvirkninger i forhold til det øvrige samfunnslivet. Det skjer liten grad av videreforedling av produkter fra primærnæringene. Kombinasjon mellom en primærnæring og videreforedling vil kunne gi næringslivet flere bein å stå på, og samtidig bidra til økt sysselsetting og lønnsomhet.

For å styrke samiske lokalsamfunn, er det nødvendig å se på faktorer som er viktige for at *kvinner* blir boende. Kvinners livsvilkår dreier seg om både materielle og immaterielle forhold. Det immaterielle kan formuleres som kvinners muligheter til å påvirke sin egen livssituasjon gjennom å sette egne standarder for hva som defineres som normalt. Kvinner etterspør mer enn en arbeidsplass for å bosette seg i samiske områder. Barnehageplass, en god grunnskole, muligheter for egenutvikling og servicetilbud er generell infrastruktur av vesentlig betydning.

I dag kan det virke som om kvinner er overflødiggjort i primærnæringene. Duodji er et unntak, og det ser ut til at kombinasjonen duodji og annen virksomhet er spesielt heldig sett ut i fra kvinners ståsted. Det er derfor viktig å se på kriteriene for å motta støtte til næringsaktivitet, slik at disse i større grad tilpasses kvinnenenes behov. I forhold til ulike næringskombinasjoner bør man se på tradisjonelle næringer i nye kombinasjoner. Sametinget ser behovet for å styrke den finansielle siden for kvinnelige etablerere og næringsutøvere. Etablering av nettverkskredittordninger/ kvinnebank er en løsning. Både innenfor jordbruk, reindrift og fiske er det viktig med egne tiltak rettet mot kvinner. I dag søker samiske kvinner for en stor del også utkomme i servicesektoren, enten det er privat eller offentlig virksomhet. Det er viktig at rammebetingelser og støtteordninger tilpasses slike etableringer.

Sign:

Et samspill mellom natur, kulturlandskap og samisk kulturutøvelse i vid forstand kan legge grunnlaget for enestående opplevelses og aktivitetstilbud i samiske lokalsamfunn. I denne sammenheng danner kulturminner, museer, og produksjon og salg av duodji potensiale for *samisk reiseliv*. Imidlertid skaper masseturisme og ukritisk bruk av samisk kultur i reiselivssammenheng en rekke utfordringer. Fra Sametingets side er det derfor avgjørende med samisk styring og kontroll av virksomheten. Samisk reiseliv skal utformes på samiske premisser. Tinget vil i neste periode ta sikte på å utarbeide en plan for utvikling av samisk reiseliv hvor prinsipper og strategier for næringen utredes nærmere.

Samlet sett skal næringdelen i Sametinget utvikles betydelig. Dette betinger økte økonomiske rammer for forvaltningen og at Samisk utviklingsfond styrkes betraktelig. Sametinget vil arbeide for at fondet tildeles midler over *jordbruks- og firkeriforhandlingene* etter modell av reindriftsforhandlingene. Videre vil tinget følge opp Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder, Sametingets jordbruksplan og utredningen om "Samiske fiskerier mot år 2000" i praktisk politikk. En skal også være en aktiv part i gjennomføring av Interreg II-Nordkalotten og sørsameområdet.

5.4.4 Samiske primærnæringer

Sametinget må i størst mulig grad overta forvaltningen av virkemidler til samiske næringsformål på linje med overtakelsen av forvaltningsansvar på andre områder. Ut fra en rammebevilgning til samiske nærings- og samfunnsformål, kan det for eksempel forhandles frem årlige næringsavtaler, på linje med det som i dag er tilfelle for reindriftsavtalen. Disse forhandlingene må skje mellom forhandlingsutvalg nedsatt av Sametinget og næringenes forhandlingsparter. På sikt vil Sametinget kunne overta og etablere permanente forvaltningsorgan for ulike næringer som naturlige enheter i Sametingets forvaltningsapparat.

Sametinget har utnevnt et reindriftsplanutvalg til å utarbeide en *reindriftsplan*. Her vil en vurdere eksisterende mål, virkemidler og ansvarsforhold i reindriftspolitikken med særlig grunnlag i reindriftens sentrale rolle som samisk næring. Det vil også være viktig å vurdere Sametingets nåværende og framtidige rolle og ansvar for reindriftsnæringen, og å foreslå konkrete mål for reindriftspolitikken, der fremtidig høy sysselsetting i næringen står sentralt. Dette vil bli gjort med bakgrunn i Stortingets og Sametingets uttrykte målsetting om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

I planperioden blir det igangsatt et arbeid med gjennomgang av reindriftslovgivningen med utgangspunkt i reindriftens interne forhold. Sametinget har visse forventninger til at en del sider ved dagens lovgivning rettes opp og utvikler reindriftsloven til et aktivt virkemiddel som bygger på reindriftens kultur og sedvane. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.

Reindriftens rettigheter vil være et annet område som vil stå sentralt i planperioden. Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindriftens rettigheter sentralt.

Sametingets politikk i *fiskerispørsmål* er å skape forutsetninger for vern av fiske som materielt grunnlag for bo- og sysselsetting i kyst- og fjordområdene. Fiskeripolitikk med forvaltning og fangststrategier er svært viktig for samene i fjord og kystområdene, ettersom et stort flertall har hatt sin næringsorientering rettet mot de maritime ressurer. Det å skape en ressursforvaltning som opprettholder bestandene på et optimalt høstingsnivå, er avgjørende også for de samiske fiskeriinteressene. Sametinget ser det som helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av komparative fordeler, slik som nærhet til ressursene samt fangst på lokale ressurer.

Sign:

Utviklingen i fangstaktivitetene med nedfisking av både lodde-, sild-, og torskebestandene har ført til problemer også for de artene som nytter de nevnte artene som byttedyr. Nedfiskingen/overbeskatningen av disse artene har også ført til problemer i forhold til tilgangen til ressursene for den samiske lokalbefolkningen. I den senere tid har man sett at fartøyene som fisker med konvensjonelle redskaper stadig er blitt større og har bedre teknisk utstyr, noe som gjør flåten i stand til å fiske stadig lengre ut fra kysten. De siste tiders reguleringer og fordelingspolitikk har effektivt tatt bort de naturlige fortrinn det har vært å bo nært ressursene, samt ha lokalkunnskaper om ressursområdet.

Strukturen innenfor fisket i samiske kyst- og fjordområder er basert på *mindre fartøyer* med liten mobilitet, noe som medfører og større avhengighet av å høste av de stedlige, kystnære ressursene. Gjennom fremtidig forvaltning og reguleringer gjelder det å sikre tilfredsstillende fangstmuligheter for utøvere som tradisjonelt har vært avhengige av fiske i fjordene, det vil si at nærhets- og avhengighetsprinsippet må legges til grunn. I tillegg er det behov for finansieringsordninger som kan ruste opp og modernisere flåtegruppen som utøverne i disse områdene bruker. De virkemidler som er innenfor Sametingets system kan ikke alene bidra til moderniseringen, men rekker kun til delvis opprusting av de minste enhetene.

Det har også skjedd en strukturendring i *fiskeindustrien* som har ført til at mange mindre produksjonsanlegg er lagt ned i distriktene. Det har særlig vært en stor reduksjon av konvensjonelle landanlegg i fjordområdene. Det har hatt negative konsekvenser for den minste flåtegruppen som herigjennom har fått redusert sine leveringsmuligheter. Et desentralisert nett av mottaksstasjoner knyttet opp mot større produksjonsanlegg kan være en fleksibel tilpasning som kan forsyne foredlingsanlegg med råstoff og derved gi bedre kapasitetsutnyttelse.

Sametinget vil i tiden som kommer aktivt arbeide for at det opprettes tre forsøksområder hvor man kan utprøve lokale forvaltningsmodeller og tiltak rettet mot siktemålet om å sikre og utvikle det samiske samfunn i samiske kyst- og fjordområder. Sametinget skal også arbeide for å få etablert finansieringsordninger som kan sikre et nettverk av nødvendig infrastruktur i de sjøsamiske lokalsamfunnene.

Sametinget vil arbeide aktivt for et *samisk fiskeripolitisk område*, hvor forvaltning og tiltak er rettet nettopp mot siktemålet om å sikre og utvikle det samiske samfunnet i kyst- og fjordområder.

Sametinget har vedtatt å utvikle en egen *landbrukspolitikk*, og *oppfølgingen av den samiske jordbruksplanen vil være et viktig redskap i dette arbeidet*. Sametinget har ikke innflytelse over utformingen av landbrukspolitikken i de samiske områdene. Landbruket utgjør en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Det spiller en sentral rolle i å opprettholde de samiske kulturtradisjonene samtidig som det er en viktig sysselsettingsfaktor i de samiske områdene. Landbruket har lange tradisjoner i å være en del av den samiske kombinasjonstilpasningen. Det vil være en stor utfordring for Sametinget å utforme en fremtidig landbrukspolitikk som ivaretar sysselsettingen og gir tilfredsstillende livsvilkår i de samiske områdene.

Sametingets rolle i utformingen av landbrukspolitikken og næringspolitikken forøvrig betinger at Sametinget tidlig kan komme med innspill ved utformingen av rammevilkårene for næringen. Det overordnede ansvar for utformingen, utøvelsen og iverksettingen av samisk jordbrukspolitikk har Sametinget i form av de vedtak og prioriteringer som tinget gjør. På sikt vil Sametinget arbeide for å etablere en landbrukspolitisk sone i samiske bosettingsområder.

Forvaltningen av de store *rovdyrene* er et stadig tilbakevendende problem som rammer reindriften og husdyrhold hardt. Sametinget vil i planperioden arbeide for å få til en mer aktiv

Sign:SS...../R11.....

bestandsforvaltning gjennom en mer aktiv avlivning av skadedyr, samtidig som man sikrer gode erstatningsordninger for tap som skyldes rovdyr.

Utmarksnæringer som innlandsfiske og høsting av vilt og bær har vært og er en viktig del av livsgrunnlaget for den samiske befolkningen. Overgangen til pengehusholdning har ført til at beskatningen av for eksempel fiskevann ikke har vært tilstrekkelig til å opprettholde kvaliteten på fisken i mange vassdrag. Det er derfor behov for strategier og tiltak som kan bygge opp igjen ressursgrunnlaget og utvikle innlandsfiskerierne. Det vil være en utfordring for Sametinget å utforme en politikk som styrker grunnlaget for å utvikle utmarksnæringene i samiske områder.

Utøvelse av *kombinasjonsdrift* er tilpasset de naturressursene som finnes i de samiske områdene. Begrensninger i ressursuttak, kvotereguleringer, markedsmessige begrensninger og økt konkurranse om ressursene har svekket mulighetene for kombinasjonsdrift. Den tradisjonelle tilpasningen har vist seg å være fleksibel på flere måter. Utfordringen vil være å videreføre denne kombinasjonstilpasningen, og å utvikle den på en slik måte at kombinasjonsnæringene er attraktive for blant annet å sikre rekruttering.

Ved å satse på kombinasjoner av ulike næringer er det muligheter for inntektsøkninger og dermed sikre et tilfredsstillende utkomme. De ressursene som er tilgjengelige i samiske områder gir ofte ikke tilstrekkelig utkomme for enyrketilpasning. Det er i dag kvotebegrensninger i jordbruket og reguleringer innen fiskerierne. Det er satt et øvre reintall for produksjonsstøtte i reindriften, og utmarksnæringer har en biologisk grense for mye av det som kan høstes. Innenfor duodji er det markedet som setter begrensninger for hvor mye som kan produseres.

Sametinget legger stor vekt på å legge forholdene til rette for å bedre rammebetingelsene for kombinasjonsdrift. Koordinering av virkemiddelbruken i landbruks-, reindrifts- og fiskeripolitikken vil være sentral slik at næringspolitikken lettere kan tilpasses utviklingen av næringskombinasjonsvirksomheten. Det vil være viktig at Sametinget gis innflytelse i utformingen av politikken i primærnæringene samtidig som det vurderes å samkjøre primærnæringsavtalene slik at disse ivaretar kombinasjonsutøvernes interesser.

5.5 SAMISK REGIONALPOLITIKK

5.5.1 Samisk regionalpolitikk

I arbeidet med å forme en gjennomtenkt og planlagt strategi for den fremtidige utvikling av det samiske samfunn, vil en rekke kryssede hensyn melde seg. Det samiske samfunn er ikke homogent med hensyn til samisk kultur, samtidig som det i ulik grad er integrert i det norske storsamfunn. Dette gir ulike betingelser for utøvelse og utvikling. Sett i dette perspektiv må Sametingets virksomhet både ivareta og utvikle de fellesverdier samene har som folk, og samtidig gi rom for de kulturelle forskjeller ulike samiske grupper representerer. Sametingets politikk kan ikke i alle henseende utformes likt for hele det samiske bosettingsområdet, men må ivareta hensynet til forskjell i bosetting og numeriske størrelser.

Det er åpenbart at samiske interesser fortøner seg annerledes i områder der samene er i majoritet enn i områder hvor samene utgjør en mindre del av den totale befolkning. Dette reiser behovet for å utforme "*samisk regionalpolitikk*" hvor de enkelte områders spesielle behov og interesser vektlegges særskilt. På sikt vil innsatsen rettet mot samiske majoritetsområder være av en annen karakter enn den som rettes mot samiske minoritetsområder. Dette betyr at Sametinget ivaretar regionale ulikheter i forvaltningen, og at en vurderer et nytt system for overføring av midler til samiske kommuner som ivaretar deres særskilte interesser og behov.

Sign: SS / RN

5.5.2 Utvikling av ansvarsområdet til kommuner og fylkeskommuner

Norsk samepolitikk forplikter først og fremst de sentrale myndigheter. I forhold til kommuner og fylkeskommuner initierer staten lokale samepolitiske tiltak gjennom positive virkemidler, og ikke gjennom lovpålegg eller direktiver. Unntaket er samelovens språkregler og grunnskoleloven som er særlover som forplikter kommuner til tiltak der staten har satt standarder ut fra overordnede nasjonale hensyn.

Det arbeides i dag med å integrere det samepolitiske perspektivet i ansvarsområdene til kommuner og fylkeskommuner. I tillegg til særskilte samepolitiske tiltak, innebærer dette ansvaret at kommuner og fylkeskommuner må ta hensyn til samiske interesser i sin generelle politikktutforming, tjenesteyting og forvaltning. Dette stiller krav til samiske og norske myndigheter om at samepolitiske ansvarsoppgaver for kommuner og fylkeskommuner må defineres klarere. Integrering betyr først og fremst at nye sider ved eksisterende politikkområder ivaretas, men kan også avdekke behov for å utvikle særskilte tiltak. For at samiske interesser skal sikres bedre forankring i det øvrige politiske system og forvaltningsnivå, vil det derfor måtte vurderes om det er nødvendig at kommuner og fylkeskommuner pålegges samepolitiske oppgaver.

Samtidig med dette ser Sametinget behovet for å styrke samarbeidet med de øvrige folkevalgte organer. På flere områder er samepolitiske krav på linje med den distrikts- og regionalpolitikk som kommuner og fylkeskommuner i samiske områder forfekter. Gjennom et konstruktivt samspill vil en skape allianse for fellesinteressene, og nytte ulike virkemidler mot felles mål.

5.6 ANDRE SAMFUNNSOMRÅDER

5.6.1 Barn og unge

En grunnleggende oppgave for Sametinget er å bidra til å skape gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge. Det må legges til rette for en oppvekst som utviklinger samisk identitet hos barn og unge. En forutsetning for å fremme samisk kultur er at samiske barn og unge opplever en kulturell kontinuitet med hensynet til samiskhet. Samisk språk og kultur må derfor få status og bli vektlagt ved planleggingen og gjennomføringen av ulike tiltak. Dette gjelder både barnehage, skole og utdanning, men også i andre samfunnsområder som er viktig for barn og unge; fritidstilbud, media. Grunnprinsippet må være at tiltak for samiske barn og unge må tilpasses det samiske samfunn og behovene der, og at samiske barn og unge gjennom et språktilbud får en bekreftelse på sin egen identitet.

Å skape et mer helhetlig og samordnet tilbud for samiske barn og unge må være et mål. Samisk kultur må derfor være synlig i familieliv, oppvekstinstitusjoner og i barns fritid i tillegg til øvrige samfunnsområder. Samiske barns oppvekstvilkår er summen av barnas opplevelser i møte med ulike institusjoner, familie/slekt/venner, skole/barnehage og fritidstilbud/nærmiljø. Et mål må være at det samiske samfunnet prioriterer barn gjennom at barn og unge får ta ansvar og får større innflytelse i samfunnet. For Sametinget er det en utfordring å ivareta og sikre barns interesser både i en helhetlig planlegging og i gjennomføringen av ulike tiltak. Det bør også i planperioden legges vekt på barn og unges oppvekstvilkår i byer. I arbeidet med barn og unge vil oppfølgingen av Sametingets barne og ungdomsplan være et sentralt redskap.

5.6.2 Helse- og sosialspørsmål

Utviklingen av helse- og sosialtjenester i Norge har på linje med de fleste andre områder i samfunnet i all hovedsak vært tilpasset majoritetsbefolkningen og dets behov. Samisk språk og kulturforståelse har ikke blitt tatt nødvendig hensyn til i planlegging og utvikling av

Sign:

helsetilbudet. Det eksisterer derfor betydelige fremtidige utfordringer i utviklingen av et helhetlig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Det må derfor være en overordnet nasjonal oppgave å sikre et likeverdig tilbud til samer og den øvrige befolkningen. Dette må gjøres med utgangspunkt i både juridiske, moralske og politiske forpliktelser som den norske stat har overfor samene. Det er derfor av avgjørende betydning at det iverksettes et vidt spekter av tiltak som kan forbedre tilbudet.

Sametinget ser en betydelig utfordring i å følge opp Helse- og sosialdepartementets utredning Plan for helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning i Norge (NOU 1995:6). Gjennomføringen av tiltakene, helt eller delvis, vil i stor grad være avhengig av politiske prioriteringer og beslutninger, ikke minst i statsbudsjettsammenheng. Det er naturlig at Sametinget i tråd med tingets egne ambisjoner, folkerettslige prinsipper og regjeringens uttrykte samepolitikk, har myndighet til å prioritere tiltak som bør gjennomføres i oppfølgingsarbeidet.

5.6.3 Internasjonalt urfolksarbeid

Sametinget skal i planperioden fortsatt arbeide aktivt på den internasjonale arena. Sametinget skal innhente erfaringer fra den internasjonale urfolksutviklingen, samtidig som en nytter egen kompetanse i det internasjonale arbeidet. For Sametinget bør det være et mål at Norge skal være ledende i utviklingen av urfolkspolitikken, noe som ikke er tilfellet i dag.

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Dette er et krevende arbeid som forutsetter en målrettet deltakelse i de ulike prosesser som er relevant for situasjonen for urfolk generelt og det samiske folk spesielt.

Sametinget legger opp til å prioritere innsats overfor organer som fastsetter internasjonale rettsstandarder. Her vil arbeidet som skjer i FN gjennom WGIP (Working Group on Indigenous Populations), det store urfolksmøtet som samler 8-900 urfolksrepresentanter være viktig. Videre prioriterer Sametinget arbeidet med FN-erklæringen om urfolks rettigheter og møtene i Menneskerettighets- (MR) kommisjonens arbeidsgruppe for utkastet til erklæring. Arbeidet med permanent forum for urfolk i FN og møtene i MR-kommisjonens arbeidsgruppe for etableringen av et permanent forum vil stå sentralt i det internasjonale engasjement i tiden som kommer. Sametinget vil videre følge opp arbeidet med FN-tiåret. Det samme gjelder FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling og prosedyrene knyttet til Rio-erklæringen (Agenda 21) og FN-konvensjonen vedrørende biologisk mangfold.

ILO - International Labour Office og rapporteringsprosedyrene knyttet til ILO 169, samt FN organisasjonen for utdanning og kultur - UNESCO vil være områder som Sametinget vil arbeide i forhold til.

Sametinget vil gjøre en innsats overfor organer som forvalter økonomiske ressurser til samiske områder. Dette innebærer satsing i forhold til EU, Interreg og fellessamiske prosjekter med EU/norsk finansiering, og videre i forhold til barentssamarbeidet og det norske russiske miljøvernssamarbeidet med vekt på prosjekter i Sápmi, fortrinnsvis på russisk side.

Innsats i forhold til internasjonalt solidaritetsarbeid med andre urfolk vil være viktig. Dette arbeidet bør bestå i politisk punktsatsing i tilknytning til noen utvalgte urfolk og andre undertrykte folk. Sametinget bør fortsette dette arbeidet gjennom å delta på møter arrangert av og blant urfolk, videre utarbeide støttevedtak knyttet til enkeltsaker, samt øve politisk press på de aktuelle lands myndigheter.

Sametinget bør følge arbeidet i øvrige internasjonale organer og prosesser, men bør vurdere og prioritere ressursinnsatsen svært nøye i forhold til de øvrige områdene. Det mest aktuelle synes å være tilstedeværelse og observasjon. De mest aktuelle organ for en slik innsats er Barentssamarbeidet, Arktisk Råd og Nordisk Råd.

Sign: SS / R11

Sametinget vil videre ta kontakt med norske myndigheter med tanke på å etablere ordninger for samiske kulturutsendinger på norske utenriksstasjoner i de land det er naturlig å samarbeide med i urfolksspørsmål.

På den internasjonale urfolksarenaen er det også viktig med oppdatering og utvikling av kvinnepolitiske mål. Sametinget bør sette fokus på situasjonen til urfolkskvinner i Barentsregionen og i det arktiske urfolkssamarbeidet, spesielt med hensyn til situasjonen i Russland. I regi av FN bør det utvikles flere tiltak for urfolkskvinner innenfor rammen av urfolkstiåret. Samtidig er det viktig at flere kvinner har innflytelse på utformingen av den internasjonale politikken generelt, og den internasjonale urfolkspolitikken spesielt. Sametinget må derfor bidra til at flere kvinner er representert på den internasjonale arenaen.

5.6.4 Samarbeid mellom sametingene

Det vil være en oppgave for Sametinget å samarbeide med sametingene i Finland og Sverige i en rekke viktige saker.

Samisk språksamarbeid vil skje gjennom Sámi giellalavdegoddi - Samisk språknemnd. Hensikten er å styrke og utvikle det samiske språk. Det vil være en viktig oppgave å få et veletablert og funksjonelt samarbeid med de øvrige sametingene. Sametingene i Finland, Norge og Sverige har vedtatt å etablere Samisk parlamentarisk råd. Målet er et varig samarbeid mellom de folkevalgte sametingene. Sentralt i samarbeidet vil være å harmonisere behandlingen av enkeltsaker i saker som berører samene i flere enn et land eller samene som et folk, å fremme praktiske samarbeidsformer mellom de folkevalgte organene på alle felt hvor det er naturlig, og å legge forholdene til rette for at samene kan fremme felles oppfatninger og at de har felles representasjon i nordiske og internasjonale organer.

5.6.5 Samarbeid på nordisk nivå

Sametinget må fortsatt ha en sentral rolle i det videre arbeidet med en nordisk samekonvensjon. Det gjelder både ved oppnevningen av en ekspertgruppe og utformingen av det videre mandat, og videre i forhold til posisjoner i et eventuelt senere forhandlingsarbeid.

Sametinget vil delta aktivt både i etableringen og i arbeidet med det nordiske samesamarbeidet som er forutsatt som et samarbeid mellom regjeringene og sametingene på politisk nivå i Norden. Målet må være et bedre og mer samordnet forhold for det samiske folk, samt utvidet kontakt mellom sametingene og regjeringene i samiske saker. I opprettelsen og utformingen av det nordiske samesamarbeidet vil det være en forutsetning at dette skjer i et nært samarbeid mellom partene.

6. SAMETINGETS ORGANISERING OG FINANSIERING

6.1 ORGANISERING

For Sametinget er det sentralt å forme og endre tingets interne virksomhet og organisering i takt med endrede rammevilkår og egne ambisjoner. Siden opprettelsen har Sametingets *forvaltningsmessige* side blitt utbygd vesentlig. Det er i denne sammenheng viktig å påpeke at Sametinget som samenes folkevalgte organ først og fremst er et *politiske redskap* for folket og ikke et forvaltningsorgan i tradisjonell forstand. Vektlegging av den politiske dimensjonen må derfor avspeiles i tingets *interne organisering*. En effektiv og ryddig organisasjonsmodell bidrar også til god utnyttelse av eksisterende ressurser. Sametinget vil i planperioden iverksette en ny modell for tingets interne virksomhet.

Sametinget er et nytt organ, og rammene for tingets arbeid er under stadig utvikling. På mange samfunnsområder eksisterer det behov for utredning av tingets oppgaver. Sametinget

Sign:SS...../.....RA

ser i denne forbindelse behovet for en jevnlig *evaluering* av tingets støtteordninger og forvaltningsmessige virksomhet. Dette må gjøres for å søke å styre de midler tinget forvalter til de områder tinget selv ønsker å prioritere.

Endringer av Sametingets interne struktur vil også sette nye krav til tingets eget *plansystem*. Behovet for og profilen på Sametingsplanen bør fortløpende vurderes i lys av tingets rullering av gjeldende økonomireglement, virksomhetsplaner og årsmeldinger, og interne rapporteringsrutiner. Det ligger en utfordring i å skape et effektivt og hensiktsmessig plansystem for Sametingets interne virksomhet.

Et eget *sametingsbygg* for hovedadministrasjonen og Samisk næringsråds sekretariat vil gi politikerne bedre arbeidsvilkår og skape utviklingsmuligheter på det administrative plan, samt bidra til å gi Sametinget et monumentalt preg.

6.2 ØKONOMI OG FINANSIERING

Sametinget har på en rekke områder pekt på behovet for overføring av ytterligere myndighet til Sametinget. I dette ligger også overføring av økte økonomiske midler i takt med utviklingen av Sametinget, og dermed større finansiell frihet. I dag oppleves det som et dilemma at Sametinget på den ene siden er et organ med vide fullmakter til å definere egne arbeidsoppgaver og initiativ, og samtidig arbeider i budsjettsammenheng etter rutiner utviklet for departementers underliggende etater. Usikker budsjett- og finansieringssituasjon svekker tingets muligheter til å planlegge virksomheten i et lengre perspektiv.

Sametinget mener det bør gjennomføres særskilte forhandlinger mellom staten og Sametinget om de årlige rammene for tingets virksomhet. Det må etableres rutiner slik at Sametinget kan forhandle med sentrale politiske myndigheter om ansvars- og myndighetsfordelingen mellom Sametinget og Regjeringen i forhold til de ressurser som stilles til rådighet.

Utviklingen innen norsk økonomi er slik at det ikke eksisterer økonomiske argumenter mot å bidra til tilfredsstillende rammevilkår for sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det som gjenstår er derfor politisk vilje til konkret oppfølging av de kapitalbehov det samiske samfunn innehar. For Sametinget vil det også være vesentlig å søke alternative former for finansiering av virksomheten enn over statsbudsjettet. Det bør vurderes overføring av midler til Sametinget ved selskapers og foretaks bruk og høsting av ressursene i samiske områder. Dette vil minske Sametingets avhengighet av sentrale myndigheters "godvilje", og øke tingets selvstendighet og utvikling. Man kan også tenke seg at det lages ordninger hvor privatpersoner kan få skattefradrag for avsetninger til allmenntilgunnige samiske tiltak som forvaltes av Sametinget, etter de prinsippene som allerede finnes i dag.

Merknad 1, SP's, AP's og SVF's sametingsgrupper v/Steinar Pedersen:

Arbeiderpartiets, Samenes Valgforbunds og Senterpartiets grupper legger frem følgende merknader:

Sametinget må bestrebe seg på maksimal presisjon. Særlig gjelder det feltene selvstyre og rettigheter. I sametingsplanen må man derfor så langt som mulig si nøyaktig det man mener, og om nødvendig forklare det man av erfaring vet vil bli oppfattet som mangetydig. Det er også helt avgjørende at de begrepene og målsettingene som oppstilles, er forståelige, og at de er gjennomførbare i den politiske virkelighet man har i Norge.

Etter vår oppfatning oppfyller planutkastet i mindre grad disse kriteriene for begrep som folkenes selvbestemmelsesrett, samisk selvbestemmelse, og formuleringer som er knyttet til den aktuelle debatten om retten til land og vann. Rådets innstilling inneholder også elementer som

Sign: SS, RN

gjør det aktuelt å spørre om man mener at verken ILO-konvensjon nr. 169, eller grunnlovsparagrafen om samens rettsstilling, og sameloven, ikke lenger er tilstrekkelige for å realisere nødvendig samisk innflytelse over sin egen situasjon.

Et annet forhold som også er med på å svekke totalinntrykket av planen, er at den på flere viktige punkter inneholder direkte motsetninger. Disse må avklares i den forstand at man foretar et valg om hvilket standpunkt man vil stå på. Spesielt gjelder det i spørsmål som har med forvaltning av grunn og ressurser å gjøre.

Kap. 3.3 Retten til selvbestemmelse

Innstillingens side 7 og 8, «Retten til selvbestemmelse», er ett av de feltene hvor det er behov for en annen retning, et høyere presisjonsnivå og klarere formuleringer.

Man må spørre om dette underkapittelet gir en omtale av samisk selvbestemmelsesrett, som er tilstrekkelig funksjonell for samenes situasjon i Norge. Muligens kunne vurderingene der høvd bedre et annet sted, og da som en illustrasjon på at man i urfolkssammenheng ønsker å arbeide for ordninger som sikrer urfolks rett til selv- og medbestemmelse. I den forbindelse vil vi særlig peke på instrumenter som for eksempel ILO-169.

Innstillingen inneholder sterke, men til dels innbyrdes motstridende utsagn. Først heter det at *«Folkenes rett til selvbestemmelse er et internasjonalt anerkjent prinsipp, som FN's medlemsland er forpliktet til å fremme og beskytte»*.

I den neste setningen er dette likevel ikke så klart, i det man sier at samene og andre urfolk over hele verden har hevdet, og vil hevde at *«retten til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet»*.

På grunnlag av disse få setningene fremsettes så den samiske grunntanke:

«Samene er ett folk, og derav følger retten til selvbestemmelse».

Her ligger det mange viktige prinsipper og begreper, som ikke synes å være tilstrekkelig godt forklart.

- Hva ligger i det internasjonale begrepet folkenes selvbestemmelsesrett?
- Hvilke praktiske virkninger mener man det vil ha at man betoner dette på en slik måte?
- Hvilken ny og utvidet myndighet vil samene få gjennom å bli omfattet av dette begrepet?
- Vil det også si at Sametingsrådet mener at det eksisterende lovverket, og de internasjonale konvensjonene Norge har slutta seg til på dette området, ikke er tilstrekkelige for å ivareta samenes fremtid som folk?

Særlig aktuelt blir det siste spørsmålet når det også heter at av den samiske »grunntanken» om den samiske retten til selvbestemmelser ligger at samene har *«en kollektiv rett til å bestemme over egen fremtid på alle samfunnsområder»*.

Dette følges opp gjennom det utdypende utsagnet om at *«det er samene selv, og ikke staten, som avgjør hvilke samfunnsområder det samiske folk skal ha styring, kontroll og forvaltning over»*.

Hva er de praktiske virkningene av at det bare er vedkommendes folks egen vilje som setter begrensninger for den makt og myndighet man vil utøve?

Når man uten forbehold sier at samene selv, og ikke staten, har rett til å bestemme over hvilke samfunnsområder man skal ha full styring over, vil det da i sin ytterste konsekvens si at det i

Sign: SS / R11

utsagnet ligger at samene skal ha rett til å føre sin egen utenrikspolitikk, forsvarspolitikk, finanspolitikk, osv.?

Hvis det er slik, må man i tilfelle utdype de konstitusjonelle sidene. Man kan ikke kreve kontroll over samfunnssektorer som i dag er sentralmyndighetenes domene, og hoppe bukk over de konstitusjonelle konsekvensene.

På den annen side: Hvis man ikke mener at samene selv skal ha kontroll med alle samfunnsområder, må man skrive inn de nødvendige forbehold. For våre grupper er det ikke aktuelt å formulere seg på en slik måte at det kan spekuleres i hva Sametinget egentlig mener i slike spørsmål.

I det samme underkapitlet sies det imidlertid også at det skal forhandles med myndighetene om Sametingets fremtidige myndighet. Det er et prinsipp vi er enige i.

Men - i et planarbeid av denne typen må være et klart prinsipp at Sametinget, som andre politiske organer, ikke kan ha to eller flere syn på den samme saken.

Forholdet mellom selvbestemmelsesrett og ILO-konvensjon nr. 169

Når man krever retten til å bestemme over alle samfunnsområder, har vi allerede påpekt at dette er så omfattende at det krever en grundigere behandling enn noen få setninger i sametingsplanen.

En mangel ved innstillingen er også at man ikke har tatt opp forholdet til ILO-konvensjon 169, og det som der sies om urfolks rett til innflytelse over sin egen situasjon. Sametingsrådets formuleringer kan nemlig tyde på at man nå distanserer seg fra denne konvensjonen på helt avgjørende punkter.

Grunnen til dette er at bruken av begrepet «folk» er direkte omtalt i konvensjonens artikkel 1, punkt 3:

«Bruken av begrepet «folk» i denne konvensjonen skal ikke ha noen innvirkning på de rettigheter som forøvrig kan knyttes til begrepet i folkeretten».

Der er det også presisert at konvensjonen gjelder urfolk i «*selvstendige stater*» (art. 1a og b). Det vil altså si at det er lagt opp til at urfolkenes kontroll og styring med sin egen situasjon skal skje innenfor statens grenser. Dette er trolig også årsaken til presiseringen i konvensjonens artikkel 1, pkt. 3, om at begrepet «folk» i folkeretten ikke har innvirkning på den måten dette brukes i konvensjonen.

Når innstillingen postulerer at «*Samene er et folk og derav følger retten til selvbestemmelse*» (s.7), er det nødvendig å klargjøre om dette er et uttrykk for man ønsker å forlate de presiseringene av begrepet »folk» som er gjort i ILO-konvensjon nr. 169. Mener man at konvensjonen er en faktisk hindring for å utvikle nødvendig samisk selvbestemmelsesrett eller innflytelse over sin egen situasjon?

Vårt syn er helt klart at for Sametinget bør det viktigste nå være å bruke både det nasjonale og internasjonale lov- og regelverket som allerede fins, og få lagt et enda mer reelt innhold i dette. Vi støtter også arbeidet med å utvikle en urfolksdeklarasjon i FN-regi. Den med- og selvbestemmelsesrett det legges opp til i ILO-konvensjon 169, i sameloven og grunnlovsparagrafen, dekker på det nåværende stadiet de behovene man har i det samiske samfunnet for innflytelse over egen situasjon. De nevnte bestemmelsene gir også betydelig rom for å øke denne innflytelsen. Derfor ønsker vi å legge følgende presisering av **selvbestemmelse** til grunn i sametingsplansammenheng:

Sign: SS....., R 17.....

«Med begrepet «selvbestemmelse» menes samens kollektive rett til å arbeide for større innflytelse over sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, slik dette blant annet er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169, og i grunnlovparagrafen om samens rettsstilling.»

Vi legger også stor vekt på de presiseringene av selvbestemmelsesrettsbegrepet gjort i 1996 av komiteen (CERD) som arbeider med antirasismekonvensjonen.

Behovet for klare presiseringer følger også av det som sies i kap. 5.1- «Det er et mål at samisk selvbestemmelsesrett skal anerkjennes og nedfelles i det norske styringssystemet, og gis et utvidet innhold», og i kap. 5.2.11 - «For Sametinget er det helt avgjørende å få anerkjennelse av prinsippet om urfolks selvbestemmelse nedfelt i lovverket»

I underkapitlet om selvebestemmelsesrett finnes det imidlertid også meget forbilledlige formuleringer, som reflekterer den faktiske situasjon, og realistiske politiske mål:

«Gjennom historien har samer levd både atskilt og side om side med andre folkegrupper. Dette er fakta som gjør at en i de fleste samiske områder ikke ensidig kan hevde en eksklusiv samisk rett til å bestemme over alt og alle. Det man derimot kan kreve, er at en ikke ensidig ekskluderes fra all rett til å bestemme i disse områdene» (s. 6)

En slik tilnærming bør være sametingsplanens bærende element i både det som sies om selvbestemmelse og om rettighetsspørsmålene. Og vi understreker igjen: Man må velge mellom det ene eller andre hovedsynet.

Kap. 5

5.2.2. Naturgrunnlaget for samisk kultur/5.2.2.5. Arealforvaltning og miljøverdier

Fra samisk side har man hatt en sunn skepsis mot kategoriske utsagn fra andre organer, som kan oppfattes som negative forhåndsstandpunkter i rettighetsdebatten, og i forhold til Samerettsutvalgets innstilling. Av den grunn bør Sametinget selv ha et best mulig samsvar mellom liv og lære.

Vi vil i den forbindelse peke blant annet på følgende formuleringer i innstillingen:

- «For Sametinget er det et utgangspunkt at samiske områder så langt som mulig skal forvaltes av samene selv.» (s. 13)
- «Sametinget har som uttalt mål å forvalte ressursene i de samiske bosetnings- og bruksområdene» (s. 17)
- «For Sametinget er det sentralt å arbeide for å sikre og utvikle samenes territorielle rettigheter» (s. 17)

Her er man igjen inne på et felt hvor man ikke kan overlate ting til tilfeldighetene.

Spørsmålene som reiser seg er for eksempel:

- Hva legger man i begrepet samiske områder? Gjelder det alle de områdene hvor samer tradisjonelt har hatt tilhold? Samisk bruk og bosetning har man jo i omlag halve Norge.
- Når det sies at målet er at Sametinget skal forvalte ressursene i samiske områder, og man kopler dette til «territorielle rettigheter», betyr det at man har forlatt prinsippet om samforvaltning, selv om man også har formuleringer om dette (som vi er helt enige i).

Sign: SS / RM

Igjen: Man må velge det ene eller andre prinsippet. Man kan ikke lage et politisk programdokument med så innebygde motsetninger.

Vårt utgangspunkt når det gjelder begrepene samisk eiendoms- og bruksrett, er at innholdet i disse må avklares blant annet gjennom å legge et konkret innhold i landrettighetsbestemmelsene i ILO-konvensjon nr. 169, og de faktiske rettighetene som har eksistert, men som er blitt satt til side gjennom myndighetenes tidligere nedvurderende holdninger til samisk bruk.

Samerettsutvalgets forslag (NOU 1997:5) om fremtidige forvaltningsløsninger i Finnmark, synes å være et godt og tjenlig utgangspunkt for drøfting av rettighetsspørsmålene for denne regionen - der står som kjent begrepet samforvaltning sentralt.

Vi tror det vil bidra til å skape forvirring hvis Sametinget nå uttrykker seg slik at man ser bort fra samforvaltningsprinsippet.

5.3.2. Læring, skole og utdanning

I behandlingen av sametingsplanen er det viktig å formulere seg slik at det reflekteres klarere at det samiske læreplanverk i flere kommuner også gjelder ikke-samiske elever. For Sametinget er det viktig å presisere at gjennomføringen av Samisk L-97 må gjøres på en fleksibel måte, og at det ikke er Sametingets mening at dette skal gjøres slik at det oppfattes som om man prøver å påtvinge andre elever en annen etnisk identitet.

Ut fra de erfaringene samene selv har på dette området, burde det ikke være vanskelig å ta inn disse presiseringene. Det vil også si at de merknadene Stortinget tidligere hadde til dette i større grad bør innarbeides i plandokumentet, slik disse er fulgt opp av KUF ved forskriften «Prinsipper og retningslinjer for opplæringen etter det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen» av 9.10.98.

Kap. 5.4 Kultur og næring

Der vil vi peke på det som sies om kultur og økonomisk vekst. Det kan virke noe bastant det som sies om slike sammenhenger i andre setning, andre avsnitt, s. 24.

Formuleringene om samisk reiselivsvirksomhet (s. 27, 3. avsnitt) er i tråd med de prinsippene også vi legger til grunn. Det er viktig at Sametinget er med på å legge premissene for reiselivsvirksomhet der samisk kultur er en del av satsningen. Når det gjelder samisk styring og kontroll med virksomheten, er det riktig. Det utelukker naturligvis ikke samarbeidsprosjekter mellom samiske og andre interesser.

5.4.2 Samisk kulturutøvelse

Vi er enig i det som er nedfelt i avsnittet om samiske media, men mener likevel at det er grunn til å presisere at det må finnes rom for å opprettholde og videreutvikle en nyhetsformidling på norsk om samiske forhold.

5.4.4 Samiske primærnæringer

Når det gjelder Sametingets rolle som part i næringsavtaleforhandlinger, bør dett utgå. Det er ikke realistisk i kommende fireårsperiode. Etter vårt syn har Sametinget til nå fulgt en konstruktiv linje i dette spørsmålet, nemlig påvirkning på forhandlingene. Dette bør man fortsette med.

Sign: SS / R11

Rovviltforvaltningen

Situasjonen for primærnæringene reindrift og småfehold begynner å bli prekær mange steder. Årsaken er rovdyrplagen.

Derfor mener vi at det må taes i bruk sterkere virkemidler for å holde rovdyrbestanden nede. Ett slikt virkemiddel som må vurderes, er å gjeninnføre skuddpremieordninger - iallfall for rovdyr som gjør skade utenfor de definerte «kjerneområdene».

Selplagen i kyst- og fjordområdene har også vært stadig økende. Derfor bør det åpnes for ordinær seljakt.

Hva gjelder de ferskvannsøkologiske betraktningene om fiskebestandenes kvalitet (s. 29, 6. avsnitt) finner vi det vanskelig å se at sammenhengene er så entydige som man synes å mene.

5.5.2. Utvikling av ansvarsområder til kommuner og fylkeskommuner

Kommuner og fylkeskommuner står helt sentralt når det gjelder utviklingen av samisk språk og kultur. Vi er derfor helt enige i at samarbeidet med disse organene må utvikles. Man bør i størst mulig grad satse på en slik linje, før man går inn for å pålegge kommuner og fylkeskommune samepolitiske oppgaver.

5.6.5 Samarbeid på nordisk nivå

Der bør det presiseres at man går inn for fullverdig samisk representasjon i Nordisk Råd, og at dette søkes løst gjennom arbeidet med en nordisk samekonvensjon.

Merknad 2, NSR's sametingsgruppe v/Birger Nymo:

NSR's samtingsgruppe har følgende merknader til sak 41/98 Sametingsplanen. Merknadene fremmes også som endringsforslag til planen.

1. Kap. 3.3 Retten til selvbestemmelse, 2. avsnitt, 1. setning rettes opp som følgende (norsk versjon);

«Dette betyr en kollektiv rett til å bestemme over egen fremtid.»

Samisk versjon;

«Dát mearkkaš a dan, ahte sámiin lea kollektiivvalaš vuoigatvuohta mearridit iežaset boahhteáiggi»

2. Pkt. 5.3.1. Siste setning i punktet strykes og erstattes med følgende setning:

«I inneværende periode tar Sametinget sikte på å ta et initiativ til å sette igang utredning som har som mål å utarbeide en felles bokstavbruk for skriving av samiske dialekter»

3. Pkt. 5.3.2, andre avsnitt, tredje setning

«Gjennom det nye planverket L97 - Samisk, får samiske barn for første gang.....» endres til:

«Gjennom det nye planverket L97 - Samisk, får en del samiske barn for første gang.....»

4. Pkt. 5.3.3, 9. avsnitt: Etter første setning legges inn:

«Dette gjelder også ved bruk av fagplanene i samisk 1. språk og samisk 2. språk utenfor dette området»

Sign: SS / RK

Forøvrig vil NSR's sametingsgruppe si seg fornøyd, og støtter rådets innstilling i sak 41/98 - Sametingsplan 1998 - 2001.

Forslag 1, fra NSR's sametingsgruppe v/ Birger Nymo

Kap 3.3 Retten til selvbestemmelse, 2. avsnitt 1. setning skal rettes opp til følgende:

«Dette betyr en kollektiv rett til å bestemme over egen fremtid.»

Pkt. 5.3.1 Språk - Siste setning i punktet strykes og erstattes med følgende setning:

«I inneværende periode tar Sametinget sikte på å ta initiativ til å sette igang utredningskommhar som mål å utarbeide en felles bokstavbruk for skriving av samiske dialekter.»

Punkt 5.3.2, andre avsnitt, 3. setning: Gjennom det nye planverket L 97 Samisk samiske barn for første gang endres til:

«Gjennom det nye planverket L 97 Samisk får en del samiske barn for første gang..»

Punkt 5.3.2., 8. avsnitt. Etter første setning legges inn:

«Dette gjelder også ved bruk av fagplanene i samisk 1. språk og samisk 2. språk utenfor dette området.»

Forslag 2, Ap's, SVF's, og SP's sametingsgrupper v/ Steinar Pedersen:

Arbeiderpartiets, Samenes Valgforbunds og Senterpartiets synspunkter legges til grunn som Sametingets politikk for de kapitlene, saksfeltene og punktene som taes opp i disse partienes fellesmerknader til sametingsplanen.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, kap. 3.3, 2. avsnitt, endring i 1. setning, ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1, pkt. 5.3.1, endringer, ble vedtatt mot 17 stemmer.
3. Forslag 1, pkt. 5.3.2, endring 2. avsnitt, 3. setning, ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 1, pkt 5.3.2, tillegg 8. avsnitt, ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådet innstilling, med tidligere vedtatte endringer ble satt opp mot forslag 2, Sametingsrådet innstilling ble vedtatt med 22 mot 17 stemmer.

IV. Protokolltilførsel

Kautokeino flyttsameliste v/Per A. Bæhr fremmet følgende protokolltilførsel:

Kautokeino flyttsameliste viser til rådets innstilling i saken.

Vi kan ikke fullt ut støtte innstillingen, spesielt viser vi til side 7, kap. 3.3. «Retten til selvbestemmelse».

Sign: SS / RM

Vi finner ikke å kunne fremme vårt endelige syn på saken før Samerettsutvalget har slutført sitt arbeid og vedtak er fattet.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad	
2	Steinar Pedersen	Sven-Roald Nystø Olav Dikkanen Anne Dalheim Steinar Pedersen
3	Amund Eriksen	Steinar Pedersen Amund Eriksen
4	Nils Henrik Måsø	Sven-Roald Nystø Ragnhild Nystad Einar Lifjell Nils Henrik Måsø
5	Birger Nymo	Steinar Pedersen Magnhild Mathisen Nils Henrik Måsø Birger Nymo
	Willy Olsen (til forr.ord)	
6	Ole Henrik Magga	Steinar Pedersen Willy Olsen Ole Henrik Magga
7	Per A. Bæhr	
8	Anne Dalheim	Steinar Pedersen Anne Dalheim
9	Egil Olli	
10	Ragnhild Nystad	
11	Magnhild Mathisen	
12	Per Solli	
13	Olav Dikkanen	
14	Steinar Pedersen	Anne Dalheim Steinar Pedersen
15	Asbjørg Skåden	
16	Sven-Roald Nystø	
17	Arne Mortensen	Margreta Påve Kristiansen
18	Willy Olsen	Birger Nymo
19	Leif Elsvatn	Ragnhild Nystad Leif Elsvatn
20	Roger Pedersen	
21	Jarle Jonassen	
22	Ing-Lill Pavall	
23	Isak Mathis O. Hætta	
24	Magnhild Mathisen	Anne Dalheim

Sign: SS, RH

25	Amund Eriksen
26	Egil Olli
27	Sven-Roald Nystø
28	Nils Henrik Måsø
29	Einar Lifjell
30	Ragnhild Nystad, saksordfører
	Steinar Pedersen (til forslaget)
	Steinar Pedersen (til forslaget)
	Birger Nymo (til forslaget)
	Steinar Pedersen (til forslaget)

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

SAMETINGSPLAN FOR PERIODEN 1998-2001

Forutsetninger, prinsipper, utfordringer og innsatsområder

1. INNLEDNING

Visjoner, målsetting og problemstilling

Med utgangspunkt i en visjon om et fremtidig samisk samfunn hvor *samisk språk, kultur og næringer er sikret utviklingsmuligheter på egne premisser*, har Sametinget en overordnet målsetting² om;

“Kulturell kontinuitet med grunnlag i samenes status og rettigheter som folk og urfolk”.

Begrepet *“kulturell kontinuitet”* innehar et innhold som vitner om kulturell utvikling, endring og variasjon med en historisk forankring.

Siden opprettelsen har Sametinget vært preget av en konstitueringsfase hvor en har søkt å forme tinget etter egne behov og ønsker. Dette har skjedd i en tid hvor tingets virksomhet og oppgaver har økt samtidig med at økonomiske rammevilkår og antall ansatte også har økt betydelig. Ved inngangen til Sametingets tredje periode og ved overgangen til et nytt tusenår, er det derfor på sin plass å foreta en vurdering av tingets rolle både spesielt i det samiske og generelt i det omkringliggende samfunn. Med utgangspunkt i visjonen og målsettingen reises spørsmål om hvilken politisk linje Sametinget bør velge fremover, og hvilke sentrale saksområder som bør prioriteres for å nå vedtatte mål.

2. RAMMEVILKÅR OG YTRE FORUTSETNINGER

2.1 GENERELT

For å vurdere Sametingets rolle i et helhetlig perspektiv er det nødvendig å foreta en analyse av utviklingen av det omkringliggende samfunn. Utviklingen av det samiske samfunn kan selvsagt ikke ses isolert. Den internasjonale og nasjonale utviklingen har på flere områder direkte relevans for samepolitikken. Også utviklingen på regionalt nivå danner forutsetninger og rammevilkår for samene som folk og samepolitisk virksomhet i sin helhet.

² Den overordnede målsettingen ble vedtatt i mai 1991 i forbindelse med Sametingsplan for tingets første periode.

Sign: *SS* / *RM*

2.2 INTERNASJONAL OG NASJONAL TREND

Etter den kalde krigens slutt ser en tendens til at nasjonalstatenes politikk er i ferd med å dreie fra kortsiktige og snevre nasjonale interesser til mer helhetlige og langsiktige mål. Dette innbefatter ideelle mål som *menneskerettigheter* og miljø. Ved slutten av 1990-tallet er en samtidig vitne til en utvikling med økt *politisk globalisering*, *økonomisk internasjonalisering* og økt *regionalisering*. I dette perspektiv blir det stilt spørsmål om territorialstatens fremtidige rolle.

En rask *internasjonalisering* og globalisering av økonomi og politikkutforming påvirker oss både i positiv og negativ forstand. Utviklingen skaper internasjonal kontakt og virksomhet. Men utviklingen kan skape spenninger i forhold til befolkninger, som ikke har de samme mulighetene til å nyttiggjøre seg et internasjonalt engasjement. En stadig større del av befolkningen vil kunne havne i sosial utestengning, og en større andel av arbeidsstokken kan bli langtidsledige. Dette medfører igjen politisk forventningspress om mer og bedre velferd.

Økt *privatisering* er også en side ved utviklingen. Det stilles spørsmål ved graden av det offentliges ansvar i samfunnet. Spørsmålet er om private organisasjoner vil ta over en del velferdsoppgaver som det offentlige ivaretar i dag.

På det *nasjonale* plan finner det sted en økt EU-tilpasning hvor *internasjonalisering*, *regionalisering* og økt *privatisering* er sentrale begreper. Europeisk standardisering av lovgivning, politikk og økonomi er under fremvekst. Globalisering av teknologi og økonomi gjør at det mindre enn noen gang kan styres nasjonalt. Dette medfører nye utfordringer for nasjonalstaten.

Den nasjonale velferdsstaten står overfor en *institusjonell* utfordring bestående av noen hovedfaktorer; Den *demografiske* faktor innebærer at andelen eldre øker betydelig. En ressurssterk generasjon stiller ventelig større krav enn tidligere. Dette stiller igjen krav til den økonomiske utviklingen. Trygde, helse og omsorgssystemet påføres større utgifter med påfølgende underskudd i offentlige budsjett, noe som igjen reiser behov for skattlegging, egenandelsordninger mv.

Innen menneskerettighetspolitikk er også hensynet til *urfolk* mer fremtredende. Økte krav fra ulike *etniske grupper* om økt innflytelse over egen situasjon skaper derfor "nye" utfordringer for det internasjonale samfunn, utfordringer som vanskelig kan ignoreres. I lys av denne utviklingen vil det ventelig være en fortsatt økt oppmerksomhet omkring urfolksspørsmål i internasjonale fora i fremtiden.

Minoritetsgruppers situasjon stiller krav til nasjonalstaten og samfunnet som helhet. Samiske krav til større selvråderett er en utfordring som de nordiske demokratier i økende grad må forholde seg til. For nasjonalstatene er den tid forbi da en kunne avvise samiske krav med enkle og stereotyp oppfatninger om demokrati, flertallstyring og likhetsidealer.

2.3 UTVIKLING AV DET SAMISKE SAMFUNN

Utviklingen internasjonalt og den endringsprosess som finner sted nasjonalt hvor en *omdanning* av velferdsstaten står sentralt, skaper selvsagt også store utfordringer for det *samiske samfunn*. Den norske samfunnsutviklingen har spesielt i etterkrigstiden stått overfor en omfattende utbygging på de fleste samfunnsområder. Det norske samfunn har derfor opplevd en utbygging av offentlige goder. Nå ser en derimot tendensen til, på tross av en styrket nasjonal økonomi, at takten i utbyggingen av disse godene reduseres. Statens engasjement på en rekke sentrale samfunnsområder er under revurdering. De generelle moderniseringsprosesser, med omlegging av det norske samfunn i retning av markedstilpassede løsninger på mange områder, er en virkelighet som også det samiske samfunn må forholde seg til.

Sign:SS...../.....RI?

Som et resultat av en forsømmelse fra statenes side over lengre tid, står det samiske samfunn overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. Fortsatt utbygging av det samiske kulturgrunnlaget medfører en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunn er også meget stort og omfattende. Dette betyr at når samiske samfunn er inne i en oppbyggingsfase er det nasjonale samfunnet inne i en *omdanningsfase*.

Et sentralt trekk i utviklingen er en økende kjønnsubalanse i distrikts-Norge. Dette er et fenomen som også er i ferd med å utvikle seg til et problem i de samiske områder. Unge kvinner flytter ut, og kommer i liten grad tilbake for å bosette seg i bygdene. En stor gruppe samiske kvinner tar i dag høyere utdanning, og muligheten for å finne arbeidsplasser i samiske lokalsamfunn er begrenset. Samtidig ser vi at få samiske kvinner er etablert innenfor de tradisjonelle primærnæringene.

Situasjonen er også vanskelig for en del unge menn i store deler av de samiske områdene. Denne situasjonen blir ekstra vanskelig fordi samisk ungdom i realiteten har for liten mulighet til å etablere seg i de tradisjonelle samiske primærnæringene. Videre er det en skjevhet i det samiske samfunn med hensyn til utdanning, der gutter i mindre grad enn jenter tar høyere utdanning. Dette er forhold som det vil være nødvendig å se nærmere på. Det vil være viktig å arbeide for tiltak for å stimulere til utdanning blant unge menn, samt vurdere ordningene i primærnæringen med tanke på tilgjengelighet for ungdom.

Samlet sett bidrar den generelle utviklingen til at det samiske samfunn presses mellom det tradisjonelle og det moderne, det lokale og internasjonale. Samisk språk, kultur og samfunnsliv skal overleve og utvikles i en verden i stadig endring.

Det som imidlertid synes åpenbart i denne situasjonen, og som er helt avgjørende for å møte utfordringene, er at de samepolitiske virkemidlene fornyes i takt med endringene av rammevilkårene forøvrig. Det vil blant annet si at samepolitikken utvikles i forhold til den til enhver tid rådende politiske situasjon og virkelighet forøvrig. *Kulturell forankring* og *fleksibilitet, kontinuitet* og *forandring* er sentrale begreper i denne sammenheng. Evnen til å takle ytre forandringer og evnen til omstilling med basis i egen kultur, danner forutsetninger for fremtidig kulturbevaring og utvikling.

3. PRINSIPIELT GRUNNLAG FOR FREMTIDIG SAMEPOLITIKK

3.1 INNLEDNING

For å oppnå politisk forståelse og gjennomslag for Sametingets politikk, er det helt grunnleggende at det eksisterer forståelse for grunnleggende prinsipper for samepolitikken. Det er nettopp på grunnlag av innsikt om samhandlingen mellom ulike folk, samt erkjennelsen av de prinsipielle sidene ved urfolkens stilling i samfunnet, at en kan ha begrunnede oppfatninger om samepolitiske krav.

Hva er så grunnlaget for fremtidig samepolitikk? Utgangspunktet er at ordninger for urfolk skal ha et solid *etisk* og *rettslig* grunnlag. Begreper som *rettferd, likeverd, harmonisk sameksistens, gjensidig respekt* og *samkvem* mellom folkegrupper står sentralt. Videre er begreper som *flerkulturelt samfunn, medinnflytelse, frivillighet* og *særskilte tiltak* aktuelle.

Det etiske grunnlaget skaper dermed enorme utfordringer i utformingen av rettsregler og i politiske avveininger. Sameretten skaper et spenningsfelt mellom kryssende hensyn. En møter spørsmålet om hvorvidt flertallet alltid skal bestemme over mindretallet. Et annet spørsmål er hvor langt prinsippet om staten som den rettskapende organisasjon skal gå foran prinsippet om folkets rett til selvbestemmelse. Videre danner sammenhengen mellom kultur, økonomi

Sign:SS....., R11.....

og territorium, mellom individuelle og kollektive rettigheter og mellom formell og reell likestilling sentrale problemstillinger.

Det er i dette spenningsfeltet samepolitikken skal utmeisles og gjennomføres. Det prinsipielle grunnlaget skal danne en felles plattform for samhandlingen mellom staten og samene som urfolk. Ut fra dette grunnlaget skal det igjen utgå hvilke praktiske konsekvenser prinsippene får.

Prinsipper som her drøftes vil danne grunnlaget for konkretiseringen av utfordringene og innsatsområdene som følger av planen. De ulike områder må ses i lys av retten til selvbestemmelse og det materielle grunnlaget for samiske kultur.

3.2 ANVENDELSE AV ULIKE BEGREPER

Det vil være naturlig at det i planen for Sametinget anvendes begreper som benyttes i internasjonal urfolkssammenheng. Forklaringer og problematiseringer vil bidra til en klargjøring av meningsinnholdet i planen.

Begrepet «folk» har verken politisk eller rettslig fått en klar og entydig definisjon. Dette gjelder så vel nasjonalt som internasjonalt. En rekke internasjonale instrument benytter begrepet «folk» og anerkjenner «folk» rettigheter, likevel har selv ikke grunnleggende instrument innenfor FN funnet det formålstjenlig å gi en definisjon av dette begrepet. I internasjonal rett har man i flere ti-år lagt til grunn at man med «folk» (peoples) forstår suverene nasjonalstater. Det har i den senere tid funnet sted en gradvis endring i forståelsen av dette begrepet, og man har fjernet seg noe fra det opprinnelige konservative og statiske utgangspunktet. I dag skjer det en utvikling der det er økende aksept for at begrepet «folk» må omfatte mer enn utelukkende nasjonalstater. Denne utviklingen er en naturlig konsekvens av utviklingen mot en mer forsonlig og tolerant holdning til folk som er etnisk, religiøs, kulturelt eller politisk forskjellige fra en selv. Dette er kanskje sterkest i demokratiske stater, hvor man i langt større grad enn tidligere aksepterer at man kan ha flere folk innenfor grensene av en nasjonalstat med forskjellige språk, kulturer, religioner og levemåter. Man aksepterer også i større grad at en nasjonalstat forholdsvis uproblematisk kan omfatte og være etablert på territoriet til flere folk.

«Urfolk» og «urbefolkning» benyttes gjerne om hverandre med samme betydningsinnhold, likevel slik at man fra offisielt hold i Norge nå benytter betegnelsen «urfolk». Begrepene har i likhet med begrepet «folk» ikke fått entydige definisjoner. Samene er likevel anerkjent som urfolk av myndighetene i Norden, og dette ligger til grunn for så vel samelovene i disse stater som opprettelsen av sametingene.

«Selvbestemmelse» (self-determination) for alle folk er et internasjonalt rettsprinsipp nedfelt i en rekke internasjonale konvensjoner. Sentrale her er de to FN konvensjonene av 1966, konvensjonene har en likelydende artikkel 1 som omhandler retten til selvbestemmelse. Tradisjonelt var begrepet knyttet til avkoloniseringen i etterkrigstiden. Begrepet er imidlertid et dynamisk begrep, som stadig utvikler seg. En slik utvikling skjer ikke minst på internasjonalt nivå i regi av FN. Dette har medført en utvikling innen folkeretten mot en stadig større anerkjennelse av å inkludere urfolk i begrepet folk. I store trekk er det et spørsmål om man skal anerkjenne samene som et urfolk og et folk, og videre om begrepet urfolk inngår i det internasjonale begrepet folk (peoples). Det vises til at man i internasjonal urfolkssammenheng nå bruker begrepet «indigenous peoples».

Innholdet i begrepet er som en følge av dets dynamiske karakter ikke fastsatt en gang for alle. Her er man internasjonalt i ferd med å sette visse standarder, blant annet gjennom arbeidet med FNs urfolkserklæring, FNs urfolkstiår, og opprettelsen av et Permanent urfolksforum i FN.

Sign:SS...../.....RM.....

Begrepet kollektiv rett; samene som urfolk og minoritet har allerede kollektive rettigheter, dette i medhold av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Mange av rettighetene som anerkjennes har bare mening dersom de kan utnyttes kollektivt; de skal kunne nyttes sammen med andre medlemmer av gruppen.

3.3 RETTEN TIL SELVBESTEMMELSE

Sametinget tar utgangspunkt i at samene er et eget folk - et urfolk med tilknytning til et område. *Folkenes rett til selvbestemmelse* er et internasjonalt anerkjent prinsipp som FNs medlemsland er forpliktet til å fremme og beskytte. I likhet med urfolk over hele verden har samene hevdet og vil hevde at retten til selvbestemmelse også gjelder verdens urfolk, og derfor må anerkjennes av verdenssamfunnet. En samisk grunntanke blir derfor;

“Samene er et folk, og derav følger retten til selvbestemmelse”.

Dette betyr en kollektiv rett til å bestemme over egen fremtid. Det er også en anerkjent internasjonal oppfatning at statene skal ta *stilling* til folkenes krav om selvbestemmelse. Staten forplikter seg til å legge forholdene til rette for en sosial og kulturell utvikling på folkets egne premisser.

Situasjonen for urfolk verden over er imidlertid at det i de fleste nasjonalstater ikke er tatt stilling til dette kravet. Dette medfører at folkets situasjon blir avhengig av en velvilje til enhver tid fra statens side. Statens politikk av betydning for folket blir mer tilfeldig enn forpliktende. Heller ikke i de nasjonalstater som er etablert på territoriet til samene som folk og urfolk, har statene fullt ut tatt stilling til dette.

Gjennom historien har samer levd både atskilt og side om side med andre folkegrupper. Dette er fakta som gjør at en i de fleste samiske områder ikke ensidig kan hevde en eksklusiv samisk rett til å bestemme over alt og alle. Det man derimot kan kreve, er at en ikke ensidig ekskluderes fra all rett til å bestemme i disse områdene.

Retten til selvbestemmelse medfører dermed også retten til å avgi beslutningsrett fra Sametingets side. Det vil si at det er samene selv, og ikke staten, som avgjør hvilke samfunnsområder det samiske folk skal ha styring, kontroll og forvaltning over.

Av dette følger at et sentralt prinsipp i forholdet mellom samer og ikke-samer må være at en *forhandler seg fram* til enighet og gjensidige avtaler mellom sentrale myndigheter og Sametinget. Det må aksepteres at like lite som samene kan dominere ikke-samer i ett og alt i hele det samisk bosettingsområdet, like lite kan ikke-samer gjøre det samme. Grensegangen mellom ansvarsområder og innflytelse mellom samiske og norske myndigheter bør derfor løses gjennom reelle forhandlinger og avtaler. Å skape felles forståelse for en del *grunnleggende kriterier* for samhandlingen er imidlertid sentralt.

Diskusjonen om utøvelse av selvbestemmelse vil skje mellom ulike samiske interessegrupper, organisasjoner og partier. Dette er den *interne* samepolitiske debatt i et samisk demokrati som skal ende opp med behandling og avgjørelse i Sametinget som det folkevalgte organ for samene.

3.4 DET MATERIELLE GRUNNLAGET FOR SAMISK KULTURUTØVELSE

Det samiske områdets naturressurser er helt avgjørende for utviklingen av samisk kultur. Fra samisk side har det aldri vært tvil om at tradisjonell samisk eiendomsrett fortsatt er i hevd, selv om staten gjennom en nedvurderende holdning til samisk kultur tidligere har erklært at samisk sedvane ikke kunne gi en slik rett. Spørsmålet om retten til land og vann handler derfor dypest sett om det *materielle grunnlaget* for bevaring og utvikling av samisk kultur i

Sign:SS....., R19.....

vid forstand. I tillegg til politiske og kulturelle rettigheter, er sikring av det materielle grunnlaget derfor en sentral stolpe i det samlede samiske rettsgrunnlaget.

Gjennom internrettslige regler og folkerettslige avtaler har nasjonalstaten ansvar for at samisk kultur skal ivaretas og utvikles. Et folks rett til kulturutøvelse er en grunnleggende menneskerettighet. Dette innebærer en rettsplikt til også å sikre det materielle grunnlaget for kulturen. Retten til og disponeringen av naturressursene er derfor viktig for den samiske kulturs muligheter til å bestå og videreutvikles i framtiden.

I utviklingen av det samiske samfunn er det nødvendig å nytte både territoriell (områdevis) og funksjonell planlegging. Den territorielle planleggingen går på tvers av tradisjonelle sektorer som f.eks helse, næring og kultur, mens den funksjonelle planleggingen tar utgangspunkt i nettopp slike sektorer. Territoriell samfunnsplanlegging er tverrsektorielt og ser utviklingen av viktige samfunnsområder i sammenheng. En politikk med et geografisk perspektiv, hvor sektorer vurderes under ett og i sammenheng, vil muliggjøre mer helhetlige løsninger for det samiske samfunn i fremtiden. I denne forbindelse ligger det betydelige utfordringer i å se utviklingen av det samiske samfunn på tvers av landegrensene. Samordning av samisk infrastruktur og funksjoner uavhengig av riksgrensene og tradisjonelle sektorer, danner nye muligheter.

Spørsmålet om "*retten til land og vann*" innehar en territoriell dimensjon med to hovedelementer. Det ene er en grunnleggende respekt for og aksept av at de kollektive samiske rettigheter til områdene som helt frem til i dag har vært i samisk bruk og hevd, danner et selvstendig rettighetsgrunnlag som må uttrykkes i lovs form. Det andre er hvordan disse rettighetene skal inngå i en fremtidig forvaltning som både viser respekt for den samiske kultur og ivaretar de behov områdets totale befolkning har, uavhengig av etnisk tilhørighet.

Den internasjonale rettsutviklingen om forholdet til urfolk må fortsatt være sentral i utformingen av myndighetenes samepolitikk. Spørsmålet om landrettigheter og endring av rettstilstanden knyttet til problemstillingen om samiske rettigheter, danner unike utfordringer for demokratiske samfunn i positiv forstand.

4. UTFORDRINGER FOR SAMETINGETS VIRKSOMHET

4.1 SAMETINGET

Sametinget skal som samenes folkevalgte organ opptre som den viktigste premissgiveren i samiske spørsmål. Sametinget selv skal bidra til at internrettslige og internasjonale rettsregler og prinsipper som berører urfolk gis et positivt og fremtidsrettet innhold.

Dersom Sametinget skal kunne oppnå en slik rolle må tinget overføres tilstrekkelig myndighet i saker som berører samene i landet.

Overføring av myndighet til Sametinget har direkte betydning for Sametingets legitimitet i befolkningen. Oppslutningen om sametingsvalget og tingets legitimitet er også avhengig av tingets evne til å utøve myndighet.

4.2 ET HELHETLIG UTGANGSPUNKT

Tiltakene overfor urfolk må vurderes ut fra egne behov og egen historisk situasjon. Forholdet mellom norske sentrale statsmyndigheter og samene som et eget folk, dreier seg som kjent ikke først og fremst om distriktspolitikk, velferdspolitikk, sosialpolitikk eller næringspolitikk. Det dreier seg om det forhold at samene har bebodd sine områder forut for statens etablering. Samene er et urfolk og utgjør en minoritet i forhold til landets øvrige befolkning. Det innebærer at samenes framtid vil være avhengig av at staten anerkjenner samiske rettigheter og gir samene mulighet til å sikre og utvikle samisk kultur, språk og samfunn. Samepolitikk

Sign: SS....., RH.....

kan ikke utformes innenfor en definert sektor, men snarere dreier det seg om overføring av et helhetlig tverrsektorielt politikkområde. I all planlegging er et *langsiktig og helhetlig perspektiv* sentrale begrep. For Sametingets virksomhet er også miljø- og kvinneperspektivet sentrale i utformingen av en fremtidig politikk for det samiske samfunn.

4.3 MILJØ, NATUR, KULTUR, LIKESTILLING - TVERRSEKTORIELLE POLITIKKOMRÅDER

Grunnlaget for Sametingets politikk er en langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder der bruken av naturressursene ikke må overskride naturens bæreevne. Utfordringen er å nytte områdene ut fra en balansert utvikling hvor miljøet og naturen selv setter rammer og grenser for aktivitetene. Det er et faktum at arktiske områder på mange måter står i en særstilling. Naturen er utrolig sårbar, og selv små inngrep leges svært sent.

Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Gjennom å vektlegge det helhetlige perspektiv vil alle forhold i samfunnsutviklingen ses i sammenheng. Sametinget ser det derfor som fundamentalt at miljøperspektivet fungerer som en rød tråd og er en forutsetning for all samfunnsmessig aktivitet.

Det er et stadig tiltakende press på *naturressurser* i samiske områder. Noen utnyttelsesformer vil kunne innebære store naturinngrep. I slike tilfeller skal Sametinget spille en avgjørende rolle. Det er av stor viktighet at naturinngrep ikke er til betydelig skade for naturen og for den samiske næringsutøvelsen som må baseres på naturens bærekraftighet. Dermed vil negative konsekvenser for samisk kultur og samfunn for øvrig forhindres.

Det er et sentralt mål å etablere en ressursforvaltning som forhindrer rovdrift, utpining og skade. Miljøverdiene må sikres for kommende generasjoner, og de verdiene som skapes må være et gode for de som lever i områdene.

Sametinget skal i fremtiden være den sentrale premissgiveren i fundamentale spørsmål om miljø, kultur og næringer. Gjennom en styrt utvikling skal en finne frem til og organisere forvaltningsordninger som ivaretar miljøperspektivet. Det skal utformes en politikk bygd på en samisk grunnfilosofi hvor miljøet, naturen og ressursene selv setter standard for bruk og uttak. I henhold til internasjonale konvensjoner og rettsregler skal urfolkens synspunkter fremmes på det internasjonale plan for å sikre fremtiden ut fra et globalt perspektiv. Sametinget vil i samarbeid med sametingene i Sverige og Finland utarbeide en miljøanalyse som skal munne ut i *et miljøpolitisk handlingsprogram*.

På veg mot målet om full integrering av *kvinnepolitiske spørsmål* i politikktutformingen er det et sentralt poeng at kvinnesatsing blir en del av helheten, og ikke skaper en ny sektor. Det betyr at en må sette i fokus og stille spørsmål ved likheter og ulikheter i menns og kvinners prioriteringer. Slik kan en avdekke behov for å justere tiltak og reformer med sikte på å forebygge uheldige konsekvenser, og tydeliggjøre behov for særskilte tiltak som kan bidra til langsiktig integrering eller kompensere forskjeller mellom kjønnene på et område. Ved at vi benytter likestillingsperspektivet stiller vi spørsmål om det er systematiske ulikheter i livssituasjon, som vil føre til ulike konsekvenser for kvinner og menn med hensyn til tiltak og beslutninger. Kvinners verdier og prioriteringer må vektlegges, verdsettes og integreres i Sametingets politikk ut fra et rettferdighetssyn og et helhetssyn til gode for det samiske samfunnet. For Sametinget er det derfor viktig at kvinnepolitiske målsettinger oppdateres og fornyes kontinuerlig, og at arbeidet gis innhold og status.

Sametinget har i dag en altfor lav kvinneandel blant sine representanter på tinget, og Sametinget vil i denne perioden vurdere konkrete tiltak som kan legge grunnlag for en bedre kjønnsfordeling. Sametinget vil vurdere ulike stimuleringstiltak, slik at flere kvinner sikres representasjon på tinget. Samtidig legger Sametinget vekt på å skape tilfredsstillende

Sign: SS / RM

arbeidsvilkår for kvinnelige representanter. Tinget vil i denne sammenheng se på hvordan kjønnsaspektet bedre kan ivaretas ved gjennomgang av reglene for valg til sameting.

5. INNSATSOMRÅDER FOR SAMETINGET 1998 - 2001

5.1 INNLEDNING

Med utgangspunkt i et prinsipielt ståsted og et helhetlig og tverrfaglig perspektiv som skissert i kapittel 3, skal Sametinget gjennomføre en politikk ut i fra indre og ytre hensyn. Det er et mål at samisk selvbestemmelsesrett skal anerkjennes og nedfelles i det norske styringsverket, og gis et utvidet innhold. Fremleggelsen av Samerettsutvalgets andre delinnstilling har medført en svært sentral debatt om samiske rettigheter og Sametingets rolle i fremtidig ressursforvaltning og arealplanlegging. Som en naturlig følge av rettighetsarbeidet, vil språk, utdanning, kultur og nærings spørsmål være helt vesentlige arbeidsområder for Sametinget.

Sametinget har i forbindelse med vedtaket i Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder for perioden 1998-2001, fremmet *næringer, språk og infrastruktur* som innsatsområder. For Sametinget blir det viktig å følge opp eget planarbeid på en rekke områder. I tillegg skal nye innsatsområder initieres, utredes og planlegges tiltak for. Sametingets virksomhet i kommende planperiode vil derfor omfatte 3 hovedinnsatsområder.

- Samiske rettigheter
- Samisk språk og utdanning
- Samisk kultur og samiske næringer

5.2 SAMISKE RETTIGHETER

5.2.1 Ny lovgivningsperiode

5.2.1.1 Oppdatering av sameloven

For Sametinget er det helt avgjørende å få en anerkjennelse av prinsippet om urfolks rett til selvbestemmelse nedfelt i lovverket. Enkelte stater har gitt klare signaler om at de er villige til å anerkjenne urfolks rett til selvbestemmelse som prinsipielt utgangspunkt for arbeidet med en FN-erklæring om urfolks rettigheter. Norge har så langt unnlatt å ta stilling til dette spørsmålet. I Norge står en derfor overfor en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Prinsipielle målformuleringer fordrer systematisk og løpende gjennomgang av både lover og administrative ordninger for å få utviklet en konkret politikk og forvaltningsutøvelse som harmonerer med målsettingene.

Sametinget mener at de folkerettslige regler som Norge er bundet av og som har betydning for samenes rettslige stilling, anses som norsk rett, samtidig med at en sikrer at nasjonale rettsregler gis effektivitet. Sametinget ser i denne forbindelse et behov for at det internrettslige grunnlaget oppdateres i forhold til rettsutvikling innen urfolksspørsmål. Det betyr at Lov om Sametinget og samenes rettsstilling, sameloven, revideres og oppdateres. Sameloven er således et steg i en suksessiv lovgivningsprosess, og må endres i takt med den øvrige utviklingen. Det samme prinsippet må også gjelde for andre lover som har betydning for samiske rettigheter.

Sametinget ser behovet for at sentrale statlige myndigheter foretar en avklaring på en rekke sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjonen. Det vises blant annet til uavklarte spørsmål angående landrettigheter og konsultasjons- og rådføringsplikten. Sametinget har tidligere pekt på områder hvor den norske stat ikke er på linje med bestemmelsene og intensjonene som ligger til grunn for konvensjonen. Ved behandlingen av

Sign: SS / RM

Samerettsutvalgets innstilling vil det være naturlig å gi en grundig redegjørelse for hvordan forpliktelsene i konvensjonen skal oppfylles. Dette må igjen nedfelles i sameloven og det øvrige lov- og regelverk.

5.2.1.2 Sametingets konstitusjonelle rolle

For Sametinget som folkevalgt organ ligger det i denne utviklingen at tinget får en mer selvstendig status. Sametingets konstitusjonelle rolle må på denne måten avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og statsmaktene. Uten en klar rollefordeling vil det stadig eksistere unødvendige gråsoner med hensyn til plassering av ansvar for politikktutøvelse og forvaltning.

Sametinget som samenes folkevalgte organ må utvikle et likeverdig samarbeid med Regjering og Storting. En slik utvikling av det samiske demokratiet med samhandlingsformer, er en naturlig konsekvens av det arbeidet som skjer med samiske rettigheter.

5.2.1.3 Forhandlingsplikt

Det vil være en sentral oppgave å innføre forhandlingsplikt mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten omfatter mer enn en ren konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser Dette må reguleres i det norske lovverket.

Forhandlingsplikten må bygges opp til å gjelde alle saker som Sametinget selv finner nødvendig, men spesielt saker som gjelder myndighetsområder og økonomi er det naturlig å fremheve. Det må etableres rutiner og forutsetninger for hvordan forhandlingene skal foregå, og forhandlingene må skje med utgangspunkt i et grunnlagsmateriale som begge parter kan akseptere.

5.2.2 Naturgrunnlaget for samisk kultur

5.2.2.1 Innledning

Samerettsutvalgets innstilling NOU 1997:4 "Naturgrunnlaget for samisk kultur" vil danne en del av grunnlaget for rettighetsdebatten i planperiode. Utvalgets arbeid vil være en av de mest sentrale saksområder som Sametinget vil behandle, og som det samiske samfunn vil debattere i de kommende år. Samerettsutvalgets arbeid, både avgitte og framtidige utredninger vil sammen med utredningen om samisk sedvanerett bli forelagt en grundig behandling i Sametingets organer. Sametingets utgangspunkt er at *samiske områder så langt som mulig skal forvaltes av samene selv*. Gjennom en grundig prosess innad i det samiske samfunn og utad overfor den øvrige befolkningen, skal rettighetsdebatten følges opp med konkrete forvaltningsløsninger. Det betyr følgelig også at Sametinget skal ha en sentral rolle i forvaltningen.

I forbindelse med Sametingets arbeid med rettighetsspørsmålene, vil tinget videreutvikle sitt grunnsyn på grunnlag av de overordnede prinsipper som er skissert i kapittel 3. Grunnsynet skal danne fundamentet for Sametingets behandling av konkrete forvaltningsløsninger og forhandlinger med statlige myndigheter.

Naturen i samiske områder er sårbar, både som natur og som grunnlag for kultur. Gjennom å forvalte den samiske naturarven på en måte som tar vare på naturen og naturverdiene, skapes også grunnlag for videreføring og videreutvikling av samisk kultur og samfunnsliv. I samerettsutvalgets andre delinnstilling (NOU 1997:4) går det klart fram at Grunnlovens § 110a også fungerer - i likhet med folkeretten - som en retningslinje og begrensning i

Sign:SS...../.....RI.....

forbindelse med statsmyndighetenes lovgiving for bruken av naturressursene i samiske områder.

Grunnlovens § 110b slår fast prinsippet om bærekraftig utvikling, og at folk har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og virkningene av planlagte og iverksatte tiltak i naturen. Folkeretten og Grunnloven §§ 110a og 110b innebærer at det i arealplanleggingen må legges spesiell vekt på natur- og ressursgrunnlaget for samisk kultur- og samfunnsliv, og slik at forvaltningen kan legge opp til en bærekraftig ressursutnyttelse. I tillegg innebærer Grunnloven en basis for samisk innflytelse i utnyttelse og forvaltning i tradisjonelle samiske bruksområder.

Samiske områder har et potensiale med hensyn til økonomiske virksomheter basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike *mineralressurser* har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametinget vil presisere tingets prinsipielle holdning til leting og utvinning av mineraler i lys av de mål tinget selv har etablert for sin virksomhet og de nasjonale og internasjonale forpliktelser som er knyttet til samenes rettigheter som folk og urfolk. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder kan og bør forvaltes.

5.2.2.2 Arealplanlegging og -forvaltning i samiske områder

Plan- og bygningsloven er et verktøy for en bærekraftig utvikling i et langsiktig, forebyggende vern av miljø og ressurser. Grunnprinsippene i plan- og bygningsloven er folkevalgt styring, desentralisering av planbeslutninger, samarbeid mellom myndigheter og andre interesserte i planarbeidet, og offentlig informasjon og samråd. Hovedoppgaven i planleggingen er samordning mellom kommune, fylkeskommune og stat. Videre er det en hovedoppgave å foreta en avveining mellom utbygging og vern og sikring av barns oppvekstvilkår.

Vedtatte planer etter plan- og bygningsloven legger rettslige bindinger på hvordan og etter hvilke formål områder skal brukes. Planprosessene er lagt opp med en aktiv og forpliktende deltaking fra organer som har oppgaver vedrørende ressursutnyttning, vernetiltak, utbygging eller sosial og kulturell utvikling. De statlige sektormyndighetene ivaretar avgrensede fag-/saksfelt forankret i sektorlovgivingen. Sektormyndighetene har også innsigelsesmyndighet om planmyndigheten (kommunene) ikke tar tilstrekkelig hensyn til merknader som er innkommet. Fylkeskommunen har som regional myndighet ansvar for at planfaglige kvaliteter og regionale planinteresser ivaretas. Regionale planinteresser er som regel uttrykt i fylkesplanene. Fylkeskommunen har innsigelsesmyndighet i slike spørsmål. Planmyndigheten har ikke anledning til å overse en innsigelse. Ønsker ikke planmyndigheten å ta innsigelsen til følge, kreves det forhandlinger, mekling hos Fylkesmannen og eventuelt endelig behandling i Miljøverndepartementet.

Skal de samiske natur- og ressursinteressene ivaretas på en forsvarlig måte, er det av svært stor betydning at dette tydelig *vektlegges i plan- og bygningsloven*, og at Sametinget gis *nødvendig myndighet* til å ivareta dette i planarbeidet (jf. folkevalgt styring, desentralisert planarbeid og samarbeid). Viktigheten av at Sametinget i sterkere grad gjøres i stand til å ivareta samiske verne-, kultur-, og samfunnsinteresser i miljø- og arealplanlegging blir ytterligere nødvendig etter de nye forskriftene til bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven. Disse forskriftene legger opp til mer aktiv bruk av konsekvensutredninger. I konsekvensutredninger skal tiltakets virkninger på miljø, naturressurser eller samfunn klargjøres. I områder med store samiske interesser kan Sametinget spille en aktiv rolle i fastsettingen av utredningsprogram og godkjenningen av konsekvensutredninger.

Sign: SS / RM

Ved siden av tilskrivning av sektormyndighet til Sametinget må vektlegging av og hensyn til samiske interesser i plan- og bygningsloven, også innebære en nærmere utforming av innholdet i vektleggingsbestemmelsene i form av samiske *arealforvaltningsperspektiver* eller rikspolitiske retningslinjer.

Sametinget kan i arbeidet med vektlegging av samiske interesser i plan- og bygningsloven, spille en mer aktiv rolle som innspiller og premissleverandør. I og med at Sametinget allerede er adressat for alle arealplaner og besitter plan- og områdekunnskaper ved Samisk kulturminneråd, har Sametinget god anledning til å møte disse utfordringene på en offensiv måte. Samiske bruks- og bosettingsområder er ikke bare grunnlag for samiske næringsformer, men danner også viktige kulturelle referanserammer. Hvordan områdene forvaltes er derfor av avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk kultur.

Ressursene og miljøkvalitetene i de samiske bruksområdene er samtidig gjenstand for en stadig sterkere etterspørsel i samfunnet generelt, fra nærings- og fritidsinteresser. En fremtidsrettet forvaltning av ressursene må ta hensyn både til naturverdiene og til det grunnlag disse utgjør for samiske samfunn. Dette forutsetter mulighet til reell påvirkning når det gjelder tiltakenes og inngrepenes art, utnyttelsesgrad/skala, lokalisering og gjennomføring. Det innebærer også muligheter til reell påvirkning av hvordan områdene markedsføres og tilrettelegges i reiselivssammenheng.

5.2.2.3 Reindrift og arealforvaltning

Sikring av reindriften arealer er en forutsetning for framtidig reindrift med god produktivitet og inntjeningssevne. Det er også av stor betydning for reindriften som viktig kulturbærer. *Reindriftsloven* gir rettsvern for opphold, byggegrunn, ferdsel og flytting, beite, gjerder og andre anlegg, brensel og trevirke, og jakt, fangst og fiske. (jf. reindriftsloven kap. 3). Sjøl om reindriftsloven gir et vern for reindriftsutøvelse, er det viktig at arealbruken også sikres gjennom plan- og bygningsloven. Utarbeidelse av distriktsplaner for reinbeitedistriktene for bl.a flyttemønster, beiteressurser, reingjerder og anlegg vil styrke muligheten til et mer aktivt arealvern også når det gjelder bergverksdrift, spredt hyttebygging, anlegging av skogsbilveger, og annen motorferdsel.

I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne og samkjøre bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven. For kommunene og fylkeskommunene i reindriftsområder vil det være meget hensiktsmessig å danne seg et bilde av gjeldende distriktsgrenser innen reindriften i sin daglige arealforvaltning, og å ha oversikt over reindriften totale ressursituasjon. Slik vil en skape bedre grunnlag for en helhetlig forvaltning der reindriftsinteressene blir ivaretatt på best mulig måte. Et nærmere samarbeid med reindriften vil også medføre behov for et bredere interkommunalt samarbeid. Dette gjelder både mellom kommunene og mellom kommunene og fylkeskommunene i reindriftsområder.

Samtidig vil formuleringer av overordnet mål for reindriftpolitikken i arealplanlegging være en fordel i plansammenheng. Reguleringsplaner for reindriftsformål har i liten grad blitt benyttet, sjøl om det er den planformen som i plan- og bygningslovsammenheng gir sterkest vern og avklaring for reindriftsinteressene. Ved å utarbeide distriktsplaner, vil det kunne bli lettere å få laget reguleringsplaner også for reindriftsformål. Reguleringsplaner for reindriftsformål vil i tillegg lettere avklare forholdet til andre planinteresser, som hyttebygging og natur- og kulturminnevern.

Samtidig som reindriftnæringen må vies stor oppmerksomhet i arealplanlegging for å sikre næringsgrunnlaget, må også reindriftnæringens egne naturinngrep undergis en kontinuerlig vurdering.

Sign: SS / RF

Det er en målsetting at reindriftsinteressene i sterkere grad avklares og tas hensyn til i arealplansammenheng. Det er også viktig å organisere og utøve reindriftsnæringen slik at behovet for infrastrukturtiltak og motorferdsel i minst mulig grad forringer naturgrunnet og miljøverdiene, og sikrer bærekraftige beiteresurser, økologisk mangfoldet og kulturminnene.

5.2.2.4 Utmarksbruk, hyttebygging og motorferdsel

Områdene er utsatt for påtrykk både internt i det samiske samfunn og fra eksterne interesser. Samiske lokalsamfunn utmerker seg ved en territoriell tilknytning som ikke er begrenset til den faste bebyggelsen og andre kulturskapt anlegg og innretninger, men der det som kan kalles "nærområder" strekker seg over store arealer. Aktiv bruk og høsting av utmarksressurser som vilt, fisk og bær står sentralt i den samiske kulturutøvelsen, og for mange er det også fortsatt en viktig næringskilde. En viktig utfordring vil være å skape forutsetninger for et vedlikehold av gjensidigheten mellom samiske lokalsamfunn og deres ressursområder på en måte som ivaretar miljøverdiene. Dagens regelverk og praktiseringen av regelverket må tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksutøvelse som for eksempel høsting av vilt, fisk og bær.

Økt folkemengde, høyere levestandard og større krav til inntjening har ført til et større press på naturen og bruken av naturressursene. Utviklingen av terrengkjøretøyer med stor rekkevidde og den mer fritidspregede bruken av utmarken har ført til økt naturslitasje, større utnyttingsgrad og ressurskonkurranse. Reingjerder, vegutbygging, kraftlinjer, motorferdsel og hyttebygging har de senere årene tiltatt i omfang. Uten en gjennomtenkt og planmessig bruk og ferdsel i disse områdene står både næringsgrunnlag, naturmiljøet og det biologiske mangfoldet, og kulturminner og kulturmiljø i fare for å ødelegges.

Folk kommer også i økende grad langveisfra for å ferdes og ha fritidshytter i fjerntliggende og attraktive områder. Denne utviklingen innebærer ikke bare en kvantitativ endring i form av økt ferdsel og aktivitet i fjerntliggende områder. Den medfører også en kvalitativ endring mot mer opplevelse og naturforbruk, og mindre tilhold og bærekraftig naturbruk.

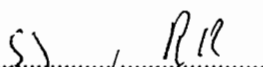
Det må være en målsetting å styre bruken av motorferdsel i utmarka. Barmarksløyper og scooterløyper bør i størst mulig grad legges til eksisterende ferdselsårer. Barmarksløypene bør ha som formål å lette adgangen til tradisjonelle høstingsområder. Løypene må først og fremst dekke behovet til de lokalsamfunn som tradisjonelt har brukt områdene. Sametinget ser forøvrig behovet for en bred kartlegging av konsekvensene ved barmarkskjøring.

Spredt hyttebygging er lite forenlig med en arealforvaltning der en ønsker å ta hensyn til natur-, kultur- og ressursvern. Det ivaretar heller ikke behovet for en sikring av reindriftens arealgrunnlag. Tillatelse til spredt hyttebygging gjennom praktisering av dispensasjon etter plan- og bygningsloven må begrenses. Hyttebygging bør som en hovedregel styres mot planlagte hyttefelt enten i kommuneplanens arealdel eller i forbindelse med reguleringsplaner.

Dette må likevel ikke være til hinder for at gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Kommunene må så langt som mulig forsøke å avklare denne type byggeformål i arbeidet med kommuneplanens arealdel. Dette krever en styrket dialog med de samiske lokalsamfunnene og interessegruppene i planprosessen.

5.2.2.5 Arealforvaltning og miljøverdier

Sametinget har som et uttalt mål å forvalte ressursene i de samiske bosettings- og bruksområdene. Den samiske kulturen og de samiske bosettings- og bruksområdene henger nøye sammen. Hvordan naturen og miljøet forvaltes er av avgjørende betydning for

Sign:

muligheten til kulturell kontinuitet og utvikling. Natur og miljø har direkte relevans for samisk næringsutøvelse og bosetting, for kulturell tilhørighet, og for videreføring og utvikling av samfunnsliv. Tradisjonelle samiske næringsformer og næringskombinasjoner innebærer en ekstensiv bruk av store arealer. Samtidig som naturen er grunnlaget for næringsformer, er den også rammen for livsområdet og opplevelsen av fortiden, og for kunnskaper og levemåte.

I forvaltning og utnyttelse av arealer og miljø er det to forhold som er bestemmende. Det ene er en avklaring av retten til grunnen, og det andre er lovverket for natur- og ressursforvaltning. I lovverket er plan- og bygningsloven det mest sentrale, og i tillegg kommer en rekke særlover som kulturminneloven, naturvernloven, motorferdselsloven og reindriftsloven.

For Sametinget er det sentralt å arbeide for å sikre og utvikle samenes territorielle rettigheter. Sametinget vil utvikle en *arealforvaltning* som ivaretar en miljøvennlig natur- og ressursutnyttelse for kontinuitet og utvikling av samisk kultur- og samfunnsliv.

På grunn av statens tidligere erklæringer om at samisk sedvane ikke kan gi grunnlag for samisk eiendomsrett, forventer Sametinget at de sentrale politiske myndighetene i landet avskaffer denne nedverdiggende doktrinen. Norge kan ikke fortsette å leve med en slik internkolonial rettighetssituasjon, som man nå tar et oppgjør med andre steder i verden.

Samiske kultur-, nærings- og samfunnsinteresser skal vektlegges i plan- og bygningsloven. Sametinget vil tilstrebe myndighetsansvar med innsigelsesrett for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, med næringer og samfunnsliv, i alle arealplaner i de samiske områdene. Dette må gjøres for å skape grunnlag for større hensyntagen til samiske interesser i planarbeid etter plan- og bygningsloven, og for å skape grunnlag for større formell samisk innflytelse i arealplanarbeid. Samiske kulturminner og kulturlandskap som viktige historiske, kulturelle og identitetsmessige verdier, skal vises særlig oppmerksomhet i arealplanarbeidet. Det er nødvendig med en systematisk registrering av samiske kulturminner og kulturlandskap. Sametinget skal med bakgrunn i sine miljø- og arealforvaltningsperspektiver i Sametingsplanen spille en aktiv rolle i planprosessene, i første omgang i de samiske kommunenes arealplaner.

5.3 SPRÅK OG UTDANNING

5.3.1 Språk

For Sametinget er det en sentral målsetting at samisk språkarbeid styrkes og utvikles i alle språkregioner. Målet må være at samisk og norsk skal bli likeverdige språk. Sametingets største utfordring på språksiden ved slutten av dette hundre- og tusenåret er å få flere samer til aktivt å bruke det samiske språket. Det vil samtidig være en viktig oppgave å arbeide for å få bort holdninger som hindrer denne utviklingen.

Sametinget anser det som spesielt viktig at forholdene legges til rette for at barn og unge skal ha mulighet til å bruke språket, samtidig som det stimuleres til revitalisering av språket i områder hvor det er nødvendig. For å nå disse målene vil språksentre og arenaer for samhandling mellom generasjoner være viktige faktorer.

Som et ledd i oppdateringen av sameloven vil Sametinget arbeide for at samelovens språkregler revideres i takt med utviklingen forøvrig. Dette innebærer en vurdering av språkforvaltningsområdet. Ikke minst vil det være viktig å se på situasjonen for samisk språk i områder som ikke omfattes av samelovens språkregler i dag.

En utfordring i fremtiden er å tilrettelegge tilbud og virkemidler slik at enkeltpersoners rettigheter i henhold til samelovens språkregler og lov om voksenopplæring blir ivarettatt, og på en slik måte at enkeltpersoner ikke lider økonomisk tap. Det er viktig å oppmuntre

Sign: SS RK

enkeltpersoner til bruk av samisk språk i alle sammenhenger både privat og offentlig, slik at intensjonene i loven kan oppnås.

Samelovens språkregler er gitt for å bevare og utvikle det samiske språket. Særlig er det lagt tilrette for å styrke bruken av språket i offentlig sammenheng. Gjennom økt bruk og opplæring vil også kompetansen i samisk språk øke. Målet er å oppnå reell likeverdighet mellom norsk og samisk i det samiske samfunn. Sameloven stadfester den retten samisktalende har i Norge generelt og i det samiske forvaltningsområdet spesielt. Det er derfor viktig å påse at arbeidet med hensyn til språkutvikling i kommunale og fylkeskommunale etater som befinner seg i det samiske forvaltningsområdet og i statlige etater som har mye å gjøre med dette området, er i samsvar med lovens intensjoner.

Samisk språkråd har ansvaret for å følge opp Sametingets politikk i språkspørsmål. Sametinget har vedtatt språkplaner for sørsameområdet, lulesameområdet og Ofoten/Sør-Troms området, som skal igangsettes og realiseres gjennom Språkrådet. Planene foreslår ulike tiltak for utviklingen av samisk språk i nevnte områder. Sametinget har også gitt Språkrådet fullmakt til å dele ut statlige midler til tolketjeneste og tospråklighet til kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Kommunene i forvaltningsområdet har i en årrekke gitt signaler om behov for større virkemidler til språkutviklingstiltak. Sametinget vil arbeide for å sikre og styrke ressursene til slike tiltak generelt.

Sametinget vil forøvrig legge vekt på å følge opp Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder på språksiden. I denne planen er det foreslått en rekke mål og tiltak for å realisere utviklingen av samisk språk i samiske kyst- og fjordområder. Det vil være en utfordring å koordinere disse tiltakene. Sametinget er av den oppfatning at ressursbruken må kanaliseres slik at tiltakene kan realiseres.

Utviklingen av samisk språk er en oppgave som fordrer nordisk språksamarbeid, samt større samarbeid bl.a. mellom kommunene i forvaltningsområdet. I følge forskrift til samelovens språkregler skal Samisk språkråd fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske språkspørsmål.

Det er helt avgjørende å kunne koordinere språkarbeidet mellom Finland, Norge, Russland og Sverige. Sametingene i Finland, Norge og Sverige har tatt på seg ansvaret for utviklingen av et felles nordisk samisk språksamarbeid. Samisk språknemnd vil være et egnet organ for dette arbeidet. En mest mulig enhetlig språkpolitikk vil styrke samisk språk helhetlig og bidra til å heve språkets status. Etableringen av et enhetlig *samisk språkforvaltningsområde* på Nordkalotten og utviklingen av et *enhetlig* skriftspråk vil også være sentrale utfordringer i denne sammenheng. I inneværende periode tar sametinget sikte på å ta initiativ til å sette igang utredningsområder som mål å utarbeide en felles bokstavbruk for skriving av samiske dialekter.

5.3.2 Læring, skole og utdanning

Skole- og utdanningssystemet har et særlig ansvar i virkeliggjøringen av prinsippene for samepolitikken. Det som ligger til grunn for sikringen av samene som urfolk må forme den samiske skole. Dette innbefatter læreplaner, læremidler, undervisningsformer og utdanning av lærere. Grunnskolen skal være et redskap i bevaringen og utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Skolen skal på denne måten ivareta og formidle det samiske folks kultur og kunnskapsgrunnlag. Det er en målsetting at Sametinget skal legge premissene for, og utforme det samiske skole- og utdanningstilbudet. Samisk utdanningsråd vil i perioden bli lagt ned i sin nåværende form, og de økonomiske og personellmessige ressursene blir overført Sametinget.

Sign:SS...../.....RH.....

Samiske barn er i en spesiell situasjon i Norge. Deres oppvekst preges av at de vokser opp i et flerspråklig og flerkulturelt samfunn. Gjennom det nye planverket L-97 Samisk får en del samiske barn for første gang i Norges historie, mulighet til å begynne på en skole hvor tospråklig og tokulturell tilhørighet skal utvikles for å gi et solid grunnlag for deres fremtidige kulturelle-, sosiale-, faglige- og språklige utvikling. Stortingets behandling av Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa våren 1998, innebærer at samiske elever vil få individuell rett til opplæring i samisk språk i grunn- og videregående skole fra det tidspunkt loven trer i kraft. Sametinget har gjennom disse historiske begivenhetene i samisk skolehistorie, fått gjennomslag for viktige prinsipper i sin utdanningspolitikk.

Samiske barnehager har stor betydning for samisk språkutvikling spesielt, og for samiske barns oppvekstvilkår generelt. Samiske barnehagers spesielle stilling som arena for språkutvikling og kulturformidling, fordrer at de sikres finansiering til etablering og drift. Samtidig må den enkelte kommune ansvarliggjøres i forhold til å tilrettelegge for etablering og drift av et samisk barnehage tilbud.

Sametinget vil i planperioden behandle og følge opp de anbefalinger og tilrådninger som er fremmet i tingets barne- og ungdomsplan.

Undervisningen etter L-97 skal være likeverdig med annen undervisning. Dette innebærer at undervisningen ikke nødvendigvis må være lik den som andre barn i Norge får. Sametinget har i følge den nye opplæringsloven rett til å gi forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen. I tillegg gir Sametinget forskrifter om innholdet i nasjonal læreplan som omhandler samiske forhold. Den norske enhetsskolen må ikke være til hinder for at Sametingets myndighet på dette området kan utvides i fremtiden, slik at tingets myndighet til å gi forskrifter også omfatter andre fag enn samisk språk og de særskilte fagene i videregående opplæring. Sametingets myndighet i forhold til innholdet i den samiske skolen skal dog utvikles innenfor de generelle rammene som gjelder for opplæring og undervisning fastsatt av Stortinget.

Stortingets vedtak om individuell rett til undervisning i samisk for alle samiske elever i grunn- og videregående skole, medfører en ny situasjon der samiske elever i hele Norge skal ha rett til undervisning i faget samisk. På grunn av at utgangspunktet med hensyn til samisk språk er ulik i de forskjellige geografiske områdene, er det viktig å tilpasse undervisningen til elevenes situasjon og forutsetninger for å lære språket.

Også skolesituasjonen for samiske elever varierer sterkt fra område til område. I mange områder utgjør de samiske elevene et sterkt mindretall, mens de er i flertall i andre områder. I de områdene der samene er i fåtall, må de etablerte skolene skape et fullverdig samisk skoletilbud for samiske elever. I disse områdene er morsmålsundervisningen spesielt viktig, ikke bare for kommunikasjonen, men også som et identitetsskapende element. Opplæringen skal gjøre det mulig for samiske barn og unge å føle seg hjemme og fungere godt både i det samiske, i det norske og etterhvert også i det internasjonale samfunnet.

Det er et mål at elever i kommuner, skoler og klasser der den samiske fagplanen er innført og samisk språk er obligatorisk, skal bli funksjonelt tospråklige. Dette gjelder også ved bruk av fagplanene i samisk 1. språk og samisk 2. språk utenfor dette området. Om dette målet skal kunne nås, må opplæringen legges opp på en fleksibel måte. Opplæring i samisk språk kan ikke kun skje i de timene som er avsatt til språkopplæring, men må også inngå som en del av opplæringen i andre fag. For å kunne oppnå målet om tospråklig der samisk er et obligatorisk fag, vil det være viktig å utvikle nye metoder som tar utgangspunkt i fleksible løsninger for språkundervisningen. Det er et mål at skillet mellom samisk- og norskspråklige klasser og skoler med tiden viskes ut, slik at begge språk er en naturlig del av undervisningen og samisk vil være naturlig som hovedspråk.

Sign:SS...../.....R11.....

For å lykkes med målet om tospråklighet og revitalisering av samisk, er det nødvendig å øke antallet pedagogisk personale med tospråklig kompetanse. Likeledes er det påkrevd at læremiddelutviklingen og produksjonen forseres. Utviklingen av læremidler i samisk må ta hensyn til at samisk språkopplæring må tilpasses mange forskjellige nivå. Det er et mål at flest mulig av det pedagogiske personalet må inneha tospråklig kompetanse.

Temaer som kjønnsroller og likestilling må ha en sentral plass i skolen. Barn og unge skal lære om kvinnenes kamp for likestilling mellom kjønnene, og kunne problematisere temaet likestilling i det samiske samfunn, i andre urfolkssamfunn og i verden forøvrig.

Den samiske skolen skal ha den samme oppbyggingen og strukturen alle steder i landet. Det vil si at alle elever i utgangspunktet følger det samme skoleløpet og møter de samme fagene. Den samiske skolen skal ta utgangspunkt i og ha ståsted i det samiske samfunnet. Den samiske skolen omfatter også et felles innhold - de kunnskapene, tradisjonene og verdiene som er av overbyggende karakter for det samiske fellesskapet og som utgjør den samiske allmenndanningen.

Det er et mål at man i opplæringen av samiske elever skal følge det samiske læreplanverket, uansett hvor i landet elevene bor. Planverket skal ha samme status som planverket forøvrig, slik at det er et forpliktende grunnlag for opplæringen. Det samiske læreplanverket må i fremtiden kunne tas i bruk av skoler og lærere som underviser samiske elever, men må også kunne tas i bruk der dette planverket er bedre tilpasset elevenes bakgrunn enn det nasjonale planverket. Det bør i perioden vurderes hvorvidt det skal utarbeides egne planer for utdanningssektoren, der forskjellige geografiske områder vektlegges.

Videregående opplæring må bygge på og utvikle videre det grunnlaget grunnskolen har gitt elevene gjennom det samiske læreplanverket. Sametingets myndighet til å gi forskrifter til innholdet i den videregående opplæringen må utvides.

Retten til opplæring på samisk er etter den nye opplæringsloven ikke en individuell rett, men knyttet til begrepet «samisk distrikt». I samiske distrikt har alle i grunnskolealderen rett til opplæring også på samisk. Utenfor de samiske distriktene må minst 10 elever i en kommune kreve opplæring på samisk før kommunen er pliktig til å gi slik opplæring. Opplæringen skal opprettholdes så lenge det er 6 elever igjen i gruppen. Samiske distrikt er i den nye opplæringsloven definert på følgende måte: «det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i sameloven, og andre kommuner eller deler av kommuner etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og de kommunene og fylkeskommunene spørsmålet gjelder har fått uttale seg» Sametingets målsetting om individuell rett til opplæring på samisk både i grunn- og videregående skole vil derfor være et prioritert innsatsområde i perioden.

5.3.3 Høyere utdanning og forskning

Sametinget anser forskning for å være av avgjørende betydning for bevaring, styrking og utvikling av det samiske samfunn. Forskningen fyller en viktig rolle i målsettingen om å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Samfunnet står overfor en omstilling og forandring med store krav til kunnskap. En befolkning med kreativitet og gode kunnskaper og ferdigheter er en grunnleggende viktig ressurs. Utviklingen i samfunnet blir stadig mer forskningsbasert og vitenskapeliggjort, samtidig som teknologi og politiske beslutninger i økende grad bygger på forskning. Forskning representerer kunnskap, og kunnskap er makt. Samene befinner seg i spenningsfeltet mellom tradisjon og modernitet, og folkets rett til å produsere kunnskap om seg selv er sentralt.

En videreføring og utvikling av det samiske samfunn på samenes egne premisser fordrer høy formell kompetanse. Det er derfor et mål å legge forholdene til rette for utviklingen av samisk forskning på bred basis. Forsknings- og utdanningssystemet må vurderes i lys av denne

Sign:SS...../.....RH.....

utfordringen. I dette ligger etableringen av sterke og dynamiske samiske forsknings- og fagmiljø og institusjoner som forsker i samiske forhold. Denne forskningen må ta utgangspunkt i de behov det samiske samfunn har, f.eks med hensyn til den samiske næringsutviklingen.

Forskning er en aktivitet som må foregå i nært samspill og forståelse med det samiske samfunn. Samisk forskning er ingen statisk dimensjon. Samfunnet endres kontinuerlig samtidig som også målene for hva som er en god samfunnsutvikling endres. *Formålet* med samisk forskning er å *framskaffe kunnskap som kan bidra til å sikre, bevare og utvikle det samiske samfunnet.*

Sametinget vil understreke forskningens *frie* stilling. Både i grunnforskning og i anvendt forskning er det avgjørende at forskeren har full frihet til å følge forskningens etiske og vitenskapelige prinsipper. Forskningens målsetting og utfordring må være å *generere ny kunnskap* om det samiske samfunnet, som både kan bygge på tradisjoner og viten som allerede finnes, og på vitenskapsbasert kunnskap. Det er tett sammenheng mellom kunnskap og språk. Det er derfor viktig at samisk språk har status og større anvendelse innen forskningen. Utfordringen fremover må være å anvende og utvikle det samiske språket i forhold til all type vitenskapelig kunnskap, også når det gjelder formidling av forskningsresultater.

Sametinget mener det må nedfelles *etiske retningslinjer* for samisk forskning. Det er behov for et *samisk organ* som kan ta seg av etiske problemstillinger. Et slikt organ skal gi råd og uttale seg om etiske problemstillinger for å ivareta det samiske samfunnets interesser på området.

Et sentralt trekk i det samiske samfunn er at svært mange kvinner tar høyere utdanning. Det skulle derfor ligge til rette for at samiske kvinner skulle kunne prege høyere forskning og utdanning, og det er en klar utfordring for universitets-, høyskole- og forskningsmiljøene å ivareta denne muligheten. Sametinget ser behov for at det opprettes et eget forskningsprogram som tar for seg spørsmål om likestilling mellom kjønnene i det samiske samfunn generelt, og situasjonen til samiske kvinner spesielt. En annen utfordring er å arbeide for at forholdene legges bedre til rette for at flere samiske unge menn velger høyere utdanning i områder hvor dette synes nødvendig.

Sametinget mener at samisk forskning må vurderes ut fra et *samisk perspektiv*. Det ligger betydelige utfordringer på det forskningspolitiske plan i å utvikle forskningsinstitusjoner som følger opp *internasjonal urfolksforskning* generelt og utviklingen innen Barentsregionen og polare områder. Dette betyr blant annet at i tillegg til et rent nordisk perspektiv skal virksomhetene også innbefatte samene på russisk side.

Sametinget ser et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og å ansvarliggjøre et samisk organ. Sametingets primære og langsiktige målsetting er derfor at det etableres et *nordisk samisk forskningsråd* som omfatter hele det samiske bosettingsområdet. Slik vil sametingene i Finland, Sverige og Norge i fellesskap ha et overordnet ansvar for utformingen av en helhetlig samisk forskningspolitikk.

For å foreta et bredt løft på rekrutteringssiden mener Sametinget at det må gjennomføres et *10-årsprogram* for oppbygging og utvikling av samisk forskning. Programmet skal inneholde en konkret tiltakspakke for å styrke rekrutteringen av samisktalende forskere til de samiske forskningsmiljøene. Innen forskningen generelt og 10-års programmet spesielt skal *kjønnspektivet* vektlegges. Det er et mål at flere kvinner blir motivert og rekruttert til samisk forskning.

Sign: SS...../.....RI.....

Sametinget vil understreke at det eksisterende forskningssystemet ikke må fritas ansvar for samisk forskning. Det bør vurderes samisk representasjon og deltagelse i ulike forskningspolitiske organer og program.

Innen samisk kunnskapsoppbygging er det mangel på oppsamlet *data* og *statistisk* materiale om samiske samfunnsforhold. Det er fortsatt behov for en intensiv innsamling av grunndata om samisk kultur. Sametinget vil understreke målsettingen å bygge opp en *database* hvor det primære vil være å samle grunn- og primærdata for samiske forskningsformål om samiske samfunnsforhold. En felles database med statistisk materiale er en forutsetning for samfunnsforskning og planlegging.

Kunnskap, kompetanse og teknologi er sentrale begreper knyttet til *næringsutvikling* basert på og støttet av forskning og høyere utdanning. Utformingen av en helhetlig kunnskapspolitikk er derfor helt avgjørende i planleggingen av det samiske samfunn og i urfolkssammenheng for øvrig. Sentralt i dette ligger det en utfordring i å videreføre og bygge opp eksisterende institusjoner. Samtidig er det av grunnleggende betydning å bygge opp større og stabile miljøer hvor forskning og høyere utdanning er samlet, og hvor et samisk helhetsperspektiv ivaretas med hensyn til nordiske og samiske interesser.

Sametinget ser nødvendigheten av at Regjeringen følger opp tingets politikk på området, og avklarer fremtidige rammevilkår for samisk forskning. I tillegg til at tingets organisatoriske løsninger følges opp, vil et skikkelig løft for samisk forskning samtidig medføre behov for adekvat økonomisk oppfølging. Sametinget ser behovet for at Regjeringen innen kort tid legger frem en *stortingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning*.

5.4 KULTUR OG NÆRING

5.4.1 Innledning

Rask samfunnsendring, økt internasjonalisering og globalisering av kultur setter stadig større krav til og press på urfolkskulturer. Samfunnsmessige og politiske forandringer farger folks virkelighetsoppfatning, identitetsfølelse og handlingsmønstre. Den teknologiske utvikling påvirker alle sider ved tilværelsen og er en av de sterkeste sidene i den pågående internasjonalisering. Medieteknologien resulterer i prosesser uavhengig av politisk styring. Strømmen av informasjon og kultur flyter fra land til land og mellom regioner på det internasjonale plan. I denne situasjonen er det særdeles viktig å sikre og støtte urfolks kultur samt lokal kultur generelt.

Nasjonalstaten Norge har en rettsplikt til å ivareta samisk kultur. Sametinget ser behovet for en sterkere integrering av kulturelle aspekter i samfunnspolitikken. Kultur er en sektorovergripende oppgave og innholdet i begrepet er derfor mangesidig. For Sametinget er det viktig å føre en helhetlig kulturpolitikk samtidig som det er vesentlig å se næring og kultur i sammenheng. Sametingets kultur- og næringspolitikk har satt fokus på samiske lokalsamfunn. Kvinner og menn må sikres like muligheter til å ta del i de goder som blant annet Sametinget er ansvarlig for fordelingen av.

5.4.2 Samisk kulturutøvelse

Samisk kultur er nært knyttet til primærnæringer, natur, språk, tradisjoner og historie gjennom samhandling, sosialisering og identitet. Å ivareta og utvikle samisk kultur må derfor ha et helhetlig perspektiv der både samfunn og enkeltmennesket settes i fokus. Samtidig må det utvikles forståelse for at kulturelle ytringer og aktiviteter har en egenverdi og påvirker både samfunn og enkeltpersoner. Omgivelser i kontinuerlig forandring stiller også krav til samer om tilpasning og omstilling. Den samiske kulturs sterke forankring i naturgrunnlag og

Sign: SS / RM

tradisjoner skaper en utfordring i å kunne forholde seg til ytre forandringer og tilpasse seg med utgangspunkt i samenes egne forutsetninger.

I dagens kompliserte virkelighet vil derfor den enkeltes evne til å sortere inntrykk og informasjon, og til å finne nye løsninger, være avgjørende. En fremtidig samisk kulturpolitikk skal derfor måtte formes i spennet mellom tradisjon og nyskaping. Å ivareta kulturen er ikke bare en forpliktelse overfor en selv, men også overfor det nasjonale og internasjonale samfunn. Rikdommen i kulturene består nettopp i mangfoldet. Kulturpolitikken skal bygge på kulturelle røtter og egen tradisjon, slik det kommer til uttrykk i det samiske samfunn. Samtidig må den bidra til å sette en i stand til å motta impulser internasjonaliseringen fører med seg og utnytte disse til egen vekst og utvikling. Samisk kultur er på ingen måte noen statisk dimensjon, men vil måtte utvikles i takt med omgivelsene forøvrig.

Fra statens side blir kultur og kulturelle aktiviteter i flere sammenhenger vektlagt som et grunnlag for materiell og økonomisk verdiskaping. Sametinget vil sterkt advare mot rettferdiggjøring av kultur for økonomisk vekst. Kunstens og kulturens verdi er abstrakte størrelser som vanskelig kan måles med økonomiske kalkyler. Sametinget vil fremheve samisk kulturs *egenverdi*. Kulturen i seg selv innehar en uhyre viktig verdi som ikke trenger å rettferdiggjøres opp mot andre målbare verdier. En mål-middel-tankegang kan derfor ikke nyttes i samisk kulturpolitikk. Selv om det selvsagt er positivt hvis kulturutøvelse kan skape sysselsetting og aktivitet, er ikke dette målsettingen. Viktigere er den samiske kulturens innhold og egenutvikling i vid forstand. Et mangfold av gode kulturtilbud og aktivitet, en god og bevisst utforming av lokalsamfunnet og et aktivt kulturvern skal styrke fellesskapet, livskvaliteten og kompetansen blant samene og den øvrige befolkning.

For Sametinget er det en viktig oppgave å samordne samisk kulturinnsats, tilrettelegge for likeverdige tilbud og aktiviteter ut fra ulike regionale gruppers behov. Offentlig støtte til litteratur, musikk, film og teater skaper kjerneaktivitetet som får ringvirkninger for det øvrige kulturtilbud. Det er også en vesentlig oppgave å skape rammebetingelser for samisk kulturarbeid i mer privat regi. *Samisk kulturfond* skal styrkes betraktelig slik at en kan satse med større tyngde på samiske kulturtiltak. Av dette følger det også at rammene for støtte til fremme av samiske barns oppvekstvilkår også styrkes tilsvarende.

Sametinget ser imidlertid behovet for en bred drøfting av hvordan en på en best mulig måte kan forvalte samiske kulturmidler. Dette er nødvendig ut fra et stadig økende behov og økt kulturaktivitet på et bredt grunnlag. Til stadighet opplever en at nye problemstillinger reises som en må finne løsninger på. Blant annet er spørsmålet om ansvaret for vedlikehold og drift av samiske kulturinstitusjoner under diskusjon. Dette gjelder både samiske kulturhus, museer og lignende institusjoner. I denne sammenheng vil Sametingets rolle i forholdet til det øvrige kulturliv og den statlige støtten til kulturtiltak vurderes nærmere. Utgangspunktet er at Sametinget skal evaluere og ha styring med det offentlige innsats på kultursiden. Men hvordan dette kan løses i praksis må drøftes mer inngående.

Samiske kulturbygg har vist seg å være av særskilt betydning i områder hvor samene er i klar minoritet i forhold til den øvrige befolkning. Dette gjelder både kulturhus som et samisk sentra for ulike aktiviteter og museumsbygg. Samiske kulturbygg bidrar til infrastruktur som gir trivsel og utviklingsmuligheter for lokalsamfunnene. Det er viktig å planlegge slike bygg med tanke på en flerbruksmodell inkludert tilbud til barn og unge. Etableringen av samiske kulturhus kan være en trivselsfaktor som gjør lokalsamfunnet ettertraktet å etablere seg i også for kvinner.

Sametinget har utarbeidet og vedtatt en samisk kulturhusplan i 1996 med forslag til klassifisering, organisering, finansiering og prioritering av samiske kulturbygg. Foruten målsettingene i planen er hele konseptet for utbygging av ulike typer samiske kulturbygg avvist av Regjeringen både med bevilgningsmessige og organisatoriske begrunnelser. Dette er

Sign: SS / RK

noe av utgangspunktet for arbeidet med rullering av kulturhusplanen. Målet med rulleringen er å gjøre kulturhusplanen mer realistisk, og dermed i enda større grad kunne bruke det som styringsverktøy både i og utenfor sametingssystemet. Sametingets ambisjoner må sees i sammenheng med ønsket om å få realisert tingets prioriteringer.

Sametinget vil i planperioden ha *samiske media* som et prioritert område. Sametinget vil bidra til at det samiske samfunn har et godt utbygd medietilbud. Det vil være et mål å tilrettelegge for et daglig samiskspråklig medietilbud. Sametinget vil spesielt arbeide for at det eksisterer periodiske samiskspråklige publikasjoner for barn, unge og kvinner. Sametinget vil støtte forslaget om økt bevilgning til samisk presse. En kartlegging og definisjon av samiske medier vil bli gjennomført. Sametinget vil utarbeide en samisk mediaplan som skal ivareta det samiske samfunns behov på dette området.

Samisk idrett er en viktig side ved samisk kulturutøvelse. Samisk idrett er nært knyttet til spørsmål om identitet og tilhørighet, og må derfor ses i sammenheng med grunnleggende sosiale og kulturelle normer og verdier i samfunnet. Sametinget ser behovet for at samisk idrett sikres offentlig finansiering. I denne sammenhengen bør en også vurdere mulighetene for at deler av tippemidlene tilbakeføres samisk idrett.

5.4.3 Samisk næringsutøvelse

I politiske vedtak og i lovgivning, både nasjonalt og internasjonalt, er sammenhengen mellom næring og kultur sterkt understreket når det gjelder politikktutforming overfor samer og andre urfolk. Dette prinsippet står fast og det gjelder derfor å utvikle og ivareta den næringsvirksomheten som utgjør det materielle grunnlaget for samisk kultur og identitet. De reelle mulighetene til å kunne sikre og utvikle sin kultur gjelder ikke bare ideelle kulturytringer som undervisning, litteratur, språk eller kunst, men også utnyttelse av naturressurser og utøvelse av næringer som er viktige for kulturgrunnlaget.

Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig næringsliv er en definert målsetting for Sametinget. For Sametinget er det helt sentralt at det skapes gode rammevilkår for næringsutøvelse i samiske områder. Tradisjonell næringsutøvelse skal sikres og nye næringer gis utviklingsmuligheter. Det er behov for en bredere tilnærming til sentrale nærings- og regionalpolitiske problemstillinger enn den mer tradisjonelle horisontale bransjetilnærmingen som en har vært vitne til gjennom statlig næringspolitikk i etterkrigstiden. En helhetlig næringspolitikk må uttømmes slik at mulighetene for næringskombinasjoner, småskaladrift og utradisjonelle løsninger sikres på en tilfredsstillende måte.

Selv om samer i stor grad deltar i det moderne samfunnets differensierte yrkesliv, er det primærnæringene som danner basis og ankerfeste for samisk kultur. Såvel statistisk materiale som forskning har påvist sammenhengen mellom det samiske innslaget i bygdene og primærnæringenes stilling som sysselsettingsfaktor. Yrkesvalg for mange i det samiske samfunn er sterkt knyttet opp mot ønsket om lokal tilknytning til bosted. Folks orientering mot det lokale bygdarbeidsmarkedet må derfor danne en viktig premiss for både bosetting og sysselsetting i plansammenheng. Samiske bygdesamfunn utgjør klare forutsetninger for å opprettholde samisk identitet, språk og kultur.

Tidligere har strategien for nærings- og samfunnsutviklingen i de samiske områdene stort sett tatt utgangspunkt i at disse utgjør distriktriktspolitiske utkanter. Livsgrunnlaget for samiske bygdesamfunn er primærnæringer som landbruk, fiske, reindrift og høsting av utmarksressurser, samt privat tjenesteyting og offentlig service. Disse næringene og tyngdepunktene av samisk bosetting utgjør samiske sentra, selv om de med et ensidig norsk utgangspunkt er mer å betrakte som utkant eller omland. Samiske bygdesamfunn danner basis

Sign: SS / RK

for sammenhengende nettverk av sosiale og kulturelle relasjoner som samlet sett ikke er marginale samfunn i samisk perspektiv.

Sametinget må ha en mer aktiv *regionalpolitisk rolle*. Tradisjonell samisk ressursutnyttelse må sikres gjennom forvaltning og lovgivning. Det overordnede mål for regionalpolitikken i de samiske bosettingsområdene er å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og sikre likeverdige livsvilkår. Virkemidler som settes inn og de konkrete tiltak som formuleres, må ta hensyn til de forutsetningene som finnes i samiske lokalsamfunn slik at dette harmonerer med det overordnede kulturpolitiske perspektivet som er nedfelt og som det hersker bred enighet om.

En endring i *økonomisk politikk* med nedskjæring av støtten til primærnæringene og stimulering av stordrift og økonomisk effektivitet, skaper store utfordringer for samiske næringer. Spesielt er samiske primærnæringer sterkt presset. *Samisk næringspolitikk* som tar hensyn til og er utformet for utvikling av samiske lokalsamfunn, legger ofte til grunn andre vurderinger enn de som gjøres generelt i næringspolitiske spørsmål. Sametingets politikk vil fortsatt være å styrke rammevilkårene for samisk nærings- og kulturutøvelse i sin helhet, herunder støtte til småskaladrift og kombinasjonsutøvelse.

Sametinget har et særskilt ansvar for utviklingen av duodji som næring. Duodji er en sentral samisk kulturfaktor og næring med et betydelig utviklingspotensiale. Sametinget vil legge til rette for utviklingen av en næringsrettet duodji. Det vil være viktig å satse på produktutvikling, kompetanseheving gjennom videregående skoler og lærlingeordninger, salg og markedsføring gjennom etablerte kanaler, samt tettere samarbeid mellom produsenter og serviceapparatet/duodjiorganisasjonene.

Et noe ensidig og tradisjonelt næringsliv i samiske bosettingsområder gjør prioritering av nyskaping og kompetanse til et viktig satsingsområde. Et særskilt behov for nyskaping har sammenheng med behovet for utvikling av mer differensierte arbeidsplasser i distriktene. Ut i fra dette er det viktig å vie større oppmerksomhet til næringer og arbeidsplasser utenfor primærnæringene. Det er også blant annet viktig å kompensere for bortfall av arbeidsplasser i primærnæringene og i den offentlige sektor. De generelle endringsprosesser i næringslivet med sterkere grad av videreforedling og produktutvikling gjør det nødvendig å satse på nyskaping.

Næringslivet i de samiske områdene er preget av primærnæringer og en stor andel av offentlige arbeidsplasser. Etablering av nye produksjonsarbeidsplasser vil gi verdiskaping og samtidig ha ringvirkninger i forhold til det øvrige samfunnslivet. Det skjer liten grad av videreforedling av produkter fra primærnæringene. Kombinasjon mellom en primærnæring og videreforedling vil kunne gi næringslivet flere bein å stå på, og samtidig bidra til økt sysselsetting og lønnsomhet.

For å styrke samiske lokalsamfunn, er det nødvendig å se på faktorer som er viktige for at *kvinner* blir boende. Kvinners livsvilkår dreier seg om både materielle og immaterielle forhold. Det immaterielle kan formuleres som kvinners muligheter til å påvirke sin egen livssituasjon gjennom å sette egne standarder for hva som defineres som normalt. Kvinner etterspør mer enn en arbeidsplass for å bosette seg i samiske områder. Barnehageplass, en god grunnskole, muligheter for egenutvikling og servicetilbud er generell infrastruktur av vesentlig betydning.

I dag kan det virke som om kvinner er overflødiggjort i primærnæringene. Duodji er et unntak, og det ser ut til at kombinasjonen duodji og annen virksomhet er spesielt heldig sett ut i fra kvinners ståsted. Det er derfor viktig å se på kriteriene for å motta støtte til næringsaktivitet, slik at disse i større grad tilpasses kvinnenes behov. I forhold til ulike næringskombinasjoner bør man se på tradisjonelle næringer i nye kombinasjoner. Sametinget

Sign: SS / R19

ser behovet for å styrke den finansielle siden for kvinnelige etablerere og næringsutøvere. Etablering av nettverkskredittordninger/ kvinnebank er en løsning. Både innenfor jordbruk, reindrift og fiske er det viktig med egne tiltak rettet mot kvinner. I dag søker samiske kvinner for en stor del også utkomme i servicesektoren, enten det er privat eller offentlig virksomhet. Det er viktig at rammebetingelser og støtteordninger tilpasses slike etableringer.

Et samspill mellom natur, kulturlandskap og samisk kulturutøvelse i vid forstand kan legge grunnlaget for enestående opplevelses og aktivitetstilbud i samiske lokalsamfunn. I denne sammenheng danner kulturminner, museer, og produksjon og salg av duodji potensiale for *samisk reiseliv*. Imidlertid skaper masseturisme og ukritisk bruk av samisk kultur i reiselivssammenheng en rekke utfordringer. Fra Sametingets side er det derfor avgjørende med samisk styring og kontroll av virksomheten. Samisk reiseliv skal utformes på samiske premisser. Tinget vil i neste periode ta sikte på å utarbeide en plan for utvikling av samisk reiseliv hvor prinsipper og strategier for næringen utredes nærmere.

Samlet sett skal næringdelen i Sametinget utvikles betydelig. Dette betinger økte økonomiske rammer for forvaltningen og at Samisk utviklingsfond styrkes betraktelig. Sametinget vil arbeide for at fondet tildeles midler over *jordbruks- og fiskeriforhandlingene* etter modell av reindrifftsforhandlingene. Videre vil tinget følge opp Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder, Sametingets jordbruksplan og utredningen om "Samiske fiskerier mot år 2000" i praktisk politikk. En skal også være en aktiv part i gjennomføring av Interreg II-Nordkalotten og sørsameområdet.

5.4.4 Samiske primærnæringer

Sametinget må i størst mulig grad overta forvaltningen av virkemidler til samiske næringsformål på linje med overtakelsen av forvaltningsansvar på andre områder. Ut fra en rammebevilgning til samiske nærings- og samfunnsformål, kan det for eksempel forhandles frem årlige næringsavtaler, på linje med det som i dag er tilfelle for reindrifftsavtalen. Disse forhandlingene må skje mellom forhandlingsutvalg nedsatt av Sametinget og næringenes forhandlingsparter. På sikt vil Sametinget kunne overta og etablere permanente forvaltningsorgan for ulike næringer som naturlige enheter i Sametingets forvaltningsapparat.

Sametinget har utnevnt et reindrifftsplanutvalg til å utarbeide en *reindrifftsplan*. Her vil en vurdere eksisterende mål, virkemidler og ansvarsforhold i reindrifftspolitikken med særlig grunnlag i reindriftens sentrale rolle som samisk næring. Det vil også være viktig å vurdere Sametingets nåværende og framtidige rolle og ansvar for reindriffts næringen, og å foreslå konkrete mål for reindriffts politikken, der fremtidig høy sysselsetting i næringen står sentralt. Dette vil bli gjort med bakgrunn i Stortingets og Sametingets uttrykte målsetting om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

I planperioden blir det igangsatt et arbeid med gjennomgang av reindrifftslovgivningen med utgangspunkt i reindriftens interne forhold. Sametinget har visse forventninger til at en del sider ved dagens lovgivning rettes opp og utvikler reindrifftsloven til et aktivt virkemiddel som bygger på reindriftens kultur og sedvane. Sametinget er beredt til å ta et større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.

Reindriftens rettigheter vil være et annet område som vil stå sentralt i planperioden. Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindriftens rettigheter sentralt.

Sametingets politikk i *fiskerispørsmål* er å skape forutsetninger for vern av fiske som materielt grunnlag for bo- og sysselsetting i kyst- og fjordområdene. Fiskeripolitikk med

Sign: SS / RM

forvaltning og fangststrategier er svært viktig for samene i fjord og kystområdene, ettersom et stort flertall har hatt sin næringsorientering rettet mot de maritime ressurser. Det å skape en ressursforvaltning som opprettholder bestandene på et optimalt høstingsnivå, er avgjørende også for de samiske fiskeriinteressene. Sametinget ser det som helt avgjørende i samisk samfunnsutvikling at det utvikles forvaltningsmodeller hvor lokalbefolkningen kan dra nytte av komparative fordeler, slik som nærhet til ressursene samt fangst på lokale ressurser.

Utviklingen i fangstaktivitetene med nedfisking av både lodde-, sild-, og torskebestandene har ført til problemer også for de artene som nytter de nevnte artene som byttedyr.

Nedfiskingen/overbeskatningen av disse artene har også ført til problemer i forhold til tilgangen til ressursene for den samiske lokalbefolkningen. I den senere tid har man sett at fartøyene som fisker med konvensjonelle redskaper stadig er blitt større og har bedre teknisk utstyr, noe som gjør flåten i stand til å fiske stadig lengre ut fra kysten. De siste tiders reguleringer og fordelingspolitikk har effektivt tatt bort de naturlige fortrinn det har vært å bo nært ressursene, samt ha lokalkunnskaper om ressursområdet.

Strukturen innenfor fisket i samiske kyst- og fjordområder er basert på *mindre fartøyer* med liten mobilitet, noe som medfører og større avhengighet av å høste av de stedlige, kystnære ressursene. Gjennom fremtidig forvaltning og reguleringer gjelder det å sikre tilfredsstillende fangstmuligheter for utøvere som tradisjonelt har vært avhengige av fiske i fjordene, det vil si at nærhets- og avhengighetsprinsippet må legges til grunn. I tillegg er det behov for finansieringsordninger som kan ruste opp og modernisere flåtegruppen som utøverne i disse områdene bruker. De virkemidler som er innenfor Sametingets system kan ikke alene bidra til moderniseringen, men rekker kun til delvis opprusting av de minste enhetene.

Det har også skjedd en strukturendring i *fiskeindustrien* som har ført til at mange mindre produksjonsanlegg er lagt ned i distriktene. Det har særlig vært en stor reduksjon av konvensjonelle landanlegg i fjordområdene. Det har hatt negative konsekvenser for den minste flåtegruppen som herigjennom har fått redusert sine leveringsmuligheter. Et desentralisert nett av mottaksstasjoner knyttet opp mot større produksjonsanlegg kan være en fleksibel tilpasning som kan forsyne foredlingsanlegg med råstoff og derved gi bedre kapasitetsutnyttelse.

Sametinget vil i tiden som kommer aktivt arbeide for at det opprettes tre forsøksområder hvor man kan utprøve lokale forvaltningsmodeller og tiltak rettet mot siktemålet om å sikre og utvikle det samiske samfunn i samiske kyst- og fjordområder. Sametinget skal også arbeide for å få etablert finansieringsordninger som kan sikre et nettverk av nødvendig infrastruktur i de sjøsamiske lokalsamfunnene.

Sametinget vil arbeide aktivt for et *samisk fiskeripolitisk område*, hvor forvaltning og tiltak er rettet nettopp mot siktemålet om å sikre og utvikle det samiske samfunnet i kyst- og fjordområder.

Sametinget har vedtatt å utvikle en egen *landbrukspolitik*, og *oppfølgingen av den samiske jordbruksplanen vil være et viktig redskap i dette arbeidet*. Sametinget har ikke innflytelse over utformingen av landbrukspolitikken i de samiske områdene. Landbruket utgjør en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Det spiller en sentral rolle i å opprettholde de samiske kulturtradisjonene samtidig som det er en viktig sysselsettingsfaktor i de samiske områdene. Landbruket har lange tradisjoner i å være en del av den samiske kombinasjonstilpasningen. Det vil være en stor utfordring for Sametinget å utforme en fremtidig landbrukspolitik som ivaretar sysselsettingen og gir tilfredsstillende livsvilkår i de samiske områdene.

Sametingets rolle i utformingen av landbrukspolitikken og næringspolitikken forøvrig betinger at Sametinget tidlig kan komme med innspill ved utformingen av rammevilkårene

Sign: *SS* / *RM*

for næringen. Det overordnede ansvar for utformingen, utøvelsen og iverksettingen av samisk jordbrukspolitikk har Sametinget i form av de vedtak og prioriteringer som tinget gjør. På sikt vil Sametinget arbeide for å etablere en landbrukspolitisk sone i samiske bosettingsområder.

Forvaltningen av de store *rovdyrene* er et stadig tilbakevendende problem som rammer reindriften og husdyrhold hardt. Sametinget vil i planperioden arbeide for å få til en mer aktiv bestandsforvaltning gjennom en mer aktiv avlivning av skadedyr, samtidig som man sikrer gode erstatningsordninger for tap som skyldes rovdyr.

Utmarksnæringer som innlandsfiske og høsting av vilt og bær har vært og er en viktig del av livsgrunnlaget for den samiske befolkningen. Overgangen til pengehusholdning har ført til at beskatningen av for eksempel fiskevann ikke har vært tilstrekkelig til å opprettholde kvaliteten på fisken i mange vassdrag. Det er derfor behov for strategier og tiltak som kan bygge opp igjen ressursgrunnlaget og utvikle innlandsfiskerier. Det vil være en utfordring for Sametinget å utforme en politikk som styrker grunnlaget for å utvikle utmarksnæringene i samiske områder.

Utøvelse av *kombinasjonsdrift* er tilpasset de naturressursene som finnes i de samiske områdene. Begrensninger i ressursuttak, kvotereguleringer, markedsmessige begrensninger og økt konkurranse om ressursene har svekket mulighetene for kombinasjonsdrift. Den tradisjonelle tilpasningen har vist seg å være fleksibel på flere måter. Utfordringen vil være å videreføre denne kombinasjonstilpasningen, og å utvikle den på en slik måte at kombinasjonsnæringene er attraktive for blant annet å sikre rekruttering.

Ved å satse på kombinasjoner av ulike næringer er det muligheter for inntektsøkninger og dermed sikre et tilfredsstillende utkomme. De ressursene som er tilgjengelige i samiske områder gir ofte ikke tilstrekkelig utkomme for enyrketilpasning. Det er i dag kvotebegrensninger i jordbruket og reguleringer innen fiskerier. Det er satt et øvre reintall for produksjonsstøtte i reindriften, og utmarksnæringer har en biologisk grense for mye av det som kan høstes. Innenfor duodji er det markedet som setter begrensninger for hvor mye som kan produseres.

Sametinget legger stor vekt på å legge forholdene til rette for å bedre rammebetingelsene for kombinasjonsdrift. Koordinering av virkemiddelbruken i landbruks-, reindrifts- og fiskeripolitikken vil være sentral slik at næringspolitikken lettere kan tilpasses utviklingen av næringskombinasjonsvirksomheten. Det vil være viktig at Sametinget gis innflytelse i utformingen av politikken i primærnæringene samtidig som det vurderes å samkjøre primærnæringsavtalene slik at disse ivaretar kombinasjonsutøvernes interesser.

5.5 SAMISK REGIONALPOLITIKK

5.5.1 Samisk regionalpolitikk

I arbeidet med å forme en gjennomtenkt og planlagt strategi for den fremtidige utvikling av det samiske samfunn, vil en rekke kryssede hensyn melde seg. Det samiske samfunn er ikke homogent med hensyn til samisk kultur, samtidig som det i ulik grad er integrert i det norske storsamfunn. Dette gir ulike betingelser for utøvelse og utvikling. Sett i dette perspektiv må Sametingets virksomhet både ivareta og utvikle de fellesverdier samene har som folk, og samtidig gi rom for de kulturelle forskjeller ulike samiske grupper representerer. Sametingets politikk kan ikke i alle henseende utformes likt for hele det samiske bosettingsområdet, men må ivareta hensynet til forskjell i bosetting og numeriske størrelser.

Det er åpenbart at samiske interesser fortøner seg annerledes i områder der samene er i majoritet enn i områder hvor samene utgjør en mindre del av den totale befolkning. Dette reiser behovet for å utforme "*samisk regionalpolitikk*" hvor de enkelte områders spesielle

Sign: SS / RII

behov og interesser vektlegges særskilt. På sikt vil innsatsen rettet mot samiske majoritetsområder være av en annen karakter enn den som rettes mot samiske minoritetsområder. Dette betyr at Sametinget ivaretar regionale ulikheter i forvaltningen, og at en vurderer et nytt system for overføring av midler til samiske kommuner som ivaretar deres særskilte interesser og behov.

5.5.2 Utvikling av ansvarsområdet til kommuner og fylkeskommuner

Norsk samepolitikk forplikter først og fremst de sentrale myndigheter. I forhold til kommuner og fylkeskommuner initierer staten lokale samepolitiske tiltak gjennom positive virkemidler, og ikke gjennom lovpålegg eller direktiver. Unntaket er samelovens språkregler og grunnskoleloven som er særlover som forplikter kommuner til tiltak der staten har satt standarder ut fra overordnede nasjonale hensyn.

Det arbeides i dag med å integrere det samepolitiske perspektivet i ansvarsområdene til kommuner og fylkeskommuner. I tillegg til særskilte samepolitiske tiltak, innebærer dette ansvaret at kommuner og fylkeskommuner må ta hensyn til samiske interesser i sin generelle politikktutforming, tjenesteyting og forvaltning. Dette stiller krav til samiske og norske myndigheter om at samepolitiske ansvarsoppgaver for kommuner og fylkeskommuner må defineres klarere. Integrering betyr først og fremst at nye sider ved eksisterende politikkområder ivaretas, men kan også avdekke behov for å utvikle særskilte tiltak. For at samiske interesser skal sikres bedre forankring i det øvrige politiske system og forvaltningsnivå, vil det derfor måtte vurderes om det er nødvendig at kommuner og fylkeskommuner pålegges samepolitiske oppgaver.

Samtidig med dette ser Sametinget behovet for å styrke samarbeidet med de øvrige folkevalgte organer. På flere områder er samepolitiske krav på linje med den distrikts- og regionalpolitikk som kommuner og fylkeskommuner i samiske områder forfekter. Gjennom et konstruktivt samspill vil en skape allianse for fellesinteressene, og nytte ulike virkemidler mot felles mål.

5.6 ANDRE SAMFUNNSOMRÅDER

5.6.1 Barn og unge

En grunnleggende oppgave for Sametinget er å bidra til å skape gode oppvekstvilkår for samiske barn og unge. Det må legges til rette for en oppvekst som utvikler samisk identitet hos barn og unge. En forutsetning for å fremme samisk kultur er at samiske barn og unge opplever en kulturell kontinuitet med hensynet til samiskhet. Samisk språk og kultur må derfor få status og bli vektlagt ved planleggingen og gjennomføringen av ulike tiltak. Dette gjelder både barnehage, skole og utdanning, men også i andre samfunnsområder som er viktig for barn og unge; fritidstilbud, media. Grunnprinsippet må være at tiltak for samiske barn og unge må tilpasses det samiske samfunn og behovene der, og at samiske barn og unge gjennom et språktilbud får en bekreftelse på sin egen identitet.

Å skape et mer helhetlig og samordnet tilbud for samiske barn og unge må være et mål. Samisk kultur må derfor være synlig i familieliv, oppvekstinstitusjoner og i barns fritid i tillegg til øvrige samfunnsområder. Samiske barns oppvekstvilkår er summen av barnas opplevelser i møte med ulike institusjoner, familie/slekt/venner, skole/barnehage og fritidstilbud/nærmiljø. Et mål må være at det samiske samfunnet prioriterer barn gjennom at barn og unge får ta ansvar og får større innflytelse i samfunnet. For Sametinget er det en utfordring å ivareta og sikre barns interesser både i en helhetlig planlegging og i gjennomføringen av ulike tiltak. Det bør også i planperioden legges vekt på barn og unges

Sign: SS / RI

oppvekstvilkår i byer. I arbeidet med barn og unge vil oppfølgingen av Sametingets barne og ungdomsplan være et sentralt redskap.

5.6.2 Helse- og sosialspørsmål

Utviklingen av helse- og sosialtjenester i Norge har på linje med de fleste andre områder i samfunnet i all hovedsak vært tilpasset majoritetsbefolkningen og dets behov. Samisk språk og kulturforståelse har ikke blitt tatt nødvendig hensyn til i planlegging og utvikling av helsetilbudet. Det eksisterer derfor betydelige fremtidige utfordringer i utviklingen av et helhetlig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Det må derfor være en overordnet nasjonal oppgave å sikre et likeverdig tilbud til samer og den øvrige befolkningen. Dette må gjøres med utgangspunkt i både juridiske, moralske og politiske forpliktelser som den norske stat har overfor samene. Det er derfor av avgjørende betydning at det iverksettes et vidt spekter av tiltak som kan forbedre tilbudet.

Sametinget ser en betydelig utfordring i å følge opp Helse- og sosialdepartementets utredning Plan for helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning i Norge (NOU 1995:6). Gjennomføringen av tiltakene, helt eller delvis, vil i stor grad være avhengig av politiske prioriteringer og beslutninger, ikke minst i statsbudsjettsammenheng. Det er naturlig at Sametinget i tråd med tingets egne ambisjoner, folkerettslige prinsipper og regjeringens uttrykte samepolitikk, har myndighet til å prioritere tiltak som bør gjennomføres i oppfølgingsarbeidet.

5.6.3 Internasjonalt urfolksarbeid

Sametinget skal i planperioden fortsatt arbeide aktivt på den internasjonale arena. Sametinget skal innhente erfaringer fra den internasjonale urfolksutviklingen, samtidig som en nytter egen kompetanse i det internasjonale arbeidet. For Sametinget bør det være et mål at Norge skal være ledende i utviklingen av urfolkspolitikken, noe som ikke er tilfellet i dag.

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Dette er et krevende arbeid som forutsetter en målrettet deltakelse i de ulike prosesser som er relevant for situasjonen for urfolk generelt og det samiske folk spesielt.

Sametinget legger opp til å prioritere innsats overfor organer som fastsetter internasjonale rettsstandarder. Her vil arbeidet som skjer i FN gjennom WGIP (Working Group on Indigenous Populations), det store urfolksmøtet som samler 8-900 urfolksrepresentanter være viktig. Videre prioriterer Sametinget arbeidet med FN-erklæringen om urfolks rettigheter og møtene i Menneskerettighets- (MR) kommisjonens arbeidsgruppe for utkastet til erklæring. Arbeidet med permanent forum for urfolk i FN og møtene i MR-kommisjonens arbeidsgruppe for etableringen av et permanent forum vil stå sentralt i det internasjonale engasjement i tiden som kommer. Sametinget vil videre følge opp arbeidet med FN-tiåret. Det samme gjelder FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling og prosedyrene knyttet til Rio-erklæringen (Agenda 21) og FN-konvensjonen vedrørende biologisk mangfold.

ILO - International Labour Office og rapporteringsprosedyrene knyttet til ILO 169, samt FN organisasjonen for utdannelse og kultur - UNESCO vil være områder som Sametinget vil arbeide i forhold til.

Sametinget vil gjøre en innsats overfor organer som forvalter økonomiske ressurser til samiske områder. Dette innebærer satsing i forhold til EU, Interreg og fellessamiske prosjekter med EU/norsk finansiering, og videre i forhold til barentssamarbeidet og det norsk russiske miljøvernssamarbeidet med vekt på prosjekter i Sápmi, fortrinnsvis på russisk side.

Innsats i forhold til internasjonalt solidaritetsarbeid med andre urfolk vil være viktig. Dette arbeidet bør bestå i politisk punktsatsing i tilknytning til noen utvalgte urfolk og andre

Sign: SS / RM

undertrykte folk. Sametinget bør fortsette dette arbeidet gjennom å delta på møter arrangert av og blant urfolk, videre utarbeide støttevedtak knyttet til enkeltsaker, samt øve politisk press på de aktuelle lands myndigheter.

Sametinget bør følge arbeidet i øvrige internasjonale organer og prosesser, men bør vurdere og prioritere ressursinnsatsen svært nøye i forhold til de øvrige områdene. Det mest aktuelle synes å være tilstedeværelse og observasjon. De mest aktuelle organ for en slik innsats er Barentssamarbeidet, Arktisk Råd og Nordisk Råd.

Sametinget vil videre ta kontakt med norske myndigheter med tanke på å etablere ordninger for samiske kulturutsendinger på norske utenriksstasjoner i de land det er naturlig å samarbeide med i urfolksspørsmål.

På den internasjonale urfolksarenaen er det også viktig med oppdatering og utvikling av kvinnepolitiske mål. Sametinget bør sette fokus på situasjonen til urfolkskvinner i Barentsregionen og i det arktiske urfolkssamarbeidet, spesielt med hensyn til situasjonen i Russland. I regi av FN bør det utvikles flere tiltak for urfolkskvinner innenfor rammen av urfolkstiåret. Samtidig er det viktig at flere kvinner har innflytelse på utformingen av den internasjonale politikken generelt, og den internasjonale urfolkspolitikken spesielt. Sametinget må derfor bidra til at flere kvinner er representert på den internasjonale arenaen.

5.6.4 Samarbeid mellom sametingene

Det vil være en oppgave for Sametinget å samarbeide med sametingene i Finland og Sverige i en rekke viktige saker.

Samisk språksamarbeid vil skje gjennom Sámi giellalavdegoddi - Samisk språknemnd. Hensikten er å styrke og utvikle det samiske språk. Det vil være en viktig oppgave å få et veletablert og funksjonelt samarbeid med de øvrige sametingene. Sametingene i Finland, Norge og Sverige har vedtatt å etablere Samisk parlamentarisk råd. Målet er et varig samarbeid mellom de folkevalgte sametingene. Sentralt i samarbeidet vil være å harmonisere behandlingen av enkeltspørsmål i saker som berører samene i flere enn et land eller samene som et folk, å fremme praktiske samarbeidsformer mellom de folkevalgte organene på alle felt hvor det er naturlig, og å legge forholdene til rette for at samene kan fremme felles oppfatninger og at de har felles representasjon i nordiske og internasjonale organer.

5.6.5 Samarbeid på nordisk nivå

Sametinget må fortsatt ha en sentral rolle i det videre arbeidet med en nordisk samekonvensjon. Det gjelder både ved oppnevningen av en ekspertgruppe og utformingen av det videre mandat, og videre i forhold til posisjoner i et eventuelt senere forhandlingsarbeid.

Sametinget vil delta aktivt både i etableringen og i arbeidet med det nordiske samesamarbeidet som er forutsatt som et samarbeid mellom regjeringene og sametingene på politisk nivå i Norden. Målet må være et bedre og mer samordnet forhold for det samiske folk, samt utvidet kontakt mellom sametingene og regjeringene i samiske saker. I opprettelsen og utformingen av det nordiske samesamarbeidet vil det være en forutsetning at dette skjer i et nært samarbeid mellom partene.

6. SAMETINGETS ORGANISERING OG FINANSIERING

6.1 ORGANISERING

For Sametinget er det sentralt å forme og endre tingets interne virksomhet og organisering i takt med endrede rammevilkår og egne ambisjoner. Siden opprettelsen har Sametingets *forvaltningsmessige* side blitt utbygd vesentlig. Det er i denne sammenheng viktig å påpeke at

Sign: SS Rlf

Sametinget som samenes folkevalgte organ først og fremst er et *politiske redskap* for folket og ikke et forvaltningsorgan i tradisjonell forstand. Vektlegging av den politiske dimensjonen må derfor avspeiles i tingets *interne organisering*. En effektiv og ryddig organisasjonsmodell bidrar også til god utnyttelse av eksisterende ressurser. Sametinget vil i planperioden iverksette en ny modell for tingets interne virksomhet.

Sametinget er et nytt organ, og rammene for tingets arbeid er under stadig utvikling. På mange samfunnsområder eksisterer det behov for utredning av tingets oppgaver. Sametinget ser i denne forbindelse behovet for en jevnlig *evaluering* av tingets støtteordninger og forvaltningsmessige virksomhet. Dette må gjøres for å søke å styre de midler tinget forvalter til de områder tinget selv ønsker å prioritere.

Endringer av Sametingets interne struktur vil også sette nye krav til tingets eget *plansystem*. Behovet for og profilen på Sametingsplanen bør fortløpende vurderes i lys av tingets rullering av gjeldende økonomireglement, virksomhetsplaner og årsmeldinger, og interne rapporteringsrutiner. Det ligger en utfordring i å skape et effektivt og hensiktsmessig plansystem for Sametingets interne virksomhet.

Et eget *sametingsbygg* for hovedadministrasjonen og Samisk næringsråds sekretariat vil gi politikerne bedre arbeidsvilkår og skape utviklingsmuligheter på det administrative plan, samt bidra til å gi Sametinget et monumentalt preg.

6.2 ØKONOMI OG FINANSIERING

Sametinget har på en rekke områder pekt på behovet for overføring av ytterligere myndighet til Sametinget. I dette ligger også overføring av økte økonomiske midler i takt med utviklingen av Sametinget, og dermed større finansiell frihet. I dag oppleves det som et dilemma at Sametinget på den ene siden er et organ med vide fullmakter til å definere egne arbeidsoppgaver og initiativ, og samtidig arbeider i budsjettsammenheng etter rutiner utviklet for departementers underliggende etater. Usikker budsjett- og finansieringssituasjon svekker tingets muligheter til å planlegge virksomheten i et lengre perspektiv.

Sametinget mener det bør gjennomføres særskilte forhandlinger mellom staten og Sametinget om de årlige rammene for tingets virksomhet. Det må etableres rutiner slik at Sametinget kan forhandle med sentrale politiske myndigheter om ansvars- og myndighetsfordelingen mellom Sametinget og Regjeringen i forhold til de ressurser som stilles til rådighet.

Utviklingen innen norsk økonomi er slik at det ikke eksisterer økonomiske argumenter mot å bidra til tilfredsstillende rammevilkår for sikring og utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det som gjenstår er derfor politisk vilje til konkret oppfølging av de kapitalbehov det samiske samfunn innehar. For Sametinget vil det også være vesentlig å søke alternative former for finansiering av virksomheten enn over statsbudsjettet. Det bør vurderes overføring av midler til Sametinget ved selskapers og foretaks bruk og høsting av ressursene i samiske områder. Dette vil minske Sametingets avhengighet av sentrale myndigheters "godvilje", og øke tingets selvstendighet og utvikling. Man kan også tenke seg at det lages ordninger hvor privatpersoner kan få skattefradrag for avsetninger til allmenntilgode samiske tiltak som forvaltes av Sametinget, etter de prinsippene som allerede finnes i dag.

Saken avsluttet 25. november 1998 kl. 16.35.

Sign: SS / RP

Sak 42/98 Forskrifter for Samisk utviklingsfond

Saken påbegynt 25. november 1998 kl. 16.55.

I. Dokumenter

- Saksfremstilling Sak SN 79/98 Samisk næringsråd
- Utskrift av møtebok sak SN 79/98 Samisk næringsråd
- Høringsbrev av 05.08.98 fra Sametinget
- Brev av 04.09.98 fra Duojáriid Ealáhus Searvi
- Brev mottatt 29.09.98 fra Lebesby kommune
- Brev av 24.09.98 fra Norske Reindriftssamers Landsforbund

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget fastsetter følgende forskrifter for Samisk utviklingsfond:

Forskrifter for Samisk utviklingsfond

Fastsatt av Sametinget ..

§ 1 - Samisk utviklingsfond

Samisk utviklingsfond består av:

- a) bevilgninger over statsbudsjettet
- b) inntekter av den løpende virksomhet

§ 2 - Formål og målgruppe

Formålet med midlene er å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkning og spesielt for det samiske bosetningsområdet.

Målgruppe er den samiske befolkningen i landet. Videre er målgruppen hele befolkningen innenfor det geografiske virkeområdet, med unntak av de begrensninger som følger i bestemmelsen nedenfor.

§ 3 - Virkeområde

Det geografiske virkeområdet for Samisk utviklingsfond er:

- a) Unjárgga gielda/Nesseby kommune
- b) Deanu gielda/Tana kommune, Hopsfjorden og Langfjorden i Gamvik kommune.
- c) Kárášjoga gielda/Karasjok kommune
- d) Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune
- e) Porsanger kommune, Lillefjord, Slåtten, Snefjord, Rolvsøya i Måsøy kommune, Dyfjord skolekrets, Indre Laksefjord fra Veidnes til Bekkarfjord og innover fjorden i Lebesby kommune

Sign: *SS* / *RM*

- f) Kvalsund kommune og tidligere Talvik kommune med unntak av Talvik tettsted i Alta kommune
- g) Kvænangen kommune, Kåfjord kommune og Storfjord kommune
- h) Skolekretsene Lakselvbukt, Olderbakken, Sjursnes og Breivikeidet i Sørfjorden i Tromsø kommune. Den samiske befolkning på Senja og resten av Lenvik kommune
- i) Spansdalen grunnkrets i Lavangen kommune og kretsene Boltås, Trøssemark, Kjønnå, Sandemark, Laberg og Saltvann i Skånland kommune. Bygdene Øse, Kvernmo, Dalsletta, Skifte og Labergdalen i Gratangen kommune
- j) Evenesmark krets og Lenvikmark i Evenes kommune, og stemmekretsene Veggen og Vassdalen (med Kvandalen) i Narvik kommune
- k) Grunnfjorden og rodene Hellemofjorden og Drag i Tysfjord kommune.
- l) Den samiske befolkningen i sørsameområdet

Samisk utviklingsfond kan finansiere tiltak som særlig styrker samisk språk og kultur i resten av landet.

Samisk utviklingsfond kan også gi midler til den samiske befolkning til tiltak som er avledet av samisk reindrift.

§ 4 - Sametinget

Samisk utviklingsfond ledes av et styre oppnevnt av Sametinget.

Sametinget har tilsyn med at fondets virksomhet skjer i samsvar med de fastsatte forskrifter og retningslinjer.

Sametinget behandler fondets årsmelding og avgir en kommentar til fondets virksomhet i sin årsmelding.

Sametinget kan overdra oppgaver, ansvar og myndighet vedrørende disponering og administrasjon av fondets midler til underordnede organer eller til administrasjonen.

Sametinget kan bestemme at myndigheten til å delegere etter foranstående ledd tillegges styret.

Sametingets president eller den han bemyndiger er fondets rettslige representant i forbindelse med disponeringen av bevilgningen.

§ 5 - Styret

Samisk næringsråd er styret for Samisk utviklingsfond. Styret består av 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. Styret oppnevnes av Sametinget for en periode på 4 år. Medlemmer av Sametingsrådet kan ikke oppnevnes i styret.

Styret er beslutningsdyktig når minst tre medlemmer er til stede.

Styret avgjør saker om støtte fra fondets midler.

Styret kan i hver enkelt sak fastsette vilkår.

Styret avgir en årlig melding om virksomheten i rådet.

Styret kan delegere vedtaksmyndighet til administrasjonen.

Styrets medlemmer skal ha godtgjørelse som fastsettes av Sametinget, og skyss og kostgodtgjørelse som fastsatt for offentlige tjenestemenn.

Sign:SS...../.....R M.....

§ 6 - Administrasjonen

Sametingets administrasjon leder fondets daglige virksomhet, forbereder saker som skal legges fram for styret og iverksetter styrets vedtak.

Saker angående fondet legges direkte fram for fondsstyret.

§ 7 - Virkemidler

Fondets midler kan nyttes til å gi lån og tilskudd.

Fondet kan gi tilsagn om støtte til forprosjekter, produktutvikling, markedsføring og investeringer. Fondet kan også gi etablererstipend og tilskudd til utnyttelse av utmarksressurser, tilskudd til næringskombinasjoner og kompetanseheving for å utvikle virksomheter der næringskombinasjoner inngår.

Lån som gis, bør såvidt mulig sikres med pant, og med personlig ansvar for den som har vesentlig økonomiske interesse i tiltaket.

Lånene kan gjøres avdragsfrie i inntil 5 år. Lånene skal forrentes fra utbetalingstidspunktet med den rentesats Kongen til enhver tid har fastsatt. For øvrig fastsettes avdragsvilkårene i hvert enkelt tilfelle. Avdragstiden skal ikke overstige 10 år regnet fra utløpet av den avdragsfrie perioden.

Fondets midler skal ordinært ikke nyttes til tiltak som finansieres over særskilte, offentlige budsjettposter.

§ 8 - Krav til søknad og behandling av søknader

Søknaden skal inneholde opplysninger om søkeren, forretningsidé, markedsgrunnlag, kostnadsoverslag, finansieringsplan, driftsbudsjett og for øvrig de opplysninger som er nødvendige for saksbehandlingen.

Samisk næringsråd skal behandle søknadene i samsvar med disse forskrifter. Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

§ 9 - Tildelingskriterier

Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. Samisk næringsråd kan også gi støtte til egeninitierte tiltak. Samisk næringsråd fastsetter støttepraksis for de ulike støtteformål.

§ 10 - Tildelingsbrev og rutiner for utbetaling

Når søknaden er innvilget, sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte kommer frem. Tilskuddsmottaker plikter å føre regnskap over bruken av midlene.

Samisk næringsråd setter vilkår for utbetaling av tilskudd. Utbetaling kan skje etter at prosjekt er gjennomført og utgiftene er dokumentert. Samisk næringsråd kan fravike denne bestemmelsen i særskilte tilfeller.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

§ 11 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse forskrifter.

Sametingsrådet er klageinstans.

Sign: SS / R11

§ 12 - Rapportering

Samisk næringsråd skal utarbeide rutiner for resultatrapportering fra tilskuddsmottakere. Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

§ 13 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal sikre at tilsagn nyttes til støtteformål. Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging og kontroll av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Virkemiddelbruken skal evalueres jevnlig for å se om de fastsatte målsettingene oppnås.

§ 14 - Tilbakebetaling

Tilskudd og lån kan kreves tilbakebetalt dersom støtteobjektet blir solgt, eller tatt i bruk til annet formål innen 5 år etter at støtten er gitt.

Tilbakebetalingskravet kan reduseres forholdsmessig. Eventuelt for mye utbetalt tilskudd, skal tilbakebetales til Samisk utviklingsfond.

§ 15 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse forskrifter.

§ 16 - Endringer i forskriftene

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser og foreta endringer i disse forskrifter. Endringer m.m. i forskriften sendes Kommunal- og regionaldepartementet til orientering.

§ 17 - Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Merknad 1, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

Samenes Valgforbund SVF er av den klare oppfatning at alle samer og samiske grupperinger må behandles likt. Det er derfor vi vil at den samiske befolkning utenfor virkeområdet, innenfor primærnæringen skal behandles likt med de områder som befinner seg innenfor virkeområde. Det ideelle har vært å ta bort hele virkeområde, og sagt at SUF's virkemidler skal være til hele den samiske befolkning. Vi kunne ha åpnet for at den ikke samiske befolkning kunne søkt på særlige tiltak som styrker samiske språk og kultur i resten av landet, men dette synes vanskelig på nåværende stadium.

SVF stiller seg uforståelig til at Sametinget kun vil prioritere en næring, nemlig reindriftsnæringen. Vil virkelig Sametinget behandle de andre næringene på lik linje som reindriftsnæringen. SVF mener at dette er helt fundamentalt galt. Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ må behandle de samiske næringene likt. Det er derfor at vårt forslag vil være som følgende.

Sign: SS, RM

SUF's virkeområde med geografiske navn opprettholdes og at den samiske befolkning innenfor primærnæringen som er utenfor virkeområde blir likt behandlet med de områder som er innenfor virkeområde. Det utarbeides egne søknadsblanketter for dette.

Merknad 2, AP's sametingsgruppe v/Willy Ørnebakk:

Ingen merknader til denne sak.

Merknad 3, NSR's sametingsgruppe v/John Henrik Eira:

Bakgrunnen for endring i forskrifter for Samisk utviklingsfond er at alle statlige organer skal ha på plass et økonomi reglement i løpet av 1998. På denne bakgrunn mener NSR gruppa at man i denne omgang ikke går inn på bredere og dypere gjennomgang av regelverket.

NSR gruppa bemerker dog at ved neste gjennomgang av regelverket bør følgende punkter utdypes og utredes grundigere:

1. Om SUF skal være distriktspolitisk fundert, med spesiell vekt på utvikling av samiske lokalsamfunn, samisk språk og kultur.
2. Om tildelingskriteriene skal baseres på:
 - geografiske kriterier
 - etniske kriterier
 - næringsmessige kriterier
 - andre kriterier
 - eller kombinasjon av flere kriterier

NSR's gruppe er for øvrig tilfreds med rådets forslag og gir sin tilslutning til forslaget.

Forslag 1, Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

§ 3

Nytt pkt. m.:

«Den samiske befolkning innenfor primærnæringen som er utenfor virkeområdet skal bli likt behandlet med de områder som er innenfor virkeområdet. Det utarbeides egne søknadsblanketter for dette.»

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble forkastet mot 3 stemmer
2. Sametingsrådets innstilling enstemmig vedtatt

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign: SS / RA

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen	
2.	Willy Ørnebakk	
3.	Roger Pedersen	
4.	Peder Mathisen	
	Roger Pedersen (til forr.ord)	
5.	John Henrik Eira	
6.	Johan Mikkel Sara	
7.	Roger Pedersen	
8.	Berit Ranveig Nilssen	
	Roger Pedersen (til forslaget)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget fastsetter følgende forskrifter for Samisk utviklingsfond:

Forskrifter for Samisk utviklingsfond

Fastsatt av Sametinget 25. november 1998.

§ 1 - Samisk utviklingsfond

Samisk utviklingsfond består av:

- a) bevilgninger over statsbudsjettet
- b) inntekter av den løpende virksomhet

§ 2 - Formål og målgruppe

Formålet med midlene er å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkning og spesielt for det samiske bosetningsområdet.

Målgruppe er den samiske befolkningen i landet. Videre er målgruppen hele befolkningen innenfor det geografiske virkeområdet, med unntak av de begrensninger som følger i bestemmelsen nedenfor.

§ 3 - Virkeområde

Det geografiske virkeområdet for Samisk utviklingsfond er:

- a) Unjárgga gielda/Nesseby kommune
- b) Deanu gielda/Tana kommune, Hopsfjorden og Langfjorden i Gamvik kommune.
- c) Kárášjoga gielda/Karasjok kommune
- d) Guovdageainnu suohkan/Kautokeino kommune
- e) Porsanger kommune, Lillefjord, Slåtten, Snefjord, Rolvsøya i Måsøy kommune, Dyfjord skolekrets, Indre Laksefjord fra Veidnes til Bekkarfjord og innover fjorden i Lebesby kommune

Sign:

- f) Kvalsund kommune og tidligere Talvik kommune med unntak av Talvik tettsted i Alta kommune
- g) Kvænangen kommune, Kåfjord kommune og Storfjord kommune
- h) Skolekretsene Lakselvbukt, Olderbakken, Sjursnes og Breivikeidet i Sørfjorden i Tromsø kommune. Den samiske befolkning på Senja og resten av Lenvik kommune
- i) Spansdalen grunnkrets i Lavangen kommune og kretsene Boltås, Trøssemark, Kjønna, Sandemark, Laberg og Saltvann i Skånland kommune. Bygdene Øse, Kvernmo, Dalsletta, Skifte og Labergdalen i Gratangen kommune
- j) Evenesmark krets og Lenvikmark i Evenes kommune, og stemmekretsene Veggen og Vassdalen (med Kvandalen) i Narvik kommune
- k) Grunnfjorden og rodene Hellemofjorden og Drag i Tysfjord kommune.
- l) Den samiske befolkningen i sørsameområdet

Samisk utviklingsfond kan finansiere tiltak som særlig styrker samisk språk og kultur i resten av landet.

Samisk utviklingsfond kan også gi midler til den samiske befolkning til tiltak som er avledet av samisk reindrift.

§ 4 - Sametinget

Samisk utviklingsfond ledes av et styre oppnevnt av Sametinget.

Sametinget har tilsyn med at fondets virksomhet skjer i samsvar med de fastsatte forskrifter og retningslinjer.

Sametinget behandler fondets årsmelding og avgir en kommentar til fondets virksomhet i sin årsmelding.

Sametinget kan overdra oppgaver, ansvar og myndighet vedrørende disponering og administrasjon av fondets midler til underordnede organer eller til administrasjonen.

Sametinget kan bestemme at myndigheten til å delegere etter foranstående ledd tillegges styret.

Sametingets president eller den han bemyndiger er fondets rettslige representant i forbindelse med disponeringen av bevilgningen.

§ 5 - Styret

Samisk næringsråd er styret for Samisk utviklingsfond. Styret består av 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. Styret oppnevnes av Sametinget for en periode på 4 år. Medlemmer av Sametingsrådet kan ikke oppnevnes i styret.

Styret er beslutningsdyktig når minst tre medlemmer er til stede.

Styret avgjør saker om støtte fra fondets midler.

Styret kan i hver enkelt sak fastsette vilkår.

Styret avgir en årlig melding om virksomheten i rådet.

Styret kan delegere vedtaksmyndighet til administrasjonen.

Styrets medlemmer skal ha godtgjørelse som fastsettes av Sametinget, og skyss og kostgodtgjørelse som fastsatt for offentlige tjenestemenn.

Sign: SS / RM

§ 6 - Administrasjonen

Sametingets administrasjon leder fondets daglige virksomhet, forbereder saker som skal legges fram for styret og iverksetter styrets vedtak.

Saker angående fondet legges direkte fram for fondsstyret.

§ 7 - Virkemidler

Fondets midler kan nyttes til å gi lån og tilskudd.

Fondet kan gi tilsagn om støtte til forprosjekter, produktutvikling, markedsføring og investeringer. Fondet kan også gi etablererstipend og tilskudd til utnyttelse av utmarksressurser, tilskudd til næringskombinasjoner og kompetanseheving for å utvikle virksomheter der næringskombinasjoner inngår.

Lån som gis, bør såvidt mulig sikres med pant, og med personlig ansvar for den som har vesentlig økonomiske interesse i tiltaket.

Lånene kan gjøres avdragsfrie i inntil 5 år. Lånene skal forrentes fra utbetalingstidspunktet med den rentesats Kongen til enhver tid har fastsatt. For øvrig fastsettes avdragsvilkårene i hvert enkelt tilfelle. Avdragstiden skal ikke overstige 10 år regnet fra utløpet av den avdragsfrie perioden.

Fondets midler skal ordinært ikke nyttes til tiltak som finansieres over særskilte, offentlige budsjettposter.

§ 8 - Krav til søknad og behandling av søknader

Søknaden skal inneholde opplysninger om søkeren, forretningsidé, markedsgrunnlag, kostnadsoverslag, finansieringsplan, driftsbudsjett og for øvrig de opplysninger som er nødvendige for saksbehandlingen.

Samisk næringsråd skal behandle søknadene i samsvar med disse forskrifter. Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

§ 9 - Tildelingskriterier

Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. Samisk næringsråd kan også gi støtte til egeninitierte tiltak. Samisk næringsråd fastsetter støttepraksis for de ulike støtteformål.

§ 10 - Tildelingsbrev og rutiner for utbetaling

Når søknaden er innvilget, sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte kommer frem. Tilskuddsmottaker plikter å føre regnskap over bruken av midlene.

Samisk næringsråd setter vilkår for utbetaling av tilskudd. Utbetaling kan skje etter at prosjekt er gjennomført og utgiftene er dokumentert. Samisk næringsråd kan fravike denne bestemmelsen i særskilte tilfeller.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

§ 11 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse forskrifter.

Sametingsrådet er klageinstans.

Sign: SS / RM

§ 12 - Rapportering

Samisk næringsråd skal utarbeide rutiner for resultatrapportering fra tilskuddsmottakere. Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

§ 13 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal sikre at tilsagn nyttes til støtteformål. Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging og kontroll av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Virkemiddelbruken skal evalueres jevnlig for å se om de fastsatte målsettingene oppnås.

§ 14 - Tilbakebetaling

Tilskudd og lån kan kreves tilbakebetalt dersom støtteobjektet blir solgt, eller tatt i bruk til annet formål innen 5 år etter at støtten er gitt.

Tilbakebetalingskravet kan reduseres forholdsmessig. Eventuelt for mye utbetalt tilskudd, skal tilbakebetales til Samisk utviklingsfond.

§ 15 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse forskrifter.

§ 16 - Endringer i forskriftene

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser og foreta endringer i disse forskrifter. Endringer m.m. i forskriften sendes Kommunal- og regionaldepartementet til orientering.

§ 17 - Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Saken avsluttet 25. november 1998 kl. 17.45.

Sign:SS...../.....RM.....

Sak 43/98 Retningslinjer for tilskudd til næringskombinasjoner

Saken påbegynt 26. november 1998 kl. 09.00.

I. Dokumenter

- Saksfremstilling Sak SN 80/98 Samisk næringsråd
- Utskrift av møtebok sak SN 80/98 Samisk næringsråd
- Høringsbrev av 05.08.98 fra Sametinget
- Brev av 24.09.98 fra Norske Reindriftssamers Landsforbund
- Brev av 10.09.98 fra Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune
- Brev av 01.09.98 fra Duodjeinstituhta
- Brev av 04.09.98 fra Duojáriid Ealáhus Searvi
- Brev av 10.09.98 fra Kautokeino Arbeiderparti
- Brev av 31.08.98 fra reindriftskvinner Kirsten Berit Gaup og Brita Oskal Eira
- Brev av 10.10.98 fra Sámi Dáiddačehpiid Searvi

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget fastsetter følgende retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner:

Retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner

Fastsatt av Sametinget..

1 - Formål

Bruken av midlene har til formål å sikre sysselsettingen og inntektsgrunnet for de som driver med næringskombinasjoner.

2 - Målgruppe og virkeområde

Målgruppen for ordningen er utøvere som kombinerer duodji, utmarksnæring, fiske, jordbruk og reindrift. Målgruppen skal ha sitt utkomme fra minst to av disse næringene. Det dispenseres fra dette kravet for duodji og utmarksnæring.

Tilskuddsordningen omfatter selvstendig næringsdrivende og enkeltmannsforetak.

Virkeområdet for ordningen med støtte til næringskombinasjoner er identisk med virkeområdet for Samisk utviklingsfond.

3 - Virkemidler

Samisk næringsråd avsetter årlig virkemidler til ordningen for næringskombinasjoner.

4 - Krav til søknad og behandling av søknader

Samisk næringsråd fastsetter søknadsfrist for virkemidlene. Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. For driftstilskudd gjelder det særskilte krav til søknad jfr. punkt 5-1.

Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

5 - Tildelingskriterier

Sign: S. J. R. M.

Omsetningen i jordbruket skal være mellom kr. 25.000 og kr. 75.000. Omsetningen i duodji, utmarksnæring, fiske og reindrift skal være mellom kr. 25.000 og kr. 150.000.

Omsetning i duodji eller utmarksnæring kan alene danne grunnlag for søknad om driftstilskudd. De totale lønnsinntekter utenom duodji og utmarksnæring skal ikke utgjøre mer enn kr. 120.000. De totale lønnsinntekter utenom fiske, jordbruk og reindrift skal ikke utgjøre mer enn kr. 60.000.

Når duodji eller utmarksnæring kombineres med en av de tre andre primærnæringene, skal ikke de totale lønnsinntekter overstige kr. 120.000.

Med begrepet omsetning forstås brutto omsetning fratrukket merverdiavgift og offentlige tilskudd. Omsetningen skal dokumenteres av omsetningsledd, som mottaksanlegg og husflidssentraler. Omsetning utenom disse leddene kan godkjennes om søkeren kan fremlegge regnskap. Omsetningsbeløpene skal framgå av likningsdokumentene.

Søkere skal være registrert i Enhetsregisteret.

Driftstilskuddet kan gis til søkere som kommer inn under målgruppen, og oppfyller kriteriene i dette punktet. Tilskuddet er fastsatt til 50% av omsetningen fra kombinasjonsnæringene og maksimalt kr. 50.000 pr. år.

6 - Tildelingsbrev og utbetalingsrutiner

Ved innvilgelse av tilsagn sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte fremkommer.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

7 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse retningslinjer. Lovens regler om begrunnelsesplikt for enkeltvedtak gjelder for vedtak i saker som nevnt i punkt 6.

Sametingsrådet er klageinstans.

8 - Rapportering

Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

9 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Ordningen med støtte til næringskombinasjoner evalueres etter tre år.

10 - Tilbakebetaling

Eventuelt for mye utbetalt tilskudd, skal tilbakebetales til Samisk næringsråd.

11 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse retningslinjene.

12 - Endringer i retningslinjene

Sign:SS...../.....RM.....

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser til disse retningslinjer og foreta endringer i retningslinjene.

13 - Ikrafttreden

Retningslinjene trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Merknad 1, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

SVF's sametingsgruppe har ingen merknader til denne saken, dersom vårt forslag i sak 42/98 får flertall. Dersom vi ikke når frem i sak 42/98 vil vi fremme følgende forslag:

Pkt 2. Stryk «og virkeområde» i overskrift.

Tillegg 1. setn. Målgruppen for ordningen er «den samiske befolkning» som utøver

Siste avsnitt under pkt. 2 strykes.

Merknad 2, AP's sametingsgruppe v/Willy Ørnebakk:

§ 13: Retningslinjene iverksettes slik at det ikke gis tilbakevirkende kraft. (opptjeningsåret begynner samtidig med eller etter iverksettelsesdato)

Merknad 2, NSR's sametingsgruppe:

NSR's sametingsgruppe har ingen merknader, og støtter rådets forslag.

Forslag 1, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

Pkt 2, «og virkeområde» strykes i overskriften

Tillegg 1. setn. Målgruppen for ordningen er «den samiske befolkning» som utøver

Siste avsnitt under pkt. 2 strykes.

Forslag 2, Frie gruppe v/Per A. Bæhr:

pkt 5 1. setning endring:

Omsetning i jordbruket skal være mellom kr 25 000 og 100 000.

Forslag 3, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

Pkt 5, 1. setning strykes

Omsetningen i jordbruket skal være mellom kr 25 000 og kr 75 000.

- tillegg 2. setn.:

Omsetning i duodji, utmarksnæring, fiske, «jordbruk» og reindrift skal være mellom kr 25 000 og kr 150 000.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign: SS...../.....RM.....

1. Forslag 1, pkt. 2 overskrift, ble forkastet mot 3 stemmer.
2. Forslag 1, pkt. 2 tillegg 1. setn., ble forkastet mot 3 stemmer.
3. Forslag 1, pkt. 2 stryke siste avsnitt, ble forkastet mot 3 stemmer.
4. Forslag 3, pkt. 5.1 stryke 1. setn, ble forkastet mot 3 stemmer.
5. Forslag 3, pkt. 5 tillegg 2. setn., ble forkastet mot 3 stemmer.
6. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
7. Sametingsrådet innstilling med vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2	Roger Pedersen	Asbjørg Skåden Amund Eriksen Roger Pedersen
3	Per A. Bæhr	
4	Nils O. Nilsen	
5	Anne Dalheim	
6	Asbjørg Skåden	
7	Willy Ørnebakk	
8	Olav Dikkanen	
9	Roger Pedersen	Amund Eriksen
	Asbjørg Skåden (til forr.ord)	
10	Peder Mathisen	
11	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget fastsetter følgende retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner:

Retningslinjer for driftsstøtte til næringskombinasjoner

Fastsatt av Sametinget 26. november 1998.

1 - Formål

Bruken av midlene har til formål å sikre sysselsettingen og inntektsgrunnlaget for de som driver med næringskombinasjoner.

2 - Målgruppe og virkeområde

Sign: SS / RM

Målgruppen for ordningen er utøvere som kombinerer duodji, utmarksnæring, fiske, jordbruk og reindrift. Målgruppen skal ha sitt utkomme fra minst to av disse næringene. Det dispenseres fra dette kravet for duodji og utmarksnæring.

Tilskuddsordningen omfatter selvstendig næringsdrivende og enkeltmannsforetak.

Virkeområdet for ordningen med støtte til næringskombinasjoner er identisk med virkeområdet for Samisk utviklingsfond.

3 - Virkemidler

Samisk næringsråd avsetter årlig virkemidler til ordningen for næringskombinasjoner.

4 - Krav til søknad og behandling av søknader

Samisk næringsråd fastsetter søknadsfrist for virkemidlene. Tilsagn om støtte gis etter søknad. Hver enkelt søknad behandles etter en særskilt vurdering. For driftstilskudd gjelder det særskilte krav til søknad jfr. punkt 5-1.

Det skal føres register over tilsagn, og det skal utarbeides rutiner for utbetaling av støtte.

5 - Tildelingskriterier

Omsetningen i jordbruket skal være mellom kr. 25.000 og kr. 100.000. Omsetningen i duodji, utmarksnæring, fiske og reindrift skal være mellom kr. 25.000 og kr. 150.000.

Omsetning i duodji eller utmarksnæring kan alene danne grunnlag for søknad om driftstilskudd. De totale lønnsinntekter utenom duodji og utmarksnæring skal ikke utgjøre mer enn kr. 120.000. De totale lønnsinntekter utenom fiske, jordbruk og reindrift skal ikke utgjøre mer enn kr. 60.000.

Når duodji eller utmarksnæring kombineres med en av de tre andre primærnæringene, skal ikke de totale lønnsinntekter overstige kr. 120.000.

Med begrepet omsetning forstås brutto omsetning fratrukket merverdiavgift og offentlige tilskudd. Omsetningen skal dokumenteres av omsetningsledd, som mottaksanlegg og husflidssentraler. Omsetning utenom disse leddene kan godkjennes om søkeren kan fremlegge regnskap. Omsetningsbeløpene skal framgå av likningsdokumentene.

Søkere skal være registrert i Enhetsregisteret.

Driftstilskuddet kan gis til søkere som kommer inn under målgruppen, og oppfyller kriteriene i dette punktet. Tilskuddet er fastsatt til 50% av omsetningen fra kombinasjonsnæringene og maksimalt kr. 50.000 pr. år.

6 - Tildelingsbrev og utbetalingsrutiner

Ved innvilgelse av tilsagn sender Samisk næringsråd et tilsagnsbrev der vilkår for støtte fremkommer.

Norges Bank foretar utbetaling av tilskudd og forestår regnskapsførselen.

7 - Klageadgang og begrunnelsesplikt

Forvaltningslovens regler kommer til anvendelse ved behandling av saker etter disse retningslinjer. Lovens regler om begrunnelsesplikt for enkeltvedtak gjelder for vedtak i saker som nevnt i punkt 6.

Sametingsrådet er klageinstans.

8 - Rapportering

Sign: SS / RM

Samisk næringsråd skal årlig rapportere til Sametinget om resultatmål.

9 - Oppfølging, kontroll og evaluering

Samisk næringsråd skal etablere rutiner for oppfølging av de midler som bevilges.

Med hjemmel i Stortingets bevilgningsreglement § 17 skal Riksrevisjonen, Sametinget og Samisk næringsråd ha adgang til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Ordningen med støtte til næringskombinasjoner evalueres etter tre år.

10 - Tilbakebetaling

Eventuelt for mye utbetalt tilskudd, skal tilbakebetales til Samisk næringsråd.

11 - Taushetsplikt

Taushetsplikten etter forvaltningslovens § 13 gjelder for Sametingets representanter og enhver som utfører arbeid etter bestemmelsene i disse retningslinjene.

12 - Endringer i retningslinjene

Sametinget kan gi utfyllende bestemmelser til disse retningslinjer og foreta endringer i retningslinjene.

13 - Ikrafttredden

Retningslinjene trer i kraft fra det tidspunkt Sametingspresidenten bestemmer.

Saken avsluttet 26. november 1998 kl. 10.10.

Sign: SS / RU

Sak 44/98 Forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter og medlemmer i underliggende råd

Saken påbegynt 26. november 1998 kl. 10.10.

I. Dokumenter

- Forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter og medlemmer i underliggende råd (fastsatt 10.02.94 med senere endringer og siste ikrafttredelse fra 01.06.96)

II. Innleverte forslag

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1. GYLDIGHET

Forskriftene trer i funksjon fra det tidspunkt som Sametinget fastsetter, og gjelder for Sametingets representanter, medlemmer i Sametingsrådet, medlemmer i underliggende råd, ad-hoc utvalg og andre som utfører representasjon på vegne av Sametinget i inn- og utland.

Representanter som oppbærer fast lønn i heltidsstilling fra Sametinget utbetales ikke særskilt godtgjørelse for deltakelse i møter, representasjoner m.m. i samsvar med disse forskrifter.

2. GODTGJØRELSER

2.1 Sametingets samlinger

Hver sametingsrepresentant utbetales en fast godtgjørelse på kr. 6 000,- for hver samling i Sametinget som representanten deltar i. Denne godtgjørelsen forutsetter å dekke representantens lønn i forbindelse med forberedelse til samlingen og deltakelse i Sametingets samling og gruppemøte i denne forbindelse, uavhengig av samlingens varighet. Godtgjøring for eventuelle seminarer i forbindelse med samlingene er inkludert i den faste godtgjørelse for samlingen.

Representanter som deltar i aktiv ledelse av Sametingets samling (møtelederskap) mottar en tilleggsgodtgjørelse på kr. 1 000,- for hver samling utover godtgjørelsen nevnt i forrige avsnitt. Denne godtgjørelse forutsetter også å dekke lønn i forbindelse med eventuelle møter i møtelederskapet før og underveis i samlingene.

Ved fravær trekkes representanten med kr. 750,- for fravær av inntil 3 timers varighet og kr. 1 500,- for fravær utover 3 timers varighet pr. møtedag. Som fravær regnes ikke virksomhet som har tilknytning til Sametingets samling.

Møtende vararepresentant mottar samme lønn som ordinær representant dersom vedkommende møter for hele samlingen. Ved kortere frammøte utbetales en fast møtegodtgjørelse på kr. 2 000,- for hver møtedag.

Representanten trekkes ikke av den faste godtgjørelse ved sykdom som inntreffer under plenumssamlingen.

Sign: SS, R17

2.2 Sametingsrådets medlemmer, møtelederskapets leder og gruppeledere

Hvert medlem i Sametingsrådet, unntatt president og visepresident, og leder i Sametingets møtelederskap utbetales en månedlig godtgjørelse på kr 6.000,-. Den faste månedlige godtgjørelsen til sametingsrådets medlem og leder i Sametingets møtelederskap skal dekke medlemmets forberedelser i forbindelse med sitt politiske verv som medlem i rådet/møtelederskapet og alle møter i sametingsrådet/møtelederskapet.

Den faste månedlige godtgjørelsen til sametingsrådets medlemmer dekker inntil 11 rådsmøter i året, eventuelle møter utenom dette dekkes etter pkt. 2.5.

Godtgjørelse for rådsmedlemmenes merarbeid for forberedelse i forbindelse med saksfremleggelse i samlingen forutsettes dekket av den faste godtgjørelse under pkt. 2.1 første avsnitt.

Gruppelederne utbetales kr 3.500,- i månedlig godtgjørelse.

Ved annen møtedeltakelse og representasjon for Sametinget er godtgjørelse regulert i punktene 2.5 og 2.6.

På bakgrunn av en beregning av de totale godtgjørelser et rådsmedlem kan ytes i løpet av et år, kan denne beregnede sum brukes til å frikjøpe rådsmedlemmene fra sitt ordinære arbeid etter disse retningslinjer unntatt pkt. 2.1.

2.3 Medlemmer i Sametingets underliggende råd

Ledere og medlemmer i Sametingets underliggende råd godtgjøres etter de til enhver tid gjeldende timesatser og vilkår etter Regulativ for godtgjøring m.v. til leder, medlemmer og sekretærer i utvalg (jf. *Utvalgsregulativet* i Statens personalhåndbok pkt. 7.09)

Det kan betales møtegodtgjørelse i forbindelse med **fellesmøter** med andre interessegrupper, kollegiale organer, kommuner, organisasjoner m.fl. Det kan unntaksvis utbetales godtgjørelse i forbindelse med befaringer. Møtetid anvendt til fellesmøter eller befaringer skal normalt **ikke danne grunnlag** for beregning av tid til møteforberedelse (jf. neste ledd).

Det kan **maksimalt** utbetales godtgjørelse til møteforberedelse for det antall timer møtet varer i henhold til møteprotokoll; oppad begrenset til 6 møtetimer pr. dag.

Ved annen møtedeltakelse / representasjon kan det utbetales godtgjøring etter det faktiske antall timer som møtet varer ; oppad begrenset til 6 timer pr. møtedag. Det skal **normalt** ikke utbetales godtgjøring for møteforberedelse ved slike oppdrag.

Utgiftene til godtgjørelser skal holdes innenfor rammen av budsjettene for det enkelte underliggende råd.

2.4 Andre utvalg

Utbetaling av godtgjøring til andre utvalg og ad-hoc grupper som oppnevnes av Sametinget, Sametingsrådet eller de underliggende råd utbetales etter satser og beregninger som fremgår av pkt. 2.5 nedenfor.

2.5 Representasjoner for Sametinget

Ved representasjoner eller møtedeltakelse for Sametinget - etter oppdrag fra presidenten eller den han/hun bemyndiger - kan det utbetales en godtgjørelse på kr. 750,- for møter av inntil 3 timers varighet og kr. 1 500,- for møter utover 3 timers varighet pr. møtedag. Denne godtgjørelsen skal dekke forberedelser til møte/representasjonen og møtedeltakelse.

Sign: SS / RM

Denne godtgjørelsen gjelder under såvel innenlands- og utenlands møtedeltakelse/representasjon.

I de tilfeller en møtedeltakelse eller representasjon betinger utarbeidelse av manuskript av omfattende og av selvstendig karakter kan dette arbeidet godtgjøres på timebasis etter satser for utvalgsgodtgjøring (jf. pkt. 2.3). Omfanget av et slikt arbeid skal forhåndsklareres med den respektive oppdragsgiver.

I forbindelse med representasjoner knyttet til begravelser, middagsinvitasjoner, prisutdelinger utbetales **ikke** møtegodtgjørelse, men kun tapt arbeidsfortjeneste i samsvar med pkt. 2.7.

Til frem- og tilbakereise i forbindelser med møter/representasjoner (jf. pkt 2.5 første ledd) tilstås godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste (jf. pkt. 2.7)

Det utbetales godtgjørelse for kun ett møte pr. dag. Om flere møter avholdes samme dag, kan tiden legges sammen for disse møtene, og legges til grunn for beregning av antall timer i alt. For møter i tilknytning til Sametingsrådets møter utbetales ikke godtgjørelse til rådets medlemmer uansett sammenlagt møtetid for en dag.

2.6 Frivillig deltakelse i seminarer, kurser m.m.

Ved frivillig deltakelse i seminarer og kurs skal det ikke utbetales møtegodtgjørelse.

Det kan imidlertid utbetales dekning av reise- og oppholdsutgifter, eventuelt også tapt arbeidsfortjeneste og utgifter til barnepass, på grunnlag av skriftlig søknad som fremmes for Presidenten i Sametinget.

2.7 Tapt arbeidsfortjeneste

I tillegg til lønn nevnt under punktene 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 og 4.0 kan det utbetales godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste med de til enhver tid gjeldende satser og vilkår etter Regulativ for godtgjøring m.v. til leder, medlemmer og sekretærer i utvalg (jf. *Utvalgsregulativet* i Statens personalhåndbok pkt. 7.09). Dette gjelder også frem og tilbakereiser.

Dersom medlem/representant påberoper seg dekning av tapt arbeidsfortjeneste etter **høyeste sats (legitimerte utgifter)** skal det enten

- foreligge bekreftelse om foretatt lønnstrekk fra arbeidsgiver, eller
- dokumentasjon på utbetalt lønn til stedfortreder eller annen form for legitimasjon (f.eks. ligningsattest for de siste 3 år) for selvstendige næringsdrivende

Tap i arbeidsinntekt som **ikke kan legitimeres**, men som er sannsynlig, erstattes med den laveste sats pr. dag.

3. GODTGJØRING AV UTGIFTER TIL BARNEPASS OG ANNET OMSORGSARBEID

I forbindelse med verv omtalt i punktene 2.1 til 2.6 og 4.0 kan det utbetales dekning av legitimerte utgifter vedrørende omsorgsarbeid (som f.eks. syke, eldre eller funksjonshemmede) etter de til enhver tid gjeldende satser i staten (jf. Statens personalhåndbok pkt. 7.08).

Legitimerte utgifter for barnepass begrenses oppad til kr. 400,- pr.møtedag for første barn, for det andre barnet gis et tilleggsbeløp på kr. 200,- og hvert av de neste barn gis et tilleggsbeløp på kr. 200,- uansett antall.

Sign: SS / RM

Far/mor, eller andre som har omsorgsansvaret kan ikke motta godtgjørelse for barnepass.

Reise- og oppholdsutgifter i forbindelse med omsorgsarbeidet som medfører at møtedeltakeren medbringer den person omsorgen omfatter til møtestedet, dekkes etter regulativet.

Regning utstedes av den som passer barnet, og representanten attesterer arbeidsforholdet på regningen.

4. STYRKING AV GRUPPENES ARBEIDSVILKÅR

1. Sametinget dekker kostnader for avholdelse av ett gruppemøte tilknyttet hver plenumssamling, jf. pkt. 1.
2. I tillegg til gruppemøte som fremgår av pkt. 1, dekker Sametinget reise- og oppholdsutgifter, tapt arbeidsfortjeneste (jf. pkt. 2.7) og utgifter til barnepass (jf. pkt. 3.0) i forbindelse med ett gruppemøte mellom hver samling.
3. Hver representant utbetales en godtgjørelse på inntil kr. 2 500,- for deltakelse i gruppemøte nevnt under pkt.2.

Merknad 1, AP's sametingsgruppe v/Magnhild Mathisen:

2.1 Sametingets samlinger

Det er viktig at Sametinget får frem hensikten med dette reglementet og at de endrer reglementet slik at de folkevalgte blir sikra en kompensasjon/godtgjørelse for sin reelle arbeidsinnsats. Slik det fungerer i dag, kan det faktisk skje at en representant ikke får godtgjørelse for arbeid som blir gjort i mellom samlingene, og spesielt dersom den faste representanten må melde forfall.

Ut fra de erfaringene som er høsta vil en derfor foreslå en fast godtgjørelseordning.

I tillegg vurderes det endringer i punkt 2.2 og 3.

Merknad 2, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

SVF's sametingsgruppe vil komme med følgende merknader:

Sametingsrepresentantene må minst behandles på samme måte som medlemmer i underliggende råd. Satsene til sametingsrepresentantene må økes.

Godtgjørelsen til barnepass må også økes.

Frikjøpsordningen til de forskjellige gruppene settes til samme nivå som leder i møtelederskapet har.

Merknad 3, NSR's sametingsgruppe:

NSR's sametingsgruppe har ingen merknader, og støtter rådets forslag.

Forslag 1, SVF's sametingsgruppe v/representant Roger Pedersen:

2.1 Godtgjørelsen økes med 3000,- til 9000 pr. plenumssamling.

2.2 Gruppelederne utbetales det samme som leder i Sametingets møtelederskap

Sign: SS / R17

3. Legitimerte utgifter til barnepass økes til kr. 500 pr. dag
- 4.3 Godtgjørelsen økes til kr. 4000,- for gruppemøtene

Forslag 2, AP's sametingsgruppe v/Magnhild Mathisen:

AP's sametingsgruppe mener at Sametinget må få frem hensikten med reglementet for godtgjørelse til sametingsrepresentanter og sametingsmedlemmer i råd og utvalg.

Hensikten med reglementet er å sikre den folkevalgte kompensasjon/godtgjørelse for sin arbeidsinnsats, herunder tap av arbeidsinntekt og dekning av utgifter forbundet med tillitsverv.

2.1 GODTGJØRELSE

Sametinget må ut i fra det ovennevnte komme med et nytt prinsipp ang. fast godtgjørelse og møtegodtgjørelse. Fast godtgjørelse fastsettes av Sametinget, med utbetaling pr. mnd. (12 mnd.).

Møtende vararepresentant mottar samme møtegodtgjørelse som den faste representanten, i tillegg til foreberedelse til møtene.

For vararepresentantene bør det derfor sikres en ekstra pott.

2.7 TAPT ARBEIDSFORTJENESTE

Sametinget må også her innføre et nytt prinsipp ved å gå ifra begrepet tapt arbeidsfortjeneste til å bruke begrepet erstatning for tap av arbeidsinntekt i forbindelse med møter m.v.

ERSTATNING FOR TAP AV ARBEIDSINNTÉKT I FORBINDELSE MED MØTER M.V.

Medlemmer/varamedlemmer av Sametingets plenum, råd og utvalg o.l. som har tap av ordinær arbeidsinntekt som følge av vervet, og/eller har utgifter som utøvelsen av vervet nødvendig gjør, gis full kompensasjon for dette.

Som ordinær arbeidsfortjeneste regnes lønn skifttillegg for ubekvem arbeidstid m.v. Oppgjør for legitimert tapt arbeidsfortjeneste bør normalt skje mellom arbeidsgiver og Sametinget.

Regningen bør sendes Sametinget kvartalsvis eller halvårsvis.

Inntektstap er begrenset oppad til

- et beløp for legitimert tap og
- et beløp for ulegitimert tap

Jfr. Kommunelovens prgrf. 41 nr. 2.

Ulegitimert tapt arbeidsinntekt kr. 470,- pr. møte- og reisedag. Legitimert tapt arbeidsinntekt inntil kr. 1.500,- pr. møte- og reisedag. Ulegitimert tapt arbeidsfortjeneste.

Utvalgsmedlemmer som har ulegitimert tap i arbeidsinntekt har rett til erstatning av Sametinget med det beløp som til enhver tid er fastsatt av Kommunaldepartementet for denne type godtgjøring.

Hjemmeværende har rett til godtgjøring etter satsen for ikke legitimert tapt arbeidsfortjeneste.

Ulegitimert tapt arbeidsinntekt gis ikke til lønnsinntakere. Legitimert tapt arbeidsfortjeneste.

Legitimert tapt arbeidsfortjeneste dekkes inntil det beløp som nevnt over. Det er en forutsetning at den tapte arbeidsfortjeneste er tilfredsstillende dokumentert/legitimert.

Selvstendig næringsdrivende legitimerer tapet ved å legge frem egenerklæring eller annen dokumentasjon som kan godkjennes.

Sign:SS...../.....R11.....

3 TILSYN TIL BARN, FUNKSJONSHEMMEDE OG SYKE/OMSORGSARBEID

Legitimerte utgifter for barnepass begrenses oppad til kr. 500,- pr. møtedag for første barn, for det andre barnet gis et tilleggsbeløp på kr. 200,- og hvert av de neste barna gis et tilleggsbeløp på kr. 100,-.

Barnets (ene) alder og at tilsyn har funnet sted må dokumenteres.

Far, mor, andre søsken til barnet eller andre som har omsorgsansvar kan ikke motta godtgjørelse for barnepass eller omsorgsarbeid.

Som en hovedregel skal utgifter i forbindelse med barnepass eller annet omsorgsarbeid dekkes ved at omsorg finner sted på representantenes eller møtedeltakernes hjemsted. Det skal derfor normalt ikke gis dekning for utgifter i forbindelse med reise- og oppholdskostnader ved at representanten/møtedeltakeren medbringer sitt/sine barn, person som omsorgen omfatter eller barnepasser til stedet hvor møtet finner sted. Sametingets møtelederskap kan likevel, på grunnlag av begrunnet søknad, innvilge dekning for slike utgifter i forbindelse med følgende forhold:

- a. når møtedeltakeren er en mor med ammebarn
- b. når det foreligger andre omsorgsforpliktelser av tung karakter
- c. når det foreligger sterke velferdsgrunner

Regning utstedes av den som passer eller forestår omsorgsoppgaven, og representanten attesterer arbeidsforholdet på regningen.

Tilleggsforslag fra Sametingsrådet v/Ing-Lill Paval:

Tilleggsforslag fremmet i hht. Sametingets forretningsorden § 6 (2. Avsnitt, siste setning):

Et nytt pkt. 5:

5. IKRAFTTREDELSE

Disse forskriftene tre i kraft fra 01.01.99

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

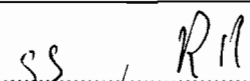
– Forslagene 1 og 2 ble oversendt Sametingsrådet

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådet tilleggsforslag tas enstemmig opp til behandling i hht. forr.orden § 6.
2. Sametingsrådet tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.
3. Sametingsrådet innstilling med vedtatte tillegg enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign:

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Roger Pedersen	
3.	Amund Eriksen	
4.	Magnhild Mathisen	
5.	Sven-Roald Nystø	
6.	Willy Olsen	Sven-Roald Nystø
7.	Willy Ørnebakk	
8.	Roger Pedersen	
9.	Magnhild Mathisen	
10.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
	Willy Olsen (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:**1. GYLDIGHET**

Forskriftene trer i funksjon fra det tidspunkt som Sametinget fastsetter, og gjelder for Sametingets representanter, medlemmer i Sametingsrådet, medlemmer i underliggende råd, ad-hoc utvalg og andre som utfører representasjon på vegne av Sametinget i inn- og utland.

Representanter som oppebærer fast lønn i heltidsstilling fra Sametinget utbetales ikke særskilt godtgjørelse for deltakelse i møter, representasjoner m.m. i samsvar med disse forskrifter.

2. GODTGJØRELSER**2.1 Sametingets samlinger**

Hver sametingsrepresentant utbetales en fast godtgjørelse på kr. 6 000,- for hver samling i Sametinget som representanten deltar i. Denne godtgjørelsen forutsetter å dekke representantens lønn i forbindelse med forberedelse til samlingen og deltakelse i Sametingets samling og gruppemøte i denne forbindelse, uavhengig av samlingens varighet. Godtgjøring for eventuelle seminarer i forbindelse med samlingene er inkludert i den faste godtgjørelse for samlingen.

Representanter som deltar i aktiv ledelse av Sametingets samling (møtelederskap) mottar en tilleggsgodtgjørelse på kr. 1 000,- for hver samling utover godtgjørelsen nevnt i forrige avsnitt. Denne godtgjørelse forutsetter også å dekke lønn i forbindelse med eventuelle møter i møtelederskapet før og underveis i samlingene.

Ved fravær trekkes representanten med kr. 750,- for fravær av inntil 3 timers varighet og kr. 1 500,- for fravær utover 3 timers varighet pr. møtedag. Som fravær regnes ikke virksomhet som har tilknytning til Sametingets samling.

Møtende vararepresentant mottar samme lønn som ordinær representant dersom vedkommende møter for hele samlingen. Ved kortere frammøte utbetales en fast møtegodtgjørelse på kr. 2 000,- for hver møtedag.

Representanten trekkes **ikke** av den faste godtgjørelse ved sykdom som inntreffer under plenumssamlingen.

Sign: SS / RM

2.2 Sametingsrådets medlemmer, møtelederskapets leder og gruppeledere

Hvert medlem i Sametingsrådet, unntatt president og visepresident, og leder i Sametingets møtelederskap utbetales en månedlig godtgjørelse på kr 6.000,-. Den faste månedlige godtgjørelsen til sametingsrådets medlem og leder i Sametingets møtelederskap skal dekke medlemmets forberedelser i forbindelse med sitt politiske verv som medlem i rådet/møtelederskapet og alle møter i sametingsrådet/møtelederskapet.

Den faste månedlige godtgjørelsen til sametingsrådets medlemmer dekker inntil 11 rådsmøter i året, eventuelle møter utenom dette dekkes etter pkt. 2.5.

Godtgjørelse for rådsmedlemmenes merarbeid for forberedelse i forbindelse med saksfremleggelse i samlingen forutsettes dekket av den faste godtgjørelse under pkt. 2.1 første avsnitt.

Gruppelederne utbetales kr 3.500,- i månedlig godtgjørelse.

Ved annen møtedeltakelse og representasjon for Sametinget er godtgjørelse regulert i punktene 2.5 og 2.6.

På bakgrunn av en beregning av de totale godtgjørelser et rådsmedlem kan ytes i løpet av et år, kan denne beregnede sum brukes til å frikjøpe rådsmedlemmene fra sitt ordinære arbeid etter disse retningslinjer unntatt pkt. 2.1.

2.3 Medlemmer i Sametingets underliggende råd

Ledere og medlemmer i Sametingets underliggende råd godtgjøres etter de til enhver tid gjeldende timesatser og vilkår etter Regulativ for godtgjøring m.v. til leder, medlemmer og sekretærer i utvalg (jf. *Utvalsregulativet* i Statens personalhåndbok pkt. 7.09)

Det kan betales møtegodtgjørelse i forbindelse med **fellesmøter** med andre interessegrupper, kollegiale organer, kommuner, organisasjoner m.fl. Det kan unntaksvis utbetales godtgjørelse i forbindelse med befaringer. Møtetid anvendt til fellesmøter eller befaringer skal normalt **ikke danne grunnlag** for beregning av tid til møteforberedelse (jf. neste ledd).

Det kan **maksimalt** utbetales godtgjørelse til møteforberedelse for det antall timer møtet varer i henhold til møteprotokoll; oppad begrenset til 6 møtetimer pr. dag.

Ved annen møtedeltakelse / representasjon kan det utbetales godtgjøring etter det faktiske antall timer som møtet varer ; oppad begrenset til 6 timer pr. møtedag. Det skal **normalt** ikke utbetales godtgjøring for møteforberedelse ved slike oppdrag.

Utgiftene til godtgjørelser skal holdes innenfor rammen av budsjettene for det enkelte underliggende råd.

2.4 Andre utvalg

Utbetaling av godtgjøring til andre utvalg og ad-hoc grupper som oppnevnes av Sametinget, Sametingsrådet eller de underliggende råd utbetales etter satser og beregninger som fremgår av pkt. 2.5 nedenfor.

2.5 Representasjoner for Sametinget

Ved representasjoner eller møtedeltakelse for Sametinget - etter oppdrag fra presidenten eller den han/hun bemyndiger - kan det utbetales en godtgjørelse på kr. 750,- for møter av inntil 3 timers varighet og kr. 1 500,- for møter utover 3 timers varighet pr. møtedag. Denne godtgjørelsen skal dekke forberedelser til møte/representasjonen og møtedeltakelse.

Sign: SS / RM

Denne godtgjørelsen gjelder under såvel innenlands- og utenlands møtedeltakelse/representasjon.

I de tilfeller en møtedeltakelse eller representasjon betinger utarbeidelse av manuskript av omfattende og av selvstendig karakter kan dette arbeidet godtgjøres på timebasis etter satser for utvalgsgodtgjøring (jf. pkt. 2.3). Omfanget av et slikt arbeid skal forhåndsklareres med den respektive oppdragsgiver.

I forbindelse med representasjoner knyttet til begravelser, middagsinvitasjoner, prisutdelinger utbetales **ikke** møtegodtgjørelse, men kun tapt arbeidsfortjeneste i samsvar med pkt. 2.7.

Til frem- og tilbakereise i forbindelser med møter/representasjoner (jf. pkt 2.5 første ledd) tilstås godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste (jf. pkt. 2.7)

Det utbetales godtgjørelse for kun ett møte pr. dag. Om flere møter avholdes samme dag, kan tiden legges sammen for disse møtene, og legges til grunn for beregning av antall timer i alt. For møter i tilknytning til Sametingsrådets møter utbetales ikke godtgjørelse til rådets medlemmer uansett sammenlagt møtetid for en dag.

2.6 Frivillig deltakelse i seminarer, kurser m.m.

Ved frivillig deltakelse i seminarer og kurs skal det ikke utbetales møtegodtgjørelse.

Det kan imidlertid utbetales dekning av reise- og oppholdsutgifter, eventuelt også tapt arbeidsfortjeneste og utgifter til barnepass, på grunnlag av skriftlig søknad som fremmes for Presidenten i Sametinget.

2.7 Tapt arbeidsfortjeneste

I tillegg til lønn nevnt under punktene 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 og 4.0 kan det utbetales godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste med de til enhver tid gjeldende satser og vilkår etter Regulativ for godtgjøring m.v. til leder, medlemmer og sekretærer i utvalg (jf. *Utvalgsregulativet* i Statens personalhåndbok pkt. 7.09). Dette gjelder også frem og tilbakereiser.

Dersom medlem/representant påberoper seg dekning av tapt arbeidsfortjeneste etter **høyeste sats (legitimerte utgifter)** skal det enten

- foreligge bekreftelse om foretatt lønnstrek fra arbeidsgiver, eller
- dokumentasjon på utbetalt lønn til stedfortreder eller annen form for legitimasjon (f.eks. ligningsattest for de siste 3 år) for selvstendige næringsdrivende

Tap i arbeidsinntekt som **ikke kan legitimeres**, men som er sannsynlig, erstattes med den laveste sats pr. dag.

3. GODTGJØRING AV UTGIFTER TIL BARNEPASS OG ANNET OMSORGSARBEID

I forbindelse med verv omtalt i punktene 2.1 til 2.6 og 4.0 kan det utbetales dekning av legitimerte utgifter vedrørende omsorgsarbeid (som f.eks. syke, eldre eller funksjonshemmede) etter de til enhver tid gjeldende satser i staten (jf. Statens personalhåndbok pkt. 7.08).

Legitimerte utgifter for barnepass begrenses oppad til kr. 400,- pr.møtedag for første barn, for det andre barnet gis et tilleggsbeløp på kr. 200,- og hvert av de neste barn gis et tilleggsbeløp på kr. 200,- uansett antall.

Sign: SS, RM

Far/mor, eller andre som har omsorgsansvaret kan ikke motta godtgjørelse for barnepass.

Reise- og oppholdsutgifter i forbindelse med omsorgsarbeidet som medfører at møtedeltakeren medbringer den person omsorgen omfatter til møtestedet, dekkes etter regulativet.

Regning utstedes av den som passer barnet, og representanten attesterer arbeidsforholdet på regningen.

4. STYRKING AV GRUPPENES ARBEIDSVILKÅR

1. Sametinget dekker kostnader for avholdelse av ett gruppemøte tilknyttet hver plenumssamling, jf. pkt. 1.
2. I tillegg til gruppemøte som fremgår av pkt. 1, dekker Sametinget reise- og oppholdsutgifter, tapt arbeidsfortjeneste (jf. pkt. 2.7) og utgifter til barnepass (jf. pkt. 3.0) i forbindelse med ett gruppemøte mellom hver samling.
3. Hver representant utbetales en godtgjørelse på inntil kr. 2 500,- for deltakelse i gruppemøte nevnt under pkt.2.

5. IKRAFTTREDELSE

Disse forskriftene tre i kraft fra 01.01.99.

Saken avsluttet 26. november 1998 kl. 11.25.

Sign: SS , R11

Sak 45/98 Driftstillatelse for uttak av naturstein - Riebanvárri og Náranaš

Saken påbegynt 26. november 1998 kl. 11.25.

I. Dokumenter

- Vedtak i sak 43/90
- Vedtak i sak 17/91
- Håndgivesavtale av 09.10.89 mellom Finnmark jordsalgskontor og Prospektering A/S
- Jordsalgstyrets vedtak i sak 3/98
- Klage av 25.04.98 fra advokat Geir Haugen over Jordsalgstyrets vedtak i sak 3/98
- Anmodning av 04.05.98 fra Kautokeino flyttsamslag om bistand til å stanse planene om mineralutvikling i Náranaš og Riebanvárri
- Kopi av brev av 30.06.98 fra Statskog SF, Juridisk kontor
- Klage vedrørende tillatelse til driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S
- Jordsalgstyrets sak 3/98
- Erklæring av 08.11.91 fra Finnmark jordsalgskontor om rett til uttak av blokker av naturstein i Riebanvárri
- Søknad av 24.04.96 fra Mineralutvikling A/S om Håndgivesavtale og prøvedrift i Kautokeino kommune
- Brev av 23.08.96 fra Reindriftsforvaltningen i Vest-Finnmark
- Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98
- Klage av 25.04.98 fra advokat Geir Haugen over Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98
- Kopi av brev av 02.07.98 fra Statskog SF, Juridisk kontor - Klage vedrørende tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri/Gaskabeivárri - Jordsalgstyret sak 4/98
- Vedtak i sak R 90/96
- Forskrifter om statens umatrikulerte grunn i Finnmark

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Innledning

Sametinget viser til vedtak gjort i Jordsalgstyret i sak 3/98 angående driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S, og til Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98 om tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri for Mineralutvikling A/S. Disse avgjørelsene reiser en del prinsipielle problemstillinger av juridisk, forvaltningsmessig og politisk art.

Sametinget vil vise til at tinget ved sitt tidligere vedtak godtok en begrenset prøvedrift i Náranaš for Prospektering A/S, etter at uttakets konsekvenser var grundig utredet. Forutsetningen var at uttaket av naturstein skulle skje på et begrenset område på ca. 35 dekar. Når det gjelder søknad fra Mineralutvikling A/S, gikk tinget i mot denne da man bl.a. mente at området ville bli for belastet med inngrep.

Sametinget har i tidligere vedtak forutsatt et begrenset uttaksområde, noe som ikke lenger synes å være riktig. Det som tidligere syntes å være en begrenset prøvedrift vil etter de planer som nå foreligger, være mye større enn det som tidligere ble antatt, fordi flere selskap er gitt

Sign: SS / Rn

tillatelse til drift/prøvedrift i områder som ligger tett opp til hverandre. Influensoområdet er derfor blitt betydelig større enn det som var forutsatt tidligere.

Samenes rett til kontroll og samiske rettsforhold

Sametinget vil gjennom dette uttrykke sin prinsipielle holdning til mineralvirksomhet i lys av de mål tinget selv har etablert for sin virksomhet, men også de nasjonale og internasjonale målsettinger og forpliktelser som er knyttet til samenes rettigheter som urfolk. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i de tradisjonelle bosetningsområdene kan og bør forvaltes.

Sametinget har ved flere tidligere anledninger vist til de rettsregler og løfter som er gitt i forbindelse med inngrep i samiske områder. I en tidligere uttalelse, sak 43/90 Prospektering A/S - søknad om konsesjon for uttak av naturstein - Naranaš - uttalelse, uttalte Sametinget blant annet:

«Sametinget vil slå fast at retten til det område det her er tale om med alle områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. ...»

Den formulering som her er uttrykt er grunnleggende for Sametingets holdning til forvaltningen av ressursene i de samiske områder. I denne sammenheng er det viktig å gjøre oppmerksom på at norske myndigheter gjennom ratifiseringen av ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, 1989, også tilkjenner sin støtte til denne oppfatningen. I konvensjonens artikkel 14 heter det blant annet at:

«Vedkommende folks rett til å eie og besitte de landområder der de tradisjonelt lever, skal anerkjennes. ...»

Sametinget har tidligere også vist til Regjeringens løfte gitt på møte med de samiske organisasjoner 17. februar 1981 der bl.a. ble gitt løfter om følgende:

«Det vil ikke fra Regjeringens side bli tatt initiativ til større inngrep i naturområdene på Finnmarksvidda utover den begrensede utbygging av Altaelva som nå er vedtatt - før Samerettsutvalget har avsluttet sitt arbeid med rettighetsspørsmålene.»

Tiltak som er ønsket av hensyn til samferdsel og lignende skal i tilfelle drøftes særskilt bl.a. med samenes organisasjoner (Ot.prp. nr. 33 (1986-1987) pkt. 2.3, s. 9).

Næringsmessige og kulturelle sider ved tillatelsen

Sametinget viser til at området dette gjelder er et meget viktig område for reindriften i Kautokeino. Det drives en meget intensiv reindrift i området. Området har vært og er sentralt for reindriften i Vest-Finnmark. Området benyttes til ordinært vinterbeite og til gjennomflyttingsareal.

Selve inngrepet vil ventelig ikke gi særlig stort direkte beitetap. Imidlertid kan det indirekte beitetap bli stort avhengig av hvilke form for virksomhet som utføres og forstyrrelser under anleggsperioden. En konsekvens av dette vil være at de berørte reindriftenheter må benytte større arealer for gjennomflytting og beiting som i neste omgang vil berøre andre enheter. Dette kan derfor få innvirkning på hele reindriften i dette vinterbeitedistriktet.

Dette området, er et område som også brukes og utnyttes også av den øvrige samiske befolkning i kommunen. I denne sammenheng vil vi vise til at tiltakshaverne har inngått avtaler om økonomisk kompensasjon med reineiere i området. Sametinget vil slå fast at retten til naturstein i området ikke ensidig tilhører reineierne, men hele det samiske folk.

Sign: *SS* / *RA*

Økonomisk og sysselsettingsmessige sider ved tillatelsen

Nord-Norge og spesielt samiske områder har gjennom tidene vært utsatt for en kolonipolitikk der ressursene har blitt ført ut av landsdelen. Driftstillatelsene vil ventelig skape et fåtall nye arbeidsplasser i Kautokeino kommune, noe som er positivt for en ellers næringsfattig region. Kommunen er en av de kommuner med størst arbeidsledighet i landet, og nye arbeidsplasser vil være meget positivt for kommunen. Vi vil imidlertid påpeke at det meste av de verdier som skapes av dette tiltaket ikke vil bli tilført lokalt, men føres ut av kommunen og fylket. Selv den avgift som Statskog SF beregner seg vil bli ført ut av regionen og inngå i konsernets regnskap.

Sametinget vil i denne forbindelse vise til at tiltaket kan føre til at arbeidsplasser innenfor reindriften kan forsvinne. Naturstein er en «ikke fornybar ressurs» og det er derfor usikkert hvor lenge de sysselsettingsmessige gevinster som skapes av tiltaket vil vare.

Lovgivning som regulerer erverv av rettigheter

Sametinget vil vise til at lovreguleringer angående salg og erverv av rett til uttak av naturstein er mangelfull. Som hovedregel er slike eiendomsdisposisjoner konsesjonspliktige.

For Finnmark er de fleste eiendomsdisposisjoner fritatt for konsesjonsplikt. I disse sakene er det forutsatt at Statskog SF's saksbehandling ved salg, bortfeste og bortleie av grunn skal tilfredsstillende reglene i konsesjonsloven om offentlig kontroll på erverv av grunn. Imidlertid er Statskog SF ikke noe offentlig organ undergitt politisk kontroll. Reglene om konsesjonsfrihet i Finnmark ble gitt da myndigheten til salg, bortfeste og bortleie av grunn i Finnmark var underlagt det tidligere Direktoratet for statens skoger. Reglene på dette punktet er derfor ikke i overensstemmelse med forutsetningene i konsesjonsloven. I andre deler av landet der Statskog SF fremstår som eiendomsbesitter, er salg og erverv av slike rettigheter konsesjonsbelagt. Sametinget stiller seg meget tvilende til at Statskog SF som en selvstendig eiendomsbesitter er det riktige organ til å føre kontroll etter de intensjonene konsesjonslovgivning bygger på. Etter Sametingets mening er derfor konsesjonslovgivningens regler om offentlig kontroll ikke godt nok sikret.

Saksbehandlingsregler

I henhold til jordsalgforskriftene § 16 a (jf § 10) er Statskog SF klageorgan for vedtak truffet av Jordsalgstyret. I saker av stor prinsipiell betydning er det Statskog SF som behandler saken i første instans og saken kan påklages Landbruksdepartementet. Avgjørelsen om hva som er av stor prinsipiell betydning ligger hos Jordsalgstyret. Dvs at vedtak fattet av Jordsalgstyret ikke kan påklages lenger enn til Statskog SF's hovedkontor i Namsos. Landbruksdepartementet vil derfor ikke få klagen til behandling.

Sametinget vil imidlertid vise til at klager på Jordsalgstyrets avgjørelser går til Statskog SF til endelig avgjørelse. Statskog SF er aksjeselskap som ikke direkte er under statlig politisk styring.

I denne forbindelse vil vi vise til at Landbruksdepartementet i vedtak av 10.07.96 avslo en søknad fra Monopros Limited om rett til og leting etter diamanter i Indre Finnmark. Denne saken er en sak som i forhold til ordinære forvaltningsforhold ville ha skapt presedens. Dette har imidlertid Statskog ikke oppfattet eller ment seg ikke bundet av.

Dette har Sametinget tidligere uttrykt bl.a. i sin behandling av omorganiseringen av Direktoratet for statens skoger til Statskog SF. I dette vedtaket uttalte Sametinget bekymring for at staten på denne måten svekket den politiske styringen med forvaltningen av disse områdene og etablerte en forvaltningsordning der forretningsmessige og økonomiske kriterier ble det sentrale.

Sign: ...SS...../.....R17.....

Delegasjon av myndighet til Statskog SF

I medhold av Jordsalgloven (lov av 12.mars 1965) kan «statens grunn» i Finnmark selges eller festes bort. Myndigheten til å avgjøre dette ble av Kongen delegert til daværende Direktoratet for statens skoger.

Direktoratet for statens skoger ble som kjent omorganisert til et selvstendig rettssubjekt Statskog SF. Landbruksdepartementet foretok etter omorganiseringen en delegasjon av myndighet, gitt av Kongen i henhold til flere lover, til Statskog SF. Imidlertid har ikke Kongen eller Landbruksdepartementet adgang til delegasjon til et selvstendig rettssubjekt uten særskilt lovhjemmel. En slik delegasjon som er foretatt kan bare besluttes av Stortinget gjennom en særskilt lov. En slik lovhjemmel eksisterer ikke. Den myndighetsoverførsel som er gitt til Statskog SF er derfor forfatningsstridig og vedtaket er ugyldig.

Konklusjon

Jordsalgstyrets vedtak i sak 3/98 angående driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S og Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98 om tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri for Mineralutvikling A/S, må derfor ses på som ugyldige.

Av hensyn til allmenne samiske interesser vil Sametinget på bakgrunn av internasjonale og nasjonale rettsregler be Regjeringsadvokaten på vegne av Sametinget, vurdere stevning mot Statskog SF for å få kjent Jordsalgstyrets vedtak i sakene 3/98 og 4/98, samt Statskog SF's vedtak i klagesakene, ugyldige.

Merknad 1, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

Rådets innstilling overfor plenum er uklar. Rådet legger opp til å behandle 3 saker som en. Rådet fokuserer på det juridiske lovligheten vedrørende Statsskog SF. Rådet kommer ikke med en innstilling på det saken egentlig skal omhandle. Nemlig de to prosjektene. Dette er sterkt beklagelig.

Vi i SVF ønsker å behandle de to prosjektene hver for seg. Den juridiske lovligheten av Statsskog SF er en helt annen sak som vi ikke tar stilling i dette spørsmål.

Vi må forholde oss til at Statsskog SF fins, og så får de forfatningsmessige lovlighetene av foretaket Statsskog SF bli behandlet som en egen sak.

Merknad 2, SP's sametingsgruppe v/Nils Henrik Måsø:

1. Senterpartiets sametingsgruppe har stor forståelse for at Sametingsrådet nå ønsker å engasjere seg i mineralletings- og utvinningssaker i samiske områder. På generelt grunnlag vil Senterpartiets sametingsgruppe uttale:

Kommuner i samiske områder må gis muligheter til selv sammen med Sametinget og Staten/fylket å foreta kartlegging av eventuelle mineralressurser og da spesielt diamanter. Kommunene vil da selv kunne ta ut mineralrettigheter og på den måten hindre at rettighetene går til multinasjonale selskaper som ikke er ute etter annet enn å tjene mest mulig penger på hurtigst mulig måte. En slik ordning vil også være en styrking av lokaldemokratiet.

At de samiske kommuner selv foretar kartlegging vil gi større muligheter til å styre mineralpolitikken på en måte som sikrer at utbytte av en eventuell produksjon blir lagt igjen i de samiske områder.

Sign:SS...../.....RA.....

Da kan man også lage langsiktige planer for uttak dersom det viser seg at her er drivverdige forekomster. Dette for å sikre at ressursene kan bevares for kommende generasjoner.

Mineralavgift

For å sikre at verdiskapningen i forbindelse med mineralforekomster kommer befolkningen i de samiske kommuner til gode, må bedrifter med utvinningsrett pålegges å betale mineralavgift/ produksjonsavgift til vertskommunen. Industrikonsesjonsloven gir nemlig muligheter til å sette vilkår for konsesjon som tilgodeser det lokalsamfunn som er berørt. Slike avgifter kan f.eks. gå til omstillings- og næringsutviklingsarbeid når det er slutt på utvinning av mineralene. Dette mener Senterpartiets sametingsgruppe er helt i tråd med ILO-konvensjonen nr 169 om urbefolkning og stammefolk i selvstendige stater, artikkel 15. Her går det nemlig frem at *"når det er mulig skal vedkommende folk ha del i utbyttet av slik virksomhet og skal få rimelig erstatning for enhver skade de lider på grunn av slik virksomhet."*

Strengt vilkår

Det er også viktig å være klar over at utvinning og drift av mineralske ressurser og naturstein kan komme i konflikt med kulturminne- og miljøverninteresser, reindriftsnæringen og annen tradisjonell samisk naturbruk. Av hensyn til disse interesser bør det derfor stilles strenge krav både til letevirsomhet og eventuelle senere utvinninger. Utvinning av mineralske ressurser må ikke bli til hinder for framtidig primæringsvirksomhet i de samiske områder. Men en slik solidaritet må også gjelde den andre veien. Det må være mulig å få til løsninger som hele lokalsamfunnet er tjent med, både når det gjelder miljøinngrep og lokal videreføring.

I konsesjonsvilkårene må det også knyttes betingelser som forplikter bedrifter å rydde etter seg, samt i rimelig utstrekning å drive landskapspleie etterhvert som arbeidet avsluttes i de enkelte områder.

2. Riëbanvárrí og Náranaš prosjekt

Senterpartiets sametingsgruppe kan ikke se at det finnes grunnlag for å gå til stevning mot Statsskog SF slik Sametingsrådet vil det for å få kjent Jordsalgsstyrets vedtak i sakene 3/98 og 4/98, samt Statsskog SF's vedtak i klagesakene, ugyldig. Imidlertid vil vi i den videre saksbehandlingen ta hensyn til de momenter som Senterpartiets sametingsgruppe har vist til under den generelle delen, pkt. 1.

Merknad 3, AP's sametingsgruppe v/Johan Mikkel Sara:

AP's sametingsgruppe kan på ingen måte akseptere sametingsrådets konklusjon i innstillingen i forannevnte sak.

Kautokeino kommune har størst arbeidsledighet i hele landet, derfor har kommunen og jordsalgstyret bl.a. sagt ja til et begrenset og kontrollert uttak av naturstein. De sårt tiltrengte arbeidsplasser er et håndslag til en hårdt presset kommune hva angår nye arbeidsplasser innen en bransje som kommunen over mange tiår har hatt sysselsatte i. AP's sametingsgruppe vil bestemt hevde at Statsskogs vedtak etter nåværende opplysninger er fattet lovlig. I den sammenheng kan det vanskelig hevdes at samiske interesser ikke er ivaretatt tilstrekkelig. AP's gruppe mener bestemt at forannevnte vedtak ikke er i strid med vårt primære grunnsyn om at større naturinngrep ikke må iverksettes før samerettsutvalgets innstilling er vedtatt. Reindriftsnæringens interesser er på lang på vei imøtekommet grunnet tidsbegrenset konsesjonsvilkår.

Sign: *SS* / *RN*

Merknad 4, NSR's sametingsgruppe v/Ole Henrik Magga:

NSR's Sametingsgruppe støtter Sametingsrådets forståelse av denne sakens sentrale betydning i arbeidet med å verne samisk kultur og samiske primærnæringer.

Denne saken illustrerer med all tydelighet hvor svakt samiske interesser står i dag fordi lovverket fra gammelt av har neglisjert samiske interesser og fordi internasjonale avtaler og politiske erklæringer og løfter ikke har hatt gjennomslag i lovverk og forvaltning.

Verken de prinsipielle rettighetsspørsmål eller interessene til samer som blir berørt av inngrep eller behandlingsmåten av slike inngrep kan sies å være i overensstemmelse med hva man rimeligvis kunne vente seg i dag. Situasjonen skyldes bl a. at to sentrale løfter fra 1981 er blitt brutt, nemlig løftet om ikke flere større inngrep i disse områder og løftet om at grunnforvaltningen ikke skulle endres før Samerettsutvalget er ferdig med sitt arbeid. Dertil er Stortingets forutsetning ved opprettelsen av Statsskog SF om at samiske interesser ikke skulle svekkes ved denne opprettelse, blitt brutt.

I utredningen «Samiske rettsforhold i Finnmark og Statsskog SF» av Ole Cristian Borge og Kristian Myrbakk påpeker forfatterne at omorganiseringen var unødvendig og de anfører etter gjennomgangen av saken:

«Det kan på denne bakgrunn se ut som om man ved omorganiseringen av Direktoratet for statens skoger til Statsskog SF i liten grad interesserte seg for den samiske minoriteten, dens rettigheter og hva den måtte mene om saken. Dette er ikke i tråd med hensynene bak grunnloven par 110A»(s. 79)

Og deres konklusjon er slik:

«Omorganiseringen av Direktoratet for statens skoger til Statsskog SF var derfor etter vår oppfatning i strid med ILO-konvensjon 169» (s. 99).

Sametingets syn ble som kjent grovt neglisjert ved opprettelsen av Statsskog SF. I denne konkrete saken er verken Sametingets syn eller innsigelsen fra de berørte samer er tatt hensyn til.

Alt i alt må dette sies å være en alvorlig tankevekker for alle som måtte ha trodd at samiske interesser er blitt styrket i norsk offentlig forvaltning.

Dette er en rettstilstand, rettsforståelse og forvaltningsskikk vi samer ikke kan leve med.

Forslag 1, Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

1. Sametinget viser til at driftstillatelse til uttak av naturstein i Náranaš er behandlet i henhold til dagens lovgivning og tar dette til etterretning. Det forutsettes imidlertid at det for videreuttak legges til rette for at videreforedlingen kan skje lokalt. For å sikre at verdiskapningen kommer vertskommunen til gode må det i tillegg vurderes å pålegge bedrifter med utvinningsrett å betale en form for avgift til vertskommunen. I konsesjonsvilkårene må det også knyttes betingelser som forplikter bedrifter å rydde etter seg, samt i rimelig utstrekning å drive landskapspleie etterhvert som arbeidet avsluttes i de enkelte områder.

2. Når det gjelder fremtidig lete- og drivetillatelse vil Sametinget be regjering og storting i forbindelse med behandling av ny minerallov legge vekt på at Sametinget får innflytelse på behandlingen av saker i samiske områder. Sametinget viser til Samerettsutvalgets innstilling og vil komme tilbake til hvordan samene skal gis innflytelse i slike saker under behandlingen av denne saken.

Sign:

Forslag 2, Johan Mikkell Sara, AP's sametingsgruppe:

Merknadene fra AP og SVF legges til grunn for følgende felles forslag.

Jordsalgstyrets vedtak i sak 3/98 ang. driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S og Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98 om tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri for Mineralutvikling A/S må ses på som gyldige.

Kautokeino kommune har landets største arbeidsledighet. Derfor har bl.a. kommunen og jordsalgstyret sagt ja til et kontrollert og begrenset uttak av naturstein i Náranaš og Riebanvárri.

Disse arbeidsplassene er sårt tiltrengt i en kommune som er hårdt presset hva angår opprettelse av nye arbeidsplasser. Disse omtalte arbeidsplassene er innen en bransje som kommunen har lang tradisjon i.

Det må innføres mineral/produksjonsavgift til vertskommunen. I denne sammenheng, og for ytterligere styrking av verdiskapning innen kommunens område, må videreføring lokaliseres innen kommunegrensene. Dette bør være en av konsesjonsvilkårene. I konsesjonsvilkårene må det også tas med betingelser som forplikter bedriftene å rydde etter seg, og drive landskapspleie etter avsluttet arbeid i områdene. Når det gjelder søknader om driftstillatelse hvor det gjøres større inngrep i naturen, må disse avslås inntil Samerettsutvalgets innstilling er ferdigbehandlet.

Møtelederskapet innstilling overfor Sametinget:

Per A. Bæhr fratrer behandlingen av sak 45/98 pga inhabilitet.

Utsettelsesforslag fra AP's sametingsgruppe v/Johan Mikkell Sara:

Saken utsettes til man får vurdert de formelle innsigelser som er kommet mot deler av saksfremstillingen.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.
2. Utsettelsesforslag falt mot 16 stemmer.
3. Forslag 1 falt mot 14 stemmer.
4. Forslag 2 falt mot 17 stemmer.
5. Sametingsrådet rådets innstilling ble vedtatt mot 17 stemmer.

V. Protokolltilførsel

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ved Johan Mikkell Sara fremmet følgende protokolltilførsel:

Arbeiderpartiets gruppe og SVF beklager at flertallet presset frem en realitetsbehandling av denne saken med de manglene saksutredningen var beheftet med. I forhold til en del faktiske forhold vil vi peke på følgende:

Sign: SS / RM

Blant annet mangler det opplysninger om Kautokeino kommunes behandling av kommuneplanens arealdel for Náranašområdet. Sametinget har aldri bedt om å få del i behandlingen av kommuneplanen.

Sametinget uttalte seg aldri om driftsavtale for Prospektering.

Sametingsrådet underslår i innstillingen når man siterer ILO-169, at staten kan beholde retten til undergrunnsressurser i det som måtte bli definert som urfolks eiendoms og besittelsesområder.

Det er feil å argumentere med «forstyrrelser» for reindriften, da det ikke skal foregå virksomhet på den tiden det er rein i området.

Det er gitt erstatning for tapt beite i Náranaš, og i veitraseer frem til bruddet.

For Gaskabeaivárre-Riebanvárri er det inngått en avtale mellom fellesdistriktet om mineralutvikling.

Sametingsrådet blander sammen erstatning for tap og vederlag for en verdi i grunnen, som for eksempel naturstein.

Statsskog er ikke et aksjeselskap. Dessuten er den forvaltningsmyndighet Statsskog utøver etter jordsalgsloven og delegasjon fra landbruksdepartementet, underlagt direkte politisk styring ved landbruksministeren. Sametingsrådets påstand er derfor helt feil.

Man må ikke blande sammen Statsskogs forretningsvirksomhet, og rollen som myndighetsutøver etter jordsalgsloven. Den siste rollen er ikke blitt endret etter omorganiseringen.

Drøftingen av delegasjon av myndighet er feil.

Foretaksmøtet (Landbruksministeren) kan treffe vedtak og gi retningslinjer og instruksjoner om alle saker som vedrører Statsskog, og er ansvarlig overfor Stortinget i de sakene som er behandlet i foretaksmøtet.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
	Per A. Bæhr (habilitet)	
	Johan Mikkel Sara (habilitet)	
	Ing-Lill Pavall (habilitet)	
	Willy Olsen (habilitet)	
	A mund Eriksen (habilitet)	
	Steinar Pedersen (vara ta sete)	
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
2.	Johan Mikkel Sara	Berit Ranveig Nilssen
		Peder Mathisen
		Isak Mathis O. Hætte
		Johan Mikkel Sara
	Willy Olsen (til forr.ord)	
	A mund Eriksen (til forr.ord)	
	Steinar Pedersen (til forr.ord)	
	Nils Henrik Måsø (til forr.ord)	

Sign:

3.	Roger Pedersen
4.	Nils Henrik Måsø
5.	Ole Henrik Magga
6.	Marit Kristine Hætta
7.	Willy Olsen
8.	Steinar Pedersen
9.	Olav Magnar Dikkanen
10.	John Henrik Eira
11.	Isak Mathis O. Hætta
12.	Ragnhild Nystad
13.	Johan Mikkel Sara
14.	Roger Pedersen
15.	Marit Kristine Hætta
	Johan Mikkel Sara (utsett.forsl.)
	Sven-Roald Nystø (utsett.forsl.)
	Ole Henrik Magga (utsett.forsl.)
	Marit Kristine Hætta (utsett.forsl.)
16.	Sven-Roald Nystø
17.	Egil Olli
18.	Ole Henrik Magga
19.	Nils Henrik Måsø
20.	John Henrik Eira
21.	Willy Olsen
22.	Ragnhild Nystad, saksordfører
	Johan Mikkel Sara (protokolltilførsel)
	Nils Henrik Måsø (til protokolltilf.)

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innledning

Sametinget viser til vedtak gjort i Jordsalgstyret i sak 3/98 angående driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S, og til Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98 om tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri for Mineralutvikling A/S. Disse avgjørelsene reiser en del prinsipielle problemstillinger av juridisk, forvaltningsmessig og politisk art.

Sametinget vil vise til at tinget ved sitt tidligere vedtak godtok en begrenset prøvedrift i Náranaš for Prospektering A/S, etter at uttakets konsekvenser var grundig utredet. Forutsetningen var at uttaket av naturstein skulle skje på et begrenset område på ca. 35 dekar. Når det gjeldersøknad fra Minaralutvikling A/S gikk tinget i mot denne da man bl.a. mente at området ville bli for belastet med inngrep.

Sametinget har i tidligere vedtak forutsatt et begrenset uttaksområde, noe som ikke lenger synes å være riktig. Det som tidligere syntes å være en begrenset prøvedrift vil etter de planer som nå foreligger, være mye større enn det som tidligere ble antatt, fordi flere selskap er gitt tillatelse til drift/prøvedrift i områder som ligger tett opp til hverandre. Influensområdet er derfor blitt betydelig større enn det som var forutsatt tidligere.

Sign: SS / R17

Samenes rett til kontroll og samiske rettsforhold

Sametinget vil gjennom dette uttrykke sin prinsipielle holdning til mineralvirksomhet i lys av de mål tinget selv har etablert for sin virksomhet, men også de nasjonale og internasjonale målsettinger og forpliktelser som er knyttet til samenes rettigheter som urfolk. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i de tradisjonelle bosetningsområdene kan og bør forvaltes.

Sametinget har ved flere tidligere anledninger vist til de rettsregler og løfter som er gitt i forbindelse med inngrep i samiske områder. I en tidligere uttalelse, sak 43/90 Prospektering A/S - søknad om konsesjon for uttak av naturstein - Naranaš - uttalelse, uttalte Sametinget blant annet:

«Sametinget vil slå fast at retten til det område det her er tale om med alle områdets ressurser både over og under jorden tilhører det samiske folk. ...»

Den formulering som her er uttrykt er grunnleggende for Sametingets holdning til forvaltningen av ressursene i de samiske områder. I denne sammenheng er det viktig å gjøre oppmerksom på at norske myndigheter gjennom ratifiseringen av ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater, 1989, også tilkjenner sin støtte til denne oppfatningen. I konvensjonens artikkel 14 heter det blant annet at:

«Vedkommende folks rett til å eie og besitte de landområder der de tradisjonelt lever, skal anerkjennes. ...»

Sametinget har tidligere også vist til Regjeringens løfte gitt på møte med de samiske organisasjoner 17. februar 1981 der bl.a. ble gitt løfter om følgende:

«Det vil ikke fra Regjeringens side bli tatt initiativ til større inngrep i naturområdene på Finnmarksvidda utover den begrensede utbygging av Altaelva som nå er vedtatt - før Samerettsutvalget har avsluttet sitt arbeid med rettighetsspørsmålene.»

Tiltak som er ønsket av hensyn til samferdsel og lignende skal i tilfelle drøftes særskilt bl.a. med samenes organisasjoner (Ot.prp. nr. 33 (1986-1987) pkt. 2.3, s. 9).

Næringsmessige og kulturelle sider ved tillatelsen

Sametinget viser til at området dette gjelder er et meget viktig område for reindriften i Kautokeino. Det drives en meget intensiv reindrift i området. Området har vært og er sentralt for reindriften i Vest-Finnmark. Området benyttes til ordinært vinterbeite og til gjennomflyttingsareal.

Selve inngrepet vil ventelig ikke gi særlig stort direkte beitetap. Imidlertid kan det indirekte beitetap bli stort avhengig av hvilke form for virksomhet som utføres og forstyrrelser under anleggsperioden. En konsekvens av dette vil være at de berørte reindriftsenheter må benytte større arealer for gjennomflytting og beiting som i neste omgang vil berøre andre enheter. Dette kan derfor få innvirkning på hele reindriften i dette vinterbeitedistriktet.

Dette området som brukes og utnyttes også av den øvrige samiske befolkning i kommunen. I denne sammenheng vil vi vise til at tiltakshaverne har inngått avtaler om økonomisk kompensasjon med reineiere i området. Sametinget vil slå fast at retten til naturstein i området ikke ensidig tilhører reineierne, men hele det samiske folk.

Økonomisk og sysselsettingsmessige sider ved tillatelsen

Nord-Norge og spesielt samiske områder har gjennom tidene vært utsatt for en kolonipolitikk der ressursene har blitt ført ut av landsdelen. Driftstillatelsene vil ventelig skape et fåtall nye arbeidsplasser i Kautokeino kommune, noe som er positivt for en ellers næringsfattig region.

Sign: *SS* / *RK*

Kommunen er en av de kommuner med størst arbeidsledighet i landet, og nye arbeidsplasser vil være meget positivt for kommunen. Vi vil imidlertid påpeke at det meste av de verdier som skapes av dette tiltaket ikke vil bli tilført lokalt, men føres ut av kommunen og fylket. Selv den avgift som Statskog SF beregner seg vil bli ført ut av regionen og inngå i konsernets regnskap.

Sametinget vil i denne forbindelse vise til at tiltaket kan føre til at arbeidsplasser innenfor reindriften kan forsvinne. Naturstein er en «ikke fornybar ressurs» og det er derfor usikkert hvor lenge de sysselsettingsmessige gevinster som skapes av tiltaket vil vare.

Lovgivning som regulerer erverv av rettigheter

Sametinget vil vise til at lovreguleringer angående salg og erverv av rett til uttak av naturstein er mangelfull. Som hovedregel er slike eiendomsdisposisjoner konsesjonspliktige.

For Finnmark er de fleste eiendomsdisposisjoner fritatt for konsesjonsplikt. I disse sakene er det forutsatt at Statskog SF's saksbehandling ved salg, bortfeste og bortleie av grunn skal tilfredsstille reglene i konsesjonsloven om offentlig kontroll på erverv av grunn. Imidlertid er Statskog SF ikke noe offentlig organ undergitt politisk kontroll. Reglene om konsesjonsfrihet i Finnmark ble gitt da myndigheten til salg, bortfeste og bortleie av grunn i Finnmark var underlagt det tidligere Direktoratet for statens skoger. Reglene på dette punktet er derfor ikke i overensstemmelse med forutsetningene i konsesjonsloven. I andre deler av landet der Statskog SF fremstår som eiendomsbesitter, er salg og erverv av slike rettigheter konsesjonsbelagt. Sametinget stiller seg meget tvilende til at Statskog SF som en selvstendig eiendomsbesitter er det riktige organ til å føre kontroll etter de intensjonene konsesjonslovgivning bygger på. Etter Sametingets mening er derfor konsesjonslovgivningens regler om offentlig kontroll ikke er godt nok sikret.

Saksbehandlingsregler

I henhold til jordsalgforskriftene § 16 a (jf § 10) er Statskog SF klageorgan for vedtak truffet av Jordsalgstyret. I saker av stor prinsipiell betydning er det Statskog SF som behandler saken i første instans og saken kan påklages Landbruksdepartementet. Avgjørelsen om hva som er av stor prinsipiell betydning ligger hos Jordsalgstyret. Dvs at vedtak fattet av Jordsalgstyret ikke kan påklages lenger enn til Statskog SF's hovedkontor i Namsos. Landbruksdepartementet vil derfor ikke få klagen til behandling.

Sametinget vil imidlertid vise til at klager på Jordsalgstyrets avgjørelser går til Statskog SF til endelig avgjørelse. Statskog SF er aksjeselskap som ikke direkte er under statlig politisk styring.

I denne forbindelse vil vi vise til at Landbruksdepartementet i vedtak av 10.07.96 avslo en søknad fra Monopros Limited om rett til og leting etter diamanter i Indre Finnmark. Denne saken er en sak som i forhold til ordinære forvaltningsforhold ville ha skapt presedens. Dette har imidlertid Statskog ikke oppfattet eller ment seg ikke bundet av.

Dette har Sametinget tidligere uttrykt bl.a. i sin behandling av omorganiseringen av Direktoratet for statens skoger til Statskog SF. I dette vedtaket uttalte Sametinget bekymring for at staten på denne måten svekket den politiske styringen med forvaltningen av disse områdene og etablerte en forvaltningsordning der forretningsmessige og økonomiske kriterier ble det sentrale.

Sign:S.S...../.....RK.....

Delegasjon av myndighet til Statskog SF

I medhold av Jordsalgloven (lov av 12.mars 1965) kan «statens grunn» i Finnmark selges eller festes bort. Myndigheten til å avgjøre dette ble av Kongen delegert til daværende Direktoratet for statens skoger.

Direktoratet for statens skoger ble som kjent omorganisert til et selvstendig rettssubjekt Statskog SF. Landbruksdepartementet foretok etter omorganiseringen en delegasjon av myndighet, gitt av Kongen i henhold til flere lover, til Statskog SF. Imidlertid har ikke Kongen eller Landbruksdepartementet adgang til delegasjon til et selvstendig rettssubjekt uten særskilt lovhjemmel. En slik delegasjon som er foretatt kan bare besluttes av Stortinget gjennom en særskilt lov. En slik lovhjemmel eksisterer ikke. Den myndighetsoverførsel som er gitt til Statskog SF er derfor forfatningsstridig og vedtaket er ugyldig.

Konklusjon

Jordsalgstyrets vedtak i sak 3/98 angående driftsavtale i Náranaš for Prospektering A/S og Jordsalgstyrets vedtak i sak 4/98 om tillatelse til håndgivelse/prøvedrift i Riebanvárri for Mineralutvikling A/S, må derfor ses på som ugyldige.

Av hensyn til allmenne samiske interesser vil Sametinget på bakgrunn av internasjonale og nasjonale rettsregler be Regjeringsadvokaten på vegne av Sametinget, vurdere stevning mot Statskog SF for å få kjent Jordsalgstyrets vedtak i sakene 3/98 og 4/98, samt Statskog SF's vedtak i klagesakene, ugyldige.

Saken avsluttet 26. november 1998 kl. 18.05.

Sign: SS / RM

Sak 46/98 Sametingets budsjett 1999

Saken påbegynt 26. november 1998 kl. 18.05.

I. Dokumenter

- Utskrift av møtebok sak 45/97 Sametingets forslag til statsbudsjettet 1999
- St.prp.nr. 1 (1998-99) Kommunal og regionaldepartementet kap. 0540 og 3540
- Budsjettforslag fra Samisk språkråd, Samisk kulturråd, Samisk kulturminneråd og Samisk næringsråd

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til St.prp. nr. 1 (1998/99) Kommunal- og regionaldepartementet der bevilgninger til Sametinget framgår.

Sametinget har i sak 45/97 vedtatt nye behov for budsjettet i 1999. Behovene ble i sum stipulert til kr. 27,6 mill. Regjeringen har på sin side fremmet forslag om en økning på Sametingets budsjett som gir rom for å iverksette de tiltak som hadde prioritet 1 - 4, samt 9 i Sametingets vedtak.

Sametinget vil innledningsvis uttrykke tilfredshet over at Regjeringen har sett mulighet for å gi samiske spørsmål prioritet i et ellers stramt budsjett. Dette viser at myndighetene ser sitt ansvar for å styrke arbeidet med samiske spørsmål. I tillegg vil Sametinget fra kommende budsjettår disponere bevilgningen som en rammebevilgning.

Med dette som utgangspunkt vil Sametinget prioritere følgende formål i 1999:

1. Sikre fullføringen av sametingsbygget, post 45 er etablert til det formål med kr. 5 mill.
2. Etablere samisk orddatabank som en fast ordning og gjøre Samisk språkråd i stand til å styrke sitt arbeid med språkundersøkelser og nordisk språksamarbeid, Samisk språkråds andel på post 01 styrkes med kr. 1 mill.
3. Styrke bevilgningen til språkprosjekter utenfor samelovens forvaltningsområde for samisk språk, post 53.3 styrkes med kr. 1,5 mill.
4. Styrke samisk kulturfond, post 52.1 styrkes med kr. 3 mill.
5. Ved siden av disse økningene er det lagt inn en økning på budsjettet til Samisk kulturminneråd. Fra 1999 vil kulturminnerådet kunne etablere et kontor også i Nordland. Midlene til denne etableringen kommer fra Miljøverndepartementet.

Sign: SS / RN

6. Følgende fordeling legges til grunn:

		(i 1000 kr)		
Post*	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
01	Lønn, godtgjørelse, varer og tjenester	26.666	30.567	3.901
45	Større utstyrsansk., <i>kan overføres</i>	0	5.000	5.000
51	Samisk næringsråd	20.597	20.097	-500
52	Samisk kulturråd	10.376	14.801	4.425
53	Samisk språkråd	18.206	19.606	1.400
70	Tilskudd til andre samiske formål	9.922	8.497	-1.425
01	Sum	85.767	98.568	12.801

*Postbetegnelse vil endres i 1999, men betegnelse fra 1998 er brukt for oversiktens skyld.

** Inkluderer overføringer fra reindrifts- og jordbruksavtalen, jf. kommentarer post 51.

Fordeling av driftsmidlene, post 01

Sametingets drift er delt inn i ulike separate enheter med ansvar for eget budsjett og drift. De underliggende råd i Sametinget presenterer årlig sine behov for kommende år for Sametingsrådet, som grunnlag for tingets fordeling av driftsmidlene på de respektive fagrådene.

Sametinget legger til grunn for sin fordeling en samlet bevilgning over kap 540 post 01 på kr. 30.567.000,-.

Kap. 0540 post 01 Driftsutgifter		(i 1000 kr)		
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	Sametinget	15 443	17 144	1 701
	Samisk språkråd	2 014	3 014	1 000
	Samisk kulturråd	2 355	2 455	100
	Samisk kulturminneråd	4 851	5 451	600
	Samisk næringsråd	2 003	2 503	500
01	Sum	26 666	30 567	3 901

Kap. 3540 Inntekter

Inntektskapittelet 3540 forutsetter at Sametingets virksomhet inntjener kr. 606.000,- i 1999. Kapittelet gjelder oppdragsinntekter i forbindelse med Samisk kulturminneråds arbeid med kr 529.000,- og andre tilfeldige inntekter med kr. 77.000,-. I 1998 var inntektskravet på kr. 591.000,00.

Dette kapittelet vil etter all sannsynlighet utgå som følge av overgangen til en 50-post. Samtidig vil post 01 måtte reduseres tilsvarende.

Sign: SS / RM

Kap. 0540 post 51 Samisk næringsråd

Post	Betegnelse	1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	St.prp. nr. 1*	20.597	20.097	-500
	Overført over reindrifftsavtalen**	2.000	2.000	0
	Overført over jordbruksavtalen***	1.000	2.000	1.000
51	Samisk næringsråd	23.597	24.097	500

*Se også post 01 samisk næringsråd

**Overføringene over reindrifftsavtalen og jordbruksavtalen forutsettes videreført i 1999.

***Fra 1999 ligger det forslag i St.prp. nr. 1 om å øke overføringen fra jordbruksavtalen til kr. 2 mill.

Det avsettes totalt kr. 24.097.000,- til Samisk næringsråds forvaltning i 1999. Midlene skal gå til samisk utviklingsfond, tilskuddsordning til næringskombinasjoner, tilskudd til omstillingsprogrammet for Indre Finnmark, til teknisk bistand til EUs interregionale program og til initiering og utarbeidelse av næringsrelaterte planer i Sametinget. I tillegg forutsettes det at de føringer som eventuelt følger av overføringene fra jordbruks- og reindrifftsavtalen følges opp.

I 1998 fikk Sametinget adgang til å omdisponere kr. 500 000,- til å styrke næringsrådets administrasjon med 1 stilling for arbeidet med Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder. Denne omdisponeringen gjøres i år i budsjettfordelingen.

Kap. 0540 post 52 Samisk kulturråd

Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	(i 1000 kr) +/- 98/99:
52.1	Samisk kulturfond*	5 000	9 125	4 125
52.2	Tilskudd til samisk forlagsdrift	1 500	1 500	0
52.3	Tilskudd til samiske kulturhus	2 843	2 843	0
52.4	Tilskudd til samiske kulturorg.	1 033	1 333	300
52	Sum	10 376	14 801	4 425

Post 70.4 er for 1999 flyttet til post 52.1

Det avsettes totalt kr. 14.801.000,- til Samisk kulturråds forvaltning. Midlene fordeles til samisk kulturfond, samisk forlagsdrift, samiske kulturhus, samiske kulturorganisasjoner, og samiske barns oppvekstvilkår.

Post 52.1 vil i 1999 styrkes med netto kr. 2.700.000,-. Fondet skal forvaltes i henhold til gjeldende retningslinjer for fondet. I tillegg overføres tilskuddsposten til samiske barns oppvekstvilkår fra tidligere post 70.4 til post 52.1. Det forutsettes at det ytes tilskudd etter tilskuddsordningen Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår i størrelsesorden kr. 1.425.000,- som tilsvarer bevilgningen til denne ordningen for 1998.

Post 52.3 er knyttet til driftsstøtte til Sijti Jarng - Samisk kultursenter i Hattfjelldal, Árran lulesamisk senter i Tysfjord og Sámi Dáiddaguovddáš/Samisk kunstnersenter i Kárášjohka/Karasjok. Sametinget ber Samisk kulturråd bidra med begrenset midlertidig driftsbevilgning også til Ája samiske senter i Gáivuotna/Kåfjord, Saemien Sijte i Snåsa og Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum i Unjárgga/Nesseby over samisk kulturfond i 1999.

Ordningen med støtte til samiske kulturorganisasjoner post 52.4 omfatter støtte til kunstnernes organisasjoner, samisk idrett og samiske organisasjoner som ikke omfattes av tilskuddet til samiske hovedorganisasjoner. For 1999 økes rammen for post 52.4 med kr. 300.000,-. Denne økningen forutsettes å gå til å styrke arbeidet med samisk idrett. Det forutsettes at kulturrådet innenfor rammen av post 52.4 også prioriterer organisasjoner som har samiske barn og unge som sin fremste målgruppe.

Sign:

Kap. 0540 post 53 Samisk språkråd

				(i 1000 kr)
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	Tospråklighetstilsk til komm./fylker	16 650	16 650	0
	Samisk orddatabank*	100	0	-100
	Språkprosj. i h.h.t språkplaner	1 456	2 956	1 500
53	Sum	18 206	19 606	1 400

*Samisk orddatabank er for 1999 forutsatt finansiert innenfor post 01 Samisk språkråd.

For 1999 er bevilgningen til post 53.3 økt med kr 1.500.000,- i forhold til St.prp.nr. 1 (1997/98).

Til tilskuddsordningen tospråklighet i kommuner og fylkeskommuner avsettes det tilsvarende beløp som for inneværende år, det vil si at rammen settes til kr. 16.650.000,-. Sametinget vil anmode Samisk språkråd om å søke god kontakt med de berørte kommuner og fylkeskommuner for utveksling av erfaring, eventuelt samarbeid om større språkprosjekter. Tinget vil igjen minne om at man ved bruk av disse midlene skal søke å øke de enkelte institusjoners egen evne til å oppfylle sine lovpålagte forpliktelser.

Kap. 0540 post 70 Andre samiske formål

				(i 1000 kr)
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
70.1	Tilskudd til samiske hovedorg	2.600	2.600	0
70.2	Tilskudd til politiske gr. i Sametinget	1.300	1.300	
70.3	Utdanningsstipend til samisk ungd.	850	850	
70.4	Tilskudd til samiske barns oppv.vilk.*	1.425	0	-1.425
70.5	Tilskudd til samisk husflid	3.600	3.600	0
70.6	Til sametingsrådets disposisjon	147	147	0
70	Sum	9.922	8.497	-1.425

*Post 70.4 er fra 1999 flyttet til post 52.1 Samisk kulturfond.

Tilskuddsordningen til politiske grupperinger i Sametinget ble etablert budsjettåret 1996 og fordelt etter foreløpige retningslinjer fastsatt av Kommunal- og arbeidsdepartementet. Det må utarbeides permanente retningslinjer som fastsettes av Sametinget i medhold av lov av 12. juni 1987 nr. 56 § 2.14. Budsjettposten på kr 450.000,- videreføres med samme budsjett ramme for 1999. Ordningen er overført til Sametingets eget budsjettpost kap. 0540 post 70.2 Tilskudd til politiske grupperinger i Sametinget.

Post 70.4 Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår opprettholdes på nivå med 1998 bevilgningen, men vil fra og med 1999 inngå som en del av bevilgningen til samisk kulturfond.

Fra post 70.5 Tilskudd til samisk husflid avsettes kr. 1,8 mill. som grunnstøtte til drift av Sámi Duodjeinstituhtta i Guovdageaidnu.

Øvrige vilkår for tildelingen av midler med hensyn til rutiner, rapportering m.m., vil fremgå av Sametingets tildelingsbrev til de enkelte fagråd. Dette vil også gjelde etablering av ny kontoplan og poststruktur som følge av overgangen til en 50 - post. Sametingsrådet får fullmakt til å foreta eventuelle tekniske endringer av postbetegnelser og korrigeringer som følger av en overgang fra nettobudsjettering til bruttobudsjettering. Jf. bl.a. merknad under kommentarene til kap. 3540 Inntekter.

Det tas forbehold om Stortingets endelige budsjettvedtak for 1999.

Sign: SS / RM

Merknad 1, AP's sametingsgruppe v/Per Solli:

Økningen i tildelte budsjett er på nærmere 15 mill kr.

Når det gjelder prioriteringen av disponible midler er ikke vi helt enige, og det er en litt lite presisjon i rådets saksfremlegg. Det kommer jeg nærmere tilbake til.

Videre synes jeg at vedtak gjort i.f.m. «problem og stillingsnotat 1999» (P&S-notat) må være styrende. Det er unektelig rart å registrere at vedtak innenfor Sametingets eget budsjett i prioritert rekkefølge, ikke blir fulgt.

Når det gjelder presisjonen av rådets innstilling vil vi henlede til pkt. 2, samisk orddatabank, der det hevdes i pkt. 2 at Samisk språkråds andel på post 01 er styrket med kr. 1 mill. Det for såvidt riktig, men det må understrekes at språkrådets andel på post 53 er redusert med kr. 100.000,-. Den reelle økningen til Samisk orddatabank er kr. 900.000,-.

Det ble vedtatt ved behandlingen av P&S-notatet for 99 at Samisk kulturfond skulle styrkes med 3.000.000,-, men den reelle økningen er 2.700.000,-. Kap. 0540 post 52.1 Samisk kulturfond har økning på 4.125.000,-. Det er 1.125.000,- mer enn P&S-notatet. Men da er det tatt 1.425.000,- fra «Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår».

Kap. 0540 post 70 Samiske barn og ungdom; ble i P&S-notatet vedtatt med 2.000.000,-. Slik vi ser det er det ikke noen midler til Samiske barn og ungdom.

Ved diverse misforståelse uteble driftsmidler til AJA samiske senter i Kåfjord. Under debatten av Rådets beretning antydte presidenten at det skulle være en ordning med de driftsmidlene. Behovet for driftsmidler for 1999 er kr. 600.000,-. Størrelsen er så stor pga midlenes uteblivelse i 1998.

Når det gjelder midler til språksentrene i Kåfjord og Porsanger. Begge sentrene har søkt Språkrådet om prosjektmidler. Forslag om å bevilge kr. 400.000,- årlig til hver av sentrene. Dette kan finansieres ved å redusere Språkrådets prosjektbudsjett med kr. 800.000,-.

I vedtak i P&S-notatet ble det vedtatt å opprette Samisk filmfond kap. 0540 post 52 med kr. 2.000.000,-. I budsjettforslaget er det ikke tatt med. Dette må følges opp ved å starte på den. Forslag: kr. 450.000,- avsettes til Samisk filmfond for 1999.

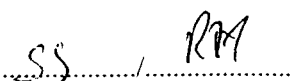
I forslag til bevilgninger utenfor eget budsjett ble det ønsket bevilgning for 1999 til samiske aviser økes til 9.900.000,-. Den står fortsatt på samme nivå som 1998, dvs 8.000.000,-. Forslag: Støtten til Samiske aviser økes med kr. 450.000,-.

De 900.000,- som her foreslås tas fra kap 0540 post 70.1 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner. Bevilgningene til samiske hovedorganisasjoner blir da 1.700.000,-. Det må utarbeides helt klare retningslinjer som skiller mellom kulturorganisasjoner og politiske grupperinger.

Det finnes i dag forskjellige støttekilder:

- støtte til samiske kulturorganisasjoner
- støtte til samiske hovedorganisasjoner
- støtte til politiske grupperinger
- støtte til valgdeltakelse

Enkelte organisasjoner henter støtte fra alle disse finansieringskildene. Det er jo utrolig at noen organisasjoner tar seg hjemmel til det. En sikter da til flertallsgrupperingene med sine støttespillere. Dette kan muligens løses ved at det vedtas klare kriterier for støtte samt at det bestemmes hvem innen Sametingssystemet som yter de forskjellige støtteordninger.

Sign:

Her kan støtten til samiske hovedorganisasjoner og støtten til politiske grupperinger slås sammen til en pott. Støtten til kulturorganisasjoner behandles av Kulturrådet. Den sammenslåtte støtten behandles av Møtelederskapet.

Merknad 2, SVF's sametingsgruppe v/Roger Pedersen:

Vi vil styrke fiskerisektoren ved at en egen fiskerirådgiver må på plass. Enten ved omdisponering eller ved den ekstra stillingen innenfor næringsrådet.

Styrke duodjiutøvere ved at mere av midlene kommer utøverne tilgode.

Vi vil ha på plass et eget lobbyfond, og at vi får på plass et eget rovviltutvalg.

Sametinget må stille strengere krav til mottakere av midler. Dette gjennom oppfølging/tilbakemelding.

Videre vil det være naturlig å knytte til seg en del spesialkompetanse for oppfølging av bl.a. Handlingsplan for kyst og fjordområder. Her kan Samisk folkehøgskole være en naturlig samarbeidspartner bl.a. til å utarbeide kursopplegg i tradisjonell kunnskap som f.eks. gamlebygging.

Merknad 3, NSR's sametingsgruppe v/Gro Merete Siri:

NSR gruppa merker seg at i budsjettsammenhengen for 1999, er det avsatt midler til prosjektstillingen i forbindelse med kvinneprosjektet. Dette gir rom for at arbeidet kan fortsette i 1999.

Forslag 1, Per Solli, AP's sametingsgruppe:

Det finnes i dag forskjellig støttekilder:

- støtte til samiske kulturorganisasjoner
- støtte til samiske hovedorganisasjoner
- støtte til politiske grupperinger
- støtte til valgdeltakelse

Forslag:

1. Det må utarbeides retningslinjer som klart skiller mellom kulturorganisasjoner og politiske grupperinger.
2. Støtten til samiske hovedorganisasjoner og støtten til politiske grupperinger i Sametinget slås sammen til en pott, og kalles «støtte til samepolitisk arbeid»
3. Støtten til samiske kulturorganisasjoner behandles og kanaliseres gjennom Samisk kulturråd. Støtten til samepolitisk arbeide behandles av Møtelederskapet. Støtten til valgdeltakelse fortsetter i nåværende form.
4. Kr. 400.000,- bevilges til hver av språksentrene i Kåfjord og Porsanger som fast årlig tilskudd. Dette kan finansieres ved at Samisk språkråds budsjett/språkprosjekter reduseres med kr. 800.000,-.
5. Kr. 450.000,- bevilges til Samisk filmfond (kap. 0540 post 52)
6. Kr. 450.000,- bevilges som økt støtte til samiske aviser

Sign: SS / Ru

Pkt. 5 og 6 finansieres ved å redusere støtten til samiske hovedorganisasjoner (ny betegnelse: støtten til samepolitisk arbeid) reduseres med kr. 900.000,-.

Kr. 600.000,- bevilges til AJA samisk senter som driftsmidler, grunnet uteblivelse av støtte i 1998.

Forslag 2, Peder Mathisen, SP's sametingsgruppe:

Det opprettes en fast stilling som fiskerirådgiver i Sametingets administrasjon.

Forslag 3, Amund Eriksen, Fri gruppe:

Tillegg til Rådets innstilling s. 2 etter første tabell:

«Det må opprettes et avdelingskontor for Samisk kulturminnevern i Tysfjord. I samarbeid med Samisk kulturminneråd bør Sametingsrådet vurdere å lokalisere avdelingskontoret til Musken i Tysfjord.»

Forslag 4, Gro Merete Siri, NSR's sametingsgruppe:

Nytt avsnitt etter avsnitt i 8 Sametingsrådets innstilling:

«Sametinget vil i tråd med merknadene i St.prp. nr. 1 kap 0540, sikre gjennomføringen av trinn 4 i basisutstillingen ved Várjjat Sámi Musea.»

Forslag 5, Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Forslaget er identisk med merknadene.

Den omdisponeringen av bevilgede midler er i hht. budsjettet.

Fellesforslag fra SP's og SVF's sametingsgruppe:

Vi vil styrke fiskerisektoren ved å få opprettet en stilling som saksbehandler for fiskerisaker, enten ved en omdisponering eller ved en ekstra stilling innenfor næringsrådet.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

- Forslag 1, pkt. 1 - 4, ble oversendt Sametingsrådet
- Forslag 2 ble trukket tilbake
- Forslag 5 ble oversendt Sametingsrådet

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 pkt. 5 - 6 ble forkastet mot 12 stemmer.
2. Fellesforslaget ble forkastet med 33 stemmer.
3. Forslag 3 ble vedtatt med 22 stemmer.
4. Forslag 4 ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sign:SS...../.....RM.....

IV. Protokolltilførsel

Einar Lifjell, NSR's sametingsgruppe, fremmet følgende protokolltilførsel:

Tilskuddet til samiske kulturhus gjennomgås ved rullering av kulturhusplanen.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører Sven-Roald Nystø, (rettelse i rådet innstilling)	
2.	Per Solli	Sven-Roald Nystø Einar Lifjell Per Solli
3.	Roger Pedersen	Sven-Roald Nystø Per Solli Roger Pedersen
4.	Amund Eriksen	
5.	Gro Merete Siri	
6.	Peder Mathisen	
7.	Geir Liland	
8.	Magnhild Mathisen	
9.	Sven-Roald Nystø	
10.	Einar Lifjell	
11.	Magne Huuva	
12.	Sven-Roald Nystø, saksordfører Per Solli (til forslaget) Peder Mathisen (til forslaget) Sven-Roald Nystø (til forslaget)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til St.prp. nr. 1 (1998/99) Kommunal- og regionaldepartementet der bevilgninger til Sametinget framgår.

Sametinget har i sak 45/97 vedtatt nye behov for budsjettet i 1999. Behovene ble i sum stipulert til kr. 27,6 mill. Regjeringen har på sin side fremmet forslag om en økning på Sametingets budsjett som gir rom for å iverksette de tiltak som hadde prioritet 1 - 4, samt 9 i Sametingets vedtak.

Sametinget vil innledningsvis uttrykke tilfredshet over at Regjeringen har sett mulighet for å gi samiske spørsmål prioritet i et ellers stramt budsjett. Dette viser at myndighetene ser sitt ansvar for å styrke arbeidet med samiske spørsmål. I tillegg vil Sametinget fra kommende budsjettår disponere bevilgningen som en rammebevilgning.

Med dette som utgangspunkt vil Sametinget prioritere følgende formål i 1999:

1. Sikre fullføringen av sametingsbygget, post 45 er etablert til det formål med kr. 5 mill.

Sign: SS , RN

2. Etablere samisk orddatabank som en fast ordning og gjøre Samisk språkråd i stand til å styrke sitt arbeid med språkundersøkelser og nordisk språksamarbeid, Samisk språkråds andel på post 01 styrkes med kr. 1 mill.
3. Styrke bevilgningen til språkprosjekter utenfor samelovens forvaltningsområde for samisk språk, post 53.3 styrkes med kr. 1,5 mill.
4. Styrke samisk kulturfond, post 52.1 styrkes med kr. 3 mill.
5. Ved siden av disse økningene er det lagt inn en økning på budsjettet til Samisk kulturminneråd. Fra 1999 vil kulturminnerådet kunne etablere et kontor også i Nordland. Midlene til denne etableringen kommer fra Miljøverndepartementet.

Sametinget vil i tråd med merknadene i St.prp. nr. 1 kap 0540, sikre gjennomføringen av trinn 4 i basisutstillingen ved Várjjat Sámi Musea.

Følgende fordeling legges til grunn:

		(i 1000 kr)		
Post*	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
01	Lønn, godtgjørelse, varer og tjenester	26 666	30 567	3 901
45	Større utstyrsansk., <i>kan overføres</i>	0	5 000	5 000
51	Samisk næringsråd**	20 597	20 097	-500
52	Samisk kulturråd	10 376	14 801	4 425
53	Samisk språkråd	18 206	19 606	1 400
70	Tilskudd til andre samiske formål	9 922	8 497	-1 425
01	Sum	85 767	98 568	12 801

*Postbetegnelsene vil endres i 1999, men betegnelsene fra 1998 er brukt for oversiktens skyld.

** Inkluderer overføringer fra reindriffts- og jordbruksavtalen, jf. kommentarer post 51.

Det må opprettes et avdelingskontor for Samisk kulturminnevern i Tysfjord. I samarbeid med Samisk kulturminneråd bør Sametingsrådet vurdere å lokalisere avdelingskontoret til Musken i Tysfjord

Fordeling av driftsmidlene, post 01

Sametingets drift er delt inn i ulike separate enheter med ansvar for eget budsjett og drift. De underliggende råd i Sametinget presenterer årlig sine behov for kommende år for Sametingsrådet, som grunnlag for tingets fordeling av driftsmidlene på de respektive fagrådene.

Sametinget legger til grunn for sin fordeling en samlet bevilgning over kap 540 post 01 på kr. 30.567.000,-.

Kap. 0540 post 01 Driftsutgifter		(i 1000 kr)		
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	Sametinget	15 443	17 144	1 701
	Samisk språkråd	2 014	3 014	1 000
	Samisk kulturråd	2 355	2 455	100
	Samisk kulturminneråd	4 851	5 451	600
	Samisk næringsråd	2 003	2 503	500
01	Sum	26 666	30 567	3 901

Kap. 3540 Inntekter

Inntektskapittelet 3540 forutsetter at Sametingets virksomhet inntjener kr. 606.000,- i 1999. Kapittelet gjelder oppdragsinntekter i forbindelse med Samisk kulturminneråds arbeid med kr

Sign:

529.000,- og andre tilfeldige inntekter med kr. 77.000,-. I 1998 var inntektskravet på kr. 591.000,00.

Dette kapittelet vil etter all sannsynlighet utgå som følge av overgangen til en 50-post. Samtidig vil post 01 måtte reduseres tilsvarende.

Kap. 0540 post 51 Samisk næringsråd

Post	Betegnelse	1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	St.prp. nr. 1*	20.597	20.097	-500
	Overført over reindrifftsavtalen**	2.000	2.000	0
	Overført over jordbruksavtalen***	1.000	2.000	1.000
51	Samisk næringsråd	23.597	24.097	500

*Se også post 01 samisk næringsråd

**Overføringene over reindrifftsavtalen og jordbruksavtalen forutsettes videreført i 1999.

***Fra 1999 ligger det forslag i St.prp. nr. 1 om å øke overføringen fra jordbruksavtalen til kr. 2 mill.

Det avsettes totalt kr. 24.097.000,- til Samisk næringsråds forvaltning i 1999. Midlene skal gå til samisk utviklingsfond, tilskuddsordning til næringskombinasjoner, tilskudd til omstillingsprogrammet for Indre Finnmark, til teknisk bistand til EUs interregionale program og til initiering og utarbeidelse av næringsrelaterte planer i Sametinget. I tillegg forutsettes det at de føringer som eventuelt følger av overføringene fra jordbruks- og reindrifftsavtalen følges opp.

I 1998 fikk Sametinget adgang til å omdisponere kr. 500 000,- til å styrke næringsrådets administrasjon med 1 stilling for arbeidet med Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder. Denne omdisponeringen gjøres i år i budsjettfordelingen.

Kap. 0540 post 52 Samisk kulturråd

Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	(i 1000 kr) +/- 98/99:
52.1	Samisk kulturfond*	5 000	9 125	4 125
52.2	Tilskudd til samisk forlagsdrift	1 500	1 500	0
52.3	Tilskudd til samiske kulturhus	2 843	2 843	0
52.4	Tilskudd til samiske kulturorg.	1 033	1 333	300
52	Sum	10 376	14 801	4 425

Post 70.4 er for 1999 flyttet til post 52.1

Det avsettes totalt kr. 14.801.000,- til Samisk kulturråds forvaltning. Midlene fordeles til samisk kulturfond, samisk forlagsdrift, samiske kulturhus, samiske kulturorganisasjoner, og samiske barns oppvekstvilkår.

Post 52.1 vil i 1999 styrkes med netto kr. 2.700.000,-. Fondet skal forvaltes i henhold til gjeldende retningslinjer for fondet. I tillegg overføres tilskuddsposten til samiske barns oppvekstvilkår fra tidligere post 70.4 til post 52.1. Det forutsettes at det ytes tilskudd etter tilskuddsordningen Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår i størrelsesorden kr. 1.425.000,- som tilsvarer bevilgningen til denne ordningen for 1998.

Post 52.3 er knyttet til driftsstøtte til Sijti Jarngje - Samisk kultursenter i Hattfjelldal, Árran lulesamisk senter i Tysfjord og Sámi Dáiddaguovddáš/Samisk kunstnersenter i Kárášjohka/Karasjok. Sametinget ber Samisk kulturråd bidra med begrenset midlertidig driftsbevilgning også til Ája samiske senter i Gáivuotna/Kåfjord, Saemien Sijte i Snåsa og Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum i Unjárgga/Nesseby over samisk kulturfond i 1999.

Sign:SS...../.....RN.....

Ordningen med støtte til samiske kulturorganisasjoner post 52.4 omfatter støtte til kunstneres organisasjoner, samisk idrett og samiske organisasjoner som ikke omfattes av tilskuddet til samiske hovedorganisasjoner. For 1999 økes rammen for post 52.4 med kr. 300.000,-. Denne økningen forutsettes å gå til å styrke arbeidet med samisk idrett. Det forutsettes at kulturrådet innenfor rammen av post 52.4 også prioriterer organisasjoner som har samiske barn og unge som sin fremste målgruppe.

Kap. 0540 post 53 Samisk språkråd

		(i 1000 kr)		
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
	Tospråklighetstilsk til komm./fylker	16 650	16 650	0
	Samisk orddatabank*	100	0	-100
	Språkprosj. i h.h.t språkplaner	1 456	2 956	1 500
53	Sum	18 206	19 606	1 400

*Samisk orddatabank er for 1999 forutsatt finansiert innenfor post 01 Samisk språkråd.

For 1999 er bevilgningen til post 53.3 økt med kr 1.500.000,- i forhold til St.prp.nr. 1 (1997/98).

Til tilskuddsordningen tospråklighet i kommuner og fylkeskommuner avsettes det tilsvarende beløp som for inneværende år, det vil si at rammen settes til kr. 16.650.000,-. Sametinget vil anmode Samisk språkråd om å søke god kontakt med de berørte kommuner og fylkeskommuner for utveksling av erfaring, eventuelt samarbeid om større språkprosjekter. Tinget vil igjen minne om at man ved bruk av disse midlene skal søke å øke de enkelte institusjoners egen evne til å oppfylle sine lovpålagte forpliktelser.

Kap. 0540 post 70 Andre samiske formål

		(i 1000 kr)		
Post	Betegnelse	SIII 1998	Fordeling 1999	+/- 98/99:
70.1	Tilskudd til samiske hovedorg	2.600	2.600	0
70.2	Tilskudd til politiske gr. i Sametinget	1.300	1.300	
70.3	Utdanningsstipend til samisk ungdom.	850	850	
70.4	Tilskudd til samiske barns oppv.vilk.*	1.425	0	-1.425
70.5	Tilskudd til samisk husflid	3.600	3.600	0
70.6	Til sametingsrådets disposisjon	147	147	0
70	Sum	9.922	8.497	-1.425

*Post 70.4 er fra 1999 flyttet til post 52.1 Samisk kulturfond.

Tilskuddsordningen til politiske grupperinger i Sametinget ble etablert budsjettåret 1996 og fordelt etter foreløpige retningslinjer fastsatt av Kommunal- og arbeidsdepartementet. Det må utarbeides permanente retningslinjer som fastsettes av Sametinget i medhold av lov av 12. juni 1987 nr. 56 § 2.14. Budsjettposten på kr 450.000,- videreføres med samme budsjett ramme for 1999. Ordningen er overført til Sametingets eget budsjettpost kap. 0540 post 70.2 Tilskudd til politiske grupperinger i Sametinget.

Post 70.4 Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår opprettholdes på nivå med 1998 bevilgningen, men vil fra og med 1999 inngå som en del av bevilgningen til samisk kulturfond.

Fra post 70.5 Tilskudd til samisk husflid avsettes kr. 1,8 mill. som grunnstøtte til drift av Sámi Duodjeinstituhtta i Guovdageaidnu.

Øvrige vilkår for tildelingen av midler med hensyn til rutiner, rapportering m.m., vil fremgå av Sametingets tildelingsbrev til de enkelte fagråd. Dette vil også gjelde etablering av ny

Sign:SS...../.....*R11*.....

kontoplan og poststruktur som følge av overgangen til en 50 - post. Sametingsrådet får fullmakt til å foreta eventuelle tekniske endringer av postbetegnelser og korrigeringer som følger av en overgang fra nettobudsjettering til bruttobudsjettering. Jf. bl.a. merknad under kommentarene til kap. 3540 Inntekter.

Det tas forbehold om Stortingets endelige budsjettvedtak for 1999.

Saken avsluttet 27. november 1998 kl. 10.20.

Sign: *SS* / *RN*

Sak 47/98 Statsbudsjettet 2000

Saken påbegynt 27. november 1998 kl. 10.40.

I. Dokumenter

- Sak 45/97 Sametingets forslag til statsbudsjett 1999
- St.prp.nr. 1 1998/99 - Kap. 0540/3540 Sametinget
- Samisk språkråd - Budsjettforslag 2000
- Samisk kulturråd - Budsjettforslag 2000
- Samisk kulturminneråd - Budsjettforslag 2000
- Samisk næringsråd - Budsjettforslag 2000

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 1999 har lagt om rutineene for sitt budsjettarbeid med samiske spørsmål, slik det var meldt i st. meld nr 18 (1997-98) punkt 4.2 og i st. meld nr 52 (1997-98) punkt 3. Dette omfatter også en friere budsjettmessig stilling for Sametinget ved at tinget får overført hele sin bevilgning på en budsjettpost (50-post). Sametinget finner denne omleggingen svært positiv. Det nye systemet med å fremme samiske saker samlet til regjeringens budsjettkonferanser i statsbudsjettarbeidet vil gi både en samordnende effekt for og bedre muligheter også for Sametinget til å planlegge og fremme forslag til framtidige tiltak for den samiske befolkning sett i et helhetlig perspektiv. Sametinget har i nedenforstående forslag lagt det nye systemet til grunn, og fremmer med dette følgende forslag til samiske tiltak på statsbudsjettet 2000 i prioritert rekkefølge. For oversiktens skyld er kun de poster som er foreslått økt tatt med:

Sign: SS / RA

Prioritert rekkefølge			(i 1000 kr)		
Kap.	Post	Betegnelse	1999	Behov 2000	+/-
540	01	Sámi sierrabibliotekka/Samisk spesialbibli	1.882	4.000	2.118
540	01	2 stillinger til Sametingets hovedadm	17.145	18.345	1.200
540	52	Samiske barn og unge	1.425	3.505	2.080
540	52	Samiske kulturhus, driftsstøtte	2.843	7.843	5.000
320	73	Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg	0	8.500	8.500
540	53	Samiske språksentre	0	1.200	1.200
540	52	Gába - kvinneblad	0	1.210	1.210
320	73	Ája samisk senter	0	13.000	13.000
328	70	Sámiid Vuorká-Dávvirat	2.712	3.200	488
324	70	Beaivváš Sámi Teahter	9.531	12.500	2.969
540	21	Utredningsoppdrag/planarbeid	0	2.000	2.000
323	73	Samisk filmfond	0	2.000	2.000
320	73	Museum for kunst- og kulturhist.	0	1.500	1.500
540	01	Sametingets stedlige kontor Oslo	0	1.500	1.500
335	75	Samiske aviser	8.000	10.000	2.000
540	53	Rett til opplæring i samisk	0	1.000	1.000
540	52	Samisk kulturfond	9.125	11.125	2.000
540	51	Samisk utviklingsfond	20.097	22.097	2.000
1429	72	Samisk kulturminnevern	600	1.000	400
540	01	2 stillinger til underliggende råd	0	870	870
Sum prioriterte behov			73.360	126.395	53.035

Begrunnelse:

Eksisterende tiltak er foreslått videreført slik det fremgår i fordelingen av 1999-budsjettet. Det er bl.a. knyttet betydelig usikkerhet til kostnadsbehovet til inventar i det nye sametingsbygget. De prioriterte behov som er presentert ovenfor og begrunnet i det følgende, forutsetter at rammen for 2000-budsjettet økes med angitte beløp i forhold til 1999-budsjettet.

Sametinget har for år 2000 prioritert informasjonsvirksomhet medfølgende tiltak:

- Etablering av Sámi sierrabibliotekka/Samisk spesialbibliotek
- Styrking av hovedadministrasjonen med midler til en stilling som informasjonskonsulent
- Styrking av arbeidet med samiske barn og ungdom

Prt. 1 Sámi sierrabibliotekka/Samisk spesialbibliotek (SSB)

Sametinget har vedtatt i sak 22/95 at SSB overføres tingets forvaltning, når SSB er oppgradert og omgjort til en ren statsinstitusjon.

Sametinget slutter seg til arbeidsgruppens forslag med hensyn til arbeidsoppgaver, bemanningsplan og budsjett for enheten, og ber om at Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet tilfører stillingsmessige og økonomiske ressurser for å gjennomføre organiseringen.

Økonomiske konsekvenser av arbeidsgruppens forslag til organisering er til sammen på kr. 3.375.764,-. På grunn av pris- og lønnsjusteringer er dette for år 2000 stipulert til **4 mill. kroner.**

Sign: *SS* / *R11*

Prt. 2 Saksbehandlere til Sametingets hovedadministrasjon

Sametinget har siden opprettelsen møtt et stort informasjonsbehov fra norsk, samisk og utenlandsk publikum om samiske forhold generelt, og om Sametingets virksomhet spesielt. Sametinget har behov for midler til 1- en stillingshjæmmel for å videreføre det arbeidet som er påbegynt på informasjonssiden.

Sametingets hovedadministrasjon har behov for styrking av forværelset. Etter valget i oktober 1997 har Sametinget valgt ny president og visepresident. Begge har kontor i hovedadministrasjonen. Det vil være behov for en sekretær som har til oppgave å utføre oppgaver som presidenten og visepresidenten tillegger. Av oppgavene kan være møtetilrettelegginger, skrivearbeid, telefontjenester m.m.

Prt. 3 Samiske barn og ungdom

Samisk kulturråd forvalter gjennom tilskuddsordningen Samiske barns oppvekstvilkår 1,25 mill. kroner, og for 1999 1,425 mill. kroner. Antall søknader til tilskuddsordningen øker kraftig og i 1997 var samlet søknadssum på 3,1 mill. kroner. Samisk kulturråd har prioritert tiltak som igangsettes av eller etter initiativ fra barn og unge.

Når en kulturpolitikk for barn og unge skal utformes, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd de siste årene. Alt fra nære omgivelser til massemedier er med på å forme hverdagen til samiske barn og unge. Samisk kulturråds oppgave blir med utgangspunkt i den samiske kulturen og dens tradisjoner å tilrettelegge tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur.

I NOU 1987:34 Samisk kultur og utdanning foreslås det å avsette midler på statsbudsjettet for periodiske samiske publikasjoner. Utvalget peker på at det er en særdeles viktig oppgave å få i gang samisk barneblad med regelmessig utgivelse. Med bakgrunn i dette foreslås at det settes av midler til utgivelse av ungdomsmagasin og barneblad.

Prt. 4 Samisk kulturhus, driftsstøtte

Det foreslås en økning på **5 mill. kroner** til driftsstøtte av eksisterende samiske kulturhus. Nåværende samiske kulturinstitusjoner må sikres bedre driftsfinansiering. Dette gjelder Saemien Sijte, Sijti Jarngge og Várjjat Sámi Musea, og i tillegg er Ája Samisk senter etablert og må tas med i driftsstøtteordningen.

Prt. 5 Tusenårssted - Øst samisk museumsanlegg, Neiden

Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Å etablere en Østsamisk museumsanlegg er en kulturvernoppgave som både i samisk og nasjonal sammenheng må karakteriseres som svært viktig.

Den østsamiske gruppen er liten, og deres spesielle historie i statsrettslige, religiøs, språklig og kulturell sammenheng tilsier et statlig engasjement omkring kulturvernoppgavene.

Byggekostnader for Østsamisk museumsanlegg i Neiden er beregnet til nærmere 17 mill. kroner. Sametinget fremmer forslag om **8,5 mill. kr** i år 2000 og vil fremme forslag om tilsvarende beløp til statsbudsjettet 2001.

Prt. 6 Samiske språksentre

Erfaringen viser at det i områder hvor det er opprettet språksentre har arbeidet med å fremme språket lykkes bra. Slike språksentre burde etableres lokalt i områder hvor språket har dårlige betingelser. Språksentre kan ikke eksistere uten økonomiske ressurser og vi vil derfor foreslå en bevilgning på **1,2 mill. kroner** selv om behovet er mye større.

Sign: SS / RN

Prt. 7 Gába - kvinneblad

Gába er et samisk kvinneblad, som skrives på nordsamisk og norsk. Gába behøver en permanent statlig finansiering på **1,2 mill. kroner** slik at bladet kan utgis fire ganger årlig.

Prt. 8 Ája samisk senter, Káfjord

Ája samisk senter er et prioritert tiltak, både i kommune- og fylkesplan og Sametinget har i sin behandling av «Samlet plan for samiske kulturhus» prioritert Ája samisk senter øverst av kulturhus som skal etableres.

Ája samisk senter søkes realisert med statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Den statlige delen er budsjettert med **13 mill. kroner** av totalt byggekostnader på 26 mill. kroner i år 2000. Restbeløpet vil bli fremmet til statsbudsjettet 2001.

Prt. 9 Kap. 328/Dep. KD Nasjonale institusjoner - Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger

Departementet har foreslått en bevilgning på 2,712 mill. kr til Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger i 1999. Dette er noe mindre enn institusjonen hadde budsjettert for 1998. Budsjettet var på 3,2 mill.kr.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **3,2 mill. kroner** for å kunne utføre de oppgaver Sámiid Vuorká-Dávvirat/De samiske samlinger er pålagt.

Prt. 10 Kap. 324/Dep. KD Samisk teater

Departementet har foreslått en bevilgning på 9,531 mill. kr. til Beivváš Sámi Teahter i 1999. Dette er langt under det teateret selv hadde budsjettert. For å kunne utføre de tiltakene som er satt av teateret er det behov for en bevilgning på 12,3 mill. kr.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **12,5 mill. kroner**.

Prt. 11 Særskilte utredninger og planer

Sametinget har årlig en rekke prosjekter gående med utarbeiding av diverse planer for ulike politikkområder. De ulike planarbeidene er gjerne eksternfinansiert. Behovet for å finansiere slike planer/utredninger er stadig økende, og det er unødvendig arbeidskrevende og for tilfeldig å basere dette på eksterne midler. I mange sammenhenger vil det være vanskelig å få finansiert prosjektene. Det er derfor viktig og riktig å legge til grunn at Sametinget selv dekker slike behov innenfor egne rammer. Det foreslås derfor at Sametingets budsjettertramme økes med **2 mill. kroner** for å dekke tingets behov for utarbeidelse av egne planer/utredninger.

Prt. 12 Kap. 323/Dep. KD Samisk filmfond

Det opprettes et samisk filmfond for finansiering av samisk film- og videoproduksjon.

Prt. 13 Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

For å få gjennomført etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie er det nødvendig å sette av midler til investering av utvidelsen av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger til også å romme et samisk kunstmuseum. I første omgang søkes det en bevilgning på **1,5 mill. kroner**.

Sign: SS / R11

Prt. 14 Sametingets stedlige kontor i Oslo

For å ivareta Sametingets representasjons-/informasjons- og støttefunksjoner i Oslo, foreslås det en bevilgning på **1,5 mill. kroner** for år 2000 til etablering og drift av kontoret.

Prt. 15 Kap. 335/Dep. KD Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen foreslås videreført og økt til 8,0 mill. kr. i 1999. Bevilgningen gjelder grunntilskudd og driftstilskudd til samiske aviser.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **10 mill. kroner**.

Prt. 16 Rett til opplæring i samisk

Erfaringen har vist hittil at samelovens §§ 3 - 7 og 3 - 8 er en bestemmelse som ikke kan realiseres så lenge det ikke gies egne midler til dette. Derfor vil vi fremme forslag om at det etableres en stipendordning for personer som ønsker å lære samisk.

Det foreslås etablert en stipendordning med **1 mill. kroner**.

Prt. 17 Samisk kulturfond

For å sikre en tilfredsstillende utvikling av Samisk kulturfond, foreslås det å øke bevilgningen til fondet med **2 mill. kroner**.

Denne økningen dekker blant annet behovet som er blitt aktualisert ved at Samisk kulturråd de to siste årene har fått mange henvendelser og søknader til basisutstillinger i samiske institusjoner. Disse henvendelsene har bakgrunn i endring av praksis om at kostnader til utstillinger skal inngå i byggebudsjettet. Dette har medført finansieringsproblemer til basisutstillinger og gjort til at samiske institusjoner ikke får realisert sine planer som planlagt. Den uklare situasjonen vedrørende finansiering av basisutstillinger har medført ekstra økonomisk belastning på samisk kulturfond.

Prt. 18 Samisk utviklingsfond

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde omfatter nå 6 nye kommuner i tillegg til de 15 som allerede er innenfor mandatområdet. I forbindelse med utvidelse av virkeområdet må fondsbudsjettet økes. I tillegg skal det etter forskriftene ytes fondsstøtte til kultur- og språktiltak og til reindriftssamisk næringsvirksomhet.

Prt. 19 Kap. 1429/Dep. MD Samisk kulturminnevern

Det er satt av kr 600.000 i 1998 til Samisk kulturminnevern for å styrke innsatsen knyttet til tekniske og industrielle kulturminner.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **1 mill. kroner** for å kunne støtte opp under ulike kulturminne- og kulturmiljøprosjekter som gjør aktiv bruk av lokalmiljøet. Dette vil igjen bidra til engasjement omkring samiske kulturminner spesielt, og samisk kultur og historie generelt.

Prt. 20 2 stillinger til Sametingets underliggende råd

Utvidelse av virkeområdet og satsing på kvinnetiltak vil medføre større saksbehandler behov i Samisk næringsråd. Det er behov for midler til 1-en saksbehandlerstilling.

Samisk kulturminneråd har i dag 12 stillingshjemler. Samisk kulturminneråd har behov for midler til en saksbehandler som har samisk kulturminnefaglig kompetanse.

Sign: SS / RA

Merknad 1, SP's sametingsgruppe v/Nils Henrik Måsø:

Senterpartiets sametingsgruppe vil fremme følgende merknader:

1. Tilskudd til samiske aviser

a: Pressestøtte til samiske aviser utgår fra Sametingets prioriteringsliste. Økning til pressestøtten til samiske aviser kap. 335 post 75 gis **særskilt prioritet** ved omdisponering på pressestøttekapittelet.

b: Begrunnelse:

Sametinget har tidligere foreslått økning fra 8,0 millioner kroner i 1998 til 9,9 millioner kroner i 1999. Regjeringen har foreslått å videreføre bevilgningen for 1999 på 1998-nivå, noe som medfører en merkbar realnedgang i pressestøtten.

Sametinget ber om at Stortinget øker bevilgningen på kap. 335 post 75 som tidligere foreslått til **9,9 millioner kroner** for 1999 og til **10,3 millioner kroner** for 2000. Med henvisning til evalueringsrapporten fra Statens medieforvaltning, den prekære økonomiske situasjonen i de samiske avisene samt den fundamentale funksjon som samisk presse har for demokrati, språkutvikling og identitetsoppbygging i det samiske samfunn må forslaget gis særskilt prioritet ved omdisponering på pressestøtte kapittelet.

2. Samisk kunstnerorgansasjon

Senterpartiets sametingsgruppe ønsker å fokusere på vilkårene som samiske kunstnere har.

- En del av kunstnerstipend som gis i dag til norske kunstnere bør øremerkes samiske kunstnere.
- Samiske kunstnere må i likhet med øvrige kunstnere i landet sikres utstillingsvederlag.

3. Samisk folkehøgskole

Samisk folkehøgskole har søkt Kirke-, utdannings- og forskningsdep. (KUF) om 1 millioner kroner i årlig ekstra tilskudd. Årsaken er at folkehøgskolen fom våren 1996 har fått endrede rammebetingelser. De endrede rammebetingelsene går på tre forhold:

- 1) redusert leieinntekter
- 2) endring i måten å beregne elevtallet på
- 3) endring i den pedagogiske tenkningen som begrenser gruppestørrelsen

Senterpartiets sametingsgruppe ønsker å gi støtte til søknaden. Men vi mener at det også vil være fornuftig å foreta en evaluering av skolen, spesielt hva gjelder rekruttering av samiske elever.

Merknad 2, AP's sametingsgruppe v/Willy Ørnebakk:

1. Samisk spesialbibliotek - SSB - tilføres ytterligere kr. 350.000 til opprettelse av bibliotekarstilling ved Sørsamisk Kompetansebibliotek - SSKB. Det vises for øvrig til Sørsamisk bibliotekplan og samisk kulturhusplan
2. Det vises til brev fra Sálas av 11.11.98, hvor man foreslår at pressestøtte til samiske aviser skal utgå fra Sametingets prioritetsliste.

Gruppen vil vurdere denne henvendelsen på prinsipielt grunnlag før vi tar stilling til dette.

Sign: *SS* / *R11*

Merknad 3, NSRs sametingsgruppe v/Asbjørg Skåden:

NSRs sametingsgruppe mener at Várdobáiki - Samisk kultursenter Ofoten/Sør-Troms må synliggjøres og tas inn i Sametingets budsjettforslag for år 2000. Bakgrunnen for dette er at Plangruppen for Várdobáiki - Samisk kultursenter i Ofoten/Sør-Troms er kommet godt i gang med planlegging av senteret, både når det gjelder innhold, bruk og funksjoner.

I tråd med Sametingets prioriteringer når det gjelder investeringer i kulturhusplanen, foreslås det en bevilgning på 0,5 mill. kroner for å legge til rette for en nærmere detaljert definering av funksjoner, innhold m.m. i senteret.

For øvrig er NSRs sametingsgruppe fornøyd med Sametingsrådets forslag til budsjett år 2000.

Forslag 1, Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

Til kap. 320 post 73 foreslås nytt tilleggspunkt;

Plangruppa for Várdobáiki, Samisk kultursenter i Ofoten/Sør-Troms er kommet godt i gang med planlegging av senteret, både når det gjelder innhold, bruk og funksjoner.

I tråd med Sametingets prioritering når det gjelder investeringer i kulturhusplanen, foreslås det en bevilgning på 0,5 mill. kroner, for å legge til rette for en nærmere detaljert definering av funksjoner, innhold m.m. i senteret.

Tiltaket får prioritet 21.

Forslag 2, Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

Endring: s. 2, pkt. Prioritert rekkefølge

pkt: kap. 328, post 70 og kap. 320 post 73 bytter plass på prioriteringsliste.

Forslag 3, Willy Ørnebakk, AP's sametingsgruppe:

1. Samisk spesialbibliotek - SSB - tilføres ytterligere kr 350 000 øremerket til opprettelse av bibliotekarstilling ved Sørsamisk Kompetansebibliotek - SSKB i Hattfjelldal. Det vises forøvrig til Sørsamisk bibliotekplan og samisk kulturhusplan.
2. Sametinget viser til brevet fra Sálas av 11.11.98 og konstaterer at det er behov for en styrking av de samiske avisers økonomi.

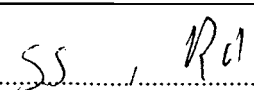
Sametinget ber Sametingsrådet behandle henvendelsen fra Sálas med sikte på å vurdere aktuelle ordninger som kan bedre de samiske avisers økonomiske stilling.

3. I tråd med Sametingets prioriteringer når det gjelder investeringer i kulturhusplanen, foreslås det en bevilgning på kr. 500 000,- for å legge til rette for en definering av funksjoner, innhold m.m. i planlagte samiske kulturhus.

Forslag 4, Amund Eriksen, Fri gruppe:

Samisk Spesialbibliotek - SSB. Prioritet 1. Tilføyelse:

«SSB tilføres ytterligere kr. 600 000 øremerket bibliotekavdelingene i Sør- og lulesamisk område. Avdelingene tilføres kr. 300 000 hver.»

Sign:

Forslag 5, Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Prioritet 18 Samisk utviklingsfond økes med 3 mill. kr. for å styrke duodjitiltak utenfor virkeområde.

Forslag 6, Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Senterpartiets sametingsgruppe vil fremme tillegg/ending til Sametingsrådets forslag:

1. Tilskudd til samiske aviser.

a: Pressestøtte til samiske aviser utgår fra Sametingets prioriteringsliste. Økning til pressestøtten til samiske aviser kap. 335 post 75 gis **særskilt prioritet** ved omdisponering på pressestøttekapittelet.

b: Begrunnelse:

Sametinget har tidligere foreslått økning fra 8,0 millioner kroner i 1998 til 9,9 millioner kroner i 1999. Regjeringen har foreslått å videreføre bevilgningen for 1999 på 1998-nivå, noe som medfører en merkbar realnedgang i pressestøtten.

Sametinget ber om at Stortinget øker bevilgningen på kap. 335 post 75 som tidligere foreslått til **9,9 millioner kroner** for 1999 og til **10,3 millioner kroner** for 2000. Med henvisning til evalueringsrapporten fra Statens medieforvaltning, den prekære økonomiske situasjonen i de samiske avisene samt den fundamentale funksjon som samisk presse har for demokrati, språkutvikling og identitetsoppbygging i det samiske samfunn må forslaget gis **særskilt prioritet** ved omdisponering på pressestøttekapittelet.

2. Samisk kunstnerorganisasjon

Sametinget ønsker å fokusere på vilkårene som samiske kunstnere har.

- En del av kunstnerstipend som gis i dag til norske kunstnere bør øremerkes samiske kunstnere.
- Samiske kunstnere må i likhet med øvrige kunstnere i landet sikres utstillingsvederlag.

3. Samisk folkehøgskole

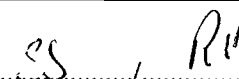
Den samiske folkehøgskolen er i dag godkjent for tilskudd i henhold til lov om folkehøgskoler, og får tilskudd på linje med og etter samme tilskuddsregler som andre folkehøgskoler. Skolen har søkt Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet (KUF) om 1 millioner kroner i årlig ekstra tilskudd. Årsaken er at folkehøgskolen f.o.m. våren 1996 har fått endrede rammebetingelser. De endrede rammebetingelsene går på tre forhold:

- 1) reduserte leieinntekter
- 2) endring i måten å beregne elevtallet på
- 3) endring i den pedagogiske tenkningen som begrenser gruppestørrelsen.

Sametinget støtter søknaden fra Samisk folkehøgskole. Men vi mener at det også vil være fornuftig å foreta en evaluering av skolen, spesielt hva gjelder rekruttering av samiske elever.

4. Utgivelse av samiske læremateriell

Det er i dag stor mangel på samiske læremidler som er godkjent i henhold til det nye læreplanverket L-97 Samisk. Det vil derfor være viktig å jobbe for å bedre rammevilkårene for læremiddelproduksjon. Rammevilkårene som det i den sammenheng kan vises til er bl.a.:

Sign:

- økonomiske vilkår, sosiale ordninger og tilbud om kompetanseutvikling for de som lager samiske læremidler.
- støtte til samiske forlag bør økes til 4 millioner kroner. Sametinget vil i den sammenheng også ta initiativ til å få en klarere rollefordeling mellom Samisk læremiddelsenter og Samiske forlag hva gjelder produksjon av læremidler.
- retningslinjer for støtte fra SND til samiske forlag. I henhold til dagens forskrifter og rundskriv er bedrifter som mottar løpende offentlig støtte utelukket fra å motta støtte fra de bedriftsrettede distriktpolitiske virkemidler som SND forvalter. Derfor må retningslinjene endres slik at bedrifter som mottar løpende offentlig støtte for å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv, skal være unntatt fra denne regelen.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

- Forslag 1 og 2 ble oversendt Sametingsrådet
- Forslag 3, pkt. 1, ble trukket tilbake
- Forslag 3, pkt. 2 og 3, ble oversendt Sametingsrådet
- Forslag 5 ble oversendt Sametingsrådet
- Forslag 6, pkt. 3, ble oversendt Sametingsrådet

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 4 ble enstemmig vedtatt
2. Forslag 6, pkt. 1, ble forkastet mot 10 stemmer.
3. Forslag 6, pkt. 2, ble forkastet mot 13 stemmer.
4. Forslag 6, pkt. 4, ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådets innstilling med vedtatt endringer enstemmig vedtatt

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2.	Willy Ørnebakk	
3.	Nils Henrik Måsø	Willy Ørnebakk
4.	Roger Pedersen	
5.	Amund Eriksen	
6.	Asbjørg Skåden	Egil Olli
7.	Sven-Roald Nystø	
8.	Steinar Pedersen	Sven-Roald Nystø
9.	Willy Ørnebakk	
10.	Asbjørg Skåden	

Sign: SS / RA

11. Isak Mathis O. Hætta, saksordfører

Isak Mathis O. Hætta

Roger Pedersen

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 1999 har lagt om rutinene for sitt budsjettarbeid med samiske spørsmål, slik det var meldt i st. meld nr 18 (1997-98) punkt 4.2 og i st. meld nr 52 (1997-98) punkt 3. Dette omfatter også en friere budsjettmessig stilling for Sametinget ved at tinget får overført hele sin bevilgning på en budsjettpost (50-post). Sametinget finner denne omleggingen svært positiv. Det nye systemet med å fremme samiske saker samlet til regjeringens budsjettkonferanser i statsbudsjettarbeidet vil gi både en samordnende effekt for og bedre muligheter også for Sametinget til å planlegge og fremme forslag til framtidige tiltak for den samiske befolkning sett i et helhetlig perspektiv. Sametinget har i nedenforstående forslag lagt det nye systemet til grunn, og fremmer med dette følgende forslag til samiske tiltak på statsbudsjettet 2000 i prioritert rekkefølge. For oversiktens skyld er kun de poster som er foreslått økt tatt med:

Kap.	Post	Betegnelse	1999	Behov 2000	+/-
540	01	Sámi sierrabibliotekka/Samisk spesialbibli	1 882	4 600	2 718
540	01	2 stillinger til Sametingets hovedadm	17 145	18 345	1 200
540	52	Samiske barn og unge	1 425	3 505	2 080
540	52	Samiske kulturhus, driftsstøtte	2 843	7 843	5 000
320	73	Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg	0	8 500	8 500
540	53	Samiske språksentre	0	1 200	1 200
540	52	Gába - kvinneblad	0	1 210	1 210
320	73	Ája samisk senter	0	13 000	13 000
328	70	Sámiid Vuorká-Dávvirat	2 712	3 200	488
324	70	Beaivváš Sámi Teahter	9 531	12 500	2 969
540	21	Utredningsoppdrag/planarbeid	0	2 000	2 000
323	73	Samisk filmfond	0	2 000	2 000
320	73	Museum for kunst- og kulturhist.	0	1 500	1 500
540	01	Sametingets stedlige kontor Oslo	0	1 500	1 500
335	75	Samiske aviser	8 000	10 000	2 000
540	53	Rett til opplæring i samisk	0	1 000	1 000
540	52	Samisk kulturfond	9 125	11 125	2 000
540	51	Samisk utviklingsfond	20 097	22 097	2 000
1429	72	Samisk kulturminnevern	600	1 000	400
540	01	2 stillinger til underliggende råd	0	870	870
Sum prioriterte behov			73 360	126 995	53 635

Begrunnelse:

Eksisterende tiltak er foreslått videreført slik det fremgår i fordelingen av 1999-budsjettet. Det er bl.a. knyttet betydelig usikkerhet til kostnadsbehovet til inventar i det nye

Sign: SS / RM

sametingsbygget. De prioriterte behov som er presentert ovenfor og begrunnet i det følgende, forutsetter at rammen for 2000-budsjettet økes med angitte beløp i forhold til 1999-budsjettet.

Sametinget har for år 2000 prioritert informasjonsvirksomhet medfølgende tiltak:

- Etablering av Sámi sierrabibliotehka/Samisk spesialbibliotek
- Styrking av hovedadministrasjonen med midler til en stilling som informasjonskonsulent
- Styrking av arbeidet med samiske barn og ungdom

Prt. 1 Sámi sierrabibliotehka/Samisk spesialbibliotek (SSB)

Sametinget har vedtatt i sak 22/95 at SSB overføres tingets forvaltning, når SSB er oppgradert og omgjort til en ren statsinstitusjon.

Sametinget slutter seg til arbeidsgruppens forslag med hensyn til arbeidsoppgaver, bemanningsplan og budsjett for enheten, og ber om at Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet tilfører stillingsmessige og økonomiske ressurser for å gjennomføre organiseringen.

Økonomiske konsekvenser av arbeidsgruppens forslag til organisering er til sammen på kr. 3.375.764,-. På grunn av pris- og lønnsjusteringer er dette for år 2000 stipulert til **4 mill. kroner.**

SSB tilføres ytterligere kr. 600 000 øremerket bibliotekavdelingene i Sør- og lulesamisk område. Avdelingene tilføres kr. 300 000 hver.

Prt. 2 Saksbehandlere til Sametingets hovedadministrasjon

Sametinget har siden opprettelsen møtt et stort informasjonsbehov fra norsk, samisk og utenlandsk publikum om samiske forhold generelt, og om Sametingets virksomhet spesielt. Sametinget har behov for midler til 1- en stillingshjæmmel for å videreføre det arbeidet som er påbegynt på informasjonssiden.

Sametingets hovedadministrasjon har behov for styrking av forværelset. Etter valget i oktober 1997 har Sametinget valgt ny president og visepresident. Begge har kontor i hovedadministrasjonen. Det vil være behov for en sekretær som har til oppgave å utføre oppgaver som presidenten og visepresidenten tillegger. Av oppgavene kan være møtetilrettelegginger, skrivearbeid, telefontjenester m.m.

Prt. 3 Samiske barn og ungdom

Samisk kulturråd forvalter gjennom tilskuddsordningen Samiske barns oppvekstvilkår 1,25 mill. kroner, og for 1999 1,425 mill. kroner. Antall søknader til tilskuddsordningen øker kraftig og i 1997 var samlet søknadssum på 3,1 mill. kroner. Samisk kulturråd har prioritert tiltak som igangsettes av eller etter initiativ fra barn og unge.

Når en kulturpolitikk for barn og unge skal utformes, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd de siste årene. Alt fra nære omgivelser til massemedier er med på å forme hverdagen til samiske barn og unge. Samisk kulturråds oppgave blir med utgangspunkt i den samiske kulturen og dens tradisjoner å tilrettelegge tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur.

I NOU 1987:34 Samisk kultur og utdanning foreslås det å avsette midler på statsbudsjettet for periodiske samiske publikasjoner. Utvalget peker på at det er en særdeles viktig oppgave å få i gang samisk barneblad med regelmessig utgivelse. Med bakgrunn i dette foreslås at det settes av midler til utgivelse av ungdomsmagasin og barneblad.

Sign: SS...../.....R11.....

Prt. 4 Samisk kulturhus, driftsstøtte

Det foreslås en økning på **5 mill. kroner** til driftsstøtte av eksisterende samiske kulturhus. Nåværende samiske kulturinstitusjoner må sikres bedre driftsfinansiering. Dette gjelder Saemien Sijte, Sijti Jarnge og Várjjat Sámi Musea, og i tillegg er Ája Samisk senter etablert og må tas med i driftsstøtteordningen.

Prt. 5 Tusenårssted - Øst samisk museumsanlegg, Neiden

Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Å etablere en Østsamisk museumsanlegg er en kulturvernoppgave som både i samisk og nasjonal sammenheng må karakteriseres som svært viktig.

Den østsamiske gruppen er liten, og deres spesielle historie i statsrettslige, religiøs, språklig og kulturell sammenheng tilsier et statlig engasjement omkring kulturvernoppgavene.

Byggekostnader for Østsamisk museumsanlegg i Neiden er beregnet til nærmere 17 mill. kroner. Sametinget fremmer forslag om 8,5 millioner i år 2000 og vil fremme forslag om tilsvarende beløp til statsbudsjettet 2001.

Prt. 6 Samiske språksentre

Erfaringen viser at det i områder hvor det er opprettet språksentre har arbeidet med å fremme språket lykkes bra. Slike språksentre burde etableres lokalt i områder hvor språket har dårlige betingelser. Språksentre kan ikke eksistere uten økonomiske ressurser og vi vil derfor foreslå en bevilgning på **1,2 mill. kroner** selv om behovet er mye større.

Prt. 7 Gába - kvinneblad

Gába er et samisk kvinneblad, som skrives på nordsamisk og norsk. Gába behøver en permanent statlig finansiering på **1,2 mill. kroner** slik at bladet kan utgis fire ganger årlig.

Prt. 8 Ája samisk senter, Kåfjord

Ája samisk senter er et prioritert tiltak, både i kommune- og fylkesplan og Sametinget har i sin behandling av «Samlet plan for samiske kulturhus» prioritert Ája samisk senter øverst av kulturhus som skal etableres.

Ája samisk senter søkes realisert med statlig, fylkeskommunal og kommunal finansiering. Den statlige delen er budsjettert med **13 mill. kroner** av totalt byggekostnader på 26 mill. kroner i år 2000. Restbeløpet vil bli fremmet til statsbudsjettet 2001.

Prt. 9 Kap. 328/Dep. KD Nasjonale institusjoner - Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger

Departementet har foreslått en bevilgning på 2,712 mill. kr til Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger i 1999. Dette er noe mindre enn institusjonen hadde budsjettert for 1998. Budsjettet var på 3,2 mill.kr.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **3,2 mill. kroner** for å kunne utføre de oppgaver Sámiid Vuorká-Dávvirat/De samiske samlinger er pålagt.

Prt. 10 Kap. 324/Dep. KD Samisk teater

Departementet har foreslått en bevilgning på 9,531 mill. kr. til Beivváš Sámi Teahter i 1999. Dette er langt under det teateret selv hadde budsjettert. For å kunne utføre de tiltakene som er satt av teateret er det behov for en bevilgning på 12,3 mill. kr.

Sign: SS..... RU

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **12,5 mill. kroner.**

Prt. 11 Særskilte utredninger og planer

Sametinget har årlig en rekke prosjekter gående med utarbeiding av diverse planer for ulike politikkområder. De ulike planarbeidene er gjerne eksternfinansiert. Behovet for å finansiere slike planer/utredninger er stadig økende, og det er unødvendig arbeidskrevende og for tilfeldig å basere dette på eksterne midler. I mange sammenhenger vil det være vanskelig å få finansiert prosjektene. Det er derfor viktig og riktig å legge til grunn at Sametinget selv dekker slike behov innenfor egne rammer. Det foreslås derfor at Sametingets budsjetttramme økes med **2 mill. kroner** for å dekke tingets behov for utarbeidelse av egne planer/utredninger.

Prt. 12 Kap. 323/Dep KD Samisk filmfond

Det opprettes et samisk filmfond for finansiering av samisk film- og videoproduksjon.

Prt. 13 Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie

For å få gjennomført etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie er det nødvendig å sette av midler til investering av utvidelsen av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger til også å romme et samisk kunstmuseum. I første omgang søkes det en bevilgning på **1,5 mill. kroner.**

Prt. 14 Sametingets stedlige kontor i Oslo

For å ivareta Sametingets representasjons-/informasjons- og støttefunksjoner i Oslo, foreslås det en bevilgning på **1,5 mill. kroner** for år 2000 til etablering og drift av kontoret.

Prt. 15 Kap. 335/Dep. KD Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen foreslås videreført og økt til 8,0 mill. kr. i 1999. Bevilgningen gjelder grunntilskudd og driftstilskudd til samiske aviser.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **10 mill. kroner.**

Prt. 16 Rett til opplæring i samisk

Erfaringen har vist hittil at samelovens §§ 3 - 7 og 3 - 8 er en bestemmelse som ikke kan realiseres så lenge det ikke gies egne midler til dette. Derfor vil vi fremme forslag om at det etableres en stipendordning for personer som ønsker å lære samisk.

Det foreslås etablert en stipendordning med **1 mill. kroner.**

Prt. 17 Samisk kulturfond

For å sikre en tilfredsstillende utvikling av Samisk kulturfond, foreslås det å øke bevilgningen til fondet med **2 mill. kroner.**

Denne økningen dekker blant annet behovet som er blitt aktualisert ved at Samisk kulturråd de to siste årene har fått mange henvendelser og søknader til basisutstillinger i samiske institusjoner. Disse henvendelsene har bakgrunn i endring av praksis om at kostnader til utstillinger skal inngå i byggebudsjettet. Dette har medført finansieringsproblemer til basisutstillinger og gjort til at samiske institusjoner ikke får realisert sine planer som planlagt. Den uklare situasjonen vedrørende finansiering av basisutstillinger har medført ekstra økonomisk belastning på samisk kulturfond.

Sign: SS / RM

Prt. 18 Samisk utviklingsfond

Utvidelse av Samisk utviklingsfonds geografiske virkeområde omfatter nå 6 nye kommuner i tillegg til de 15 som allerede er innenfor mandatområdet. I forbindelse med utvidelse av virkeområdet må fondsbudsjettet økes. I tillegg skal det etter forskriftene ytes fondsstøtte til kultur- og språktiltak og til reindriftssamisk næringsvirksomhet.

Prt. 19 Kap. 1429/Dep. MD Samisk kulturminnevern

Det er satt av kr 600.000 i 1998 til Samisk kulturminnevern for å styrke innsatsen knyttet til tekniske og industrielle kulturminner.

Sametinget foreslår at bevilgningen blir økt til **1 mill. kroner** for å kunne støtte opp under ulike kulturminne- og kulturmiljøprosjekter som gjør aktiv bruk av lokalmiljøet. Dette vil igjen bidra til engasjement omkring samiske kulturminner spesielt, og samisk kultur og historie generelt.

Prt. 20 2 stillinger til Sametingets underliggende råd

Utvidelse av virkeområdet og satsing på kvinnetiltak vil medføre større saksbehandler behov i Samisk næringsråd. Det er behov for midler til 1-en saksbehandlerstilling.

Samisk kulturminneråd har i dag 12 stillingshjempler. Samisk kulturminneråd har behov for midler til en saksbehandler som har samisk kulturminnefaglig kompetanse.

Tillegg - Utgivelse av samiske læremateriell

Det er i dag stor mangel på samiske læremidler som er godkjent i henhold til det nye læreplanverket L-97 Samisk. Det vil derfor være viktig å jobbe for å bedre rammevilkårene for læremiddelproduksjon. Rammevilkårene som det i den sammenheng kan vises til er bl.a.:

- økonomiske vilkår, sosiale ordninger og tilbud om kompetanseutvikling for de som lager samiske læremidler.
- støtte til samiske forlag bør økes til 4 millioner kroner. Sametinget vil i den sammenheng også ta initiativ til å få en klarere rollefordeling mellom Samisk læremiddelsenter og Samiske forlag hva gjelder produksjon av læremidler.
- retningslinjer for støtte fra SND til samiske forlag. I henhold til dagens forskrifter og rundskriv er bedrifter som mottar løpende offentlig støtte utelukket fra å motta støtte fra de bedriftsrettede distriktpolitiske virkemidler som SND forvalter. Derfor må retningslinjene endres slik at bedrifter som mottar løpende offentlig støtte for å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv, skal være unntatt fra denne regelen.

Saken avsluttet 27. november 1998 kl. 12.05.

Sign: SS / RN

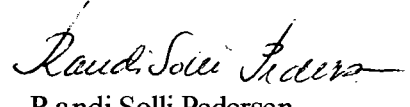
Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 27. november 1998

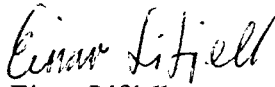
Møtelederskapet

Johan Mikkel Sara
(leder)

Randi Solli Pedersen

Einar Lifjell

Tor Nilsen

Stgt:

SS, RN

